Zdeněk Pluhař

Stația TERMINUS

Deținător a numeroase premii literare, tălmăcit în diferite limbi europene, Zdeněk Pluhař (n. 1913) și-a cîștigat faima datorită creației sale în proză, din care cităm romanele: Skleněná dáma (Pandantivul cu camee), Jeden stříbrný (Talerul de argint), Minutu ticha za mé lásky (Un minut de reculegere pentru dragostele mele) etc.

Stația Terminus (Konečná stanice — 1971) derulează filmul unor destine umane dintr-un azil de bătrîni unde au adus cu sine un tezaur de înțelepciune, frumusețe sufletească și umor capabil să le insenineze amurgul vieții, amintindu-ne de personaje memorabile din galeria de tipologii universale.

GLOBUS
EDITURA UNIVERS

Lei 14

378 5

Stația Terminus ZDENĚK PLUHAŘ

1982

ZDENĚK PLUHAŘ

STAȚIA Terminus

GLOBUS

Zdeněk Pluhař

Stația TERMINUS

În românește de
ALEXANDRA TOADER

EDITURA UNIVERS

**București
1982**

COPERTA COLECȚIEI: ION STATE

Grafica: Nicolae Sârbu
Ilustrația: Dodi Teodorescu Romanați

1

LÎNGĂ FEREASTRA din capătul coridorului stătea în picioare, nemişcat, un bărbat în vîrstă, îmbrăcat într-un veston cu umerii înalţi, vătuiţi, aşa cum se purtau pe vremuri. Jos, printre crengile stejarilor seculari ce străjuiau digul, se zărea oglinda lacului. Bogdan Pavlus privea cerul. Un stol mare de ciori zbura încet, parcă fără nici un ţel, pe sub norii încărcaţi cu ultima zăpadă a iernii trecătoare. Vîntul gonea cu foşnet frunzele uscate de pe şosea, dar în zborul şi gurăşenia neliniştită a păsărilor se simţea apropierea primăverii.

Bogdan, plictisit, se pregătea să plece de lîngă fereastră, dar îl văzu pe şosea pe bătrînul Magierka. Un fapt, oricît de mic, aducea aici, în scurgerea molcomă a timpului, o undă de emoţie. Şi dealtfel încotro să te grăbeşti ?

Bătrînul hoinărise probabil multă vreme pe alei, deoarece îşi freca din cînd în cînd mîinile îngheţate şi se zgribulise înfrigurat în pufoaica peticită în fel şi chip. De sub căciula

de blană, și ea tare uzată, ieșeau două acoperitori negre pentru urechi. Gerurile trecuseră, e drept, dar Magierka era încredințat că, în felul acesta, la vîrsta lui, își va proteja mai bine auzul care, din anumite motive, îi era mai necesar decît oricare alt simț. Acum însă își ridicase clapele de pe urechi la tîmple și Bogdan pricepu îndată de ce : pe dig, dinspre oraș, se auzea venind o mașină.

Mașina își încetini mersul în felul cunoscut în care vizitatorii de duminică, ajunși la țel, frînau apropiindu-se de aceste locuri. Ajunsă la capătul aleii, mașina coborî spre piațeta din fața căminului „Ierusalim". Magierka se învîrti tropăind în loc și urmări cu privirea mașina. Vizitatorii intrară în clădire și bătrînul își reluă agale plimbarea. Deodată înteți pașii grăbindu-se în întîmpinarea altui automobil. Pentru anii și picioarele sale reumatice puteai zice că alerga. Se opri nesigur și întinse pe jumătate mîna. Mașina însă trecu iscînd și tîrînd după sine o trenă de frunze. De astă dată, ajungînd la capătul aleii, coti în direcția opusă, spre castel. Magierka o urmări cu privirea nemișcat pînă ce trecu de poarta primei curți interioare.

Un soare anemic ieși de după nori amăgind în jur cu razele sale. Crengile bătrînilor stejari se întindeau pînă deasupra apei. Erau așa de lăsate încît unchiașul își alese una din ele pe care se așeză, expunîndu-și fața la soare.

„Și-a găsit un loc bun", își zise Bogdan, „de acolo de unde se află, poate să vadă o bună bucată din șoseaua ce vine dinspre oraș".

Magierka se legăna ușurel pe creangă și, umplîndu-și luleaua, supraveghea răbdător șoseaua. Bogdan clătină din cap : un moșneguț atît de activ, cu greu stînd locului și perseverența aceasta... Cum s-or fi împăcînd ?

Din direcția opusă se apropia un GAZ al grănicerilor. Probabil că ofițerii se duc la oraș să se distreze sau poate să-și petreacă duminica într-o localitate mai din interiorul țării.

Așteptarea se prelungea. Bătrînul își zise probabil că nu are rost să mai aștepte, privi în amîndouă părțile, își făcu vînt ca un copil și legănîndu-se ridică pentru un moment picioarele de la pămînt. Pe urmă o porni înapoi spre azil.

Un stol de vrăbii începu iar să dea tîrcoale pe deasupra castelului învecinat. Bogdan Pavlus era și acum lîngă fereastră. Dacă ar mai sta cîtva timp poate ar mai vedea și alți vizitatori. Dar plecă. Ce-l interesează pe el vizitele acestea de duminică sau mașinile ce trec pe lîngă azil ? Numai că, vezi — să ai cîndva o mașină și pe urmă să n-o mai ai, este cu totul altceva decît să n-o fi avut niciodată.

Pe culoar o întîlni pe sora șefă Virginia. Conducea o doamnă bătrînă, cu pălărie pe cap, cu o panglică de catifea neagră în jurul gîtului zbîrcit, cu mîinile ascunse într-un manșon neobișnuit, din astrahan. Spatele îngust se rotunjea, începînd chiar de la grumaz, ca o cocoașă situată sus, între omoplați.

— Noua noastră pensionară, i-o recomandă sora, cu o voce veselă, lui Bogdan. Doamna cu panglică de catifea mişcă de cîteva ori din cap ca o găinuşă speriată. Pălăria neagră purta urmele unui alt mediu, iar în ochi i se citea nesiguranţa. Virginia o părăsi pentru o clipă lăsînd-o singură cu Bogdan.

— Ce spune sora ? Doar n-am să stau aici mai mult de două-trei zile ! Băiatul meu m-a adus numai pentru consult, se spune că medicul de aici este un internist de renume, specialist în pancreas şi vezică biliară...

Virginia se întoarse. Găsise probabil odaia în regulă.

— Deocamdată veţi locui împreună cu o altă pacientă, care a fost băieşiţă la Mariánské Lázně. Sînt convinsă c-o să vă înţelegeţi bine. Acum schimbaţi-vă hainele, faceţi-vă comodă...

— Dar n-are rost ! Pentru două zile ! Băiatul mi-a pus atîtea lucruri, nu ştiu de ce o fi trebuit să umple un geamantan întreg. Ce să-i faci, băieţii nu-s prea pricepuţi, nora ar fi ştiut cum şi ce fel, dar fiul meu a divorţat acum şase luni... Vi se pare ciudat manşonul meu, nu-i aşa ? îl întrebă ea pe Bogdan după o clipă de derută. Am circulaţie proastă, îmi îngheaţă mîinile uşor, de nu mai pot mişca nici măcar degetele... Bătrîna doamnă vorbise mai mult decît dorise şi acum se vedea că-i pare rău.

Bogdan preferă să-şi ia rămas bun. De azi dimineaţă nu era în apele lui. După o pauză mai lungă, se făcea din nou resimţită starea

aceea proastă, nedefinită, de apatie. Ieri a fost zi de consult medical. Cele două bănci de lîngă uşa cabinetului erau ca totdeauna, pline de bolnavi reali sau închipuiţi (greu de deosebit între ei, poate doar după faptul că cei din urmă reclamă mai mult compasiunea exprimată cu o voce tare a vecinilor). Nimeni nu l-ar fi putut sili pe Bogdan să ia loc alături de ceilalţi pe banca albă de la parter. Sufletului de artist îi este mai apropiată credinţa în miracole decît cea în rigurozitatea rece a ştiinţei. Poate de aceea preferă preparatelor chimice medicale fierturile parfumate de plante medicinale ale lui Magierka.

— Înainte de masă rău, după masă nimic, aşa începe ulcerul gastric, comentă cu glas chibzuit Magierka atunci cînd Bogdan luă loc în faţa măsuţei lui, în mijlocul unei dezordini active. Părea mai degrabă un atelier universal decît o cameră de locuit dintr-un aşezămînt de stat patronat cu grijă. În cazul lui Magierka însă surorile se predaseră de mult.

— Doctorii cunosc doar cauzele îmbolnăvirii blestematelor de organe interne, dar nu-s preocupaţi de starea sufletească şi tocmai asta-i important. Dacă îl doare stomacul pe un îndrăgostit aş putea să-i dau ceai de „iarbă vrăjită", unui om supărat pe care l-ar deranja stomacul i-aş fierbe „gînd blajin", cum i se mai spune plantei *origanum maiorana*. Să-ţi fierb puţin maghiran ?

La fiecare etaj se află o încăpere pentru eventualele mici îndeletniciri bucătăreşti ale

pensionarilor. Magierka ignorează, bineînțeles, cu dispreț soba pe care babele își fierb cafeaua. Încălcînd regulamentul ascunde în vizuina sa, greu de cuprins cu privirea, un reșou de construcție proprie. (Pe cel precedent, care arsese toate siguranțele începînd din pod pînă la pivniță, i-l găsiseră pînă la urmă și i-l luaseră.)

După cîteva clipe apa din ceainic începu să bolborosească. Atenția lui Bogdan fu atrasă de un dreptunghi de hîrtie de pe masă pe care se aflau mici patrate, cercuri și dreptunghiuri decupate din carton.

— Îmi proiectez, pentru orice eventualitate, mobilierul, pentru cînd o fi să mă mut în casă nouă. Copiii îmi construiesc o cămăruță. Un pat, un dulap, cotețul ăsta reprezintă un banc cu menghină și ține loc de masă.

— Rotundul înseamnă fotoliul bunicului?

— Rotundul reprezintă un burghiu. Cu timpul se ivește cîte ceva de reparat la casa omului și fiul meu, Hynek, ferească-i Dumnezeu măcar pe nepoții mei, e nepriceput rău în chestiile astea manuale.

Se auzi un ciocănit în ușă. Sora nu putea fi, ea intră fără să bată. Magierka se duse să deschidă. Doamna Sofi. Pe deasupra capului moșului îl căuta cu privirea pe Bogdan.

— Ne lipsește al patrulea la cărți, domnule Pavlus. Maiorul și preotul s-au așezat deja la masă.

Ar fi trebuit să se obișnuiască de mult, dar, de fiecare dată, era din nou surprins de contrastul dintre trupul ei slab și uscat ca o scîndură și vocea groasă.

— N-am nici un chef. Duminica și încă dimineața...

— Ei și, o zi ca oricare alta. Nu cumva aștepți vreo vizită?

Bogdan plecă ochii în jos. Sofi aștepta sprijinită în bastonul cu mîner de argint.

— Oamenii ar trebui să se ajute unii pe alții. Odată, cînd o să dai de greu, o să ai și dumneata nevoie de domnul abate.

— Dacă-mi dați voie, se amestecă Magierka. Lucrurile nu prea stau cum trebuie. Domnul Pavlus va avea nevoie de preot o singură dată în viață, ba, cîteodată, se întîmplă să nici nu mai ajungi să-l chemi. Pe cînd dumneavoastră și preotul aveți nevoie de domnul Pavlus de opt ori pe săptămînă.

— Dumneata vezi-ți de buruienile dumitale, bătu Sofi cu bastonul în podea. Pute aici de parcă ne-am afla într-o spițerie din Evul Mediu!

— Cine ar fi crezut că aveți o memorie așa de bună, își clătină Magierka capul alb.

— Odată și-odată tot o să-ți arunce doctorul buruienile astea spurcate! Sub stratul de pudră, pielea uscată a doamnei Sofi căpătă nuanța liliachie a ciorapilor ei.

— N-aș crede, se îndoi Magierka. Nu-i mult de cînd a venit la mine și m-a întrebat cît se poate de politicos dacă nu am puțină „rouacerului", căreia i se mai spune și „roua soarelui".

Bogdan se uită posomorît la ușa întredeschisă : gheata înaltă, cu vîrf ascuțit și pingea subțire, încheiată cu șireturi pînă sus, lăsînd să se vadă gleznele diforme, bătea nerăbdător în podea. Pensionarii obișnuiți ai „Ierusalimului" umblau prin casă în papuci. Care soră s-ar fi încumetat să-i ceară așa ceva doamnei Sofi ?

— Nici măcar nu-i abate, ci paroh ! aruncă Bogdan ultima, dar inconsistentă carte.

— „Gîndul bun" ia-l cu dumneata, îi întinse Magierka cana. De ce l-am mai fiert ?

Bogdan se așeză plictisit la masa rotundă de la capătul coridorului. O fereastră mare lumina locul unde se aflau, doi leandri și lăstari de tradescanție, revărsați în cascade bogate de pe consolele din perete, alcătuiau din acest colțișor o oază verde în semiobscurul rece al coridorului. Doamna Sofi, cu înclinația ei spre exagerare, obișnuia să-și invite partenerii de joc la o partidă de cărți în „seră".

— Jucăm rober în două manșe ? întrebă ea. Nimeni nu putea să-și explice de ce își punea atunci cînd juca, chiar și în coridorul acesta supraîncălzit, mănuși croșetate, fără degete. Și cum totdeauna era gata pregătită pentru o partidă de cărți, aproape că nu-și lepăda niciodată mănușile ce proveneau din vremuri apuse.

Partenerii lui Bogdan se lăsară cuprinși de febra jocului și lumea încetă să mai existe pentru ei. Jocul nu-l distra azi pe Bogdan, ca, de altfel, tot ce nu făcea din proprie plăcere, ci silit de împrejurări. Muzica transmisă la radio și revărsată prin difuzorul din perete îl

deranja, iar caloriferul din spate îl ardea.

— Două carale, anunță cu voce tunătoare preotul.

Bogdan rătăcea cu privirile în jur. Fețele partenerilor evita să le privească. Nu se aștepta să vadă nimic nou în figurile lor. Știa că obrajii grei și căzuți ai preotului îi vor aminti totdeauna înfățișarea unui buldog, iar tremurul nervos, permanent al acestuia îl irita de asemenea. Tovarășul de cameră al lui Bogdan clătina ușor capul mare și chel, exprimîndu-și parcă permanent un fel de îndoială. Curînd se întîmplă ceea ce Bogdan aștepta cu nervozitate. Captivat de joc, preotul începu să respire zgomotos. Cînd primea o carte bună își exprima emoția printr-un fel de icnituri.

La dreapta lui Bogdan se foia agitată doamna Sofi, iar în fața lui ședea ca o stană de piatră Maiorul. Își mișca sprîncenele în sus și în jos, după cum se desfășura jocul. Era singura mișcare a obrazului cu pielea întinsă, imobilă.

Preotul, doamna Sofi, Maiorul — trei figuri cunoscute pînă la exasperare. În ochii pensionarilor „Ierusalimului" ei patru și încă alți cîțiva reprezentau crema societății de aici. Dacă Bogdan avea cîteodată poftă să joace bridge, atunci depindea fără speranță de cei trei și de nimeni altcineva.

— Trei de pică, zise preotul.

Bogdan juca distrat. Privirile îi evadau de la jocul de cărți, ca un fel de împotrivire mută. Pe peretele din față se afla o vitrină. De zece ori pe zi trecea pe lîngă ea — un accesoriu al culoarului de a cărui prezență este

la fel de puțin conștient ca și de leandri sau de reproducerile lui Brožík de pe perete. Era un fel de expoziție permanentă de obiecte de artizanat confecționate de pensionarii căminului. Figurine hazlii din bucăți de stofă umplute cu rumeguș. Animale de proporții greșit calculate. Obiecte de artizanat din conuri de brazi, din coajă de copac, din papură, din pietricele vopsite cu bronz de aluminiu. Un tablou înfățișînd un porumbel, făcut din fulgi de porumbel. Originea cîtorva obiecte nu-i era cunoscută lui Bogdan. Proveneau din perioada anterioară sosirii lui la acest cămin de bătrîni ce se chema „Ierusalim". Mai mult de jumătate din spațiul vitrinei era însă ocupat de operele unui harnic artizan : moș Magierka. În unele zile, la aceste mărturii naive ale unui impetuos spirit creator Bogdan rămînea indiferent. Alteori însă simțea un fel de apăsare privindu-le.

— Atú, zise doamna Sofi. Parcă la sunetul glasului ei bastonul rezemat de scaun alunecă la podea și Maiorul, cu un gest curtenitor, se aplecă și-l ridică repede. Răposatul soț al doamnei Sofi fusese colonel, deci cu două grade superior.

Bogdan pierdu.

Duminica, cu orele ei de vizite, nu-i o zi bună. Sau poate că este, dar nu pentru oricine.

Doamna Sofi scoase o cutie goală de pudră plină cu haleri *. Îi schimbă lui Bogdan două

* Haleř — monedă subdivizionară cehă (n.t.).

monede de zece haleri pentru a-și plăti datoria. Nici unul dintre jucători nu avea vreodată suficienți haleri pentru joc, dar cutia de carton cu inscripția Coty a doamnei Sofi constituia o sursă inepuizabilă pentru aceste plăți neobișnuite.

Ochii lui Bogdan alunecară involuntar de la cărți la cutia galbenă a difuzorului din perete. Muzica îi amintea de Wagner, dar Bogdan simțea că nu-i Wagner. Melodia avea însă o surprinzătoare monumentalitate.

— Ești neatent, am să cîștig iar ! îi spuse adversara lui de joc.

— Doamna Sofi strînge capital pentru călătoria în străinătate, ridică din sprîncene Maiorul. Sofi, la cei șaptezeci și cinci de ani ai săi, uluise întreg „Ierusalimul" printr-o faptă nemaiîntîlnită în analele căminului. Se înscrisese pentru o excursie la mare.

— Dacă ar fi să strîng toată suma jucînd cu dumneavoastră pe haleri, ar trebui să trăiesc o sută cincizeci de ani. Iar ca să jucați la miză de 10 haleri sînteți toți la fel de puțin mărinimoși. Eu am alt plan, făcu ea, ciocănind cu degetul în plăcuțele de aur ale brățării. Am să-i trimit Hedvikăi vederi de la mare, cîte una la fiecare trei zile.

— Care Hedvika ? interveni Bogdan.

— Nepoata care-mi așteaptă moartea ca o hienă.

— Să fiți atentă să nu faceți arsuri, rosti cu aer de expert, cu vocea sa ușor nazalizată, Maiorul. Prima zi să nu stați mai mult de zece minute, pe urmă, fuga la umbră. Cînd ne

întorceam din Vladivostok prin Canalul Panama soarele se afla la zenit și mulți...

— Mai e pînă la vară, mormăi preotul trăgîndu-și plictisit tichia mai pe-o ureche. Tichia provenea din decuparea marginilor îndoite ale unui basc vechi și semăna cu un solideu de episcop. Moțul tichiei ridicat ca o antenă în aer îi dădea preotului un ușor aer de golan.

Tînăra soră laică Blanka se apropie cu o cană în mînă de cei patru jucători și se opri pentru o clipă să-i privească.

Melodia se terminase, dar crainica nu mai repetă titlul sau numele compozitorului. Bogdan se străduia să rețină în minte tema muzicală principală și o repeta în sinea lui. Acum evita în mod intenționat privirile partenerilor pentru a nu-l distrage.

Blanka se depărtă fără grabă. Preotul încetă să mai joace și se uită fix după ea, urmărindu-i cu privirea unduirea șoldurilor în timpul mersului. Bîțîia ușurel din cap, iar pungile obrajilor se legănau preocupate.

Continuară să joace. Bogdan pierdu și puse cărțile jos.

— Am motive serioase să întrerup partida, vă rog să mă scuzați.

— Bine, dar asta-i lipsă de scrupule, o auzi el pe Sofi în urma sa. Zgîrciob !

— Poate că nu e vorba de cîțiva bani acolo... S-o caute cineva pe sora Agea, spuse preotul. Jucam așa frumos, o desfătare, nu alta ! gemu de parcă l-ar fi durut ceva.

Bogdan intră în odaia lui. Fredonase pînă acum melodia în gînd, acum putea s-o cînte. Se încruntă : mirosul de țap bătrîn al preotului ! Deschise cu un gest ferm fereastra și înainte de a ieși din odaie luă o foaie de hîrtie și puse pe portativ tema muzicală principală.

În sala de lectură, aplecat asupra ziarelor din ziua precedentă, se afla un singur cititor : revizorul Filc. Deasupra pianului atîrnau două pînze, lucrări de diletant, păstrate, probabil, din pietate față de un fost pensionar al azilului. Un tablou înfățișa, dintr-o discutabilă perspectivă, căminul „Ierusalim“, celălalt imortaliza eleșteul și în fund castelul care în tablou părea cu mult mai fastuos decît în realitate și avea un turn în plus. În prim plan două lebede supradimensionate pluteau pe apa eleșteului. Prezența lebedelor îl duse pe Bogdan la concluzia că autorul tablourilor a răposat de mult și nici lebedele nu i-au supraviețuit.

Încercă să reproducă melodia la pian, o dată, de două ori, de trei ori, modificînd-o puțin. Cum ar suna așa ? Repetă cîteva acorduri, apoi le scrise. Cîntă cîteva tacturi, mereu aceleași, de mai multe ori. Filc, din colțul său, cu ziarul în față, tuși zgomotos. Bogdan continua să cînte, încercînd să găsească un motiv propriu pentru începutul compoziției, dar avea impresia că a mai auzit deja ceva asemănător. Cînd ? Nu seamănă cu un pasaj din *Traviata* ? Se cufundă în lucru. Partea de mij-

loc este, sigură și poate că și începutul ar merge. Să mai compună sfîrșitul și ar ieși poate ceea ce se numește o compoziție de caracter.

Își ridică ochii de pe clape și privi tabloul castelului cu turnul adăugat și cu lebedele răposate. Uită piciorul pe pedală și ultimul acord se stinse... Strînse din dinți și reluă iar tema inițială în prelucrare proprie. Cititorul din colț foșni zgomotos ziarul. Bogdan îl auzi apropiindu-se.

— Ascultă, sala de lectură e pentru toți, nu numai pentru dumneata. Clămpănitul ăsta mă împiedică să citesc. De-ai cînta măcar ceva mai acătării !

Bogdan se răsuci pe jumătate spre el :

— Ce reprezintă pentru dumneata o bucată mai acătării ? Poate valsul lui Bábinka ?

— Ai fi bucuros să fi compus măcar așa ceva în viață !

— Că tare știi ce am compus eu !

— Nu știu și nici nu pot să știu, ridică tonul Filc. N-am auzit niciodată de un compozitor cu numele dumitale. Am auzit de Smetana, de Franz Lehar, dar n-am auzit de Pavlus ! De enervare, i se mișca mărul lui Adam în sus și în jos. Nici fanfara pompierilor din Oupice n-am auzit-o cîntînd o bucată de unul cu numele Pavlus ! Bătu cu palma galbenă ca șofranul ziarele împăturite, iar gîtul subțiratic se umflă la bază de parcă i-ar fi turnat cineva cu pîlnia bere.

— Ia mai lasă-mă-n pace ! îi ripostă Bogdan, trîntind capacul pianului și făcînd să răsune în măruntaiele lui un subțirel sunet dezacordat.

Încă de pe coridor auzi, dincolo de ușa închisă a camerei sale, văitături. Icnituri și gemete caracteristice, boncăluit de cerb fără o cauză anume. Fereastra era, bineînțeles, închisă. Bogdan se duse spre ea și o deschise larg, cu un gest categoric.

— De ce te vaiți întruna, părinte ?

— Nici nu-ți vine să crezi ce ușurat te simți după aceea. Preotul se încălța făcînd eforturi vizibile. Stătea pe marginea patului îmbrăcat într-o vestă împletită și respira anevoios. Gulerul preoțesc murdar era aruncat pe masă.

— De fapt, de ce te afli aici și nu într-un cămin pentru preoți ?

Preotul își roti pe vîrful capului tichia care îi rămase apoi strîmbă pe o ureche.

— Să vînd castraveți la grădinar și să aduc cuvîntul Domnului altor slujitori ai lui Dumnezeu ? Preoții de profesie n-au decît să se îngrijească singuri de sufletele lor păcătoase. Dacă este undeva nevoie de mine, atunci ăsta e locul.

Sora Blanka intră în cameră cu o cană verde în mînă și traversă odaia în pas de dans. De pe consola din perete se revărsau mlădițe bogate de *tradescantia*, planta oficială, tip standard a căminului „Ierusalim“. Consola de lemn sculptat pe care se afla ghiveciul era și ea opera artistului multilateral Magierka : un dar de onoare oferit preotului. Sora se urcă pe un scaun.

— Să nu cazi, surioară, îi zise preotul, sărind cu o surprinzătoare agilitate și sprijinind-o din spate. O ținea strîns de șolduri și tremurul capului sugera o permanentă negare. Sora îl privi pe Bogdan, turnă puțin pe alături și îndepărtă mîna preotului.

— Prima condiție de aplicare a sentimentului religios în viață este dragostea față de tot ce-i viu, cită Bogdan, după plecarea sorei, cuvintele rostite nu demult de preot din amvon.

Pe coridor se auziră pași, cuvinte de bun venit, cordialitatea zgomotoasă a celor veniți în vizită și — din cînd în cînd — plînsul emoționat al celor vizitați. Dar fiecare duminică are un sfîrșit, mîine este iar o zi obișnuită de lucru și alte șase se vor scurge una după alta.

Bogdan stătea din nou în fața ferestrei. Era aproape bucuros că în spatele lui îl aude pe preot foindu-se și văitîndu-se, fără să vrea, cu glas tare. Bogdan privi cerul. Era încă acoperit de nori mișcători în care se simțea apropierea primăverii și se ascundeau nălucirile unui tărîm îndepărtat.

Nu, nu se putea aștepta să-l viziteze careva, din nici o parte. Poate că-i mai bine că Magda trăiește în cealaltă emisferă a globului. Cine știe cum ar fi evoluat situația dacă ar fi fost aici ? Un lucru e însă sigur. E preferabil să nu aștepți o vizită din Australia decît să nu-ți vină nici una din Praga.

Plecă de la fereastră. O tînără pereche încadra o bătrînică cu papuci călduroși în picioare și cu basma pe cap. Îi aduseseră o plasă

cu un borcan de compot și cîteva portocale. Pe fața lor plutea o expresie de solicitudine drăgăstoasă. Îmbrăcămintea lor purta amprenta altei lumi, a lumii din afară. Tînărul privi pe furiș ceasul de la mînă. Poate că la poartă îi aștepta mașina spre a-și continua excursia lor duminicală.

Cerul ardea în lumina sîngerie a amurgului. Bogdan pornise într-o lungă plimbare, cu intenția de a înconjura castelul. În cap îi răsuna și acum, la răstimpuri, melodia de dimineață. Fiindcă o ascultase la radio, ecoul ei se menținea în minte și nu în inimă. Era conștient de asta. Cînd Filc nu va mai fi în sala de lectură, se va așeza la pian și va compune finalul. Iar după aceea ? Va trimite compoziția la Radio... iar apa uitării se va închide deasupra scrisorii și a partiturii... ca de atîtea alte ori. În cel mai bun caz i se va răspunde : Reținut în eventualitatea unei transmisii viitoare... Uniunea compozitorilor, clubul magnaților praghezi. Dacă nu ești membru al ei, n-ai dreptul la viață ?

Mergea pe drumuri de țară și noroiul acestui anotimp de primăvară i se lipea de tălpi. La liziera de nord a pădurilor se mai vedeau încă albind ultimele pete de zăpadă. Își privi ceasul. Poate că vizitele s-or fi terminat. Duminica era cea mai insuportabilă zi la căminul „Ierusalim“. Doar cei din aripa bolnavilor la pat, reduși la instincte primare, începeau încă de joi să se gîndească la prînzul sărbătoresc de duminică...

Se întoarse, făcînd un ocol. Dincolo de pădure se vedea deja castelul. Lîngă drum se afla o casă singuratică cu etaj. Era o clădire bizară, tăcută, nelocuită parcă de nimeni. Nu văzuse niciodată intrînd sau ieșind pe cineva. Nu se zărea un cîine, nici picior de pasăre, nici urmă de gospodărie. Pe măsură ce se apropia, senzația de casă părăsită se atenua și Bogdan se simți din nou derutat. Ar fi vrut să evite a privi ultima fereastră de la primul etaj, dar știa dinainte că nu va reuși. Acum putea să distingă diferitele obiecte cunoscute din spatele geamului. Un fior de teamă îl trecu din cap pînă-n călcîie. Se apropie mai mult ; inima începu să-i bată cu putere. Obiectele din geam se puseră în mișcare. Un scrînciob miniatural, cu figurine fantastice, începu să se învîrtească. O paiață de hîrtie făcea gigantice mișcări de rotire la o bară nevăzută. Un clovn în haine pestrițe ridică, cu mișcări sacadate și greoaie, mîna îndoită de la cot și-i dădu cu tifla lui Bogdan. În spatele geamului nu se zărea nimeni, nici o figură vicleană, nici o mînă care să manevreze marionetele.

Bogdan privi în jur. Cît vedeai cu ochii nu se zărea picior de om. Avusese intenția să se oprească, dar preferă să iuțească pasul. Spectacolul mut, unica mișcare în casa aceea neînsuflețită, era destinat *lui*. Îndepărtîndu-se de acel loc simți o ușurare crescîndă. Era din nou în stare să reflecteze. Spectacolul acela bizar îi era oare destinat doar lui ? Sau poate oricui ar fi trecut pe aici ? Să întrebe pe cineva de la cămin... Ori mai bine să trimită

intenționat pe vreunul prin părțile astea ? Ce-ar fi însă ca omul să vină, dar la fereastră să nu se vadă *absolut nimic* ? Mîna unui nebun adastă oare în dosul ferestrei, în așteptarea unui trecător întîmplător, pentru a pune în mișcare pantomima aceea fantastică ?

Bogdan se opri. Ce-ar fi să se întoarcă și să bată la ușă, intrînd cu forța în casă, pentru a dezlega odată pentru totdeauna acest mister ? Numai că, la urma urmelor, de ce-ar face-o ? E bine să mai rămînă unele mistere, n-ar trebui ca omul să vrea să le dezlege pe toate.

Dincolo de cotul drumului se ivi clădirea „Ierusalimului".

În definitiv, ce importanță are o mică taină nedezlegată atunci cînd sfîrșitul, acel ceva indescifrabil și apăsător, ireparabilul, se apropie din ce în ce, zi cu zi ?

2

MOȘ MAGIERKA obișnuia să spună, atunci cînd nimerea peste vreo gîlceavă între pensionarii căminului : toate certurile și neînțelegerile voastre își vor găsi împăcarea în brațele Tatălui vostru ceresc și asta curînd-curînd. Veți fi fost voi ce-ați fost : funcționari superiori, fabricanți ori muncitori în fabricile lor, de la „Ierusalim" veți pleca toți în același fel, într-o raclă neagră cu cruce pe capac. Atunci, la ce bun să vă socotiți unii mai presus ca ceilalți ?

Nu-i ușor să renunți la sentimentul de castă socială atîta vreme cît nu te chinuiește umilitoarea și definitiva neputință a bătrîneții. Așa se explică de ce, cu toate eforturile directoarei de a instaura o egalitate echitabilă, există două categorii de camere : cele ale „vîrfurilor“ și cele ale oamenilor cărora nici lipsa îndelungată de activitate nu le-a înmuiat bătăturile din palmă. Între ele — o perdea ușoară ca organtinul prin care, totuși, abia se întrezăresc unii pe alții.

Atunci cînd pe Magierka îl apucă dorința de a se întreține, într-o șuetă amicală, cu cei apropiați inimii sale — și asta i se întîmplă deseori — atunci, de regulă, se îndreaptă în primul rînd spre camera lui Alois Jonáš.

Magierka stătea, de o bună bucată de timp, pe caloriferul încălzit, în mînă cu un gherghef rotund de lemn, pe canavaua căruia broda cu ață colorată imaginea imprimată a regelui Carol IV, Părintele țării, lîngă izvorul termal din Karlovy Vary. Pe unul din cele două paturi din fața lui zăcea Alois Jonaš. Pe celălalt, bătrînul Komárek, după o a doua congestie cerebrală, își ținea ochii deschiși, dar lucrurile de pe lumea aceasta îi erau, se pare, de pe acum străine.

Jonáš se prinse cu mîinile de trapezul atîrnat deasupra capului, pentru a-și mai ușura greutatea din picioarele bolnave. În unele zile nici nu și le simțea, parcă nici nu le-ar fi avut, alteori însă, din cine știe ce pricină, durerile îl chinuiau rău și Magierka își dădea imediat seama de asta. Cu un fel de al șaselea

simț creștinesc percepea, chiar și de la distanță, suferințele lui Jonáš. În astfel de zile se înființa aici, pentru a-i mijloci prietenului bolnav contactul cu lumea înconjurătoare.

— Vizită în zi de lucru ! Ciudat ! comentă Magierka evenimentul ce tocmai avea loc afară, în curte.

Pe perna lui Jonáš se plimba o muscă. Moșneagul o urmărea cu o privire apatică. Abia într-un tîrziu făcu încercarea de a o goni, dar cu un gest atît de domol că musca abia-abia de-și luă zborul.

— E o motocicletă cu ataș, continuă Magierka observîndu-și vecinul cu coada ochiului.

Glasul dogit, subțire al orologiului din turnul castelului sparse liniștea odăii. Arătătorul noduros al lui Jonáš începu să bată tactul pe marginea plapumei. Era un semn bun. Moșneagul se pregătea să vorbească.

— Toți sînt ca uliii. Vin să-i vadă doar pe ăi de la care așteaptă să le pice ceva. Păi a venit cineva, să zicem, la Komárek ăsta ? Și ar cam fi cazul că, după cîte văd, se pregătește să-și dea sfîrșitul.

— Se întoarce, anunță Magierka. N-a venit în vizită. Celălalt se suie în ataș. Pesemne au crezut că „Ierusalimul“ este o cîrciumă.

— Da' vezi că el, Komárek, n-are aproape nici o treanță în dulap. Paltonul l-a primit de la administrația căminului. Jonáš n-avea intenția să se lase întrerupt. Că de-ar fi avut ceva zdrențe, să fi văzut ce-ar mai fi roit atunci rudele în jurul lui !

Pînă fu în stare să articuleze cele de mai sus, umbra paralelogramică a soarelui pe perete se mai mişcă puţin.

Din camera alăturată răzbătea prin perete ţăcănitul chinuit, parcă duşmănos, al clapelor unei maşini de scris.

— Ca atunci, cînd cu nora lui Heteškăi ; ştii ce i-a spus directoarei ? continuă Jonáš. I-a spus : Daţi-mi cojocul ei ! Una, că acuşi vine primăvara şi ce-o să facă ea primăvara cu cojocul, şi apoi mama tot n-o să se mai poată scula din pat ! Întocmai ca mine acum, adăugă el.

Magierka începu să-şi răsucească capul ca şi cînd l-a fi deranjat gulerul hăinii, puse apoi jos broderia şi se opri în faţa patului lui Komárek. Îşi trecu palma prin faţa ochilor deschişi ai bolnavului şi îi potrivi pe cap punga cu gheaţă, care împrumută obrazului lipsit de viaţă al bătrînului un aer de sfînt ascetic.

— Černá Máry are un cucui în frunte. Cică azi-noapte ar fi avut iar un vis prevestitor, povesti Magierka. Îşi aprinse o ţigară Partizanka şi-i oferi una şi lui Jonáš. Cică o prevestire referitoare la viitorul „Ierusalimului". În ea cică i s-ar fi arătat, adică ei, Černei Máry, un arhanghel cu aripi negre.

Jonáš se săltă iar, proptindu-şi mîinile în trapez, strînse buzele şi-şi ţinu răsuflarea, dar nu se văită cu glas tare. Musca îşi luă zborul.

— Ce-ar putea să fie ? Un înger cu aripi negre... făcu el, după o clipă, efortul de a participa la discuţie.

— Putea să fi fost arhanghelul Azrael, îşi ridică Magierka privirea vioaie şi vicleană de la cusătură. Cununa de păr alb din jurul cheliei lustruite şi faţa rotundă, zîmbitoare îl făceau să semene foarte bine cu Sfîntul Petru, aşa cum şi-l reprezintă artiştii populari, făcînd de strajă la Porţile cereşti.

— În cazul ăsta, poate că Černá Máry o să moară curînd, îşi dădu cu părerea Jonáš în felul lui molcom de a se exprima. Nu-mi place gustul foiţei — şi stinse ţigara de noptieră. Dă-mi pipa !

Magierka îi făcu pe plac.

— Important e, dacă a fost prima sau a doua oară, spuse Magierka. Acu vreo doi ani, cînd îngerul morţii i s-a arătat pentru prima oară babei Stoklásková, i-a spus : încă nu, n-a sosit vremea. Dar cînd i s-a arătat a doua oară, atunci i-a zis : a sosit clipa ! Stoklásková a primit din mîna preotului ultima împărtăşanie şi sfîntul mir, i-a trimis nepoată-si un pachet cu haine şi o sticlă de vin neîncepută, ca nu cumva să încapă pe mîna zgîrcitului de ginere-său, şi a doua zi şi-a dat sufletul. Cînd arhanghelul Azrael i se arată prima oară celui pe care şi-a pus ochii, e aşa, de parcă ar fi venit în recunoaştere, a doua oară însă îl ia de tot. Moş Magierka întinse mîna în care ţinea gherghetul şi-şi admiră satisfăcut opera.

— Da' poate să mai fie şi altfel, făcu, după o bună bucată de timp, Jonáš. Am auzit undeva că îngerul morţii este de parte bărbătească. Dacă ar fi venit în recunoaştere pentru Černá Máry ar fi trebuit să aibă aripi albe.

De n-o fi venit cumva pentru Komárek. Să i se fi arătat chiar lui n-ar fi avut sens, că el e de-acum... şi Jonáš îşi duse cu un gest elocvent mîna la frunte. Putea să i se fi arătat Černei Máry prin procură, ca să zic aşa, ştia el bine că după cinci minute o să fie la curent cu asta pînă şi şoferul autobuzului care abia pleacă în cursă spre Oupice.

Ţăcănitul din camera vecină se auzea acum şi mai tare. Bătăile rare loveau timpanele ca nişte gloanţe încărcate cu răutate. Arătătorul lui Jonáš începu să bată tactul unei noi întrebări.

— Ce-o mai fi făcînd iar Filc ?

— Ce alta decît să scrie o plîngere, opinie Magierka.

Din anumite motive, Magierka îi cunoştea mai bine decît oricare altul pe pensionarii „Ierusalimului". Nici de data aceasta nu se înşelase.

...*Care-i însă realitatea ?* ciocănea revizorul Filc, cu pauze chinuitoare, clapele maşinii de scris, împrumutată de la direcţie. *Din păcate, realitatea este că odihna binemeritată după o muncă neprecupeţită de atîţia ani îmi este deranjată, şi aceasta în mod sistematic, de atitudinea iresponsabilă a tovarăşului Pavlus Bogdan. Sus-numitul tovarăş, ori de cîte ori citesc presa în sala de lectură, îmi deranjează activitatea cîntînd la pian o melodie nearmonioasă. Într-un mod deosebit de grav a făcut-o duminică dimineaţa. Intenţia lui premeditată de a mă deranja poate fi numită de-a dreptul huliganică.*

Filc îşi privi obrazul slab în geamul tabloului de pe peretele din faţă. Mai bătu cîteva litere şi după aceea se sculă cu un aer distrat şi se îndreptă spre oglinda de deasupra chiuvetei. Îşi cercetă atent faţa parcă acoperită cu o crustă de săpături adînci. Îşi studie în special fruntea să vadă dacă nu s-a colorat cumva în nuanţa aceea galben-cenuşie, transparentă ca pergamentul, semnul binecunoscut al cancerului. Fruntea îi era însă stropită doar cu pistrui mari, mai degrabă pete de un ocru închis. Filc se linişti şi se aşeză iar la masa de scris.

...*Îmi permit să subliniez că în funcţia pe care am deţinut-o înainte de război, aceea de controlor la Serviciul financiar raional, iar după război de referent financiar la Sfatul popular raional, am salvat, prin demascarea la timp a unor ilegalităţi, malversaţii şi chiar furturi, sume mari din averea statului, sume pe care le-aş putea aprecia la milioane, dacă nu chiar la dublul lor.*

În încheiere, îmi permit să aduc la cunoştinţă şi să subliniez din nou că, în calitatea mea de fost deţinut politic, l-am cunoscut în lagărul de concentrare de la Buchenwald, în „lagărul morţii", pe însuşi tovarăşul Thälmann şi că am supravieţuit marşului morţii pe o distanţă de 360 km. În anul 1955 am fost distins cu Medalia jubiliară Pentru credinţă.

Cu salutul tovărăşesc

„Cinste muncii" şi „Luptăm pentru pace"

Filc Jarolím,

camera 27

În atenția:
Comisiei de asigurări sociale a Sfatului Popular din Radoně
Comitetului Sfatului Popular din Radoně
Consiliului Popular local din Záhorany

— Chestia aia cu prevestitul viitorului nu-mi iese din cap, zicea în camera alăturată Magierka. Arhanghelul i-a interzis Černei Máry să vorbească. Ei, și ce-i cu asta, ea tot o să-și dea drumul la gură, măcar de-ar ține pînă poimîine.

— Ce tot îi dai zor cu viitorul? întrebă bătrînul Jonáš încrețindu-și sever fruntea. Pe mine nu mă interesează ce va fi, ci ceea ce a fost! De unde are Černá Máry cucuiul ăla în frunte?

— De unde să știu eu? Scrumul din țigara lui Magierka se scutura din cînd în cînd pe pat, dar asta nu-l deranja deloc pe Jonáš. Mîngîia ofensat, cu mișcări repetate, pilota.

— Cum asta, nu știi? De ce ai două picioare? Eu să știu, care le am pe amîndouă oloage?

— Nu știu și gata! Šlosarka o fi bănuit că ascultă la ușă și a deschis-o brusc, mai-mai să-i spargă capul.

Liniștea ce se așternuse în odaie fu din nou sfîșiată de semnalul sonor care preceda emisiunea pentru sate, urmat de o serie de anunțuri pentru agricultori, răgușite și abia inteligibile, transmise prin difuzorul amplasat deasupra intrării în castel.

— Sora Agea a fost nevoită să-l înlocuiască pe Compozitor atunci cînd acesta a părăsit jocul. Adică pe doamna Sofi, pe preot și pe Maior care jucau cărți pe bani, ca să vă fie clar. Magierka folosea acum forma pluralului de parcă ar fi inclus printre auditori și pe muribundul lipsit de cunoștință, pe Komárek.

Jonáš tuși îndelung, cu perseverență, fără să se grăbească.

— Călugărițele se pricep să joace cărți? întrebă, după o perioadă de concentrare, atunci cînd accesul de tuse îl lăsă. Jocul de bani înseamnă pentru călugărițe păcat în fața lui Dumnezeu.

— Cum și preotul e cartofor, Agea are în fața lui Dumnezeu circumstanțe atenuante. Știu ele călugărițele și alte lucruri, să te crucești, nu alta! se foi Magierka pe locul său, plin de încîntare. Odată am să vă...

În cameră își făcu apariția robusta soră Bernarda, pe cap cu pălăria cu boruri largi a Ordinului Ursulinelor. Puse pe creștetul lui Komárek o nouă pungă cu ghiață.

— N-ar trebui să-l afumați așa, flăcăilor!

— Păi el nici măcar nu-și dă seama de asta, surioară. Pînă să cadă la pat și el trăgea bucuros din pipă, spuse Jonáš. Ai uitat cum era să ardă anul trecut cu pat cu tot?

— Sînt trei ani de atunci.

Jonáš deschise gura a mirare. Să fi zburat oare timpul atît de repede?

— Ce spui de asta? Magierka îi băgă Bernardei sub ochi, cu un aer solemn, cusătura. Călugărița privi cu atenție desenul.

— De ce ai făcut cîinele jumătate roșu?

— Mi s-a terminat ața maron. Da' nu-i nici o nenorocire. Din contra ! Fața rubicondă a lui Magierka străluci ca luna ieșită din nori. Îi venise o idee. Cîinele are spatele opărit din cauza apei ăleia fierbinți ! Stai să vezi dumneata, soră, după ce l-oi termina de cusut pe Carol IV, Părintele Patriei, mă așteaptă Libuše *, scena în care judecă pricina dintre frații Chrudoš și Šťahlav. Am s-o cos toată cu bumbăcel alb — eu zic că Libuše a fost virtutea și nevinovăția întruchipată, bineînțeles, asta pînă l-a luat de bărbat pe Přemysl plugarul. Doar scufia am să i-o cos în trei culori : roșu, albastru, alb.

— Privește ce-i pe jos, domnule Magierka ! Cine va face curat în urma dumitale ? Și mai ales într-o cameră străină ! De jur împrejurul moșneagului erau împrăștiate crîmpeie de ață de diverse culori : roșie, galbenă, albastră, verzuie ca oul de rață.

— Cred că am să te dau afară de aici, adăugă, scuturînd cu mîna scrumul de țigară din patul lui Jonáš.

— N-ar avea rost să te mai obosești, soră, se împotrivi Magierka. Parcă am să mai stau mult aici ? M-am instalat aici provizoriu, ca la hotel ! Aștept doar să-și termine copiii căsuța și atunci : adio, „Ierusalime“ !

Sora, fîstîcită puțin, îl privi pe Jonáš, îndreptă cu un gest mecanic pernele apaticului Komárek și ieși din odaie. Jonáš se prinse

---

* Personaj legendar ceh, simbolul înțelepciunii feminine (*n.t.*).

cu mîinile de trapez și se așeză mai comod. Arătătorul începu să dirijeze tactul altei întrebări îndelung rumegate.

— Cum păcătuiesc călugărițele ? Hai, povestește, Josefe !

— Ce atîta grabă ? Magierka își plecă capul său de Sfînt Petru pe un umăr și privi cu încîntare pana roșie brodată de la pălăria Părintelui patriei.

— Zăceam odată cu piciorul rupt în trei locuri, alunecase terasamentul de cale ferată îmbibat de apa unor ploi ce nu mai conteneau și eu, împreună cu mașina și vagoanele, ne-am dat peste cap. Am făcut, cum se zice, un *salto mortale*. Ba, piciorul rupt mi l-a mai și opărit.

— Revino la subiect, reuși Jonáš o surprinzătoare capacitate de reacție rapidă.

— Fiți oleacă mai chibzuiți, moșilor, răspunse Magierka. Nu-i nici o grabă. Îngăduiți timpului să se oprească în noi, pentru ca viața noastră să semene din ce în ce mai mult cu o fărîmă de veșnicie a existenței pămîntești. N-o să mi se mai pară apoi atît de rapidă transformarea noastră în lut.

— Aflu ori nu aflu ceva despre păcătoasele alea de maici ? Jonáš pipăi cu mîna după cîrja pusă jos la marginea patului și lovi de două ori cu ea în podea.

— Pe atunci nu se aflau încă în spitale infirmiere laice, doar călugărițe. Cum stăteam eu așa culcat cu piciorul rupt în trei locuri, mă pomenesc cu zarvă mare în secție : o infirmieră, membră a unui ordin călugăresc, bolnavă de blenoragie ! Se-nțelege că nu li

s-a spus nimic pacienţilor dar parcă poţi să ascunzi ceva într-un cuibar de bîrfe cum este spitalul ?

— Dă-mi paharul ! porunci cu voce răgușită Jonáš, căruia, de emoţie, i se uscase gîtul.

Magierka îl servi.

— Ghici de unde se pricopsise biata de ea : de la un bolnav cu șira spinării ruptă care zăcea într-un corset de gips de la gît pînă mai jos de genunchi. Doar instrumentul pentru nevoile vitale i-l lăsaseră afară. După cum s-a dovedit, n-ar fi trebuit să-i lase nici asta. Asta-i răsplata pentru mila creştină. Călugăriţa infirmieră a declarat plîngînd că i-a fost milă de el. În salon se aflau doar doi bărbaţi, unul a murit, iar cel cu gipsul a rămas singur peste noapte și atîta cică a rugat-o...

Arătătorul strîmb al lui Jonáš se agita cu repeziciune în aer.

— Nu mai e vreo gură de vin acolo ? întrebă cu glas șuierător și poruncitor arătînd spre dulap.

Magierka puse repede lucrul jos și începu să caute în colţul unde se afla dulapul.

— Aşa, aşa. Povestirea lui Magierka îi pătrunsese încetul cu încetul, dar cu atît mai sigur, pînă în cea mai mică cută a creierului. Ei, spitalele ! Cîte n-aş putea spune eu ! Mi-am petrecut prin ele mai mult de jumătate din viaţă. Cît priveşte spitalele, amîndoi sînteţi nişte mieluşei nevinovaţi faţă de mine ! Fără să-şi dea seama adoptase şi Jonáš maniera de a vorbi a lui Magierka, de parcă şi Komárek ar fi participat la discuţia lor.

— Nu-i vorba de spitale aici, ci de maici, zise Magierka.

Janáš bătu un timp, cu palma sa uscată, în cuvertura patului.

— Tocmai. Într-unul din spitalele în care am fost, lucrau surori călugăriţe. În fiecare lună aduceau bere de la fabrica de bere. Căruţaşul făcea el ce făcea că ajungea acolo tocmai la sfîrşitul turei, uneori chiar seara tîrziu. Se spunea că butoiaşele de bere erau de mult rostogolite în beci, dar caii se mai aflau încă în faţa porţii şi căruţaşul cu şorţul lui de piele era tot înăuntru.

— Asta-i tot ? întrebă Magierka după o lungă şi zadarnică aşteptare.

— Ce-ai mai vrea ? Poate că nu degeaba stătea căruţaşul acolo ?

Magierka oftă din rărunchi.

— Al dracului de bine ştii tu Alois, să piperezi povestirea, şi Magierka se bătu cu palma peste genunchi. Cine ştie, dacă am să fiu în stare să adorm astă seară tot amintindu-mi de poarta aia de la spital. Şi de căruţaşul cu şorţul de piele.

Sticla era plină doar pe sfert. Magierka turnă vin în paharul luat de pe policioara de deasupra chiuvetei. Se mai afla acolo o cană, dar în ea plutea proteza lui Komárek.

— Eu am să beau restul direct din sticlă, spuse Magierka şi ochişorii cenuşii i se aprinseră. Se aplecă deasupra trupului nemişcat al lui Komárek. Ţie nu-ţi torn, dar bem în sănătatea ta, Komárek. Să te faci sănătos !

În încăpere intră, fără să mai bată la ușă, Starostele, un bătrînel energic, voinic, în plină putere. A adulmecat de la o poștă mirosul de vin, se gîndi Magierka. De data asta ai întîrziat, profitorule. Starostele, văzîndu-l pe Magierka aplecat asupra lui Komárek, se încruntă. Ori de cîte ori se încrunta, și asta se întîmpla destul de des, Starostele întredeschidea gura, din motive necunoscute, și-și descoperea dinții, de parcă ar fi vrut să muște.

— Ce tot căutați în camera lui ? îl incluse el pe Magierka printre pensionarii de rînd ai căminului ce meritau a fi dojeniți. — Cel care a suferit o congestie cerebrală are nevoie în primul rînd de liniște.

— Am impresia că sîntem doi veniți în vizită, ripostă Magierka.

— Cu singura deosebire că eu sînt președintele comitetului și că, în plus, l-am luat pe Komárek în grija mea.

Magierka se gîndi că nu merită să-și mai răcească gura răspunzîndu-i Starostelui, dar cînd președintele comitetului se aplecă deasupra patului celui bolnav, scoase limba în spatele lui. Înainte de a pleca din cameră cu gherghetul sub braț, nu lăsă să-i scape prilejul și-i spuse lui Jonáš :

— E o barbarie să lași o sticlă de vin nebăută. Cîteva zile să mai fi trecut și puteai s-o arunci. Dacă nu ești în stare s-o bei toată și ți-e greu să chemi un prieten, măcar pune-o în așa fel ca dopul să fie acoperit de lichid. Ține minte, bătrîne : dopul totdeauna sub lichid ! În timp ce închidea ușa în urma lui, mai avu timp să audă întrebarea lui Jonáš :

— Ei ! Tu... stai puțin... spune, de unde are Černá Máry de fapt cucuiul ăla din frunte ?

Tovarășul de cameră al lui Magierka nu era înăuntru și asta îi conveni bătrînului. Scoase din dulapul de haine, de sub rufăria de corp, un caiet gros cu coperțile soioase. Se așeză tacticos la masă și roase un timp lemnul parfumat al creionului. Pe urmă, în susul paginii scrise data.

Îngerul Azrael i s-a arătat Černei Máry, începu el să scrie cu o caligrafie nesigură, cu literele drepte, *dar a venit de fapt să-l vadă pe Komárek. Nasul a căpătat o culoare gălbuie și parcă s-a lungit iar nările parcă-s de pergament. Un nas ca ăsta îl atrage pe arhanghelul negru precum atrage paratrăznetul fulgerele. Darămite cînd mai aparține și unui om posac ! Unu de n-are nici de două parale imaginație și nu pricepe o glumă nici să-l tai. Că tu, Komárek, încă din viață erai pe jumătate mort ! La tinerețe sărăcie, la bătrînețe nimic, s-o ia dracu de treabă, da' măcar să știi să guști o glumă, acolo ! Numai că tu n-ai fost în stare să te bucuri nici de norocul care a dat peste tine acu la bătrînețe, cu căminul ăsta ! N-avem noi oare televizor la fel ca la Grand Imperial Hotel Europa?* (Da parcă de unde știu eu cum o fi acolo ? își zise în sinea sa Magierka, dar nu se opri din scris). *Mîncare de patru ori pe zi și supliment — ceai cu pîine — la discreție ! Nici nu poți să mănînci totul ! Duminica filme și la intervale regu-*

late fanfara pompierilor din Oupice, ori un scamator. La ce hotel s-a mai pomenit să-ți aducă un scamator pe gratis ?

Ce-i drept, poate că mie îmi vine ușor să vorbesc, că sînt aici doar în trecere. Cît despre tine, Komárek, tot n-ai să citești predica mea, așa că n-are de ce să-ți strice.

3

BLANKA ÎMPINSE pînă la patul lui Jonáš o măsuță cu rotile pe care se afla micul dejun iar ea, cu o cană cu cafea cu lapte în mînă, se așeză pe marginea celuilalt pat.

— Hai să mănînci, domnule Komárek, strigă cu glas îmbietor.

Jonáš se ridică într-un cot și-i spuse mustrător :

— Nu vezi că-i mort ?

Se sperie și scăpă lingurița din mînă pe pieptul scobit al lui Komárek. Îi atinse mîna rece.

— De ce n-ai spus nimic ?

Părea că pe Jonáš îl supără lipsa propriei sale prezențe de spirit.

— Am sunat azi noapte, am dat alarma, dar n-a venit nimeni. Așa că l-am tras cu cîrja, cu pat cu tot, uite așa... Jonáš încercă să ia de sub pat cîrja, dar sora, palidă și speriată, îl opri. Pentru că în mîini am putere mare. I-am adus ultimele îngrijiri creștinești : i-am închis ochii, că îi avea deschiși, bietul de el, deși era noapte adîncă. I-am încrucișat și mîinile pe piept, frumușel și cum se cade, să stea

așa cum se cuvine în coșciug, și nu ca unul de moare așa, în cîmp, dacă tot are loc de veci...

— Pentru dumnezeu, doar ieri își revenise, domnule Jonáš !

— Păi dumneata nu știi că înainte de moarte aproape toți își vin în simțiri ? Cîte n-aș putea eu să-ți spun dumitale, că doar mi-am petrecut mai mult de jumătate din viață prin spitale ! Un oarecare Kračmářík Josef, din patul vecin, care era de o săptămînă în agonie, s-a ridicat dintr-o dată în capul oaselor și a întrebat unde-i sînt ustensilele de bărbierit, că are o barbă ca patriarhul Ezau. I-am zis : prietene, pînă să te razi, scrie-ți testamentul, așa, pentru orice eventualitate. Pînă dimineață a murit.

Blanka se duse la fereastră și privi neliniștită de parcă ar fi vrut să se asigure că nu-i spionează nimeni.

— Am fost aseară la dans și azi noapte am ațipit puțin în camera de gardă, doar o clipă, tocmai atunci cînd ai sunat dumneata... N-ai putea spune că l-ai găsit mort puțin înainte de micul dejun ?

Jonáš se lungise iar pe pat și privea cu satisfacție încurcătura Blankăi.

— Și cum explici mîinile încrucișate pe piept ? Doarme cineva în poziția asta ? Și pe urmă cît e de țeapăn. Ce, parcă putea să înțepenească așa într-un timp atît de scurt ?

— Doctorul mi-a spus să vin să-l văd la fiecare două ore și, dacă-i cazul, să-i fac o injecție. De ce măcar n-ai sunat din nou ?

— Păi, din cauza oboselii, am adormit din nou şi m-am trezit abia dimineaţa, răspunse triumfător Jonáš. Un timp priviră amîndoi în tăcere fruntea de ceară a răposatului, nasul ascuţit, parcă mai proeminent, cu nările învineţite.

— Bine că a apucat preotul să-i dea ultima împărtăşanie, făcu Jonáš. Că de păcătuit, de atunci, n-a mai avut Komárek prilejul s-o facă.

— Ce facem, domnule Jonáš ? îşi împreună Blanka, nefericită, mîinile.

— Ce să facem ! Eu sînt infirm ! Doar n-am fost eu de gardă astă-noapte ! Eu mi-am avut partea mea de nemulţumiri în viaţă. Acum este rîndul dumitale, domnişoară, triumfă Jonáš în faţa lipsei de responsabilitate a tinerei generaţii. N-o să se lase el doctorul îmbătat cu vorbe, o să-şi dea seama de îndată că omul a înţepenit încă de la miezul nopţii.

— Ştii că vreau să plec de aici, o cunoşti pe sora şefă... E vorba de referinţe, domnule Jonáš...

— Aşa sînteţi voi, tinerii de azi, se înfurie el acum de-a binelea. Cu radioul agăţat pe umăr, cu fusta pînă la fund, şi dănţuială toată ziua... Ei, hai nu mai plînge, i se făcu în sfîrşit milă de victima terorizată. Eu unul n-am să pot aşa, cît ai zice peşte, să-ţi dau un sfat, dar dă fuga la Maior ! La ce-l duce pe el mintea, eu nu sînt în stare. Găseşte el ceva, mai ales cînd e vorba de *dumneata,* accentuă el ultimul cuvînt. — Şi dacă nu la maior, atunci la Magierka. Asta are leac pentru orice încurcătură.

Sub acoperişul „Ierusalimului" mocnea din nou o atmosferă de agitaţie. De multă vreme moartea devenise parte integrantă a ritmului vieţii de aici. Cu toate acestea, ea învăluia, mereu altfel şi cu o frecvenţă aparte pentru fiecare din ei, suprafaţa stătută a vieţii lor. Sărmanul Komárek, acuşi vine primăvara, s-ar mai fi putut bucura şi el de soare ! — Ferice de Komárek, c-a scăpat de suferinţă ! Era un tip cu predispoziţie spre comoţie cerebrală, în ce mă priveşte, nimeni din neamul nostru nu a murit de apoplexie. Era cu doi ani mai tînăr ca mine ; cînd o să vină rîndul meu ? Duminică la prînz avem pui ; oare cine din personalul îngrijitor va mînca porţia lui ?

Sosise clipa babelor bigote : Šlosárka şchiopăta de-a lungul culoarelor şi închidea severă comutatoarele tuturor difuzoarelor de pe pereţi : cîtă vreme e un mort în casă, nu se cade să se audă muzică. Černá Máry, cu ochiul stîng ieşit din orbită şi cătînd în sus, se mutase în capelă. Cu rozariul înfăşurat pe după mînă turuia în gol de parcă ar fi exersat în vederea slujbei ce avea să urmeze. Acoperise catafalcul cu un giulgiu negru, pregătise cele două sfeşnice grele, ce urmau să stea la capul mortului, punînd în ele lumînări noi, scuturase de praf florile artificiale depozitate de la ultima ceremonie funerară în sacristie. Alerga nerăbdătoare pe sală să vadă nu-i mai aduc oare mortul, pentru a fi prima care să-l privegheze, de bună voie şi animată de simţul responsabilităţii.

Moartea era încă prezentă în toate ungherele „Ierusalimului", ecoul ei înăbușit pătrunsese pînă și în camerele acelora pentru care, de multă vreme, contururile lumii înconjurătoare se topiseră în ceața decrepitudinii senile. Și iată că avu loc o nouă și spectaculoasă întîmplare care, dacă n-ar fi fost provocată tocmai de moartea lui Komárek, s-ar fi putut spune că a impulsionat, cu toată puterea, viața căminului „Ierusalim".

Magierka tocmai cosea laolaltă două bucățele de stofă, croite în formă de iepure ridicat pe labele din spate, pentru a le umple mai tîrziu cu rumeguș și a le dărui, în semn de dragoste și admirație, directoarei căminului. Brusca agitație din odaia lui Jonáš, pe care mai degrabă o presimți decît o auzi, îl sili să-și întrerupă lucrul și să se îndrepte spre sălița de la parter unde erau depozitate măturile și detergenții. Peretele din fund al săliței, mai curînd un fel de dulap mai mare în spatele ușii culoarului, era de fapt un perete despărțitor de lemn, dincolo de care se afla biroul directoarei. Însemnările de mai tîrziu ale lui Magierka atestă faptul că vizita la debara era absolut necesară pentru jurnalul-cronică al acestuia.

Ca să vezi cine-mi era Starostele! O hoașcă afurisită, un zgîrie brînză și o brută — puteai să observi și mai înainte. Asta a și fost cauza pentru care n-am ridicat mîna atunci cînd ceilalți l-au ales ca președinte al Comitetului de administrație al Căminului! Dar că-i un uliu răpitor încrucișat cu un pricolici, asta n-ar fi crezut nici măcar Lojzka-nebuna.

Scrisoarea neterminată adresată de Komárek rudelor lui și găsită de sora Agea în noptiera mortului! Scria în ea cum că, undeva prin magazie, trebuia să fi rămas vechea bicicletă a lui Komárek, pe care îi roagă s-o vîndă cu cel puțin 120 de coroane și banii să-i trimită lui. Starostele, președintele comitetului nostru, a promis să-i procure cu ei niște medicamente străine contra apoplexiei! Mă și mir cum, de indignare, n-am răsturnat mărunțișurile din cămăruța aceea întunecoasă, prilej cu care mi-aș fi trădat prezența acolo, atunci cînd am auzit-o pe directoare citindu-i Starostelui scrisoarea cu pricina, în prezența Maiorului și a doamnei Sofi, membri în comitet!

Abia acum se pune întrebarea unde s-au topit (cuvîntul nu i se păruse potrivit și Magierka îl tăiase și scrisese *dus*) *cele șaptezeci de coroane pe lună bani de buzunar ai lui Komárek, sumă stabilită prin lege și acordată pensionarilor săraci ai „Ierusalimului"? Mai ales cînd tovarășul de cameră al lui Komárek, Jonáš Alois nu și-a putut aminti în nici un chip ca numitul Komárek să-și fi cumpărat vreodată ceva cu care să-și mai îndulcească traiul!*

M-a cuprins frica la gîndul că doamna directoare ar fi putut auzi niște ciocănituri și lipindu-și urechea de perete s-ar fi întrebat: ce-o fi bătînd așa? Inima mea era și bătea de indignare atunci cînd l-am auzit pe Staroste răspunzînd obraznic și agresiv că răposatul Komárek i-a dat niște bani ca răsplată pentru îngrijirea pe care el, Starostele, i-a acordat-o

cînd n-a mai fost în stare să umble (Komárek Jan).

Iacă ce șarpe de Staroste am încălzit la sin! Ptiu!

Aici se impune o reflectare. Cum de s-a întîmplat ca acest ticălos de Staroste, care în comitet acționa de parcă „Ierusalimul" ar fi fost moșia sa, să cîștige încrederea răposatului Komárek, un om cu experiență și încercat de viață? Credeam că doar eu cunosc motivul, dar se pare că și Starostele îl știa: cu o picătură de miere prinzi mai multe muște decît cu un butoi cu fiere. Mai ales cînd picătura de miere picură de pe buzele unei brute are încă o dată pe atîta putere de a-i dezarma pe cei buni și naivi. Cu ceilalți grosolan, cu Komárek marțipan, poate oare un om, pe care viața l-a călcat în picioare, să reziste la asta? Veșnica trădare omenească! Fă bine, Magierka, și lipsește-te de favorurile oamenilor, pierzi o fărîmă de mulțumire, dar scapi de o grămadă de decepții!

Poate că fac un păcat în fața lui Dumnezeu atunci cînd ascult pe furiș în dulapul acela cu mături. Dar aș putea să-mi scriu cronica, cu răspundere față de adevăr, fără aceste informații direct de la sursa cea mai înaltă? Și Tatăl ceresc trebuie să recunoască: atîta vreme cît te interesează ce se petrece pe lume, nu ești copt pentru lopata groparului. Și apoi, ce folos ar avea Dumnezeu de la umilele sale oițe dacă le-ar înghiți pămîntul?

Și pe urmă, ce să fac, dacă-s curios ca o muiere?

Deasupra prînzului comun luat în sala de mese plutea binecunoscuta stare de depresiune. Privirile zburau zadarnic spre locul gol al mesei ocupat altădată de Komárek. Aceleași priviri își continuau involuntar drumul spre o altă masă. În mijlocul tăcerii sumbre Starostele își înfigea energic furculița în carne, ca și cînd nu s-ar fi întîmplat nimic. Doar ceafa robustă a Starostelui li se părea oamenilor ceva mai întunecată ca altădată. Muzica, obișnuita și ignorata completare a prînzului în comun, tăcea azi. Din difuzorul fixat pe perete se revărsau în schimb efluvii de tăcere apăsătoare.

Bogdan Pavlus ședea nu departe de locul ocupat altădată de Komárek. Fie că vrei, fie că nu vrei, orice moarte reprezintă aici, la „Ierusalim", o părticică din propria-ți moarte. De fiecare dată cînd în casă nu se mai aude muzica îi apare în fața ochilor aceeași bizară imagine a unei clepsidre cu scurgere încetinită. O clepsidră de tip special: grăunțele de nisip reprezintă simbolic pe pensionarii azilului. Fiecărui grăunte căzut îi ia locul un altul, și așa mereu, coboară toate apropiindu-se de gîtul strîmt prin care nu se mai pot întoarce îndărăt. Cînd îmi va veni rîndul? Cei aflați jos — ca forțe și voință — sînt împinși fără putință de a se împotrivi spre pragul de unde începe căderea. Cum să te menții sus, unde suprafața nisipului este încă netedă, întinsă, unde există spații de acțiune și speranța de a nu fi definitiv atras în procesul declinului? Cît timp va mai fi posibilă starea de spirit pe

care el şi-a impus-o încă de la început : aceea că, deşi pensionar al „Ierusalimului", nu face parte din acest mediu. Că este un simplu observator independent al lucrurilor, evenimentelor, banalităţilor cotidiene din care este compusă existenţa pensionarilor obişnuiţi ai azilului.

Deasupra meselor apăsa o tăcere surdă accentuată parcă de zgomotul tacîmurilor şi de molfăiala gingiilor bătrîne. În subconştient aşteptau toţi un cuvînt eliberator. Îl aştepta şi Bogdan. Un cuvînt, oricare, despre orice, majoritatea vorbelor rostite în această casă n-au nici o valoare ; bătrîneţea care are ce comunica lumii nu sfîrşeşte la căminul „Ierusalim".

— Mi-a venit aprobarea pentru excursie, se auzi vocea doamnei Sofi. Răsunase ca vuietul valurilor sparte de stînci, iar cei mai puţin surzi se simţiră uşuraţi. Mi-am zis, dacă nu vine, e pedeapsa lui Dumnezeu pentru îndrăzneala mea. A sosit, acum sînt liniştită.

— Eu n-aş da atîta bănet ca să mă obosesc mergînd, se aplecă Šlosárka spre vecinii ei de masă. Vacanţa se scurge ca apa, şi odată cu ea şi aurul care nu se mai întoarce.

— Care aur ? ciuli urechile Forejtka, bătrîna vagaboandă. Šlosárka îi relată cu jumătate de voce. Baba se ridică de la masă şi se îndreptă fără nici un fel de reţinere spre masa elitei. Din asta ar ajunge să pui dinţi la tot „Ierusalimul" şi încă ar mai rămîne pentru auritul chivotului, zise ea ciocănind cu degetul în brăţara pe care doamna Sofi o avea la încheietura mîinii.

Încurcată, Sofi îşi trase mîna.

— Aş avea nevoie de un săculeţ cu scoici, îi sări în ajutor Magierka, de la masa vecină. Aş fi tare bucuros, doamnă Sofi, dacă v-aţi îngriji de asta. Le-aş înfige în ghips ud, una lîngă alta, şi aş face din ele o sirenă.

— În '55 băiatul meu m-a luat cu el într-o călătorie de serviciu la Greifswald, dar apa mării era chiar şi pentru el prea rece, îndrăzni să participe la discuţie noua locatară a căminului, bătrîna doamnă cu panglică neagră de catifea în jurul gîtului. Din cauza ei Bogdan începuse să-i spună Sametka * şi porecla a prins. Fiul meu este fizician atomist, a ţinut acolo o conferinţă care a fost foarte aplaudată, adăugă, cu voce mult mai scăzută, Sametka.

— Mare scofală şi marea asta ! Nici n-ar trebui făcută atîta vîlvă în jurul ei ! glăsui Šlosárka. Ai noştri, tinerii, au fost la mare şi fiică-mea numai ce-a simţit mirosul de peşte marin şi i s-a făcut rău.

— Mă tem doar să nu-mi dea patul de sus în cuşetă, căută Sofi ajutor la Maior. Dădea impresia că vestea confirmării excursiei o lipsise de obişnuita ei muşcătoare prezenţă de spirit.

— Mai degrabă ar trebui să-i fie teamă că n-are să apuce vara, se adresă Šlosárka cu jumătate de voce tovarăşilor ei de masă. Numai că Šlosárkăi, chiar şi atunci cînd vorbea încet, tot i se auzea vocea pînă-n bucătărie.

---

* Sametka — catifea (trad. din lb. cehă) — *(n.t.)*.

— Ce cuvinte nelegiuite, îi șopti Černá Máry Sametkăi la ureche. Cînd se află un mort în casă...

— Așa-i, așa-i, își clătina caraghios capul mare și chel preotul. Femeia fără Dumnezeu e ca floarea fără mireasmă.

— Numai că, pentru ca o femeie să-și piardă mireasma nu-i neapărat nevoie să-l piardă pe Dumnezeu, interveni Bogdan, aruncîndu-i Černei Máry o privire necruțătoare.

— Nu-mi pot explica cum de n-a venit pînă acum fiul meu, își ridică Sametka privirea temătoare spre puternica sa apărătoare Šlosárka. Au trecut atîtea zile și el mi-a spus că viu doar pentru un consult la doctor...

— L-o fi reținut ceva. Un om care lucrează cu știința, care ține conferințe pînă și în Germania, încercă s-o consoleze vecina ei. Prăjitura asta nu-i proaspătă, adăugă dînd la o parte farfuria și aruncîndu-i o privire dușmănoasă doamnei Sofi. Miroase parcă a pește.

Alți cîțiva comeseni încetară să mai mănînce. Cineva întinse gîtul, privind pe după spatele celorlalți, spre a se convinge că într-adevăr Šlosárka nu și-a terminat-o.

— Se simte gustul de margarină veche, spuse apoi, întorcîndu-se spre masa din colț a surorilor Agea și Bernarda.

— Și noi mîncăm din ea dar nu ni se pare nimic deosebit, răspunse Bernarda aruncînd totodată o privire mustrătoare înspre masa la care stătea, severă, Šlosárka. Cum însă în aceeași parte se afla și locul lui Filc, acesta avu impresia că privirea îi este destinată lui. Iar îl bîrfesc sfintele mironosițe. Ce ? Doar el singur trăiește în casa asta ? Le-a observat cu atenție, de cîteva ori le-a văzut șușotind și făcînd bisericuțe pe la colțuri ! Niște bîrfitoare îmbrăcate în rasă ! Mai bine v-ați vedea de treabă ! În biroul directoarei este o mașină de scris, hîrtie și indigo. Oare ce ar spune înaltele foruri bisericești cînd, cu surprindere, ar citi cu ce se ocupă în practică miresele lui Cristos ?...

— Dacă mănînci prăjituri făcute cu margarină stricată îți deranjezi stomacul, spuse cineva cu voce tare.

— De ce avem autogospodărire ? Doar n-o să mîncăm orice stricăciuni !

— Autogospodărire ! Vax ! S-a văzut azi ce fel de autogospodărire avem !

— N-o să mîncăm toate porcăriile pe care ni le dau ei ! rîse fericită grăsana Lojzka cu gura plină de prăjitură, încît cu greu puteai s-o înțelegi ce spune.

— Bineînțeles, așa nu mai poate continua. Curînd-curînd ne-om pomeni toți pe lumea cealaltă. Starostele nu s-a îngrijit de nimic.

— S-a îngrijit el chiar prea-prea, dar nu de margarină proaspătă. Margarina veche pentru un stomac bătrîn este o adevărată crimă !

— Ar trebui să iei dumneata comanda, Maiorule, se apleca Bogdan înspre vecinul său de masă.

— Cum de te-ai gîndit tocmai la mine ? Nu sînt parcă atîția alții mai capabili ? Ca de exemplu dumneata ?

— Da' de unde ! scutură Bogdan din cap. Mi-a lipsit întotdeauna talentul organizatoric și tăria necesară.

— Starostele s-a dovedit a fi un potlogar, nu mai merită încrederea noastră, ăsta-i un fapt, rosti preotul. Se căută prin buzunare, scoase o sticluță cu dop, răsturnă în palmă o pilulă, și o cercetă îndeaproape să se convingă că-i cea pe care trebuie s-o ia după masă. În cele din urmă tableta căzu și se rostogoli de-a lungul intervalului dintre mese, urmărită de privirile tuturor. Nimeni însă nu schiță gestul de a o ridica : lumea la nivelul pămîntului este greu de atins.

— Ce mai tura-vura, se auzi vocea hotărîtă a doamnei Sofi, plină din nou de energie creatoare. Um Gotteswillen, maiorul să nu reușească să se îngrijească de o sută de oameni ! Cîți oameni ai avut în subordine, Maiorule ? Cel puțin o mie ! Să mai trăiască soțul meu, te-ar sili el imediat și ai deveni președinte cît ai zice pește !

— Mulțumesc pentru încredere, doamnă Sofi, e o adevărată cinste. Între noi se afla o diferență de două grade de serviciu. Numai că — și dacă aș primi această cinste — mă refer la funcția respectivă — trebuie încă să mai reflectăm, există un *plenum* și părerea acestuia...

— Plenul te va alege pe dumneata, sînt convins de asta, îl asigură cu o undă de amuzament în glas Bogdan, veniți după masa de prînz în sala de lectură, eu am să convoc oamenii.

Trei sferturi din pensionarii „Ierusalimului“ se retraseră în camerele lor. Somnul cel mai dulce este cel de după un prînz copios, cînd spiritul obosit se refugiază în regiunea stomacului și capul ușurat de povara cuvintelor răutăcioase, a invidiei, a amintirilor dureroase și a altor slăbiciuni omenești, se odihnește într-o plăcută și ușoară stare de semi-conștiență. Nimic nu trebuie să deranjeze un astfel de somn, nici chiar moartea tovarășului de cameră, ori condamnarea asupritorului acestuia. Spre camerele lor își purtară pașii tîrșîiți și aceia care cu greu își aduceau aminte că „Ierusalimul“ are un comitet de autogospodărire.

Întreprinzătorii se adunară la un sfat conspirativ în sala de lectură.

Maiorul se plimba cu pas ferm, încoace și încolo, de-a lungul peretelui pe care se afla tabloul președintelui. Odată cu perspectiva unei funcții onorifice parcă s-ar fi produs în el un reviriment al spiritului ostășesc. Își trecu mîinile prin părul tuns perie, despre care, la prima vedere, cu greu puteai să-ți dai seama dacă e blond sau cărunt, deoarece întreaga înfățișare era aceea a unui om bine conservat. O cută provocată de emoție îi despărțea în două fruntea.

— În interesul optimizării condițiilor de viață din căminul „Ierusalim“, condiții pe care alături de dumneavoastră le consider nesatisfăcătoare, aș fi gata să primesc această funcție. Chestiunea nu este însă atît de simplă, prieteni. Să luăm, spre exemplu, modul de desfă-

șurare a alegerilor. Nu uitați că am și adversari aici. Pentru a respecta principiile maximale democratice aș recomanda o majoritate de două treimi. Doar în cazul în care alegerile nu s-ar desfășura satisfăcător, ar fi poate suficientă o majoritate de jumătate plus unu.

— Din punct de vedere tactic, o asemenea soluție mi se pare nemaipomenită, spuse Bogdan.

— Mai rămîne apoi actul alegerilor propriu-zise. Nu uitați că avem aici un mare procent de bolnavi țintuiți la pat. Pe aceștia îi vor vizita în cameră o comisie de votare formată din trei membri care vor aduna voturile într-o urnă de vot.

— La cimitir e așa de frumos! se auzi un glas de femeie plin de entuziasm. Abia acum observară nemulțumiți că în încăpere se strecurase, fără a fi invitat, benjaminul azilului, înapoiata Lojzka. În vîrstă doar de treizeci de ani, suferea de un apetit cronic și de un deranjament hormonal: trupul revărsat se lăbărța de la umeri pînă la șoldurile fără măsură de largi. Stătea în fundul încăperii, îmbrăcată în trening, amintind prin silueta ei un romb rezemat de perete.

— Mai e pe urmă problema dreptului de vot, continuă Maiorul, cu o mină ușor încruntată. Principiile democratice au constituit forța motrice, așa-zisul *spiritus movens* al armatei noastre. Privit sub acest aspect pot să aibă drept de vot toți locuitorii căminului „Ierusalim“, cu excepția celor demenți de-a binelea.

— Și un om ca acesta s-a mai lăsat greu convins să preia răspunderea autoadministrării noastre, cînd el ar fi în stare să conducă întreaga noastră galaxie! strigă doamna Sofi cu vocea ei groasă la urechea preotului; capul chel tremura fără încetare, într-o măruntă mișcare de negație, care exprima parcă neîncrederea față de schimbările ce urmau să aibă loc în conducerea căminului.

Maiorul se prefăcu a nu fi auzit cuvintele ei dar, în timpul plimbării sale încoace și încolo, își îndreptă milităros ținuta.

— Și în cele din urmă, mai sînt încă probleme de personal, zise el, luînd o înghițitură de apă din paharul pregătit. Dacă e să-mi exercit funcția cu răspundere, spre deosebire de predecesorul meu, n-am s-o scot la capăt fără un adjunct, poate înțelege oricine lucrul acesta. Funcția aceasta ar trebui îndeplinită de un bărbat, cel mai bine s-ar potrivi un militar mai mic în grad ca mine — mă gîndesc, bineînțeles la militari de rang superior. Eventual ar putea ocupa această funcție și un fost sergent sau plutonier, dar preferabil ar fi să posede o experiență anumită în domeniul administrației.

— Excelent, făcu Bogdan, care se distra copios. Încercă să vadă cît de departe poate merge. Am să cercetez imediat cîți foști sergenți sau plutonieri cu practică în administrație se află printre noi.

— Plutonier! bătu fericită din palmele ei grăsulii Lojzka, începînd în același timp să-și scarpine cu voluptate spatele de perete.

— S-o ducă cineva pe Lojzka în camera ei, își pierdu răbdarea Maiorul, bătînd ușor din picior. Așteptă apoi cu ostentație fără să mai rostească un cuvînt, pînă ce nefericita Lojzka fu scoasă din cameră.

— Putem, prin urmare, conta pe dumneata, Maiorule ? întrebă doamna Sofi.

Maiorul se opri din mers, cu un aer solemn, sub tabloul președintelui statului.

— Aveți cuvîntul meu. Puteți începe campania electorală la care, din motive de ordin tactic, n-am să particip personal.

La ieșirea din bibliotecă, Maiorul își trecu delicat mîna pe sub brațul doamnei Sofi.

— Ce-ați zice dac-ați prelua dumneavoastră conducerea bibliotecii ? Dacă-mi permiteți s-o spun, sînt pe deplin convins de competența și calificarea dumneavoastră pentru o astfel de funcție.

— Oricum mă ocupam încă mai de mult de bibliotecă.

Maiorul zîmbi cu un aer de superioritate.

— Pînă acum a fost un fel de muncă ilegală, de partizan. Îndată ce voi avea un birou și o masă de scris vă voi încredința printr-un proces verbal registrul bibliotecii. Prin aceasta vom legaliza pe deplin totul.

Ședința improvizată deschisese, fără îndoială, noi perspective în fața locuitorilor „Ierusalimului". Cu toate acestea, la un sfert de oră după ce ultimul participant la consfătuire părăsise sala de lectură, aproape toți locuitorii casei se scufundaseră în somnul bine-meritat. Unul din ei își dormea chiar somnul de veci

în capelă. Unicei persoane căreia nici nu-i trecea prin minte măcar să se culce în după-amiaza aceea era Černá Máry. Priveghea în picioare la căpătîiul mortului și pîlpîirea luminărilor arunca umbre tremurătoare pe fața ei emoționată.

— Komárek ! jeluia cu glas tare Černá Máry. Pe tine te-a ales Dumnezeu azi, ca să te elibereze din această vale a plîngerii. Spiritul tău se pregătește să ia calea întunecată a mormîntului. Dar dacă, dimpotrivă, el își ia zborul către strălucirile cerești, în timp ce noi, păcătoșii, continuăm să ne învîrtim neputincioși în întunecimile acestei vieți ?

Černá Máry vorbea nestînjenită, cu glas tare, monoton și nazal. Un om care ar fi ascultat din întîmplare, în liniștea capelei, acest bocet incantatoriu, ar fi simțit cum îl trec fiorii. Ochii larg deschiși, parcă iluminați, erau o mărturie a stării de exaltare de care se lăsase cuprinsă : răposatul din coșciug *era al ei*. Îi permitea acest lucru situația lui de tranziție : nici om viu, dar nici spirit în deplinătatea drepturilor sale. Komárek se va transforma într-o ființă nepămînteană abia atunci cînd deasupra lui se va înălța o grămadă de pămînt acoperită de două coroane de flori artificiale, una din partea conducerii căminului, iar alta din partea pensionarilor din acest cămin.

— Komárek ! se jeluia Černá Máry cu mîinile strîns încleștate, cu voce tînguitoare, frîntă de ecoul capelei pustii.

— Scoală-te, înalță-te, suflete, din trupul acesta martirizat! Mă auzi, Komárek? Tu nu ai murit, doar învelişul tău material se întoarce în praful din care te-ai născut şi în care te înturnezi. Acolo sus, în sălaşul ceresc, să-ţi aduci aminte de cea care, cu toată grija, te-a pregătit pentru ultimul şi lungul tău drum! De cea care ţi-a împodobit coşciugul, lumînări ţi-a aşezat la căpătîi şi priveghi creştinesc ţi-a oferit. Şi spune-le acolo sus, în mijlocul trîmbiţelor heruvimilor, la fel cum au făcut şi strămoşii tăi, că aici, pe pămînt, păcătoasa Rosemaria Kanioková s-a pregătit de multă vreme pentru binemeritata primire cerească. Spune-le cum am îngrijit-o pe Anna Vařeková, slujind-o pînă şi-a dat sfîrşitul, cum i-am oblojit cu balsamuri piciorul Jindřiškăi Havlíková şi am pus-o la locul ei pe fandosita de Skotnicová, care zicea că-i miroase urît piciorul Havlíkovei. I-am spus atunci că ea toată pute, din cap pînă-n picioare, din cauza stricăciunii ei sufleteşti, care o s-o ducă în iad! Şi să le mai spui că cea mai mare putoare de pe pămîntul ăsta este Anna Šlosárka, care a vrut să mă omoare lovindu-mă cu uşa în cap, ridică vocea Černá Máry.

— Şi acum sufletul tău să se pregătească de drum în întîmpinarea luminii veşnice, acolo unde, nu după multă vreme, îl voi urma şi eu! Černá Máry căzu în genunchi plîngînd, frămîntînd mătăniile între degetele crispate şi înălbite de puterea cu care le ţinea. Flacăra lumînărilor pîlpîia speriată de bocetul ei.

— Komárek! hohoti ea, să afle toţi cei din înălţimile cereşti ce putoare neobrăzată este Šlosárka...!

4

PREOTUL IEŞI din camera lui aşezîndu-şi cu un gest solemn tiara în patru colţuri pe capul chel. Vocea lui puternică de bas începu să fredoneze din senin:

— *Gratiam tuam quaesumus Domine...*

Uşile camerelor se deschiseră, se auzi tîrşiitul grăbit al papucilor de casă, pensionarii căminului prinseră a-şi scoate la iuţeală din dulapuri hainele de sărbătoare. Paşii regulaţi, deloc grăbiţi ai preotului făceau să răsune coridorul, iar psalmul cîntat de el umplea de solemnitate fiecare colţişor.

— ...*Mentibus nostris infunde*... Vocea preotului suna sigură de ea, chiar şi tremurul nervos al capului parcă îl părăsise astăzi. În timpul mersului îşi îmbrăcă cu un aer demn odăjdiile, ajutat cu grabnică sîrguinţă de Černá Máry. Mergea cu pasul liber, cu o ţinută dreaptă şi cînta. Părea a fi cu totul altă persoană, se transformase parcă dintr-un unchiaş într-o fiinţă suverană, plină de măreţie.

Cîntecul preotului, ce invita pe locuitorii căminului la slujbă, pătrundea pînă în cele mai îndepărtate camere. Aproape concomitent izbucniră cîteva sonerii. Bolnavii ţintuiţi la pat cereau să fie transportaţi în capelă. Cei

mai puțin răbdători băteau cu cîrjele în podea sau în pereți, după cum era cazul, așteptînd din vecini ajutorul promis. Unii din ei, în grabă, își îndesau în buzunare cîte o bucată de pîine rămasă din ziua precedentă. Micul dejun urma să fie servit abia după liturghia de dimineață, pentru ca cei ce doreau să-și petreacă următoarele zile în curățenie sufletească și blagoslovenie cerească să poată fi împărtășiți. Iar foamea, sălbatică după o noapte întreagă de post, se făcuse auzită încă de la sculare.

— Iar a venit duminica ? îl întrebă Jonáš pe Magierka, atunci cînd acesta se duse la el în cameră pentru a-i aranja deplasarea la slujba religioasă din capelă.

— E abia joi. Neprihănirea Maicii Domnului.

Băncile din capelă erau de acum ocupate aproape pînă la ultimul loc. Bogdan urcă treptele scîrțîitoare ce duceau în balconul miniatural unde se găsea orga. Șterse cu o bucată de flanel clapele armoniului, trecîndu-și fugitiv degetele pe deasupra lor și încercînd cîteva măsuri. De jos se auzeau zgomotele caracteristice bătrîneții : hîrîituri și cîte un acces de tuse astmatică. Zidurile amplificau ecourile acestei lupte grele, accentuînd liniștea dintre pauzele surde făcute pentru a-și găsi răsuflarea. Părea că una din aceste pauze va fi ultima și, odată cu ea, va veni sfîrșitul.

Asistentele medicale împingeau cărucioarele cu bolnavi. Nu au încăput toate în biserică,

unele au trebuit să rămînă în pronaosul capelei.

Preotul ieși din altar urmat de Černá Máry, îmbrăcată în cămașa albă de ministrant. Aruncă o privire în sus, spre armoniu, și Bogdan atacă *Ecce virgo concipient...* cu energie și fortissimo, de le înghețá răsuflarea celor de jos, din capelă.

Pe podea, în intervalul dintre bănci, se auzi țăcănitul unor pantofi cu tocuri și talpă fină și zgomotul regulat lăsat de un baston. Sosise, ca totdeauna ultima, doamna Sofi. Știa că locul rezervat ei nu va fi ocupat de nimeni : cui i-ar fi trecut prin cap măcar să se așeze acolo ? Respectul față de persoanele care au fost „cineva“ exista, din fericire, și la „Ierusalim“, altfel nici nu s-ar putea trăi aici, se gîndi mulțumită în sinea ei. Faima de om bogat și-o poartă omul în viață ca pe un fel de aureolă care continuă, în virtutea inerției, să lumineze mult timp încă după ce sursele ei au secat. Pentru asta e nevoie doar să păstrezi distanța necesară față de prostime și să nu știrbești în mod inutil aura legendei, apărute Dumnezeu știe cum : Doamna Sofi provenea din cercurile nobilimii scăpătate, care avusese, cîndva, în Viena, case luxoase.

Ce-o fi făcînd-o oare pe babă să vină aici ? se gîndi Bogdan. Credința în nici un caz. Poate că slujbele îi înlocuiesc într-un fel distracțiile vieții de societate, sau poate că vine doar pentru a-și alunga plictiseala. Și apoi, trebuie să cultivi anumite considerente sociale, proprii

oamenilor din cercurile înalte, față de un partener la jocul de bridge.

Bogdan cînta. Atunci cînd, pe alocuri, greșea cîte o notă, își strîngea buzele într-o grimasă de nemulțumire la auzul acordului fals. Avea peste șaptezeci de ani și mîinile își pierduseră flexibilitatea, își spunea el, dar știa că alta era cauza. *Niciodată* nu stăpînise la perfecțiune arta cîntatului.

Își întoarse capul pentru a putea urmări ceremonialul. Černá Máry, cu silueta ei măruntă arătînd și mai mică în cămașa albă, se împiedica din cînd în cînd în poalele ei, maimai să cadă lată din cauza excesului de zel în fața altarului.

Mirosul binecunoscut al bătrîneții adunate laolaltă se ridica nestăvilit înspre tavanul boltit al capelei. Bogdan încreți iritat din nas. Urmează o pauză în care credincioșii se ridică în picioare, vocea impunătoare a preotului se revarsă cu putere asupra auditoriului. Cum de nu tușește și nu geme nici măcar odată ?

Adunarea dreptcredincioșilor se bătea cu pumnii în piept, mormăind cuvinte de căință, Bogdan stătea impasibil, adus de spate, în fața armoniului. Nu prea-i reușise azi cîntatul. Îi trecu prin minte : nimic și niciodată n-am învățat ceva ca lumea, dar parcă ce importanță are asta ? Marea majoritate a celor de jos sînt surzi ca o ciubotă. Consolarea aceasta nu-l liniștea însă, își dădea seama că e zadarnică.

Magda îi ținea pumnii pe vremea cînd încă... Asculta cu atenție, iar atunci cînd îi cînta o nouă compoziție, de regulă, îi spunea cuvinte

de apreciere. Sau poate că doar se prefăcea a fi atentă și entuziasmată ? Niciodată nu va mai afla adevărul. Nu-i bun acest cuvînt : niciodată. Anii se adună grămadă iar cuvîntul respectiv se folosește în cele mai diverse împrejurări : *niciodată de acum înainte...*

Între ei s-a interpus Vojtěch. Nu-i nimic neobișnuit în asta, totdeauna ginerele îl lipsește pe tată de fiică. Un om cu o gîndire tehnică, rectilinie ; orice problemă umană ar fi fost în stare s-o pună într-un sistem de ecuații. El însuși capabil, aprecia doar oamenii la fel de capabili. De aici a început starea de tensiune dintre ei !

Pe scara îngustă ce ducea la balcon răsunară pași desculți, apoi se ivi în deschizătura balconului, bucățică cu bucățică parcă, baba Forejtka, cu nasul ei ca o scoabă. Îi aruncă lui Bogdan o privire și un zîmbet vesel, dezvelindu-și cei cîțiva dinți care-i mai rămăseseră, și îl lovi prietenește pe umăr, dar destul de tare, pentru ca armoniul să scoată un sunet nedefinit. Bogdan, ofensat, îi dădu tonul, iar Forejtka repetă nota cu voce destul de tare. Preotul de lîngă altar, aruncă o privire grăitoare înspre Bogdan, ridică fără cuvinte o mînă, Bogdan începu să cînte, iar Forejtka i se alătură fără pic de emoție.

— Sfîntă născătoare, Fecioară neîntinată, cîntă ea cu voce înaltă, puțin tremolată. E aproape știrbă și, în plus, pe jumătate surdă, cum de-o fi păstrat oare baba o voce atît de curată ? se întrebă el plin de respect.

Mulțimea de credincioși de jos li se alătură treptat, cu vocile lor voalate, nesigure, melodioase sau false, și, cu toate acestea, corul, ca de altfel așa cum se întîmplă întotdeauna în biserică, suna destul de bine.

— ...Luceafăr plin de lumină, Sfîntă născătoare... !

Eforturile sîrguincioase ale coriștilor mai puteau fi resimțite și în alt chip : un val de mirosuri grele se ridica de jos invadîndu-l pe Bogdan. Nu puteai scăpa de el nici în camere, nici în sala de mese, și nici în capelă. Era răsuflarea tristă, imposibil de înlăturat, a bătrîneții. În Bogdan se treziră vechi amintiri : mirosul închis al sălilor de clasă, al tranșeelor din primul război, duhoarea grea a uniformelor militare murdare și asudate — toate acestea erau emanațiile unei vieți active, mirosuri trecătoare, de scurtă durată. Miasma rea a bătrîneții e amară și definitivă, prevestitoare parcă a procesului de descompunere. Dar dacă și eu... Nu, de o sută de ori nu ! Bogdan se simți deodată cuprins de mînie împotriva celor de jos.

Forejtka își îndeplinise cu cinste sfînta sa îndatorire și dispăruse din nou. Din altar se înălța spre tavan glasul de tunet al preotului predicînd pe tema modestiei creștinești din *Evanghelia sfîntului Luca.*

— ...De te va chema cineva la o nuntă, nu te așeza pe locul din față, pentru ca nu cumva un altul, mai bun decît tine, să nu aibă unde se așeza...

Tema îi păru lui Bogdan puțin eficientă din punct de vedere practic. Vorbe și iar vorbe. Atunci cînd preotul se va afla pe patul morții și va arunca o privire în urmă, de-a lungul întregii sale vieți, se va simți oare jenat că toate faptele lui s-au numit vorbe — cuvinte neschimbătoare, tocite și uzate, devenite pe parcursul a mii de ani simple fosile ? Pentru majoritatea locatarilor din cămin preotul reprezintă totuși, pe plan etic, o autoritate mai mare decît directoarea căminului. Bogdan locuiește împreună cu el în cameră. Asta ar trebui să-l oblige pe preot la o atitudine mai prevenitoare față de colocatarul său. Din spatele armoniului, Bogdan tuși de mai multe ori, făcu semne cu mîna în direcția amvonului, și reuși, în cele din urmă, să atragă atenția preotului : se apucă cu degetele de nas, arătă în jos, își împreună cu un gest rugător mîinile. Preotul adulmecă aerul, se încruntă și înclină capul în semn că a înțeles.

— Dar dacă ai fost chemat, ducîndu-te acolo, așază-te pe ultimul loc, pentru ca atunci cînd cel de te-a invitat va veni să-ți zică ție : prietene, așază-te mai în față ! Preotul făcu un gest liniștitor înspre Bogdan, care dădea semne de nerăbdare, apoi își ridică tiara și o rază oblică de soare făcu să strălucească creștetul lui chel. Deodată, cu voce schimbată, continuă :

— Modestia și umilința merg mînă-n mînă cu curățenia, căci toate acestea sînt pe placul celui de sus. Cugetele vi le spălați, dar cu picioarele ce faceți, prieteni ? Ne aflăm aici

în casa domnului și nu într-o vizuină de dihor ! Cînd Cristos i-a slujit spălîndu-i pe cei doisprezece apostoli, s-a gîndit nu numai la umilința creștină, ci și la curățenie. Nu fiți aidoma animalelor, că uite, numai de miros aerul de aici, și mi se întoarce stomacul pe dos, ridică el vocea. Țineți minte, păcătoșilor, tună din înălțimea amvonului, — nici unul din voi n-o să pătrundă cu picioarele murdare în împărăția cerească !

Tusea și hîrîitul celor de jos, din bănci, încetară pentru o clipă. În liniștea plină de stupoare se auzeau doar sforăielile celor pe care, sculați prea de dimineață, îi furase din nou somnul. Cineva lovea supărat cu bastonul în bancă : Sofi se ridică și plecă străbătînd cărarea din mijlocul capelei cu capul înălțat trufaș.

— Nu mă refeream la dumneavoastră, doamnă Sofi, strigă preotul din amvon în urma ei. Nu fiți atît de susceptibilă ! Ar trebui să se simtă jignite, în primul rînd, miresele lui Cristos, întinse el mîneca sutanei în direcția băncii din spate ocupată de călugărițe. Și priviți-le, s-au supărat ? Nici gînd, stau acolo tăcute ca un stol de ciori în miriște !

Sunetul pașilor Sofiei se pierdu pe coridor. Brațul întins al preotului impuse tăcere mulțimii agitate.

— Atunci vei găsi laudă la comesenii tăi, continuă cu vocea devenită din nou impersonală. Căci, vă zic, acela care se preamărește singur, va fi umilit, iar cel ce se pleacă, va fi ridicat. Și pentru că am ajuns cu *Evanghelia Sfîntului Luca* la ospățul de nuntă, luați

aminte : nu vă faceți provizii pentru iarnă ca hîrciobii că primiți de mîncare pe săturate, atît vara cît și iarna ! Nu ascundeți resturile prin scorburile sălciilor sau în spatele rezervorului de la W.C. Nu sînteți veverițe, puteți să vă mai și rupeți vreun picior, cînd vă suiți acolo ! Dacă mai sînteți în stare să vîrîți în capetele voastre hapsîne ce vă spun !

Ne despărțim azi, dragi credincioși, tot cu cuvintele *Evangheliei* : de dai un ospăț, cheamă-i la tine pe săraci, pe ciungi, pe ologi și pe orbi, că ei n-au cum să te răsplătească, dar tu vei fi răsplătit din plin odată cu învierea celor drepți. *Deo gratias*. Amin.

Micul dejun se sfîrșise de mult. Bogdan se surprinse stînd nemișcat, cu mîinile la spate, în locul său preferat, lîngă fereastra din capătul culoarului. Afară era o zi monotonă, o dimineață amorfă din cele în care nimic nu se petrece. Locuitorii celor cîteva case împrăștiate prin împrejurimile castelului plecaseră demult, cu autobuzul de dimineață, pe motorete sau pe biciclete, la locurile lor de muncă din oraș. La vremea asta iese cel mai mult în evidență atmosfera ciudată, de nemișcare și părăsire a regiunii de graniță, de unde nu există altă cale de trecere decît dublul sens : dimineața la vale, în interior, seara înapoi, sus.

Timpul stă parcă pe loc, acel timp ciudat al bătrîneții, cu bizarul său dublu aspect : orele se scurg agale, iar anii se năpustesc șuvoi. Bogdan se îndepărtă de fereastră. Din celălalt capăt al culoarului ajunseră pînă la el glasuri agitate.

— Îmi trebuie neapărat culoare roșie pentru haina Sfîntului meu Václav din ceară, doamnă Sofi. Pricepeți ? Nu orice substanță se poate amesteca în ceară. Va avea un veșmînt roșu, cu falduri largi, în formă de clopot, așa-i cel mai bine. Culoare verde și albastră am, dar ce, parcă Sfîntul Václav era vînător ori poștaș ? Veniți să vă uitați, o trase bătrînul de mînecă pe Sofi, în veșmînt transparent Sfîntul Václav parcă nu mai este el, nu poate rămîne așa !

— N-o să iasă nimic, domnule Magierka, răspunse, lovindu-l pe unchiaș peste mînă și făcîndu-l să-i dea drumul la mînecă.

— Am nevoie de niște culori din acelea cu care se pictează fetele ca să fie frumoase, înțelegeți ? se întoarse spre Bogdan pentru a-i explica și — puțin — pentru a-i cere și ajutorul. Doamna Sofi este aici singura doamnă din cercurile înalte. Să mă duc să cer ruj de buze sorei Bernarda ?

Bătrînul se îndepărtă cu un aer jignit, cu mersul său de om puțintel șontorog dar plin de activitate creatoare. Pentru el ziua are patruzeci și opt de ore pline, își zise Bogdan, simțind cum îl săgetează prin inimă ceva aducînd a invidie.

— Doar nu-și închipuie că mi-aș jertfi rujul pentru hocus-pocusurile lui. Cum de nu s-o fi simțind puțin... Ungehörigkeit... Să zicem că, în sfîrșit, l-aș ajuta, spuse cînd își dădu seama că nu găsește înțelegere în ochii lui Bogdan. Dar spune și dumneata, e ruj de la Paris, nici pînă oi muri n-aș mai căpăta unul la fel...

— O grămadă de bani e întocmai ca o grămadă de gunoi : cu cît este mai mare, cu atît miroase mai rău, se ușură Magierka, intrînd grăbit în odaia lui Jonáš pentru a se liniști după încercarea fără succes pe care tocmai o făcuse.

— Pe cine-ți verși focul ? catadicsi în cele din urmă să-și manifeste interesul Jonáš.

— Cine altcineva are două case la Viena ?

Degetul arătător al lui Jonáš se îndreptă amenințător spre plapumă.

— Dacă e ca doamna Sofi să miroasă a ceva, atunci doar-doar de-o mirosi a crăițari, ca de altfel noi toți de aici. Două case la Viena ! Păi ar fi bucuroasă dacă ar avea o colibă prăpădită în Větrná Lhota, se alătură Jonáš la necazul lui Magierka. Cum o mai fi arătînd baba, că nu mi-o mai amintesc ?

Magierka tresări și cercetă neliniștit fața slabă și galbenă a lui Jonáš. Lui Alois i se servea masa în cameră, la slujba religioasă pacienții care nu se puteau deplasa singuri erau aduși ultimii și doar pînă la intrarea în capelă, pentru a nu-i deranja cu cărucioarele lor pe ceilalți. La terminarea slujbei erau scoși primii din biserică, așa încît Jonáš, cît e anul de lung, nu avea ocazia să-și vadă la față vecinii. Poate doar de Crăciun, cînd se adună mesele laolaltă pentru a face loc și fotoliilor pe rotile.

— Mi-am uitat broderia. Fără un cuvînt, Magierka părăsi în fugă odaia și se întoarse

rapid cu un gherghef rotund de lemn. Așeză pe noptiera lui Jonáš o portocală oprită de la prînzul din ziua precedentă.

— Ce-i cu asta? întrebă Jonáš.

— Nu-mi face bine, minți Magierka. Astea-s fructe pentru boieri, ca de exemplu pentru văduve de colonei. Supărarea lui Magierka era însă totdeauna trecătoare ca un nor, sau ca un plîns de copil. Îi trecuse de acum paraponul, nu mai era supărat pe doamna Sofi. În viața mea n-am mirosit așa frumos, frate, spuse el, adulmecîndu-și dosul palmei — și m-a lovit doar așa, ușurel, peste mînă!

Jonáš tăcea. Zăcea pe pat, cu mîinile slabe întinse resemnat deasupra păturii și privea crengile năpădite de muguri ale unui arțar bătrîn din fața ferestrei... Era al cincilea an de cînd zăcea astfel.

— Josef, povestește mai bine ceva vesel, glăsui el după o bună bucată de vreme. Spune cum a fost ieri cu rudele răposatului Komárek.

— Cum a fost? Au venit și au luat-o tare pe doamna directoare. Trebuia să fi rămas, cică, niscaiva lucruri după Komárek, și unde sînt? Dar, știi și tu că directoarea noastră nu se lasă intimidată, cu una cu două, de orice rubedenie din alde astea. I-a întors-o: Domnule Findejs, de cîte ori ai venit să-l vizitezi pe Komárek, pe cînd mai trăia încă, de nu-mi amintesc figura dumitale? Și el i-a zis: asta n-are importanță, acum mă aflu aici și întreb: unde-s lucrurile? Iar ea: în ce grad de rudenie te afli? El: cumnatul fiicei lui Komárek. Prin urmare, nici un fel de rudă, răs-

punde directoarea noastră. O reprezint pe cumnata. Ea se poate reprezenta singură, că doar e aici, lîngă dumneata. Și tace! S-au mai înțepat ei așa, o vreme, dar doamna directoare Petrášová a avut ultimul cuvînt: ei, uite ce spun eu, stimabililor: i-ați luat lui Komárek, înainte de a-l aduce la noi, tot ce avea. Casa a fost nevoit s-o treacă pe numele vostru, cu toată gospodăria, la fel puținii bani pe care-i avea la CEC, pînă și bicicleta lui veche. În ziua în care a venit mașina salvării după el, l-ați îmbrăcat în zdrențe, că, ce v-ați zis? Statul e obligat să-l îmbrace cît timp e pensionarul azilului. Hainele cu care a venit le-am aruncat pe foc, iar acum, stimate rude supraviețuitoare, binevoiți a părăsi biroul meu, pentru că am de lucru. Așa că și-au luat frumușel tălpășița. Le-a rămas moștenire de la Komárek proteza...

În liniștea care se lăsase, răsună cu glas subțire, ușor dogit, orologiul castelului.

— Veselă întîmplare ți-ai găsit să povestești, făcu după un timp Jonáš, începînd să pipăie cu degetele pe măsuța de noapte, după pipă.

— N-am găsit-o eu, mi-a dat-o gata făcută viața, se apără Magierka. Acușica se va servi prînzul și cînd ești sătul totul ți se pare mai frumos și mai vesel. O știi pe aia cu mirele sîsîit?

Jonáš o știa. Se aplecă după portocala dăruită, o cîntări satisfăcut în palmă și o așeză la loc pe noptieră.

— De unde cunoşti tu toată tărăşenia cu rudele lui Komárek, chiar aşa cuvînt cu cuvînt ?

Magierka clipi cu şiretenie din ochi şi-şi prinse nasul în palmă ca pe un moţ.

— Aveam tocmai atunci o treabă pe lîngă biroul directoarei şi urechile, slavă domnului, încă mă mai slujesc. Asta fiindcă port apărători la căciulă...

De jos răsună o bufnitură de uşă trîntită şi o voce bărbătească care striga ceva neinteligibil, pe un ton iritat.

— Trebuie să fie Filc, iar l-o fi supărat careva, răspunse Magierka la privirea întrebătoare a lui Jonáš. Aşteaptă puţin şi ai să auzi iar prin zid ţăcănitul maşinii de scris.

Era, într-adevăr, revizorul Filc şi dacă vrem să aflăm cauza enervării lui, să ne întoarcem în sala de lectură la şedinţa comitetului de autogospodărire.

Maiorul se plimba deja, de cîtăva vreme, cu paşi mari de-a lungul peretelui pe care se afla portretul şefului statului, cînd în încăpere îşi făcu apariţia doamna Sofi. Parcă involuntar, aruncă o privire la ceasul de buzunar marca Zenit, din argint, cu două tortiţe pe lături, pentru a putea fi purtat, prins cu o curea, şi la mînă.

— M-a reţinut nebunul de Magierka, se scuză Sofi.

— Nu-i vorba de două trei minute, acolo, spuse Maiorul arborînd un zîmbet fin, fără adresă precisă, ci de un principiu legat de activitatea noastră, pentru care, în urma votului ce mi-a acordat încrederea plenului, răspund pe deplin. Aş formula astfel această idee : de cîtă disciplină sîntem capabili noi, cei din vîrf, tot atîta le vom putea pretinde şi celor pe care-i conducem. Stimată colegă, observaţia este generală, nu are adresă precisă.

Sofi îi aruncă lui Bogdan o privire amuzată, scoase din poşetă un trabuc şi-i reteză vîrful cu un cuţitaş de argint. Găsi şi chibriturile, dar, dîndu-şi seama de locul unde se afla, băgă trabucul pe furiş înapoi în geantă şi-l înlocui cu o ţigară.

— Să ne ocupăm acum de problemele de la ordinea de zi, probleme ce aşteaptă rezolvarea şi care nu-s deloc puţine.

Maiorul privi la sfertul de coală pe care-l ţinea în mînă, acoperit cu un scris ordonat, cu caractere bine reliefate, avînd unele propoziţii subliniate în diverse culori.

— Propun, la acest început de primăvară, o excursie tematică instructivă pentru pensionarii căminului.

— Ar merge, sări Šlosárka de la locul ei, cu faţa îmbujorată de emoţie. Maiorul nu reuşise să împiedice alegerea ei în comitet.

— Ca fostă soră medicală trebuie să completez că după lungul post al iernii trupul omului are anumite nevoi. Mă refer adică la soare, la o ieşire în aer liber.

— Noi, militarii, îi spunem „ieşire pe teren“, observă pe un ton prevenitor Maiorul.

— Mă gîndeam la o excursie combinată cu descifrarea unor hărţi militare şi cu orientarea

pe teren, continuă Maiorul. În cazul în care asemenea acţiuni s-ar dovedi utile, am putea mai tîrziu organiza şi un curs privind folosirea busolei Bézard.

Bogdan ridică mîna spre a i se da cuvîntul :

— Consider de-a dreptul excepţională propunerea preşedintelui Comitetului nostru. Cunoaşterea modului de folosire a busolei Bézard este binevenită pentru pensionarii căminului, mai ales în cazul în care s-ar rătăci pe terenul din preajma casei, pe timp de ceaţă.

Bogdan se amuza dar, în acelaşi timp, se simţea copleşit de depresiune, chiar dacă aici ea părea a fi soră bună cu ironia !

— Eu aş zice că n-ai nevoie de hartă militară în drumul spre rai, iar cît priveşte iadul, poţi să ajungi acolo şi pe ceaţă, mormăi preotul şi sughiţă tare, de două ori.

— Nu cred că-i bine să bagatelizăm discuţia noastră cu digresiuni religioase, Prea Sfinţia ta, se împotrivi Maiorul. În felul acesta ne subminăm singuri autoritatea.

— Ce idioţenie ! Păi bătrînii nici n-or să vadă puricii ăia de pe hartă, protestă preotul, îmbrîncindu-şi tichia cu antenă pe creştet şi gemînd tare.

— Colegul nostru, preotul, se referă la cei care suferă de cataractă, interveni Bogdan.

— Bineînţeles că suferinzii de felul acesta ar fi scutiţi de frecvenţa obligatorie la cursuri.

— Eu n-aş vorbi atîta despre obligaţii, Maiorule, spuse Sofi, bătînd cu bastonul în podea şi lăsînd să-i cadă pe fustă scrumul din ţigaretul ei lung. Fiecare din noi am avut

parte pînă acum în viaţă tot de obligaţii. Acum şi aici, ne merităm odihna.

În încăpere îşi făcu apariţia Filc, care se îndreptă, tîrşîindu-şi papucii, spre masa din colţ, unde stăteau de obicei ziarele.

— Scuză-ne colega, dar aici are loc şedinţa comitetului de autogospodărire.

Filc îşi duse palma căuş la ureche şi Maiorul îşi repetă cu glas mai tare spusele.

— Am venit doar să citesc ziarele. Dacă n-o să vă certaţi prea tare sau n-o să începeţi să cîntaţi la pian, şi aici aruncă o privire înţepată în direcţia lui Bogdan, atunci nici n-o să mă deranjaţi.

— Şedinţa este secretă. Hotărîrile luate vor fi comunicate locuitorilor căminului la şedinţele plenare ce se ţin o dată pe lună, strigă Maiorul, pentru a fi auzit de Filc.

— Dar asta-i sală de lectură, ridică şi Filc, la rîndul lui, vocea. De aia-i zice sală de lectură, ca să citeşti în ea. La ora asta eu am obiceiul să citesc presa. De altfel nici nu prea aud şi, oricum, prostiile voastre nici nu mă interesează.

— Încearcă să faci astăzi o excepţie şi ia ziarele să le citeşti în cameră, încercă Bogdan să-i vină în ajutor Maiorului.

— Am crea un precedent nedorit, colega, îi şopti Maiorul lui Bogdan. Îşi privi ceasul enorm de la mînă. Te rog să amîni lectura ziarelor cu o oră, domnule Filc, spuse pe un ton rece.

— Toţi sînteţi o apă şi-un pămînt ! Unul zdrăngăne fără încetare la pian aceeaşi me-

lodie, care nici măcar melodie nu-i, iar altul se joacă de-a generalul ! rosti Filc trîntind ușa în urma lui. Duceți-vă la dracu, cu autonomia voastră cu tot ! Deranjați oamenilor siesta ! Mai răsună încă, pe culoar, protestul lui vehement. Napoleonul dracului ! Mă... pe el de...

Îndepărtîndu-se, se mai putea auzi, slab doar, cuvinte disparate.

— ...să mă plîng... suferit în timpul ocupației... însuși tovarășul Thälmann...

— Ai consemnat incidentul ? o întrebă Maiorul pe Šlosárka pe un ton blînd, în al cărui calm prevenitor se putea citi o înțeleaptă detașare cu un ușor aer de abnegație. Nu, prieteni, munca noastră nu va fi ușoară, își scutură el capul colțuros, cu părul tuns scurt, milităreşte. Dar în ciuda eventualelor neînțelegeri particulare, va fi o muncă înălțătoare, deoarece este în folosul tuturor...

Ordinea de zi a ședinței fu, în cele din urmă, epuizată. Šlosárka își luă teancul de hîrtii acoperite cu scris mărunt, simțind o dulce amorțeală în mînă.

Bogdan se surprinse privind, cu mîinile la spate, pe fereastra sa de la capătul coridorului. Bucuria calmă a orei distractive abia încheiate se evaporase, cumva prea repede, rămînîndu-i în minte o singură propoziție, iar aceea fusese suficientă pentru a-i dizolva, ca apa tare, întreaga bucurie sufletească precedentă. Se străduia să și-o alunge din minte, doar nu trebuia să considere literă de evanghelie părerea unui bătrîn înveninat, fără nici o pregătire muzicală.

Se uita la oglinda verde, nemișcată a eleșteului, asemănătoare unei mocirle. Nu-ți lăsa impresia că s-ar putea trezi iar la viață și sănătate, că ar mai putea să-ți încînte privirea.

...Zdrăngăne la pian mereu aceeași melodie care nici măcar nu poate fi socotită muzică...

Poate că nici n-a fost vreodată muzică...

Dar atunci *Capriciul ceh,* marele lui succes ? Compoziția aceasta i-au difuzat-o doar și la radio, ba chiar de mai multe ori ! Dumnezeu știe de ce altă compoziție, pe care el însuși o prețuia chiar mai mult, n-a găsit un ecou favorabil la criticii muzicali : Variație pe o temă dată pentru orchestră de cameră, o compoziție pe care o numise foarte modest *Miniaturi !*

Și totuși a mai avut un alt mic succes — Bogdan surîse autoironic : ori poate doar din cauza titlului ? Marșul *Zbor de șoim,* editat pe cheltuială proprie — era înaintea celui de al *Nouălea zbor* — a deschis concertul duminical de promenadă din parcul băilor Poděbrady. Așa i se spusese. Păcat numai că nu-l invitaseră și pe autor. Capelmaistrul l-ar fi putut prezenta cel puțin cu un gest al mîinii, iar Bogdan s-ar fi înclinat în fața oaspeților veniți la băi, care l-ar fi aplaudat — așa cum se înclina în urmă cu ani, pe vremea cînd se afla în vîrful scurtei sale cariere muzicale, ca șef al orchestrei de promenadă din Mariánské Lázně.

Amintirile din ultima perioadă a avîntului său creator au gustul amărăciunii și rușinii

— domeniul muzicii ușoare, al celei mai ușoare, dorința crispată de a se mai afirma o dată, o singură dată — și sfîrșitul : cunoscătorii parcă s-ar fi ascuns sub platoșa unei surzenii absolute în fața numelui Pavlus...

Bogdan plecă de la fereastră. Din spatele ușii odăii sale se auzeau oftaturile și icnelile ca de măgar, atît de cunoscute. Pentru ce păcate l-o fi pedepsit soarta ca să aibă un asemenea vecin de cameră ? Lăsă să-i cadă mîna ridicată spre clanță și se îndepărtă.

La parter se afla, cu un aer neajutorat, Sametka.

Silueta stingheră, oprită la mijlocul culoarului, avea aerul confuz al celor smulși deodată din rostul obișnuit al vieții lor. Întinse spre el o mînă care cerea ajutor, o speranță.

— Doamna directoare mi-a promis să sune acasă la noi, dar spune că nu răspunde nimeni...

Bogdan se opri indispus.

— Poate că domnul profesor se află într-o călătorie de studii.

Stătea în mijlocul coridorului, personificarea neputincioasă a nefericirii. Ce mă sfătuiți să fac ? În dumneavoastră am încredere. Să-mi fac bagajul și să plec acasă... ?

O privi absent : părul rar, strîns într-un coc mititel, de un alb gălbui, o panglică de catifea neagră în jurul gîtului zbîrcit. Spatele cu umeri înguști se rotunjea de povara anilor dînd impresia unei cocoașe.

— Nu v-aș sfătui asta, doamnă... Rămîneți aici, fiul dumneavoastră va da un semn de viață dacă v-a promis...

Bogdan ieși pe poartă. De undeva, din apropiere, venea o adiere parfumată de sulfină. Atîția oameni, pensionari ai „Ierusalimului“, așteaptă nerăbdători primăvara ! Pentru Bogdan primăvara e un anotimp imposibil : asaltul tinereții, timpul creșterii și al dragostei — totul pentru tineri. Sînt momente fericite cînd viața din azil îi pare o perioadă de pregătire rodnică, o acumulare de forțe și material în vederea acelei clipe sfinte, hotărîtoare : magma creatoare incandescentă, arzătoare, adunată de-a lungul atîtor ani, își va croi drum spre suprafață, supusă propriei presiuni interioare. Bogdan se va așeza la pian, un om cu totul altul decît cel de azi. De sub degetele lui va crește o partitură, un șuvoi impetuos și neîntrerupt care nu va înceta pînă ce simfonia nu va fi terminată și toate forțele lui epuizate pînă la neființă. Poate că o va intitula *Stația terminus*. În muzica aceea va răzbi strigătul de revoltă al unei întregi vieți de umilințe, triumful celui ignorat împletit cu tristețea conștiinței că victoria a venit prea tîrziu. În muzica aceea va tremura adierea fricii în fața hăului rece de întuneric ce-l așteaptă și alături de ea sunetul calm al resemnării în fața destinului. Cunoaște conținutul acelei simfonii doar că nu știe cum va suna ea. Dar și numai presentimentul ei înseamnă foarte mult ; nu există oare cazuri de creatori ai unei singure capodopere care,

după o tăcere îndelungă, au strălucit cu puritatea cristalină a unei nestemate?

Fantezista formulare interioară a propriilor sale intenții îl copleși deodată cu o imensă oboseală. Trebui să se sprijine pentru o clipă de trunchiul unui stejar bătrîn. Pe undeva, pe aproape, o sulfină își împrăștia parfumul ademenitor. Primăvara care își pregătea sosirea devenea din nou dușmanul lui.

Se pregătise azi pentru o plimbare mai lungă, avea poftă să meargă pe jos, mersul pînă la epuizare îți oferă posibilitatea să nu te mai gîndești la nimic. Dar cerul, spre apus, se întunecase. Metereze compacte cenușii se apropiau, lăsînd să străbată prin ele ecoul îndepărtat al primei furtuni de primăvară. Bogdan făcu decepționat cale întoarsă.

Căminul „Ierusalim" îi oferă doar o bogată gamă compensatorie de posibilități! În camera sa poate să asculte gîfîielile și respirația zgomotoasă a preotului. Să joace cărți cu trei parteneri care, și numai văzîndu-le mutra, îl enervează. Să împrumute o carte de la bibliotecă. Numai că — unde oare sînt vremurile înflăcăratelor lecturi, ale emoției în fața posibilității de a-și confrunta propriile păreri cu cele ale autorului, unde sînt timpurile în care găsea în cărți adevărul vieții multiplicat la gradul de adevăr suprem al imaginii artistice? Imaginile nu mai spun nimic. Îmbogățirea cu experiențe, altfel inaccesibile, nu mai e de nici un folos. E greu să te mai intereseze acțiunile plăsmuite la sfîrșitul propriei vieți.

Iar cartea care să te învețe să îmbătrînești și să mori n-a fost scrisă pînă acum.

Nu-i mai rămîne decît să aștepte pasiv ora prînzului și pe urmă să se culce. Poate că va reuși să adoarmă înainte ca sforăitul preotului să înceapă să-l deranjeze. Considerente sociale și în ultimă instanță lipsa de curaj îl împiedică să-și exprime nemulțumirea și să ceară mutarea sa în altă cameră.

5

OAMENII CRESC prin îndatoririle încredințate lor, dar și mai mult datorită funcțiilor, chiar și atunci cînd acestea nu au nici o legătură cu vreo sarcină, scrisese în jurnalul său Magierka. Cu spatele sprijinit de rezemătoarea scaunului începu să roadă capătul creionului. După un timp de gîndire apreciabil continuă: *Aș zice, că în nici o altă parte oamenii nu țin atîta la funcții ca la noi. Poate de aceea ne îngrășăm în așa măsură de pe urma lor, deși a avea o funcție înseamnă a purta în spinare o povară grea. Greutatea ei aduce cele mai rele prejudicii capului iar uneori scoate din funcțiune și inima. Dar poate oare un om fără inimă să ducă o povară?*

În acel moment, se auziră de jos trei fluierături ascuțite. Magierka se aplecă pe fereastră.

— Gimnastica de înviorare! Adunarea! striga Maiorul cu vocea lui răsunătoare.

Din casă ieşi în fugă, gîfîind, Lojzka, ţinînd în mînă o bucată de pîine unsă cu unt. Obrajii graşi îi tremurau, cu cealaltă mînă îşi ţinea pantalonii de trening, ce stau gata să-i cadă. Cum nici un altul nu mai coborîse, Maiorul o trimise pe Lojzka la primul etaj. Se întoarse repede înapoi.

— Sora Bernarda zice că nu vine la gimnastică.

— Gîscă ce eşti ! făcu Maiorul înălţîndu-şi privirea spre cer.

Magierka coborî scara cu paşi mărunţei, dar, în loc să iasă în curte, se îndreptă spre biroul directoarei de unde se auzea ţăcănitul unei maşini de scris. Bătrînul se foi puţintel, lăsîndu-se de pe un picior pe altul, pînă ce doamna Petrášová ridică în sfîrşit capul.

— A venit azi poşta ? întrebă. Directoarea înclină afirmativ capul. Ştiţi, lucrările pe timpul iernii s-au cam tărăgănat. Dacă tencuieşti cînd e ger afară, primăvara numai bine poţi să culegi tencuiala pe făraş. Cine-a mai pomenit, să tencuieşti iarna ? !

Directoarea mai bătu de două-trei ori stăpînindu-se şi aşteptînd ca Magierka să spună tot ce-avea de spus.

— Da de-acum termină ei căsuţa. Maihaus, maicastl, spun englezii. Termină tencuiala, fac racordarea la curentul electric — asta pentru atelierul pe care o să-l am acolo — şi cît ai zice peşte iacătă-i sosiţi să mă ia ! Cît priveşte scrisul, trebuie să li-l smulgi cu cleştele, da-i drept că Hynek n-a fost niciodată prea tare la asta...

Directoarea privi pe fereastră. La poartă apăruseră Černá Máry şi doi bătrîni, unul din ei în cîrje.

— Dumneata eşti scutit de gimnastică, se auzi glasul Maiorului prin fereastra deschisă.

— Am crezut că se dă ceva, zise bătrînul.

Directoarea îndreptă un colţ îndoit al hîrtiei.

— Domnule Magierka, copiii or să-ţi dea curînd de ştire... În clipa aceea băgă de seamă expresia lui solemnă, dar şi puţin derutată. Bănuia despre ce este vorba, dar preferă să aştepte. În adevăr, bătrînul scoase de sub pufoaică o creatură aducînd de departe a vulpe, cu coada întoarsă însă spre faţă, ca un scorpion în plin atac.

— Drăguţ din partea dumitale, mulţumesc.

Magierka, Dumnezeu ştie pentru ce, îşi scoase solemn şapca de mecanic, privi cu dragoste spre masa de scris pe care doamna Petrášová aşezase figurina şi-şi puse iar pe cap şapca de piele. Cu un gest de conspirator începu să frunzărească un notes soios. Puteai întrezări aci o hîrtie de zece coroane, dincolo o etichetă colorată de la o sticlă de vin şi în sfîrşit o fotografie. Reprezenta temelia unei case înălţate puţin de la pămînt. Nora, Otylka, şedea cu mîinile proptite autoritar în şold şi, deoarece se afla dincolo de bucata de zid, părea să aibă picioarele amputate de la genunchi. Ceva mai departe, lîngă groapa de var, se sprijinea în lopată Hynek, iar copiii, micul Františk şi Anča, erau cocoţaţi pe o gră-

madă de cărămizi. În vara asta se vor împlini doi ani de cînd îi trimiseseră această fotografie împreună cu o scrisoare.

— Au făcut datorii mari tinerii, azi costă multe parale construcția unei case. Nici nu știți cît aș vrea să contribui și eu la cheltuieli, mai ales că-mi fac și mie acolo o cămăruță...

Directoarea își îndreptă privirea spre darul adus de Magierka.

— Ai mîini îndemînatice și multă inventivitate. De ce nu te-ai ocupa de... să zicem lucrări de artizanat? Cînd o să ai un mic atelier pe lîngă casă ai să descoperi dumneata un anumit articol ce ți-ar aduce profit...

Magierka clipi, iar pe față îi apăru un zîmbet fericit.

— Ce-i drept, cu mîinile sînt în stare să fac cîte ceva, dar la afaceri nu mă duce capul.

— Nu te subestima, domnule Magierka. De altfel, lucrul la care mă gîndesc eu este mai mult o treabă de inimă.

Se ridică și-i înmînă o scrisoare destinată doamnei Sofi. Odăile lor se învecinau doar.

Afară, în curte, Maiorul reușise să adune o mînă de oameni din cei mai puțin vîrstnici și mai puțin rezistenți la presiuni. Gol pînă la brîu, Maiorul exersa în fața lor, numărînd cu glas tare, lungind expresiv silabele cu intenția de a le sugestiona mișcarea următoare. Bătrînelul venit dintr-o neînțelegere stătea mai de o parte cu o expresie de uluire pe chip, întinzînd cîteodată lateral, din proprie inițiativă, brațul cu cîrja. Preotul ieși din casă pentru a-și face plimbarea de dimineață.

— Ce-i sminteala asta? întrebă indignat, și pungile căzute ale obrajilor îi tremurau în necontenita mișcare de negație a capului.

— Babe nebune, ca să vă duceți în iad, n-aveți nevoie de mușchi la picioare, iar în altă parte tot n-ajungeți! Mai bine ați spune de cîteva ori Crezul!

— Părinte, îmi faceți o concurență lipsită de sportivitate, zise Maiorul pe jumătate în glumă, întrerupînd exercițiile. Ca membru al comitetului ar trebui să ai mai multă înțelegere. Sînt convins că vom reuși să fondăm tradiția unui cămin de tip nou, al unui azil în spirit sportiv — „Ierusalimul" ar putea deveni un model pentru posteritate. Să nu uiți, Sfinția ta, că locul nostru va fi luat de cei care încă mai lucrează, ce-i drept, dar care sînt potențiali pensionari ai azilului nostru...

— Viața lor de acum este doar un provizorat, o etapă de tranziție. Deplina lor afirmare socială va avea loc abia după instalarea în căminul „Ierusalim", dacă înțeleg eu bine! Preotul agită bastonul în semn de nemulțumire și se îndepărtă. De dincolo de poartă auzeau mormăitul său disprețuitor, gîfîiala și gemetele lui.

Magierka bătu în ușa vecină cu a sa. Sofi rupse nerăbdătoare plicul.

— Îmi cer să le trimit avansul pentru excursie! exclamă ea, neputînd să-și stăpînească emoția și bucuria. În altă împrejurare abia dacă s-ar fi adresat astfel unui bătrîn simplu. Poate că ar trebui să plec imediat la oraș... Să nu care cumva să-și închipuie că

am să vînd brățara pe mai puțin de trei mii ! amenință ea vorbindu-și sieși și, fără să-l mai bage în seamă pe unchiaș, coborî în fugă să consulte la parter anunțul cu orarul autobuzelor spre oraș.

Abia apucase Magierka să-și pregătească un ceai calmant (aluzia directoarei la viitoarea sa activitate productivă din casa nouă cerea, pe drept cuvînt, ceva care să-l ajute să reflecteze cu calm la acest proiect) cînd, pe coridor, se auziră voci agitate, dominate de glasul baritonal al Sofiei. Ușa camerei lui zbură dată în lături.

— Mi-a dispărut brățara !

Primul impuls al lui Magierka fu să privească mîinile Sofiei. Era un lucru curent aici ; oamenii își pierdeau deseori ochelarii, care se aflau pe nas, ori proteza dentară, pe care și-o descopereau apoi în gură. De această dată însă brațul subțire și pistruiat al Sofiei era gol.

Vestea se împrăștie curînd în toată casa : au jefuit-o pe Sofi ! Cea mai scumpă bijuterie aflată vreodată între pereții „Ierusalimului", o brățară masivă de aur, care valora pe puțin trei miare, a dispărut fără urmă ! Sora Virginia, sora Agea și sora Bernarda cercetară cu de-amănuntul camera, în timp ce Maiorul, pe coridor, încerca s-o liniștească pe nefericita și agitata victimă : celebra Mona Lisa a dispărut de cel puțin trei ori de la Louvre și totuși s-a întors din nou la locul ei. Dar Sofi își scotea plîngînd mănușile de ață fără de-

gete. Era absolut sigur că nu vor mai lua parte azi la partida de cărți.

Abia spre prînz își făcu apariția pe bicicletă, cu o încetineală revoltătoare, reprezentantul miliției. Își șterse netulburat sudoarea de pe ceafă și primi țigara oferită de directoare.

— De ce n-au venit cu un cîine polițist ? Ar fi prins îndată urma și la vremea asta hoțul ar fi stat frumușel cu cătușele la mîini în dosul gratiilor, își arătă nemulțumirea Černá Máry.

— Sîntem cu un picior în groapă, cui îi mai pasă de noi, dădu din mînă Šlosárka. Dacă ar fi fost jefuit vreunul sus-pus, ar fi dat tîrcoale pe aici o crescătorie întreagă de cîini dresați !

Pe Lojzka o impresionase, mai mult decît dramatica întîmplare, omul în uniformă. Nu-și putea dezlipi ochii de pe el. Stătea cît putea mai aproape, înfiptă bine pe picioarele depărtate unul de celălalt, cu burta scoasă în afară, cu mîinile grase împreunate la spate, avînd întipărită pe față o expresie visătoare.

— N-ați pierdut bijuteria în altă parte ?

— Era grea, din aur masiv. Aș fi simțit că n-o mai am la mînă.

— Bănuiți pe cineva ?

Mulțimea privitorilor își ținu răsuflarea.

— A manifestat careva din anturajul dumneavoastră interes față de brățară ?

Liniștea se făcu și mai adîncă. Privirea Sofiei alunecă încet pe deasupra fețelor celor prezenți și se opri, fixă, asupra unei figuri

slabe înfășurată într-o basma legată sub bărbie.

— Firmă cunoscută, remarcă nu tocmai prevenitor polițistul. Ei, ce ai de spus, Forejtová ?

— Mă... pe ele de bijuterii, își întoarse baba nasul ascuțit ca o scoabă spre doamna Sofi. Nu sînt gaiță, să mă atragă ce strălucește.

Gestul milițianului fu clar. Nu rămînea decît să stea de vorbă cu ea, mai pe îndelete, în altă parte.

Bogdan făcu un pas înainte.

— Sînt convins că n-a luat Forejtová brățara. Cîntă în timpul liturghiei în cor, eu o acompaniez la armoniu. Cel care are simț muzical nu este capabil să fure.

— Așa-i, așa-i, i se alătură Magierka. Nu demult mi-a dat o plantă rară. Cel ce cunoaște ierburile de leac nu poate face fapte rele.

Polițistul plecă în sfîrșit. Cazul rămăsese deocamdată deschis. Emoția n-avusese timp să se risipească și lîngă poartă mai adăsta încă un grup de pensionari ai azilului. Căldura soarelui de primăvară era, după lunga iarnă, dătătoare de viață. Dar, conform legii că un eveniment atrage pe altul, în acest timp se apropia de căminul „Ierusalim" o altă întîmplare deosebită. Erau atît de puține emoții în viața pensionarilor lui, și acum, dintr-o dată, această risipă de povești palpitante !

În fața porții opri o furgonetă. În locul proviziilor obișnuite, șoferul scoase din pîntecele ei două geamantane mari și uzate. Abia acum observară oamenii casei că de pe scaunul din

dreapta șoferului sărise sprințară o doamnă zveltă, cu o pălărie în două culori așezată pe cap, cu mănuși de ață în mîini, urmată de o pisică neagră ca funinginea. Șoferul scoase din mașină alte bagaje : o geantă mare de voiaj, o cutie de carton și una de piele pentru pălării. Așteptă o clipă, dar doamna îl răsplăti cu un surîs fermecător și, în loc de bacșiș, îi strînse prietenos mîna. Șoferul făcu o strîmbătură și se urcă la volan. Întoarse mașina. Cele două cufere și restul lucrurilor rămaseră în fața porții.

— Oprește ! strigă doamna și șoferul opri ursuz. Ocoli repede mașina și își recuperă triumfătoare umbrelușa verde, cu mîner lung și subțire, uitată în ea. Apoi se îndreptă spre banca ocupată de oameni și luminată de soare.

— E cineva aici care să-mi care bagajele ?

Bătrînii, uluiți, încercau să-și găsească cuvintele. Primul care își reveni din uimire fu vicleanul Perk.

— Din întîmplare, mai toți de aici sîntem ologi, glăsui fără să se miște, sprijinindu-se în două bastoane. Dar dacă vreți s-o așteptați pe sora Bernarda... ea are putere cît doi bărbați. O opri pe neobservate, apucînd-o de mînă, pe Lojzka, care se pregătea să apuce geamantanele.

Noua locatară a căminului observase însă gestul lui Perk. Înfrîngîndu-și mînia, îl măsură cu o privire disprețuitoare, încreți puțintel din nas și se depărtă cu un pas. Maiorul se desprinse din grupul aflat în fața intrării.

— Aveți noroc să nimeriți chiar peste președintele comitetului de autogospodărire. Și se prezentă adăugînd și gradul avut în armată.

— Alexandra Kálayová, răspunse și îi întinse mîna înmănușată îndemnîndu-l parcă să i-o sărute.

— Îmi permiteți, madame? Se aplecă puțin cam țeapăn și apucă cele două cufere grele. În timpul cît le duse, doamna își expuse fața la soare. Abia cînd se întoarse să ia și celelalte lucruri, îl urmă în casă.

— Ia te uită! O călugăriță! făcu ea scuipîndu-și de trei ori simbolic în sîn. Căută un nasture, nu-l găsi și îl apucă pe Maior de nasturele de la haină. Acum aș avea nevoie de un car cu fîn sau măcar de un soldat, doar nu pot să mă țin de nasturele dumitale pînă deseară. A, dar dumneata ești militar! strigă fericită și dădu drumul la nasture. Dumneavoastră sînteți tot în pensiune aici, ca și ceilalți? se adresă apoi sorei șefe.

— Nu, eu lucrez aici, zîmbi sora Virginia.

— Unde am să locuiesc? Aș vrea o cameră cu vederea spre stradă, acolo se întîmplă mereu cîte ceva, vorbi foarte tare, dar nu din cauza emoției, noua venită.

— Stradă n-avem aici, spuse repede Perk, sprijinit de ușa ce da spre afară, ca să nu-i scape nimic. Doar șosea și un eleșteu plin de broaște. Dar de întîmplat, mereu se întîmplă cîte ceva. Azi dimineață au prădat-o pe o doamnă cu un picior în groapă, o măsură încurajator pe noua colocatară de la pălărie

pînă la sandalele uzate, cu tocuri surprinzător de înalte.

Directoarea dăduse o fugă pînă la castel. Nici contabilul nu era aici. Pînă se vor întoarce, doamna poate să ia loc în biroul directoarei, pe urmă o vor conduce în camera ei, îi spuse sora șefă.

— Acolo m-aș plictisi, refuză Alexandra și se îndreptă spre curtea plină de soare din fața clădirii. Își aprinse o țigară și începu să se plimbe legănînd cureaua poșetei. Ajunsă la poartă, se întoarse. În fața intrării principale văzu patru bănci așezate față în față, două cîte două. Bătrîne și moșnegi se încălzeau la soare. Unul dormea cu capul căzut pe spate, într-o poziție nefirească. Vecina lui, cu o broboadă pe cap, ședea aplecată în față, cu mîinile împreunate sprijinite în baston și fruntea rezemată de ele. Un alt bătrîn molfăia o bucată de pîine, aruncînd cu gesturi mecanice de parcă un altul și nu el ar fi făcut lucrul acesta, fărîmituri de pîine unui pui de mierlă. Era doar o deprindere rămasă din viața lui trecută, de aceea expresia feței nu arăta participare, ochii stinși priveau, dar nu lăsau să ajungă nimic la suflet. Din cînd în cînd cineva rostea cîte o vorbă, un altul răspundea, sau poate nu răspundea nimeni. Ședeau laolaltă pe o bancă, fiecare singur cu el însuși.

Alexandra privea fix micul grup. Scrumul țigării îi cădea în nisip. Balansa cu mișcări din ce în ce mai repezi poșeta. Părea palidă. Sau poate că era doar umbra aruncată de fîșia de organdi verde ce înfășura borul lat

al pălăriei sale negre. Își duse mîna la gîtul veștejit. Între gestul acesta și zîmbetul ușor crispat al buzelor surprinzător de cărnoase era un dezacord.

Pe celelalte două bănci vecine ședeau oameni încă vii. Puteai vedea asta după ochii lor : ochi de femeie cercetîndu-i de la distanță, bucată cu bucată, îmbrăcămintea și totul, tot ce-și spuneau, se referea la ea. Se îndreptă cu pas energic spre ele.

— Se află aici, în cămin, și oameni... cum să le spun ?... de-ai noștri ? Adică artiști, sau așa ceva.

Se uitară una la alta.

— Doamna se gîndește la Magierka, o înghionti Forejtka pe vecina sa de bancă.

— Da, îl avem la noi pe Magierka. El știe să facă de toate, zise Lojzka veselă, răsfățîndu-se puțin. În colțul gurii îi juca o bășicuță de salivă care apoi se sparse. Știe să coasă la gherghef, să împletească papuci pentru păpuși, să împăieze animale...

— Mai avem aici și un organist, simți baba Krájková că este oportun să schimbe tema.

— Da ! Forejtka ridică brațul deasupra capului de parcă ar fi votat. Nu dădea nici un pic impresia unei persoane cu conștiința încărcată de un furt. În timp ce eu cînt sus, în balcon, *Marie, bucurie a noastră a tuturor*, el mă acompaniază la orgă.

— La armoniu, o corectă Maiorul apropiindu-se. Aflase de la sora șefă că registrul fostelor profesii aflate sub acoperișul „Ierusalimului“ se îmbogățise azi cu o subretă pensionată de un teatru de provincie. Observă neprivirea Alexandrei care critica aspectul neîngrijit al Forejtkăi, ghetele încălțate pe piciorul gol, mîinile care, în pofida tuturor eforturilor depuse de călugărițele surori, erau murdare iar, din motive misterioase, îndată după toaleta de dimineață. E un compozitor, adăugă Maiorul cu o urmă de respect în voce. E bine să se știe că el, Maiorul, nu se află în fruntea comitetului unui cămin ca oricare altul.

— Te rog, fă-mi cunoștință cu el, se însufleți Alexandra.

Maiorul se înclină ușor, așa cum obișnuia să se încline ori de cîte ori i se adresa, în timpul unei convorbiri amicale în afara serviciului, un colonel sau un locotenent colonel.

— Mă însoțiți, madame ?

Părea că Alexandra intenționează să se sprijine de el dar, presimțind privirile curioase din spatele lor, se stăpîni și nu-i oferi brațul.

Pe culoar, din partea opusă, venea Bogdan ținînd de pielea gîtului, ca pe o servietă, un motan negru. Motanul văzîndu-și stăpîna începu să agite bucuros labele în aer.

— Cum te porți cu Matouš ? strigă mînioasă doamna Alexandra înainte de a se apropria de tot.

— N-avea ce căuta în camera mea !

Își luă drăgăstoasă motanul în brațe.

— Și apoi, oricine are dreptul să aibă antipatii : eu nu pot suferi pisicile !

— Iar eu nu suport brutele.

Maiorul, cu ușoară malițiozitate, făcu prezentările. Îi scăpă însă aerul nesigur al lui Bogdan, ba chiar paloarea lui.

— Noi doi ne-am... nu mă recunoașteți ?... întrebă puțin decepționat. Era în anul... treizeci și șase, ori treizeci și șapte ? Teatrul din Leskov. Am avut chiar și o întîlnire, am cinat la Grand...

— Adevărat ? Mă mir. Probabil pe vremea aceea nu bănuiam că urîți animalele.

— Cîinii îmi sînt chiar dragi.

Îl cercetă cu o privire încă bănuitoare, oprindu-se asupra umerilor drepți, umpluți cu vată ai sacoului, dar mai ales îi privi ochii. Treizeci de ani — prea mult pentru a-l mai putea recunoaște. Îi citea însă pe față că nici măcar nu-și amintește de el.

— Am auzit că ai devenit compozitor, îi spuse, după cît se părea, îmbunată. Dacă ne-am fi întîlnit mai înainte, te-aș fi silit să scrii o operetă pentru vocea mea.

— Siliți-mă acum !

— Acum nu mai am voce, rîse.

Privirea ușor nerăbdătoare a Maiorului aluneca de la unul la celălalt.

— Aceasta-i masa de joc, se amestecă în discuția celor doi. Jucați bridge, madame ?

— Și dacă aș juca ? Întinse brațele într-o mișcare de veselă predare. După cum văd n-o să fie prea catastrofală șederea aici...

Sora șefă Virginia veni după noua pensionară. Se întorsese contabilul.

— Instrucțiunile de ordine interioară nu permit însă găzduirea pisicii...

— Mi-am lichidat apartamentul, doar n-am să-l alung pe Matouš pe stradă, după șase ani !

Sora Virginia ridică din umeri.

— Ar putea să doarmă în curte și să prindă șoareci în magazie..., pledă Maiorul.

Jumătate din pensionarii azilului sînt surzi, vorbirea cu voce tare nu miră pe nimeni, dar tăcerea rămasă în urma Alexandrei păru să-i spargă urechile lui Bogdan. Nu-și putea nici acum reveni : doar se și sărutaseră atunci, în seara cînd a condus-o acasă. Poți să uiți o sută de sărutări, dar una, unica... ?

Peste un sfert de oră o mînă energică bătu în ușa camerei lui Bogdan. Fornăind și icnind se duse să deschidă preotul, gata îmbrăcat de plecare.

— Drace ! Ați venit să cununați pe cineva ? se miră Alexandra. Mi-au spus la cancelaria de primire că se întîmplă să aveți pe aici și nunți. Numai că, după cît se pare, pasărea odată prinsă...

Preotul o măsură cu o privire sceptică.

— N-am auzit încă pînă acum ca asigurările sociale să prindă cu arcanul pensionari pentru căminele de bătrîni. În privința nunților nu v-au mințit : la o sută de înmormîntări, o nuntă.

Alexandra nu se dădu bătută.

— Sînteți și duhovnic, Sfinția voastră ?

— Cînd o să aveți nevoie, veți primi și ultima împărtășanie, bombăni el. Numai să n-o cereți prea des, ca baba Hadrbolcová care se pregătește acum să moară pentru a cincea oară.

Alexandra se făcu că n-aude și ridică vesela din umeri.

— Mi se pare romantic să ai în casă duhovnicul tău personal care cunoaște apoi totul despre tine, absolut totul...

Preotul scoase un geamăt.

— Aici n-ai să prea poți păcătui, dragă doamnă. Media de vîrstă e de șaptezeci și cinci de ani.

Întinse o mînă, pregătindu-se parcă să-l bată pe umăr : asta las-o pe seama mea, Prea Sfinția ta...

În spatele lui, Bogdan aștepta nerăbdător. N-avea loc să treacă pe ușă, pe lîngă silueta masivă a preotului, și Alexandra îi făcea semne cu degetul să vină la ea.

— Închipuiește-ți, îl apucă de mînecă, cu un gest cordial, cînd fură în sfîrșit singuri, pe coridor. Pentru toată garderoba mea doar o jumătate de șifonier ! Ați înnebunit ? i-am întrebat. Dreptatea e una pentru toți, mi-au răspuns. Cufărul acela trimiteți-l îndărăt, în cameră nu are loc. Ce îndărăt ? le-am zis. Dacă ar fi existat un îndărăt, nu m-aș mai fi cărat cu bagajele la „Ierusalimul“ ăsta ! I-am lăsat vecinei de cameră doar două umerașe, dar tot puțin loc e. Nu-mi poate cere nimeni să mă înghesui așa, nu sînt sardea. Noi amîndoi facem parte din aceeași branșă — se agăță cu un aer conspirativ de brațul lui Bogdan — iar cîndva, după cum singur afirmi, am avut și un *rendez-vous,* atunci, fă ceva !

Se uită la el dintr-o parte.

— Nu pari prea entuziasmat. Atunci cînd cer ceva unui prieten, presupun că-i fac o plăcere ! Mîna ei era nervoasă, impulsivă, ceea ce la o altă femeie, în cel mai bun caz, l-ar fi surprins. Alexandrei îi trecea cu vederea această franchețǎ, chiar dacă simțea că nu are absolut nici o legătură cu ceea ce tocmai amintise.

— Cel puțin dumneata înțelegi că nu pot renunța la lucrurile cu care m-am obișnuit de-a lungul celor șai... pur și simplu întregii mele vieți.

Nu-i venea nici o idee. Cum de ajunsese pe postul de secretar al unei doamne exaltate și vîrstnice ? Trecuseră mai mult de treizeci de ani. Fapte pe care se străduise de zeci de ori să le uite : buchete de flori pe scenă și, în cele din urmă, într-o după amiază, acea ieșire cu mașina, cina la un restaurant de lux și sărutul seara, la despărțire, în loc de noapte bună, sărut dătător de speranțe pentru viitor... De mult coborîse pentru ea în uitare. Ca alți zece, sau o sută ?

Ce-ar fi dacă acum i-ar spune la revedere și ar pune o stavilă între el și toată această afacere ?

Obiectul — cîndva inaccesibil — al unei admirații nesăbuite se afla acum sub același acoperiș... cel al unui azil de bătrîni... să se bucure în fața acestui biet triumf ? *Nu poate* s-o lase pe Alexandra în voia soartei. Nici pentru el momentele imediat următoare ale sosirii lui la căminul „Ierusalim“ nu au fost prea ușoare. Cine știe ce o fi ascunzînd în

realitate toată această zgomotoasă desfăşurare de energie ? Numai că — în ce fel ar putea s-o ajute ? Să-i ascundă valiza în camera cazanelor, ori în scorbura unui stejar ?

— Soră Blanka, ciocăni el puţin mai tîrziu la uşa oficiului infirmierelor. Nu ţi-am cerut niciodată un serviciu, de data asta însă o fac : ştii şi dumneata, la fel de bine ca mine, ce grele sînt primele zile aici, la azil. Te rog, păstrează valiza asta la dumneata !

— E vorba de artista aia zurlie ?

— După ce poţi aprecia că ea este mai zurlie decît mine, doamna Sofi sau Černá Máry ?

— Aş putea avea neplăceri. O cunoaşteţi pe sora şefă...

— Fă asta pentru mine, Blanko. Ia sticla aceasta şi bea-o împreună cu prietenul dumitale în fericirea dragostei voastre tinere !

Pe Alexandra o întîlni pe coridor. Nu mai purta pălăria aceea cu boruri largi. Era îmbrăcată acum într-un capot de saten cu o bordură de marabu jumulit.

— Ah, scumpe prietene, totdeauna artiştii au avut sînge de cavaleri în vine ! Îl îmbrăţişă pe Bogdan cu putere, fără să stea pe gînduri. Am să caut să mă revanşez.

Rămase împietrit, privind speriat în jur.

— Ce roşu te-ai făcut ! strigă entuziasmată Alexandra. Bogdan încercă să o tempereze, ducîndu-şi degetul la buze. La fel ca Eustach. Cînd aveam douăzeci şi doi de ani, l-am învăţat în două-trei lecţii pe un băiat, cu ciudatul nume de Eustach, ce este dragostea. Avea şaptesprezece ani, Austria intrase la apă, trebuia să plece pe front şi nu avea mult timp. Ţinea grozav de tare să nu moară pentru împărat ca băiat virgin.

— A supravieţuit războiului ?

— A căzut imediat, se-nţelege. Îi sta scris pe frunte, în război idealiştii cad întotdeauna primii. Mă crezi, Bogdane, că el a fost ultimul bărbat pe care l-am văzut înroşindu-se la faţă ? Am uitat de mult cum am făcut dragoste cu el, dar îmi amintesc şi azi urechile lui roşii. Iar dumneata le ai acum la fel de purpurii.

— Bine cel puţin că nu trebuie să plec la război. Bogdan era furios pe sine, iar lucrurile mergeau din ce în ce mai prost. În acelaşi timp simţea în regiunea stomacului o undă de dulce sfîrşeală. Prostii ! În urmă cu douăzeci de ani ar mai fi putut fi un semnal de atenţie : omule, n-ai întîlnit oare tocmai acum Destinul ? Dar azi ? Dezorientat, o cercetă pe furiş : gîtul îmbătrînit, pielea obosită, cu porii deschişi, unghiile date cu lac roşu, crăpat pe alocuri, încheieturile degetelor îngroşate. I se adresase firesc : Bogdane, atunci demult, fusese pentru ea domnul Pavlus.

Pe urmă se duseră la masă. În sufragerie plutea o uşoară undă de emoţie, ca totdeauna atunci cînd oglinda liniştită a vieţii din azil era tulburată de un peşte nou. Toţi cei capabili încă să aprecieze lucid simţiră că de astă dată nu era vorba de un peşte oarecare. În apele stătute ale „Ierusalimului" intrase o ştiucă.

Fetele aplecate în farfurie se întoarseră involuntar în direcția unde se așezase Alexandra. Și Dumnezeu știe de ce, îndată își continuau traiectoria spre o altă masă : cea la care ședea doamna Sofi, purtînd încă urmele plînsului pe obraji. Bogdan se surprinse gîndind că azi, mai mult ca niciodată, îl deranjează toți comesenii lui, fiecare luat în parte. Dacă n-ar fi stat la masa lui preotul, Sofi ori Maiorul, ar fi putut sta Alexandra. Trebuie să se simtă îngrozitor în societatea nepotrivită a Šlosárkăi, a băbuței Krapková și a Starostelui ! Dar, la urma urmelor, de ce ? Îi este doar la fel de puțin apropiat și de necunoscut ca și Starostele ori Maiorul. Relația lor din trecut putea doar să-l recomande ca pe un om în care poate să aibă încredere, dar dacă se încrede sau nu, asta nu are prea mare importanță.

Tovarășii de masă ai Alexandrei încercară să-i prezinte, măcar și de la distanță, cîțiva dintre pensionarii „Ierusalimului".

— Aia de colo, cu un ochi chiombiu e țicnita Máry, Černá Máry, șopti Šlosárka. Iar doamna aia mîndră de alături este doamna Sofi, cea pe care au prădat-o. Al de n-are nimic, nu poate pierde nimic. Acum, în loc de mare, o să facă plajă pe malul eleșteului. Se zice că are sînge albastru, e de familie nobilă, de conți, sau așa ceva !

— Am jucat odată rolul contesei de Navarra. A fost un succes imens, zise Alexandra. Privi uimită la bătrînul de la masa vecină, care, pînă să aducă fetele de la bucătărie

prăjiturile, lăsă capul în piept și adormi. Tare aș fi avut altădată poftă să studiez comportarea unei contese veritabile, păcat că nu ne-am cunoscut înainte. Glasul Alexandrei trăda o ușoară ezitare. O privi pe Sofi.

— Nu, nu mi-ar fi fost de nici un folos, ia te uită cum soarbe supa. Contesa asta n-a știut nici în urmă cu jumătate de secol să mănînce elegant !

Proastă inspirație avusese Alexandra cu remarca sa făcută cu voce tare !

Sofi încetă să mai mănînce și puse cu zgomot lingura jos. Bogdan se aplecă mai-mai să atingă cu urechile marginea farfuriei. Greu cu doi cocoși în ogradă !

Aici orice nouă moarte înseamnă un nou venit, se gîndea el. Sosește un nou pensionar și colectivului azilului nu-i rămîne altceva decît să ia cunoștință de el, iar lui să se acomodeze cît se poate de rapid. Spiritul conservator al căminului „Ierusalim" este un adversar puternic, mai devreme sau mai tîrziu îl modelează pe orice nou venit după chipul și asemănarea sa. Numai așa devine posibilă conviețuirea sub același acoperiș a o sută de caractere diferite. Alexandra nu se va lăsa atît de ușor învinsă. Știe el bine Bogdan ce știe, că doar el însuși s-a opus din toate puterile să-și jertfească propria individualitate colectivității ce numai atît aștepta. Chiar și să nu fi existat nici un trecut, această realitate îi apropie și în numele ei ar trebui să țină parte Alexandrei în lupta cu „Ierusalimul".

După prînz, în camera ei, Alexandra începu să despacheteze restul de lucruri. Băbuța Krapková privea uluită la mulțimea de sticluțe, creme și cutioare ce se aduna pe cristalul de deasupra chiuvetei. Vechiul geamantan dădea la iveală, pe lîngă accesorii de garderobă, noi și noi obiecte neobișnuite : un evantai de os, o diademă de perle, un șal de lînă împletit, cu ciucuri mari, o casetă de lemn cu încrustații de sidef plină cu fotografii din diverse roluri jucate.

Băbuța ședea încremenită pe marginea patului pe care Alexandra, distrată, depozitase o parte din lucruri. Biata de ea, parcă se micșorase cumva sub avalanșa aceasta.

— Fata mea vrea să mă ia acasă, spuse ea cu voce timidă, încercînd să nu se lase complet înghițită de lavina obiectelor acelea nemaivăzute. Mereu îmi spune : mămico, trebuie să te întorci acasă !

— Nu înțeleg atunci de ce nu pleci. Să am eu o fiică, chiar astă seară aș întinde-o de aici !

Pe polița de cristal nu mai era loc, și alte cosmeticale începură să se îngrămădească pe noptieră. Printre cutioarele de farduri se rătăciseră o scoică pe care fusese gravat cuvîntul *Grado* și o lăbuță de iepure în chip de talisman. Cățelul cu blană lățoasă, chelb pe alocuri, nu mai găsise loc în altă parte și Alexandra îl așezase pe masă.

— Nu-i al meu, a fost al celei mai bune prietene a mea, Lilian.

În fața acestei lumi imense care amenința s-o înghită pe mătușa Krapková ca un potop de ape, nu exista scăpare, dar cel care posedă atîtea lucruri nemaivăzute trebuie să aibă și experiență de viață :

— Odată ce m-a adus aici, ce rost are să mă cheme înapoi ? Nu-mi prea place treaba asta.

— Eu n-aș ține cont de asta. Casa e casă.

Valiza mai scoase la iveală o relicvă datînd probabil din vremea copilăriei : o păpușă cu capul de metal smălțuit. După nasul julit și unicul picior subțirel care ieșea de sub fusta ponosită se putea aprecia vîrsta : șaizeci de ani buni apăsau pe grumazul murdar împodobit cu o fîșie de dantelă.

— Ați fost măritată ? se încumetă băbuța.

— Sigur... cam de trei ori, răspunse veselă Alexandra. Bătrîna schiță gestul de a-și face cruce.

— Și... de fiecare dată ați rămas văduvă, ori ați... divorțat ?

— De ce să divorțez, dacă n-am contractat niciodată o căsătorie ? Nu-mi plac formalitățile, spuse Alexandra așezîndu-se pe marginea patului. Nu observă că, în această împrejurare, se așezase peste evantai și păpușa cu piciorul subțirel. De fapt sînt domnișoară, dar nu-mi place să mi se spună așa, prea sună a fată bătrînă. Iar fată nu mai sînt, ferească Dumnezeu ! făcu bătîndu-se zgomotos cu palma peste genunchii ascuțiți.

O valiză fusese despachetată și camera se transformase într-un muzeu de antichități.

— Mîine cred că are să vină la mine Franěček, încercă băbuța o ultimă împotrivire în fața superiorității noii venite.

— Nepotul ?

— Fiul meu. E băiat frumos, o să-l cunoașteți. N-ar trebui să conducă așa de repede. Mi-e așa de frică !

— De ce nu te ia la el ?

— Franěček nu prea stă acasă — și pe urmă amețelile mele. Odată am leșinat, cînd s-a întors, s-a speriat groaznic. Zicea pe urmă că se și miră cum de n-a murit cînd m-a văzut întinsă pe jos. Asta s-a petrecut demult, pe cînd locuiam încă toți laolaltă.

Liniștea siestei de după prînz învălui casa. Din cauza emoțiilor, bătrînei Krapková i se închideau ochii. Și pe Alexandra o cotropi oboseala. Ca s-o alunge, își aprinse o țigară. Băbuța își frecă un picior de celălalt scoțîndu-și astfel papucii și se întinse pe pat. Privi o clipă talciocul din jur cu privirea unui animal izgonit din vizuina lui de o fiară necunoscută. Haosul din sufletul ei era însă prea mare pentru a se putea împăca așa de ușor cu el. Pentru moment preferă să adoarmă.

Așezată pe marginea patului, Alexandra fuma folosind scoica din Grado drept scrumieră. Bunicuței Krapková i se netezisеră parcă zbîrciturile de pe obrazul care căpătase un fel de expresie trandafirie mirată. Curînd începu să sforăie. Alexandra deschise cutia încrustată cu sidef și apucă mecanic în mînă o fotografie cu autograf, cu colțurile îndoite și care reprezenta un Othelo machiat în grabă

— pavilionul urechii păstra urme albe. Sub fotografia aceea văzu un portret cunoscut, de format mic, care o reprezenta pe ea însăși, tînără, în primii ani de după proclamarea republicii. Preferă să închidă capacul.

Mătușa Krapková, rotunjoară, cu o aparență de frăgezime pe chip, sforăia în patul vecin ca un grenadier. Alexandra o observă un timp, cu înlemnită spaimă. Coloana lungă de scrum se frînse și căzu fără zgomot pe covorul de iută. Stinse țigara și se apropie nervoasă de fereastra care dădea spre coroana imensă a unui arțar secular.

Bătrînica zîmbea triumfătoare în somn. Poate că visa că are șifonierul plin de rochii ce nu mai încăpeau înăuntru, rochii de fiecare zi și rochii de biserică, pe care trebuia să le atîrne de speteaza scaunului, de fereastră, să le împrăștie pe pat.

Alexandra începu să se plimbe prin odaie. Lua în mînă cînd un obiect, cînd altul din cele despachetate și-l așeza la locul lui sau în altă parte. Liniștea imensă de sub acoperișul „Ierusalimului" o izbi în auz cu violența unui adevăr implacabil. Respirația zgomotoasă a vecinei ar fi trebuit s-o înăbușe dar, în loc de aceasta, o accentua la fel ca țipetele ascuțite ale graurilor ce se certau între ei în coroana arțarului din fața ferestrei.

Deschise ușa spre coridor : aceeași liniște împietrită și un ușor miros de stătut, de neaerisit și de bătrînețe, de care nu poți scăpa așa cum nu poți scăpa de atmosfera de pe pămînt. Din camerele învecinate și mai depăr-

tate răzbeau pînă la ea ecourile somnului zgomotos prin care cei ce dormeau vroiau parcă să convingă întreaga lume : încă existăm !

Intră în cameră, se așeză în fața oglinzii și se machie cu grijă, îndelung și complicat. Pe cristalul chiuvetei se înmulțiră periuțele, creioanele și fardurile. Alexandra lucra plină de concentrare și simț de răspundere, de parcă peste o jumătate de oră ar fi trebuit să intre în scenă și să dezlănțuie o furtună de aplauze.

În acest timp, Bogdan, pe jumătate îmbrăcat, se perpelea în pat, dar degeaba : somnul de după amiază, cel mai dulce, nu vroia să vină. Îl privea cu ură pe preot. Nu știa prea bine ce-l enervează mai tare : robustețea lipsită de menajamente a vecinului său de cameră sau capacitatea de rezistență în fața oricărui nou eveniment petrecut aici ? Își strîngea zadarnic pleoapele, zadarnic își apăsa palmele pe urechi, era cert că nu va mai putea adormi. Afurisite să fie toate relele deprinderi, conștiente sau inconștiente, ale bătrîneții ! Sau poate că apele stătute de aici au căpătat dintr-o dată prea multe unde primenitoare ?

Se îmbrăcă mai devreme ca de obicei și ieși din odaie. O văzu stînd în picioare, în fața ferestrei de la capătul coridorului. Stătea la fereastra lui, nemișcată, la fel cum obișnuia să stea și el.

Se apropie fără zgomot de ea. Ședea fără să se miște și pe fața machiată se rostogoleau una după alta lacrimile, lăsînd în urma lor o dîră devastatoare. Încercă să-și întoarcă fața,

să n-o vadă Bogdan. În loc de oricare alte cuvinte, el o luă de braț și o conduse de acolo.

Își eliberă mîna și-și șterse cu un gest hotărît obrajii.

— Nu ai o băutură... indiferent ce : vodcă, șliboviță sau chiar rom... ?

6

JONÁŠ SE PRINSE cu mîinile de trapezul suspendat deasupra capului, se sprijini în coate și-și cercetă cu privirea, atent și fără grabă, pe noul său colocatar, Antonín Perk. În dulapul despărțit pe din două, Perk își agăță hainele bune, de sărbătoare, jos își băgă geamantanul cu cele cîteva nimicuri și fu gata cu mutatul. În ultimele zile îl supărase iar vechiul reumatism, așa că, răsuflînd ușurat, se așeză pe marginea patului.

— Știi cine a dormit în patul ăla înaintea ta ? întrebă Jonáš.

— Nu știu. M-am mutat aici pentru că în patul meu vrusese să se mute Podsedník care nu-l mai putuse suporta pe Outrata. Mereu se fac mutări.

Trecu un timp pînă cînd Jonáš își formulă întrebarea următoare.

— Și te lași purtat așa, de colo pînă colo, ca o zdreanță ? Dintr-un pat în altul ?

— Ce fel de zdreanță ? se apără Perk. I-am făcut un serviciu lui Podsedník, fiindcă nu-l mai putea suferi pe Outrata. Data viitoare

poate o să-mi facă mie cineva un serviciu, cînd n-am să te mai pot suporta eu pe tine.

Jonáš se lăsă din nou pe spate și-și îndreptă privirile spre fereastră, la ramurile bătrînului arțar. Copacul acesta era spectacolul lui favorit. Dacă ramurile se apleacă în direcția capelei, înseamnă că bate vîntul de la est. De se înclină în cealaltă parte, suflă vîntul de apus. Pentru Jonáš copacul concentrase în el mișcarea întregului univers. Cu ani în urmă ceruse să i se aștearnă patul invers, cu picioarele la fereastră. Primăvara urmărea cum apar mugurii, iar toamna cum cad frunzele, una după alta. Cînd dădea gerul avea loc cîte o dramă ; pe o ramură goală se așeza o cioară zgribulită și stătea, stătea acolo vreme îndelungată, fără să clintească. Poate că avea sentimentul neclar al apartenenței sale la tot ceea ce este viu, în acele momente în care era vorba de viață ori de moarte. Sau poate i se părea că mai aproape de casă este mai cald.

— Ca să știi și tu : înaintea ta, în patul ăsta, a murit Komárek. Am văzut de el pînă și-a dat sufletul.

— Cum așa ? Doar ești olog !

— Uite cum ! îi străluciră ochii lui Jonáš. Pipăi pe podea și apucă în mînă cîrja, cu stînga se prinse de trapez, se aplecă mult peste marginea patului și cu capătul superior al cîrjei prinse și trase spre sine patul vecinului. Așa l-am tras și cînd am văzut că a murit. În mîini am mare putere, să știi ! I-am încrucișat frumos mîinile pe piept, ca la un bun creștin, să

nu ajungă în coșciug strîmb ca vai de el, cum vezi că zace cîteodată un bețivan căzut pe jos. Jonáš încercase prin gesturi să-i sugereze înspăimîntatului Perk modul cum își îndeplinise pioasa îndatorire. Mai era cald încă, așa că a mers. Și i-am închis ochii, camarade. Pe urmă, tot cu cîrja, am împins patul la loc, așa, ca să nu zac, cum s-ar zice, cu mortul în același pat. Pentru că eu am mare forță în mîini. Pînă la ziuă nu m-am mai trezit, poate de efortul pe care l-am făcut.

Se auzi un ciocănit slab în ușă și intră Magierka.

Duminica este o zi plicticoasă. Luat de treburi, se poate în mod excepțional întîmpla ca Magierka să nu intre în camera lui Jonáš într-o zi lucrătoare. Niciodată însă nu s-a întîmplat acest lucru duminica.

— Salutare Alois și Dumnezeu să te ocrotească ! Unde ți-e buletinul de identitate ? Îmbracă-te !

— De ce ? se miră abia peste o clipă Jonáš.

— Au venit după tine doi milițieni. Cu fata aia.

— Cu care fată ?

— Cu aia cu care ai copilul.

Degetul arătător al lui Jonáš scormonea mînios cearceaful de la pătură.

— Știi ce, Josef ? Pupă-mă undeva !

Magierka se îndreptă spre patul tras de la locul lui și-l împinse, cu Perk cu tot, spre perete.

— Îmi pare bine că mi-ai ieșit în cale. E adevărat că ai lucrat la secția de turnătorie ?

— Am lucrat. Despre ce-i vorba ?

— Vreau un sfat. Poţi să-ţi imaginezi o lumînare groasă, cu tot felul de farafastîcuri pe ea ? Să zicem un brotăcel, sau sfîntul Václav călare, sau o femeie goală. Aş vrea să torn într-o formă o astfel de lumînare. Şi acum fii atent : în ce fel de formă ?

— Eu am lucrat la oţelărie. De unde vrei să faci rost de nisip pentru formă la „Ierusalim“ ?

— Gîndeşte-te puţin, Perk, îi spuse Magierka. Aş avea nevoie de ceva care să fie la început ca un aluat. Modelul lumînării s-ar imprima în cocă, pe urmă ea s-ar întări şi în forma asta aş putea turna ceara. N-ai ieşi în pagubă nici tu. Ţi-aş da şi ţie o lumînare din astea să ţi-o pună la cap cînd vei muri.

— La dracu ! Doar nu mă pregătesc să mor, se mînie Perk. Ce-oţi fi avînd amîndoi ? Unul îmi aşează mîinile cruce pe piept, altul îmi oferă lumînare să mi-o pună la cap...

— Dacă eşti bun creştin, ai putea şi tu, Perk, să dai primului musafir care-ţi trece pragul să tragă o duşcă, spuse Magierka.

— Întîi ar trebui să aibă din ce, fraţilor ! Sticla mi-a băut-o Podsedník, cel de s-a mutat în patul meu. Ca să sărbătorească bucuria de a fi scăpat de Outrata. Cînd eşti olog, te aşteaptă mereu aceeaşi soartă : tu zaci, prietenii se fîţîie în jurul tău, clămpănesc din gură şi îţi beau vinul.

Magierka se aplecă şi mirosi buchetelul de clopoţei din paharul de pe masă. Un buchet modest, simplu, cu multă verdeaţă şi floarea

ascunsă sub puzderie de frunze — să-ţi bucure sufletul nu prea poate, dar un rost tot trebuie să aibă. Poate că-i înzestrată cu puteri tămăduitoare. Cine ştie ce soră l-o fi adus şi de ce tocmai planta asta a pus-o în pahar ! N-o fi un semn al soartei ? Ce-ar fi să-i încerce efectul asupra lui Jonáš ? O plantă doar n-ar putea să-l otrăvească şi de altfel ar da mai întîi să bea din fiertură cotoiului doamnei Alexandra, sau ar încerca pe sine însuşi.

Deschise geamul lăsînd să pătrundă înăuntru aer proaspăt. În coroana arţarului din faţa ferestrei ciripeau gureşii cintezoi. Melodia ascuţită, monotonă o scotea probabil un piţigoi.

— Doctorul pleacă de la castel, anunţă Magierka evenimentul ce se petrecea în lumea de dincolo de „Ierusalim“. Dacă nu s-o fi ducînd cumva la oraş, să ia masa de prînz. Magierka se aplecă, vorbind, pe fereastră, de parcă s-ar fi uitat în urma doctorului. În realitate însă intenţiile doctorului nu-l interesau. Privea în depărtare ; aleea de stejari bătrîni mergea de-a lungul digului, trasă parcă de o linie dreaptă. Abia la capătul eleşteului făcea o curbă spre oraş. De acolo se auzea duduitul unui motor şi bătrînul dădu semne de agitaţie. Pe urmă însă se linişti : nu era o maşină, ci doar o motocicletă.

— A venit Franěček s-o vadă pe bătrîna Krapková, anunţă Magierka atunci cînd motocicleta coborî în piaţeta din faţa căminului. Scoase din buzunar un cerb confecţionat din două bucăţi de flanel. O parte era maron, cum trebuia să fie, cealaltă albastră ca cerul. Lui

Magierka nu-i ajunsese materialul potrivit, dar nu-și făcea probleme, cerbul va sta în vitrină cu partea maron spre public. Din celălalt buzunar scoase un săculeț cu nisip și cu coada unei lingurițe începu să umple cu nisip figurina. Pentru ca nisipul să poată pătrunde și în coarne, acestea erau croite de dimensiuni anormale și dădeau cerbului o înfățișare bizară.

— Ce folos ai de pe urma vizitelor astea ? vorbi Jonáš arătînd spre fereastră. Îți aduc compot sau o sticlă cu vin, pe care, la urma urmei, poți să ți-o cumperi și singur, fără să mai primești vizitatori.

Soarele se dete, în sfîrșit, ceva mai la o parte și Jonáš nu mai fu silit să-și tot miște capul în pernă. În sfîrșit ! gîndi el. Nu-i nimic mai nesuferit ca razele soarelui bătîndu-ți în ochi într-o zi de duminică.

Pe coridor se auziră apropiindu-se pași, cuvinte de bun-venit, rîsete. Moș Magierka rămase pentru o clipă nemișcat. Aținti asupra lui Jonáš o privire nesigură, întrebătoare, ca și cum glasul de pe coridor i s-ar fi părut cunoscut. Agitația provocată de sosirea musafirilor se mai produse odată în camera alăturată, în partea opusă celei în care locuia Filc.

— Bineînțeles ! Parcă ce ne lipsește ? ridică Magierka glasul. Îi revenise iar culoarea în obraji. Îți spun eu, camarade, cel mai bine e să nu aștepți pe nimeni, să fii stăpîn pe liniștea ta !

— Ia uite, o mașină din care coboară o familie întreagă, doi, trei, patru, cinci, șase !

Autobuz, nu alta ! se înveseli Magierka. Doi copii, frate !

Arătătorul lui Jonáš bătu amenințător în plapumă.

— Auzi idee ! Să cari copii aici ! Locul copiilor e afară, la joacă, nu la cimitir ! Dă sticla încoace, Josef !

— E goală.

— N-are a face, o să fie ea iar plină. Mîine trimit să-mi cumpere alta. Nu mîine, abia miercuri. Miercuri luăm paralele. Ce, parcă șaptezeci de coroane sînt de colea ? Îți spun eu, poți să iei pe ele cinci sticle ! O trimit pe Lojzka-nebuna să-mi cumpere o sticlă și te invit și pe tine, bătrîne prieten ! O s-avem ce bea și fără vizitele alea neghioabe !

În timpul cît Jonáš vorbise, agale și îndelung, Magierka terminase de umplut cu nisip cerbul.

— Dă fuga, Josef, de le spune celor de alături să nu mai zbiere așa, că vreau să dorm ! Jonáš pipăi puțin cu mîna jos, lîngă pat, găsi cîrja și apucînd-o bătu mînios cu ea în perete :

— Liniște acolo ! Într-un azil trebuie să fie liniște ! strigă.

— Astă seară avem film, Alois, încercă Magierka să-i abată gîndurile. Cei de alături, ca să fim drepți, nu făceau deloc gălăgie. Ceva special pentru noi. O brigadă de bătrîni la cules de hamei.

Jonáš se gîndi îndelung.

— De ce nu ne-or fi lăsînd în pace ? Ce, parcă n-am trudit destul în viață ? Da' n-are

nimic ! Mă duc ! Poate că înainte or da ceva vesel.

— Asta era înainte de război, zise Magierka.

— Ce spui ? Înainte de război nici nu exista cinematograful.

— Eu ziceam de cel de-al doilea război.

Jonáš tăcu o vreme.

— Dracu să-i ia ! Merg azi la film. Cine-i de servici ? Sora Bernarda ? Dacă-i ea, păi are putere cît doi bărbați. Să-i spui Maiorului, Bernarda și Maiorul or să mă ducă în sala de mese. De ce l-am mai ales președinte, păi nu ? Să mă ducă la film ! Ce-o să ne distrăm ! Musafirii numai ne-ar fi obosit.

Magierka termină de cusut cerbul, ca să nu se verse nisipul.

— Tu, Perk, mai gîndește-te la forma în care s-ar putea turna ceara pentru lumînări, zise în timp ce se îndrepta spre ușă.

— N-ai putea să ciopleşti statuia aia în lemn și lemnul să-l ungi cu ceva ca să nu se lipească ceara fierbinte de el ?

— Numai că vezi, eu sînt mecanic de locomotivă la pensie și nu un artist din ăia de știu să-l cioplească pe sfîntul Václav, și încă pe cal, așa de bine, că-l pot, un-doi, expune în piața Václav. Un cerb din flanelă pentru vitrina „Ierusalimului", de asta sînt în stare, dar pentru o afecere mai mare, de uz public, pentru așa ceva îți trebuie talent, frățioare ! De-aș fi ajuns să conduc acceleratul, poate. Numai că fiecare are soarta lui, oricît de sus ar vrea să ajungă. Toată viața mi-am dorit

să conduc pe un ecartament normal, să conduc oameni și nu bulgări de pămînt ori cărbune. Să duc oamenii către locurile lor de muncă ori la pescuit sau după fete. Și vezi ? Am început-o pe o linie de șaizeci de centimetri într-un șantier și am sfîrșit-o la ecartament de un metru. Afurisitul ăla de ecartament de un metru patruzeci și trei și jumătate, pe care oamenii merg la petreceri ori în țări străine, ăla a rămas inaccesibil lui Magierka.

— Ce legătură are asta cu formele de lumînări ? făcu Perk, nedumerit, ridicîndu-se în coate.

— Aici e-aici ! Dacă circuli pe linia normală, pe care circulă și artiștii, ți-ai putea cumva cultiva însușiri mai înalte. Așa, dacă-i vorba de lucrări artistice pentru marele public trebuie să imprim undeva figura întreagă și în aceeași formă să torn stearina. Cînd voi locui împreună cu copiii, poate am să încep să fac lumînări decorative, fiindcă, pînă am să fiu eu în stare să-mi înjghebez un atelier ca lumea... că asta cere și bani și timp.

Clopoțelul de pe culoar sună strident, ca la alarmă, anunțînd masa de prînz.

— Nu uita deci, Perk : un material care la început să fie ca o pastă și pe urmă să se întărească. Numai să nu-mi vii mîine cu ideea plastilinei că te iau la goană, cît îi fi tu de olog...

Duminica nu-i cine știe ce de siesta de după prînz, vizitele din această zi scurtînd somnul după-amiezii. Poate că doar întîmplarea a făcut ca Bogdan s-o întîlnească pe Alexandra

tocmai cînd ieșea din cămin. Se îndreptă spre el și i se alătură fără ezitare.

— Fă ceva, altfel mor de plictiseală, îi spuse fără nici o introducere.

— Cum de ați ajuns aici ? o întrebă el după o clipă.

— Acasă mă enerva totul. Grijile gospodăriei... nu-s de mine... Și pe urmă, odată, mi-a dat de două ori laptele în foc, imaginează-ți ! Am aruncat oala într-un colț și am plecat să cer găzduire la cămin.

Privi dezorientat în jurul lui.

Autobuzul de după-amiază oprise la intersecție. Coborîră din el cîțiva oameni ce apucară spre castel și doi-trei care se îndreptară spre căminul „Ierusalim". Autobuzul aștepta cu motorul duduind și ușile deschise.

— Unde merge ? întrebă Alexandra.

— La Větrná Lhota, trei stații de aici. Acolo începe regiunea de graniță.

— Să ne urcăm !

— Dar...

— Îl pierdem ! Haide !

Pînă să-și dea Bogdan seama ușile pocniră în urma lor și autobuzul plecă.

Afară, dincolo de ferestre, primăvara era la apogeu. La amiază soarele se ascunsese după nori, dar merii și perii încărcați de podoaba florilor păreau și mai maiestuoși sub cerul acesta închis.

Autobuzul pornise, iar el simțea o tainică mulțumire în fața acestei neașteptate schimbări de rutină. Mie nu mi-ar fi dat prin cap

o asemenea trăsnaie, se gîndi Bogdan ușor rușinat. Albinele roboteau harnice în jurul florilor, iar una pătrunsese prin fereastra deschisă în mașină. Să se fi întîmplat asta *atunci* — aș fi folosit poate inspirația de moment și i-aș fi spus Alexandrei — Melita.

— Mi-aș fi închipuit eu, acum treizeci de ani, că am să călătoresc cîndva astfel, alături de dumneavoastră ?

— Ai fi călătorit, dacă te așezai pe o bancă. Mi-am petrecut viața în autobuze.

De unde o fi luînd cinismul ăsta ? Îi venise pe buze un răspuns banal : pe atunci dumneavoastră erați celebră, iar eu un nimic, dar tăcu. Un astfel de răspuns ar fi fost astăzi mai mult lipsit de delicatețe decît banal. Ce situație ieșită din comun ! Un joc cu doi parteneri dintre care unul își amintea tot ceea ce se referea la scurtul lor trecut comun, pe cînd celălalt nimic. Închise pentru o clipă ochii încercînd să-și reamintească înfățișarea ei de atunci. I se părea că o vede clar, imaginea dragostei neîmplinite nu pălește niciodată. Se forță să nu întoarcă privirea spre chipul ei de azi.

— Aveți un nume cam lung.

— Atunci spune-mi Xandra.

Îi strînse recunoscător mîna subțire și slabă. Pe deasupra tihnitei mulțumiri de acum zbură umbra unui gînd : copiii și bătrînii se împrietenesc repede, fiindcă ambele categorii se află în vecinătatea unificatorului, atoate consolatorului Necunoscut. Cu toate acestea, căminul

„Ierusalim“ i se părea în acel moment că seamănă mai curînd cu un pension în care poposește uneori cîte un oaspete interesant, puțin cam excentric, decît cu un azil de bătrîni, cu călugărițele și zidurile lui reci de piatră.

Șoseaua urca spre fîșia de pădure ce marca granița. De-a lungul drumului se vedeau case părăsite, intrate în paragină. Lucrurile sînt pieritoare, se gîndi Bogdan, poate pentru că și noi sîntem pieritori. Observă profilul Xandrei, așezată în dreapta sa și în amintire îi reveni imaginea siluetei sale zvelte. Niciodată nu mulțumea la rampă prin obișnuita reverență a artiștilor, ci dreaptă, cu o adîncă plecăciune a capului. Își amintește clar mersul ei tulburător și sigur de sine, cînd părăsea scena, după aplauze prelungite. Cîte un artist curtenitor dădea puțin cortina la o parte pentru ca ea să mai arunce publicului peste umăr, pentru ultima dată, mulțumirile acelea inimitabile prin cochetăria lor. Doamne, de ce n-a fost mai curajos atunci ? De ce n-a avut mai multă perseverență și mai puțin respect exagerat ? Ce s-ar fi întîmplat dacă... ? Din perspectiva zilei de azi, probabil *nimic*.

Odată i-a trimis un buchet de flori. Nu stătea atunci prea bine cu banii și trandafirii costau scump, dar ea primise în seara aceea cîteva buchete și tocmai pe al lui îl desfăcuse și aruncase publicului, de la rampă, trandafirii, iar biletul însoțitor cuprinzînd cîteva cuvinte de admirație zburase undeva, în fosa orchestrei. Ce sens ar avea să-i amintească acum seara aceea ? Nu și-ar aminti-o, așa cum

nu-și amintește deloc de existența lui Bogdan în trecutul ei. Poate că ar întoarce totul într-o glumă brutală, dar despre aceste lucruri e mai bine să nu se glumească, chiar dacă s-au petrecut cîndva, în preistorie.

Autobuzul ajunse în cele din urmă, cu chiu cu vai, la stația terminus și întoarse. Șoferul îi anunță plecarea peste o oră și jumătate.

O așezare doar pe jumătate locuită. Case spațioase, cu etaj, curți acoperite de urzici și vrejuri înalte de crucea-pămîntului, semințele uscate ale ciulinilor de anul trecut ce ofereau hrană sticleților. Ici-colo cîte o găină plictisită și melancolică, dar nici un cîine care s-o pună pe goană. Printre epavele ruginite de unelte gospodărești domnea, lăsată în aceeași părăsire — liniștea, doar rareori, la cîte o răbufnire de vînt, se auzea scîrțîitul înfricoșător al ușilor vreunui hambar.

— Lumea aceasta de aici seamănă întrucîtva cu noi, zise Bogdan. E o lume a epavelor. Viața are o singură direcție, toate mijloacele de comunicații duc înspre interiorul țării, în față e un pămînt al nimănui.

— Nu înțeleg această filozofie a trecutului. Ce-a fost s-a dus, greșelile au intrat în stăpînirea diavolului. Cum adică ? În fața mea nu-i nimic ? Se mai pot întîmpla atîtea !

Mergea alături de ea cu un zîmbet sceptic pe buze.

— Privește ! arătă cu mîna întinsă chiar pe sub ochii lui. Într-o curte părăsită văzu scheletul acoperit cu brusturi al unei mașini de mult arse a Wehrmacht-ului.

— Nu acolo, mai sus !

Deasupra epavei automobilului se boltea coroana imensă a unui măr bătrîn. Pomul înflorit într-o luxuriantă frumusețe părea să nu-și aibă locul aici.

Unica bodegă îi întîmpină cu o căldură îmbibată de fum de țigări. Sub anunțul îngălbenit *Restaurant de categoria IV* văzură cu surprindere șezînd pe Magierka, Starostele și baba Forejtka, cei trei veniți probabil aici cu autobuzul de prînz. Lui Bogdan îi căzu o piatră de pe inimă, căci la masa lor nu mai era decît un loc gol și acela era rezervat pentru moș Pecina. Pe acesta din urmă Bogdan și Xandra îl observară abia acum : chibița în spatele jucătorilor de cărți așezați la masa din mijlocul încăperii de proporții reduse.

— Ziceai că-i un sat mort, un pămînt al nimănui, spuse Xandra. Zece din protipendada locală au venit să se distreze la cîrciumă. Ce le rămîne altceva, cînd n-au operă ?

Atenția Xandrei fu atrasă de jucătorii de cărți din jurul mesei din mijloc, în mod evident masa personalităților de aici. Pădurarul cu obrazul acoperit de o barbă neagră și cu cîinele culcat la picioare, un tînăr slăbuț, cu ochelari, părînd a fi învățătorul, sectoristul cu tunica descheiată. Pe cel de al patrulea, responsabilul magazinului de aici, Bogdan îl cunoștea. Înainte avusese în grija sa un magazin, jos, în oraș. De atunci se mai îngrășase probabil, căci hainele sale de duminică, din stofă închisă la culoare, îi rămăseseră mici.

Cînd ridica la buze halba de bere, cusăturile stăteau parcă să-i plesnească.

Masa de lîngă geam aparținea femeilor. Soțiile jucătorilor se plictiseau înaintea unor pahare cu sirop de zmeură și a unor cești de cafele. Cealaltă masă de jucători era ocupată de grăniceri. Lîngă ei chibița un băiețel îmbrăcat în blugi noi. Nu înțelegea termenii specializați folosiți de jucători, dar le urmărea jocul interesat, cu buzele întredeschise.

Cîrciumarul îi cîntări cu ochi exersat pe Xandra și pe Bogdan, nefiind prea din cale afară de entuziasmat de intrarea lor. Mușterii de la „Ierusalim“ nu fac să crească nivelul încasărilor, ei știu doar să ocupe ultima masă liberă. La scurt timp își făcu apariția șoferul autobuzului. Cîrciumarul reteză cu lama cuțitului pălăria de spumă a halbei, completă cu bere și fără a scoate o vorbă o așeză cu gest protector în fața șoferului.

Forejtka își răsuci puțin fața, cu nasul ei de Cyrano și privi peste umăr, urmărind cu interes jocul grănicerilor îmbrăcați în uniformă avînd ca emblemă un cap de cîine.

— Băieți frumoși grănicerii ! rosti ea fără nici o introducere și continuă aplecîndu-se spre Staroste : de unul ca ăștia m-aș lăsa ușor convinsă !

— Și noi, mătușă, răspunse unul din ei fără a ridica ochii din cărți. Numai că nu prea aș avea chef să mă întorc în civilie gata însurat.

Jucătorii nu păreau să fie afectați, se părea că Forejtka e o persoană bine cunoscută prin

locurile acestea. Xandra, în schimb, ridică de cîteva ori bucuroasă din umerii slabi.

— Are mustață frumoasă domnul pădurar, își înghionti Forejtka vecinul, apoi își trase puțin scaunul îndărăt, pentru a vedea mai bine masa din mijloc. Numai că într-o barbă ca asta își pot face cuib tot felul de lighioane. De pildă molii. Ar putea să se ascundă acolo și o urechelniță.

Pădurarul tuși și trînti de sus cartea pe masă. Aruncă o privire ucigătoare chibițului din spatele său. Dar moș Pecina stătea tăcut și liniștit, neamestecîndu-se în joc.

— Valeți ascunde însă precis, continuă Forejtka nedezlipindu-și privirea atentă de pe fața pădurarului. Vă amintiți, băieți, de bătrînul Averhahn, ăl de a murit anul trecut? Cînd și-a dat jos barba, știți ce s-a văzut că avea sub ea? Un adevărat maidan de gunoaie!

— Nu te supăra, taică, dar mă enervează să-mi stai în spate, zise pădurarul. Dă-i o bere bătrînului! îi strigă cîrciumarului. Ia-o cu dumneata la masă, tăicuță!

Pecina primi o halbă la tejghea și bucuros se îndreptă cu pași mărunți și săltați spre masa Starostelui. Forejtka își muie imediat buzele în ea.

— S-ar zice că un pădurar n-are altceva de făcut decît să se plimbe cu flinta prin pădure, dar are și el grijile lui, reflectă cu voce joasă Forejtka. Numai că, atunci cînd baba vorbea încet, puteau s-o audă și vecinii. Am auzit că ar fi luat, de nu se știe unde, o pacoste de boală, se auzi iar glasul ei în pauza scurtă ce se ivi întîmplător.

— Marș de aici, Kazan! strigă pădurarul trecîndu-și furios palma prin barbă. Cîinele, izbit fără motiv, lătră și, nedreptățit, își mută culcușul ceva mai încolo.

— De unde știi? își arătă cu glas tare îndoiala moș Pecina.

— A spus învățătoarea.

— Care, a noastră? întrebă Starostele.

— O ciumă ca aia n-ar strînge-n brațe! E bărbat în toată legea doar, numai barba aia îl face mai bătrîn. Învățătoarea din Michlovice.

Pecina își duse palma căuș la ureche și își aplecă spre babă capul mic, cu păr sur tuns scurt.

— De unde ar putea ști o tînără învățătoare că domnul pădurar are așa ceva?

— S-o fi uitat, na! îi țipă în ureche Forejtka.

Băiatul în blugi asculta cu gura căscată. Starostele îi făcu semn cu cotul și Forejtka, înțelegînd, schimbă vorba.

— I-au rămas cam mici hainele domnului Navrátil, zise. Își șterse spuma de pe buze și arătă cu capul spre partenerul de joc al pădurarului. Și le-a făcut pentru dus la biserică și nu la prăvălie. Un magazin ca ăsta e mină de aur, doar bou să fii ca să nu furi.

— Carte! strigă domnul Navrátil și tuși zgomotos iar gîtul, umflat de efort, căpătă o culoare purpurie.

Milițianul se opri pentru un moment din joc și cercetă cu privirea distrată barba pădurarului, apoi își lunecă privirea pe deasupra domnului Navrátil și își încheie nasturele de sus al tunicii.

— E adevărat că Navrátil a lăsat-o grea pe fiica lui Konečný ? se întoarse Forejtka spre masa vecină ocupată de localnici.

Xandra sorbi entuziasmată din bere. Bogdan însă simți furnicături de spaimă în ceafă. Ce s-ar întîmpla dacă obiectul interesului Forejtkăi ar deveni Xandra ? Se liniști repede amintindu-și cum Forejtka îl îmbrățișase deunăzi în balconul corului cu mîna pe după umeri, așa, sub impulsul unei bruște simpatii, probabil din recunoștință pentru faptul de a-i fi luat apărarea la ancheta ce avusese loc de curînd.

— Care Navrátil ? se interesă Magierka.

— Parcă sînt mulți Navrátili pe aici ? Uite, domnul responsabil, arătă ea cu mîna întinsă. În colțul grănicerilor cineva chicoti vesel și toți își îndreptară privirile de la joc la masa femeilor de lîngă geam. O doamnă trupeșă, în rochie de paradă, roși intens și-și căută cu privirile soțul. Responsabilul magazinului se ghemuise în sine, plecîndu-și parcă spre pămînt capul, printr-o ciudată mișcare de înșurubare, de parcă ar fi dorit să-și facă o gaură sub masă, în care să se ascundă.

— I-ar fi promis, cică, marea cu sarea, că o s-o alunge pe furia de nevastă-sa și o s-o ia pe ea ! vorbi Forejtka în urechea Starostelui, trăgînd cu poftă o dușcă din berea lui Pecina.

— După mine ! Țineți-vă căciulile, venim la vale ! strigă din senin domnul Navrátil. O bere pentru bătrîna de colo, tună în direcția hangiului, cu urechile roșii ca para focului și cu un strigăt de ajutor în ochi. Toți o să îmbătrînim odată, nu-i așa, fraților... ? îl întrebă cu un zîmbet asudat pe polițist.

Mulțumit, cîrciumarul mai umplu o halbă. Spre surpriza tuturor, pădurarul se ridică de la masa de joc și de bună voie duse berea Forejtkăi la masa ei, ba chiar apăsîndu-și cu un gest prietenesc palma pe umărul ei.

— Mulțumesc, făcu baba. Mai sînt pe lume și oameni înțelegători care, dacă lor le pică, lasă să curgă și celorlalți. Așa ar trebui să fie orînduită lumea. Sorbi dintr-o înghițitură jumătate de halbă. Pe nas îi rămase o urmă de spumă. La scurt timp după asta, pe masa ei își făcu apariția o nouă bere și un rom dublu, anonim.

— În sănătatea frumoșilor noștri flăcăi ! făcu baba ghicind expeditorul.

— Dă-l pe gît, măicuță, o îndemnară păzitorii granițelor. Bău jumătate, iar restul îl împinse în fața lui Pecina.

— Na, bea și tu, sărăntocule. Noi, oamenii cu venituri de șaptezeci de coroane, trebuie să ne ținem laolaltă. Dar cu atenție, unchiașule, să nu pățești ca domnul Navrátil !

— Da' ce-a pățit ? se interesă plin de recunoștință Pecina. Restul de rom îl amestecă cu berea. Peste obrajii aprinși trecuse parcă un fier de călcat.

— Se zice că Navrátil, cînd bea, ar fi în stare să încalece și o capră, strigă Forejtka, de teamă ca Pecina să nu scape vreun cuvînt. Ar încăleca cică și dobermanul domnului pădurar ! Păi, cîte n-ar putea povesti fata lui Konečný...

Grănicerii, la celălalt capăt al încăperii, se distrau de minune, Xandra se amuza și ea.

— Cine zici c-ar putea să povestească ? întrebă Pecina ducîndu-și palma ca o pîlnie la ureche.

— Fata lui Konečný, aia de i-a făcut un co...

— Așa, prieteni, am jucat, ne-am făcut porția cu vîrf și-ndesat pe ziua de azi, rosti domnul Navrátil ridicîndu-se de la joc. Gulerul cămășii părea să-i sugrume gîtul masiv. Dădu ocol mesei, ferindu-se să se apropie de cea la care sta mînioasă soția sa, și se îndreptă spre șoferul autobuzului.

— Pentru Dumnezeu, ridică-te și spune : plecarea ! Și dispari repede de aici !

— Nu pot, omule, am și eu un orar !

— Atunci măcar urcă în autobuz și claxonează, pentru ca cele patru mumii de colo să o întindă !

Xandra părăsi masa lui Bogdan și Magierka se folosi de aceasta pentru a-i lua locul.

— Am venit pînă aici după sulfină, dar mai ales după odolean. Cel mai aproape de noi crește odoleanul tocmai la Větrná Lhota, aproape în bătătură. E drept că buruiana miroase a pișat de pisică, dar pentru cîrcei sau la o fire mai zbuciumată, nu există leac mai bun. Acum, cînd o avem în casă, pe lîngă

doamna Sofi, și pe duduița Alexandra, am cules nițel mai multe, arătă spre colțul camerei, unde zăcea un rucsac vechi plin cu tot felul de plante.

Bogdan se încruntă.

— Nu-i cu supărare, se scărpină bătrînul după ureche, că am mai cules și păducel, cel ce ajută să nu ți se suie sîngele la cap, mai ales îndrăgostiților, și brusture, care-i bun pentru păr, atunci cînd începi să chelești.

Bogdan privi cu coada ochiului să vadă dacă nu se întoarce Xandra. Magierka sorbi din berea pe care și-o adusese la masa lui Bogdan.

— M-am gîndit la mai multe și cred că am găsit ceva. Cînd o fi să mă mut în casa copiilor, îmi înjghebez acolo un atelier. Mai sînt încă în stare să repar sau să fac cîte ceva. Nu trebuie să fie neapărat de folosință, ar putea sluji doar la mîngîierea sufletului. Și acum, ascultă-mă cu atenție, domnule Pavlus : ce-ar fi să ne asociem... ?

Bogdan nu pricepea.

— Eu pun îndemînarea mîinilor și dumneata capul care se pricepe la lucruri mai deosebite, cum să zic, la valorificarea gustului artistic... Te-ai gîndit că am putea chiar și să cîștigăm ceva bani ? Dumneata știi bine că eu nu sînt omul banului, dar n-aș vrea să fiu povară copiilor și pe urmă aș putea să-i și ajut să-și plătească datoria la casă. Nici dumneata n-ai fi în pierdere, că am împărți doar cîștigul pe din două...

Xandra se întorcea și Magierka, simțind din felul distrat cum îl asculta Bogdan că nu-i momentul cel mai potrivit pentru planuri serioase de viitor, se ridică și cedă locul doamnei.

— Gîndește-te bine la treaba asta, domnule Pavlus, ne mai întîlnim noi și discutăm...

O explozie de rîs în colțul ocupat de grăniceri și figura triumfătoare a babei Forejtka îl readuseră pe Bogdan la realitate. Hangiul care se amuzase din plin, se întoarse cu spatele. Trebuie să cunoști măsura și să ai în vedere o acumulare permanentă, pe care ți-o asigură mușteriii din partea locului.

— Ce noutăți pe la voi la cămin ? se hotărî el să întoarcă definitiv discuția abătînd atenția de la masa din mijloc. Întrebarea fusese adresată Starostelui.

— Prea multe noutăți nu pot fi la „Ierusalim". Asta-i ca și cînd ai întreba ce-i nou la țintirim, opină Starostele. Poate doar faptul că ne-a venit o actriță, cum s-ar zice Prințesa Circului, adăugă întorcîndu-și privirea spre masa lui Bogdan.

— Cu venirea primăverii, iar au apucat-o căldurile pe Lojzka noastră, ca pe pisici, întoarse din nou vorba Forejtka îndemnată de succesul ei la public. După un al doilea rom dublu și cîteva halbe, îi străluceau ochii ca unei pisici, noaptea.

— Ce vrei să spui, mătușă ? îi cerură grănicerii explicații mai ample.

— Lasă, că știți voi bine, porci ce-mi sînteți ! îi amenință ea cu pumnul său micuț. A

povestit moș Perk, ăla care de-abia se ține pe picioare și de aia șade ore întregi pe malul eleșteului cu undița în mînă, că a văzut-o acu de curînd pe Lojzka stînd la pîndă pe marginea șoselei, ascunsă după trunchiul unui stejar. N-a apărut multă vreme nimeni, pînă cînd, iacătă-l pe domnul Šimandl, responsabilul magazinului din oraș. Lojzka de după copac a scos un chiot și a făcut așa, se lovi Forejtka cu palma ei murdară, de două ori peste pumnul strîns. Domnul Šimandl a privit în toate părțile și a îndoit-o chiar pe dig, peste creanga aia joasă care se pleacă deasupra apei. Zicea că nici pălăria nu și-a dat-o jos de pe cap.

— Lui Perk îi place să născocească uneori, se auzi glasul lui Magierka adresîndu-se cîrciumarului pe un ton oarecum de scuză. Dacă tocmai atunci ar fi trecut o mașină sus pe dig, i-ar fi văzut. Eu aș spune că Šimandl a dus-o pe cărare în jos, pe malul apei.

— Ce curvari mai sînt ăștia de la magazin ! exclamă Forejtka și dădu pe gît ultima înghițitură de bere, după care puse cu zgomot halba pe masă. Așa-s oamenii : înfumurați ! Cum începe să le plouă cu bani, cum dă strechea în ei...

— Ne întoarcem, se ridică în cele din urmă șoferul și după el și clienții de la „Ierusalim". Starostele se apropie de domnul Navrátil și Bogdan, în timp ce făcea plata, auzi fără să vrea o frîntură de dialog.

— ...Ți-ai pierdut mințile, omule ? Să vii după mine duminica, ba încă și la cîrciumă ?...

— În două rînduri am fost la gară să descarc vagonul, şopti mustrător Starostele, — maşina Cooperativei era acolo, dar cea a Întreprinderii de prelucrare a lemnului nu ! Cine-mi plăteşte mie banii cheltuiţi degeaba pe autobuz, de două ori atunci şi o dată azi ?

— Stai acasă şi aşteaptă să te anunţ eu, crucea şi Dumnezeul... strecură printre dinţi domnul Navrátil aruncînd o privire piezişă miliţianului. Pleacă şi lasă-mă-n pace acum !

Cei şase excursionişti se întoarceau spre casă. Starostele şi tovarăşii săi se aşezaseră nu departe de Bogdan şi Xandra, dorind parcă prin acest gest să dărîme baricada impusă pînă acum. Călătoriră singuri pînă la primul sat şi încercară un sentiment înălţător. Autobuzul acesta mare se trambala parcă pe drum doar pentru ei. Gîndul la biletul economisit îi ungea la inimă. La urcarea în cabina sa, şoferul se făcuse că nu-i observă.

Autobuzul cobora pe şosea. Departe, în faţa lor, se aşternea Ţara. Spre seară norii se împrăştiaseră şi soarele îşi trimitea razele sale oblice să lumineze brazdele învălurate ale cîmpiilor, ogoarelor şi semănăturilor înverzite, pădurile şi privirile albastre ale eleşteelor pierdute în zare. Pomii înfloriţi, rămaşi singuri în adierea caldă a înserării, tremurau înfioraţi ca nişte albe mirese. Peisajul era bine cunoscut ca un pastel în culori variate, drag inimii. Spre nord, la orizont, se profila un nor dramatic, asemănător unui castel avîntat spre înălţimi, cu partea de jos dreaptă, tivită cu trandafiriu.

Veselie, şi chiar de la început, e un semn bun, se gîndi Bogdan şi strînse recunoscător mîna Xandrei. Un semn ? Ce ar putea vesti... ? E o prostie. Şi nici nu-i măcar la început.

În faţa sa, vedea din profil faţa neatrăgătoare a Forejtkăi. Observă că în chercheleala ei solemnă provocată de rom, rachiu şi bere se lăsase atrasă de priveliştea norului trandafiriu de pe cer. Formele lui schimbătoare ascundeau aşteptarea şi dorul de necunoscut. Depărtările şi schimbarea, neliniştea şi chemarea. Tot extazul primăverii triumfătoare se concentrase în el. Moş Pecina strigase ceva, dar Forejtka nu-l auzise.

Autobuzul opri la cotitura ce ducea spre castel. Bogdan îi ajută Xandrei să coboare. Ultimii vizitatori de duminică ai „Ierusalimului“ se urcară în autobuz. Forejtka rămase pe locul ei.

— Ai ajuns acasă, ce-i cu dumneata ? o chemă Pecina cu vocea sa tremurătoare, căznindu-se să coboare.

— Mîncaţi şi cina mea, oricum astăzi avem hrană rece, strigă Forejtka. Mai spuse ceva, dar vocea se pierdu în zgomotul uşilor închise. Cei cinci excursionişti rămaşi jos priviră surprinşi în urma autobuzului ce se îndepărta.

— Abia acum ştiu cu certitudine că a venit primăvara, vorbi Bogdan după ce autobuzul coti pe aleea ce da spre dig. Deodată tresări speriat : Dumnezeule, nu cumva...

Alături de el, Magierka sta pironit locului şi tăcea încurcat. În cele din urmă, Starostele fu cel care dădu glas temerilor tuturor.

— Pînă la urmă tot ea a... Cu o urmă de rea satisfacție în glas se întoarse spre Bogdan : — Vedeți ? Și i-ați mai luat apărarea... Și șmecheria asta a ei — să nu fugă imediat, ci abia după cîteva zile !

Zgomotul motorului slăbi, trunchiurile bătrînilor stejari fură pentru o clipă învăluite într-o lumină albă — șoferul semnalizase cu farurile un ciclist care pedala prea pe mijlocul șoselei.

7

ÎNCEPUTUL ZILEI face parte din cele mai plăcute momente ale traiului fortuit în comun. Prînzul și cina sînt anunțate prin clopoțel, trebuie să lași totul și să te grăbești la masă. Clopoțelul sună nerăbdător și din toate ungherele pornește tîrșîitul grăbit al papucilor care lui Bogdan i se pare, într-un fel, umilitor. Pomană primită la comandă. La micul dejun însă poți veni mai devreme sau mai tîrziu, în limitele unei jumătăți de oră. Cîteodată poți sta și singur la masă și ai impresia unei pensiuni bine conduse.

Azi abia, pentru prima dată după o săptămînă, pe locul ocupat de Forejtka nu mai fusese pus nici un tacîm. Ridicînd capul Bogdan dădu cu ochii exact de locul acesta gol. Dinspre coridor se apropia un bocănit ușor, peste o clipă din ușă se va auzi salutul de dimineață al Sofiei și un neinițiat, care ar fi as-

cultat fără să vadă, și-ar fi închipuit că și-a făcut apariția un general.

La scurt timp după bătrîna doamnă intră Perk, privi pe fereastră cerul înalt, albastru și se așeză tacticos la masă, ca un boier, cu bastoanele agățate de calorifer. Știa bine că niște cîrje i-ar fi fost mai comode, dar vezi că bastoanele merge să le ascunzi pe undeva, te așezi și poți chiar să-ți pui șmecherește picior peste picior. Cîrjele îți dau aspectul unui infirm.

Locul Forejtkăi rămăsese gol. Cîndva, demult, atît de demult că parcă nici nu mai pare real, Bogdan se oprea cîteodată în mijlocul lucrului, se ridica de la birou, pornea motorul vechii sale mașini din garaj și pornea. N-avea nici o țintă, mergea la întîmplare, unde îl trăgea inima, ca de pildă pe urmele unui nor ademenitor de pe cer, asemănător metereze-lor înalte ale unei cetăți. Aceste romantice excursii neplanificate nu se împăcau cu munca lui, chiar dacă nu era vorba decît de slujba la o modestă editură muzicală. Bogdan călătorea și afacerile se duceau de rîpă. Ca, în general, tot pe ce punea mîna.

Printre ultimii își făcu apariția Xandra, îmbrăcată de plimbare, cu pantaloni de stofă deschisă și o bluză în mai multe culori. Baticul ce-i strîngea ca o panglică părul o făcea să pară mai tînără.

— Ceva pentru Sfinția ta, se aplecă Sofi spre preot arătînd-o din ochi. Xandra își duse tava cu micul dejun la o masă de lîngă fereastră. Cele două colțuri ale baticului pă-

reau, văzute din spate, nişte agrafe de păr. Încă un *zuwachs* din ăsta şi poţi să te crezi la pension... Puţină sare, vă rog!

Bogdan căută cu privirea pe mesele învecinate, dar Xandra îi întinsese între timp solniţa. Îşi aduse fără fasoane tava la masa lui Bogdan şi se aşeză pe locul Maiorului. Bogdan aştepta înfricoşat momentul în care Sofi va folosi actul de indisciplină comis de Xandra pentru a porni la atac.

— Trage aici, zise ea, privind spre uşă. Ce prost crescuţi pot fi unii! Îi doare mîna să închidă uşa în urma lor!

Înainte să apuce Bogdan să se ridice, Xandra se duse la uşă şi o închise.

— De ce îmi faci tocmai dumneata serviciile astea? o întrebă Sofi în loc de mulţumire.

— N-are rost să vorbim despre asta, o fac în semn de respect pentru vîrsta dumneavoastră, stimată doamnă.

Preotul îşi bîţîia capul şi ochii bulbucaţi, mereu parcă umbriţi de nemulţumire, se ridicară s-o privească pe Xandra. În ei se putea citi de astă dată admiraţia.

Unde s-o invite în această dimineaţă pe Xandra la plimbare? se întreba Bogdan. Posibilităţile erau reduse, împrejurimile căminului lipsite de viaţă dimineaţa, iar Xandra aştepta precis ceva nou. Casa cu marionetele din fereastră...! Casa singuratică în jurul căreia se ţeseau taine — ce altceva mai bun ar putea oferi Xandrei?

O conduse pe drumul pustiu. În spatele unui pîlc de copaci, se ivi, cenuşie şi posomorîtă, casa — Bogdan aştepta în subconştientul său să-i apară cunoscuta stare de tensiune. Numai că firea Xandrei nu rimează cu fenomene supranaturale iar stafiile se simt probabil stingherite în prezenţa ei. În locul depresiunii obişnuite pe Bogdan puseră azi stăpînire curiozitatea şi dorinţa arzătoare de a nu o fi adus degeaba pînă aici.

— Prima fereastră din dreapta sus la etaj...

O urmări atent cu privirea. Xandra îşi duse mîna streaşină la ochi.

— Parcă ne-ar face cineva de acolo semn cu o lumină...

Se apropiară şi Bogdan se linişti. Obiectele fuseseră puse în mişcare. Xandra privea extaziată clovnul care dădea cu tifla, atletul cu muşchi puternici care se dădea peste cap la bară. Nu era nici o lumină. O verigă de aur aşezată în vîrful scrînciobului sclipea la lumina soarelui. Xandra îl apucă de mînă.

— Nu-i cumva, din întîmplare... brăţara Sofiei?

Îşi ţinu răsuflarea. Nu încăpea îndoială. De aproape recunoştea sigur bijuteria. Făcu un pas, hotărît să bată la uşă.

— Nu face asta! îl opri Xandra. Nebunul n-o să vrea să înapoieze brăţara, o va ascunde între timp în altă parte şi ce mai poţi să-i faci...?

Se întoarseră în grabă la „Ierusalim". Lui Bogdan i se luase o piatră de pe inimă. Nu fusese el oare, încă de la început, convins de nevinovăţia Forejtkăi? Mai bine să nu spună nimănui nimic. După cît îşi cunoaşte el veci-

nii, cît ai zice pește, o procesiune de ologi se va îndrepta spre locuința nebunului și atunci doamna Sofi chiar că poate să-și ia adio de la excursia ei la mare. Zadarnic i-o prezentă el pe Xandra ca pe cea care-i găsise brățara, Sofi, în culmea bucuriei, se aruncă de gîtul lui Bogdan. Abia acum își aminti : se plimbase prin împrejurimile casei singuratice și taina ferestrei o speriase într-atît, încît o luase la fugă. Brățara se agățase probabil de-o crenguță de măceș din tufișurile de pe marginea drumului, nebunul văzuse căzînd ceva sclipitor...

— Ați învinuit-o în mod public pe Forejtka...

Inima Sofiei nu se înmuiase nici acum.

— Ei, n-a furat acum, va fura altădată. Pînă să vină sectoristul nu facem o partidă să sărbătorim evenimentul ? Scoase un pachet de cărți. Mîinile subțiri, de păianjen, în mănuși fără degete, se mișcau atît de repede că aproape nu vedeai cărțile, în timp ce le amesteca cu mare virtuozitate.

În fața casei Bogdan își oferi Xandrei brațul pentru a merge pînă la castel. De altfel, era aproape ultima ocazie, deoarece peste cîteva zile, clădirea urma să fie invadată de nu știu ce club sportiv. E preferabil să te ferești din fața tinereții zgomotoase.

— De ce ? Eu mă simt foarte bine printre tineri, răspunse Xandra.

De ce să discute probleme care mai curînd îi separă ? Xandra n-are experiență maternă și i-ar fi greu să priceapă cum de poate cineva, chiar neintenționat, să extindă propria amărăciune la întreaga generație tînără.

Bogdan o conduse pe Xandra prin curțile interioare ale castelului, începînd să se simtă ca un ghid instruit de prin partea locului. Ce importanță are că și-a împrospătat nu de mult, cu ajutorul unei enciclopedii din biblioteca căminului, cunoștințele de detaliu referitoare la stilurile arhitectonice ? Deodată se opri. Ce l-a apucat să-i explice Xandrei ? Cunoaște probabil, și încă foarte bine, toate aceste lucruri !

— Vrei să insinuezi că eu aparțin barocului ?

El rîse. Realiză cu surprindere cît de mult trecuse de cînd nu-și mai auzise propriul său rîs.

— În acest caz, tipul arhitectonic de care țin eu ar trebui să fie stilul renașterii. De altfel, acesta ar corespunde pe deplin actualei mele stări sufletești.

Xandra nu-i înregistră spusele.

— La ce folosește podiumul acesta ?

— A rămas probabil de la spectacolul de anul trecut... Începu să povestească înveselit cum, la sfîrșitul sezonului turistic, fusese invitat un teatru în deplasare, cu comedia *Visul unei nopți de vară*. Eveniment mare, fuseseră invitați și pensionarii „Ierusalimului“ dar fără mare succes. Jumătate din unchiași și babe adormiseră. Pompierii din Oupice vruseseră, în cinstea actorilor, să înalțe de pe malul eleșteului, în timpul prologului, cîteva rachete, dar au avut ghinion. Prima a luat o traiectorie

falsă și a zburat pe deasupra acoperișului drept pe scenă, de parcă ar fi vrut să îndreptățească titlul ceh al piesei : *Comedia erorilor*. Ce fum, și ce duhoare ! Piesa a început cu întîrziere, iar actorii au tușit și au lăcrimat tot actul întîi...

Xandra asculta absentă, cu privirea ațintită la podium. Sub acțiunea intemperiilor, lemnul se înnegrise și scările ce urcau pe scenă aveau așchii smulse. Xandra stătea cu mîinile atîrnate învăluind cu priviri ce veneau parcă din depărtări scîndurile tocite și goale.

— Ah, odată trebuia s-o înlocuiesc pe Lilian, rosti ea părînd că se întoarce din altă lume. Îl apucă pe Bogdan de braț și-l trase de acolo. Rolul lui Puk, ce rol ! Sărmana își zdrelise fața în accidentul de motocicletă pe care-l avusese împreună cu primul nostru amorez. În ultimul moment directorul a decis să-i dea rolul Šajnerkăi, iar mie rolul episodic al acesteia. Cine avea încredere într-o artistă de operetă ? Mă crezi că i-am aruncat la picioare tot Shakespearul ăla al lui ?

— Te cred. În privința asta am o experiență bogată. Nimic nu-i mai greu de suportat ca subaprecierea...

— Nu-nțeleg de ce opera trebuie să facă mereu sluj în fața teatrului, îl întrerupse revoltată Xandra. Cine făcea rețeta casei ? Odată, cînd directorul a băgat în program Richard al III-lea, din tot satul au venit la spectacol doar primarul cu familia, învățătorul, preotul, jandarmul și trei babe. Răposatul soț al uneia din ele se numise Richard și ea le spusese suratelor : o fi vorba de el ! Atunci însă cînd eu cîntam *Cîmpia-i roșie de trandafiri* publicul nu mai încăpea în cîrciumă, stătea afară sub ferestre și puștanii cocoțați în copaci ca vrăbiile !

Ceva nu înțelegea Bogdan : buchetul aruncat cu nonșalanță publicului, afișele cu numele Xandrei tipărit cu litere groase...

— Au fost și astfel de vremuri, zise ea, ghicindu-i parcă gîndurile. La început și — după... Dădu drumul brațului lui. Prin poarta din spate ieșiră afară, în parc. Pe o parte a clădirii se înălțau niște schele. Mergea în rînd cu Bogdan, la doi pași distanță, și privea drept în fața sa. Aveam două trupe : una permanentă și alta pentru turnee. Începuturile nu sînt niciodată ușoare — și nici sfîrșitul... Stăm puțin jos ? E frumos aici.

O bancă sub un tei bătrîn, în față castelul, de partea cealaltă cîmpia și pădurile. Își puse ochelarii cu sticlă verde, o lentilă era spartă, dar fiind într-o parte, chiar lîngă ramă, nu deranja. Își aruncă brațele în lături pe spetează, picior peste picior, cu ochii închiși.

Ședea alături de ea, cu o pălărie joasă cu boruri rotunde pe cap, ras cu grijă, cu obrazul mirosind vag a colonie. Își deschise pe neobservate nasturele gulerului care îl strîngea puțin. După multă vreme purta iar, în loc de bluză sport, cămașă albă și papion, iar în picioare pantofi maron dintr-o combinație de piele și pînză. În ultimele zile, dădea mereu seara cu cretă pe pînză, avînd grijă să

nu-l vadă preotul. De cînd a venit Xandra, a încetat să mai poarte baston cînd ieșea la plimbare.

De ce o fac ? se gîndea. M-am mai pregătit odată pentru Xandra și am așteptat-o discret în apropierea intrării artiștilor. *Stage door* — însăși cuvintele acestea îl transpuneau. De data aceasta am să-i vorbesc — dar ea a ieșit însoțită de un actor, rîdeau de ceva amuzîndu-se nestingheriți. Sau poate că era așteptată de un altul, cel adevărat — necunoscutului, care era pentru ea Bogdan, nu i-a aruncat nici măcar o privire.

Iar acum iat-o lîngă el — aceeași Xandra, aceeași fire, chiar dacă nu și același exterior... Am să încerc să-mi răscumpăr... Prostii ! Poate că inima nu capătă riduri odată cu trecerea anilor și nici nu face varice, dar sufletul femeii are un alt grafic vital, chiar și un singur moment crucial poate lăsa în el urme adînci. Inima aceasta fusese ca șampania, dar o șampanie învechită, trezită nu mai are aromă, nici scînteieri și nu va mai arunca niciodată dopul cu o pocnitură.

— Privește ! Bogdan îi luă mîna și îi arătă din priviri pe Černá Máry, care dădea în grabă colțul clădirii ca și cum ar fi căutat ceva. Văzu grupul de tineri zidari, care împreună cu o echipă de renovatori reparau zidul crăpat al vechii aripi în stil renascentist a castelului.

Dădu fuga spre ei abia trăgîndu-și sufletul.

— Am auzit c-ați găsit sub tencuială o sfîntă pictură... martiriul sfintei Ursula ! Din ochi îi curg cică mereu lacrimi... !

Un zidar tînăr aruncă babei, de pe schelă, o privire șașie. Apartenența ei de „Ierusalim" nu putea fi pusă la îndoială.

— Lojzka a găsit ceva, dar nu era sfînt și nici sub tencuială...

Un alt tînăr se apropie de marginea schelei. Teiul își foșnea frunzele în vînt înăbușind zgomotul vocilor. Dar glumele din jurul Černei Máry, după toate aparențele, continuau. În timp ce se tot învîrtea pe sub schele, tinerii se înțeleseră din priviri și unul dintre ei izbi cu piciorul într-o căldare. O cantitate apreciabilă de ciment îi împroșcă rochia. Se îndepărtă mînioasă încercînd să-și curețe hainele cu un smoc de iarbă. Îi amenință cu pumnul și le strigă ceva, dar ce anume nu se înțelegea.

Bogdan privea în pămînt. Un timp domni tăcerea.

— Cine și-o fi bătut joc de ea ? Aș zice că Perk...

Soarele se ascunsese sub nori. Xandra își scoase ochelarii.

— Noi, vîrstnicii, sîntem amenințați de cel puțin două nenorociri. Chiar dacă am fi scutiți de toate celelalte, ne pierdem facultățile intelectuale tocmai cînd dorim să epatăm cu înțelepciunea noastră de viață și condamnăm lumea din jur doar pentru că se transformă și nu mai are nevoie de noi.

— Nici prima, nici a doua nu te vizează pe dumneata.

— Aş dori să fie aşa. N-am crezut niciodată, aşa cum fac ceilalţi, că viaţa se termină odată cu noi şi asta mă obligă să mă ţin cu dinţii de ea.

— Vremurile se schimbă într-un anumit tempo şi eu odată cu ele, numai că, de la o anumită vîrstă, nu mai fac faţă, sînt din ce în ce mai mult în întîrziere. Calul al cărui frîu l-am ţinut în mîini s-a făcut nevăzut undeva, în faţa mea, dincolo de orizont, niciodată n-am să-l mai ajung şi de altfel de mult l-au prins alţii...

— M-ai ajutat să-mi păstrez valiza, Bogdan. Îţi voi da în schimb reţeta tinereţii. Să nu te cramponezi niciodată de obiceiurile, vederile şi necesităţile tale, să nu-ţi îngădui stereotipia. Să nu accepţi ca pe un destin implacabil ceea ce, cu un infim efort, ai mai putea încă schimba în folosul tău. Iar dacă ai încurcături pe care nu ştii cum să le rezolvi, amînă-le totdeauna pentru săptămîna viitoare, pe cît posibil pentru săptămîna următoare morţii tale. Ascultă, zise fără nici o legătură cu cele dinainte, trebuie să facem ceva pentru ca viaţa din „Ierusalim“ să nu-mi vină de hac. Ce-ar fi să încercăm teatru ? Nu te teme, nu m-am gîndit că Šlosárka ar trebui să alerge pe scena din curtea castelului sprijinindu-se în baston şi nici ca Černá Máry s-o interpreteze pe Julieta. O piesă imprimată pe bandă de magnetofon, o comedie. Nestroy, Goldoni sau chiar Tyl. Am transmite-o la difuzor în sala de mese, iar celor ţintuiţi la pat în camerele lor.

— Şi actorii ?

— Cei mai buni de aici : dumneata, eu, Maiorul, Magierka, sora Bernarda. Principalul e ca vocile să difere...

Xandra se ridică şi Bogdan o conduse înapoi pe drumul spre căminul „Ierusalim“.

— Mi s-a făcut foame. De cîte ori mă îndrăgostesc sau mă preocupă ceva, mă apucă foamea.

O privi cu un aer confuz. N-ar trebui să glumească în felul ăsta. Dar Xandra îl apucă foarte firesc de braţ şi îl conduse spre bufetul deschis nu demult în vederea sezonului de vară.

— Cu ce vrei să mă tratezi ? Aş mînca nişte crenvurşti.

Luară loc la una din cele trei măsuţe. Lui Bogdan nu-i plăcea chioşcul făcut din plăci de melaminat multicolor aşezat în vecinătatea faţadei baroce a castelului, dar lumea contemporană e o lume tînără şi nu-i place să ia în consideraţie vechimea zidurilor, o lume nouă cu suflet practic de melaminat.

— Oricum constructorul lui e un prost, decretă Xandra şi scoase o ţigară din portţigaretul de marochin uzat. O privi pe Xandra din profil. Aşa părea cu mult mai tînără. Doi turişti vizitaseră colecţiile de porţelanuri vechi şi acum se aşezaseră să se odihnească puţin. Şedeau la măsuţă, sub un parasolar multicolor, Xandra cu spatele la castel. Clădirea văzută şi revăzută pînă la plictiseală era acum învăluită într-o atmosferă sărbătorească. Privită de aproape, faţada nu i se păruse niciodată pînă acum lui Bogdan atît de interesantă.

I se năluci din senin o imagine clară : colo, la parcare, se află Alfa lui veche, își termină cafeaua și se urcă amîndoi în ea. Pornesc la întîmplare, fără nici un țel și se vor opri unde vor avea chef... La gîndul acesta simți o nemulțumire împotriva lui însuși. Dacă și-ar fi închipuit... Trebuia să facă economii, cîte sticle de vin, de exemplu, n-au sfîrșit în stomacul nerecunoscător al preotului ! Nu, nici o mașină nu-i așteaptă după colțul castelului, dar să fi avut ceva mai mulți bani, astăzi chiar, ar fi invitat-o pe Xandra, s-ar fi suit în autobuz și ar fi cinat la restaurantul hotelului *La trei coroane,* din orășelul apropiat, ca niște oameni liberi, bine situați. Și nu în orășel ar fi invitat-o, ci în capitala regiunii !

Își privi mîna — un inel de aur cu turcoaz. De ce două inele ? Nu-i de ajuns verigheta ? Și-l scoase pe furiș pe cel cu piatră și-l lăsă să cadă în buzunar.

Xandra termină de mîncat, șterse și farfuria cu o bucățică de pîine, își scoase pe sub masă, cu voluptate, pantofii incomozi ; ciorapii își etalau multiplele țesături.

Îl trecu o înțepătură de regret prin inimă. Orașul — s-ar plimba pe străzi, un gentleman cu o doamnă la braț, ar intra să servească un aperitiv, ar invita-o la masă într-un restaurant de lux, orașul nu este Větrná Lhota, cine ar recunoaște în ei doi pensionari ai „Ierusalimului"... ? Cîte minuni se pot întîmpla cu ajutorul banilor ! Și restul pensiei se duce pe traiul comun cu preotul. I se spune la asta chiverniseală perfectă !

Mîncarea îi stătea ca un bolovan în stomac. Doar n-are să lase să-i strice toată buna dispoziție această realitate crudă, pe care oricum n-o poate schimba ! Un junghi îi trecu prin stomac, nu, nu mai era vorba de o indispoziție psihică. Se ghemui de durere și pe frunte îi apărură stropi de sudoare.

— Ce-i cu dumneata ? Te-ai făcut alb ca varul ! Îl întreba îngrijorată, în felul ei aspru și zgomotos. Crenvurștii au fost proaspeți doar. Poate ceva tare ? Ce preferă ? Șlibovița, vodcă ? Ea însăși i-o aduse de la bufet. Durerea îl lăsă încet. Își șterse fruntea cu batista. Aproape nu mai urmărea ce spune Xandra. Îi fu ciudă pe el însuși. Să strice în modul ăsta dimineața ! Inima bărbatului este mereu tînără, doar trupul îmbătrînește și această contradicție crește pe zi ce trece... Vodca se află pe masă în fața lui. Doamne, cît o costa totul ? Îi mai rămîn din pensie o sută treizeci și cinci de coroane, patru coroane cincizeci pe zi. Într-un sfert de oră a epuizat cota zilnică cine știe pe cîte zile înainte. În toți acești ani de cînd locuiește la cămin n-a resimțit pînă astăzi atît de greu povara sărăciei. N-a avut pînă astăzi cerințe mai mari : o bere, uneori o cafea, iar alteori o sticlă de vin la o partidă de bridge. Se pot compara cu pretențiile Xandrei ?

Poate să-l mire prea tare ? Sigur că pentru admiratorii ei era o onoare atunci cînd le permitea s-o invite. Iar plăcerile mîncării sînt ultimele desfătări ale simțurilor, pe care și le mai poate permite omul...

Se întoarseră încet la „Ierusalim". Bogdan își pipăi discret cusătura buzunarului în care pusese inelul. Ar fi fost o nenorocire să piardă inelul cu turcoaz... Xandra îi propusese să se sprijine de brațul ei, așa că păreau doi soți bătrîni venind de la plimbare. Uimite, babele de pe banca din fața porții uitară să mai vorbească.

În fața porții văzură o mașină, iar la fereastra primului etaj pe Sametka, privind în jos emoționată.

— A venit băiatul meu să mă ia! striga ea alergînd pe coridor. Ah, doamne! Am știut eu, Jiříček! În timp ce cobora scările, se împiedică și zbură cu capul înainte. Cu prezență de spirit sora Agea aruncă tava cu ceai și o prinse în ultimul moment.

— Iertați-mă! bîigui Sametka, albă ca varul. Băiatul meu n-a venit atîta vreme... ceașca și farfurioara le plătește el, Jirka...

Fără un cuvînt de reproș Agea adună cioburile și un papuc pierdut, vru să spună ceva, dar Sametka cobora mărunțel ultimele trepte, ținîndu-se cu amîndouă mîinile de balustradă.

Dădu buzna în birou, fără să-și amintească dacă a bătut sau nu la ușă. La masa mare de ședințe, în fața directoarei, ședea un străin. Sametka încremenise. Doar privirile se mutau de la unul la celălalt.

— Ați venit... ați venit cu Jirka al meu...?

Vizitatorul clătină încurcat din cap.

— Am văzut de la fereastră mașina noastră, zise descumpănită. Acolo, afară, e mașina lui Jirka...

Directoarea îi privi picioarele: unul încălțat, celălalt numai în ciorapi.

— V-ați înșelat, doamnă, duceți-vă în camera dumneavoastră. I-am scris fiului dumneavoastră și sînt convinsă că o să vă scrie și el...

Agea strînsese ultimele cioburi și ștergea treptele ude. Bogdan și Xandra urcară scara privind încă o dată în urmă. Sametka se îndepărta încetișor de-a lungul culoarului, ducînd într-o mînă papucul pierdut. Cînd mergea, șchiopăta puțin cu piciorul desculț. Își încetini pașii. Îmbrăcată toată în negru, cu spatele îngust bombîndu-se între omoplați ca o cocoașă. Nu simțea că este privită și nu se uită înapoi. În fața ușii ei se opri de parcă n-ar fi avut curaj să intre și s-o privească în față pe vecina sa.

— Ce-ar fi să bem ceva? întrebă Xandra. Se așezară la masa de joc de sub leandri. Ai copii?

— O fiică.

— Te vizitează?

— Locuiește în Australia.

Tăcerea așternută impunea o completare. Începu fără nici o plăcere să vorbească.

— Cred că n-am știut niciodată cum să încep. Etapele vieții se aseamănă întrucîtva unei compoziții muzicale. Hotărîtor este motivul inițial, el îi imprimă caracterul și tonul general, restul e numai aplicarea și dezvoltarea lui. Tema secundară nu mai poate salva compoziția. Dacă încep să-mi închei haina cu un nasture mai sus n-am să-mi dau seama de

nimic la început. Abia la urmă am să constat că haina stă strîmb și eu arăt caraghios... Undeva s-a strecurat o greșeală. Dragostea taților pentru fiice este lipsită de spirit critic. I-am trecut cu vederea multe, pe altele n-am știut să le observ la timp. N-am să uit niciodată seara aceea, dinaintea plecării lor în emigrație, cînd, fără nici un indiciu anterior, m-a pus în fața faptului împlinit. În viața mea am început probabil să-mi închei prost toate hainele noi.

De undeva, de la parter, răzbi zgomotul certei dintre două femei. Bogdan tăcu.

— Ea nu-i vinovată. Ginerele a făcut totul, rosti deodată.

Și fără asta, Xandra pricepuse.

— Generația tînără nu poate avea niciodată nimic comun cu noi, spuse ea. Ei nu știu de unde am pornit noi, iar noi nu putem întrevedea unde vor ajunge ei. Atunci, la ce bun să ceri mereu înțelegere ? Îmi dă destul de furcă propria-mi fire pe care trebuie s-o înțeleg !

— Lucrurile sînt mai complicate. Tinerețea și bătrînețea au fiecare timpul ei, de cadență și valoare diferite. Noi plătim această contradicție. Cîte evenimente importante încăpeau în numai cîteva ore ale copilăriei noastre ! O zi din vremurile acelea ne aducea mai mult decît luni întregi din viața noastră de azi. Ce le mai rămîne bătrînilor ? Doar să digereze ultimele resturi din uriașa bogăție a timpului acela tînăr, superb de „lent"...

— De ce împarți mereu oamenii în tineri și bătrîni ? Parcă numai anii, ori surzenia sau

reumatismul constituie etalonul de măsură ? Cîtă vreme mai am încă simțul umorului și reușesc să mă transpun în situația altuia, nu sînt bătrînă !

— Dumneata te poți transpune ușor, teatrul te-a silit s-o faci toată viața... !

Pensionarii „Ierusalimului" luau masa de prînz. Ecoul rugăciunii *Tatăl nostru* spusă cu glas tare de sora Virginia și repetată în murmur colectiv de ceilalți, se stinsese. Atingerea tacîmurilor de farfurii producea un zăngănit continuu, difuzoarele transmiteau cu toată amploarea o muzică veselă. Comesenii se amuzau, unii strigau pentru a se face auziți de vecini și de ei înșiși. Xandra era însă ciudat de tăcută. Din cînd în cînd își îndrepta spatele și lua o poziție nemișcată, rigidă. Doar mîna din poală răsucea agitată inelul vechi, cu o perlă mare. Ochii, tineri încă, observau tăcuți și fără compasiune oamenii din jur. Vedea ochii pînditori și gata de bîrfă ai Šlosárkăi, pe Sofi, fericită de recuperarea bijuteriei și tremurul sceptic al obrajilor preotului cu fața aplecată deasupra farfuriei. Cu vocea sa tăioasă, de tenor, Maiorul explica cuiva deosebirea dintre „împușcat" și „atins", Magierka încerca să demonstreze cu ardoare vecinului său că trebuie totuși să existe un material care să se solidifice și să poată sluji drept formă. Xandra aflase de acum că polița din perete, împodobită cu o oglinjoară, pe care stătea un ghiveci de flori, era opera lui. Revizorul Filc, așezat cu fața la ea, își privea în oglindă figura. Înălțîndu-și neobservat gîtul

subțire își cerceta concentrat și cu teamă bărbia, obrajii, fruntea, în special fruntea. Ceva mai încolo se afla masa celor care, în general, nu aveau nimic de spus. Mai erau capabili să perceapă cîte ceva din ceea ce se petrecea în jur, dar nu mai reușeau să le lege într-un tot. Iar mai departe încă ședea Sametka, în fața mîncării neatinse, cu panglica de catifea neagră în jurul gîtului și conciul care strîngea părul alb, rar, cu ochii uscați și lipsiți de strălucire ațintiți în gol. În expresia lor se vedea azi, pentru prima dată, o urmă de demență.

La masa din colț un loc rămăsese gol. Odată cu primăvara Forejtka simte nevoia aventurii așa cum peștele are nevoie de apă, îi spusese Xandrei, nu demult, Starostele. Prostii ! Ce fel de aventuri ? Pur și simplu nu-i aici. Nici Xandra, pînă nu demult, nu era în locul acesta. O deosebire, probabil, există totuși. Oricît te-ai împotrivi, odată cu venirea la „Ierusalim" îți pierzi într-un fel oarecare nu numai libertatea ci și independența. Iar Forejtka și le-a redobîndit pe amîndouă...

Privirea Xandrei alunecă spre mlădițele de *tradescantium,* floarea „Ierusalimului", o plantă simplă, nepretențioasă și optimistă. I se mai spune „nebuna". În fiecare cameră se află o consolă cu un ghiveci de *tradescantium.* Și în odaia Xandrei se află, în sala de mese sînt chiar trei, locul „nebunei" este printre nebuni, se gîndi ea. Își răsucea din ce în ce mai repede inelul cu perlă pe deget, singură la masa ei, o siluetă dreaptă și nemișcată.

Cafeaua slabă din fața ei se răcise, miercurea și duminica nu se servește surogat ca în celelalte zile, ci cafea naturală.

Cum o fi cînd evadezi... ?

8

TRENUL ALERGA despicînd cîmpia... Prin fereastra deschisă pătrundea înăuntru un curent de aer cald. Miresmele primăverii erau doar în răstimpuri alungate de cîte o pală de fum și funingine. Forejtka închisese ochii fericită. Greu să-și poată cineva închipui o plăcere mai mare ca o călătorie în necunoscut.

Ieri se despărțise în termeni buni de nepoata ei din a doua spiță. Nepoata Gustyna, ce locuia la oraș, reprezenta pentru Forejtka, în drumurile sale, o stație permanentă și importantă. Abia după plecarea din casa Gustynei, călătoria babei începea să se asemene unei înlănțuiri de întîmplări neprevăzute. Numai că, pe parcursul anilor, vizita Forejtkăi la nepoată-sa semăna din ce în ce mai puțin cu pogorîrea Sfîntului Duh în casă.

— Doamne ! Mătușica ! o întîmpinase ieri seară Gustyna, ridicînd nefericită privirile de la mașina de spălat.

— Ai fugit iar ? o întrebă ursuz Václav, soțul Gustynei.

— Cine-a fugit ? se împotrivi Forejtka. Mi-au spus : Du-te, mătușico, să respiri pentru un timp alt aer.

— Și ei știu că ți-au spus asta ? se îndoi, puțin sarcastic, Václav.

— Am concediu, ca să știți și voi. Există niște legi în republica noastră și sînt valabile pentru toți, nu ? Una dintre ele asigură celui care muncește, la fel ca și pensionarului, dreptul la concediu. Doamna Sofi pleacă la mare, eu am venit la voi.

— Ce ne-ai adus, mătușico ? întrebară într-un glas copiii.

— V-am adus la oraș primăvara în floare și o leacă de veselie.

— Dumneata ai totdeauna sacul plin cu glume, spuse Václav, care însă nu părea să se bucure deloc. Încuie pe furiș bufetul și băgă cheia în buzunar.

— Îți dăm să mănînci, că doar creștini sîntem, dar pe urmă îți spunem la revedere și concediu plăcut, zise Gustyna. Își șterse de șorț mîinile albite de spălat, scoase niște bani dintr-o cană de pe bufet și îi ascunse în alt loc.

— Așteptați puțin, abia am venit după drum, răspunse Forejtka și, ca la ea acasă, ieși pe coridor îndreptîndu-se spre dependința de la capătul lui. Dumnezeu știe în ce fel reușise între timp să pună mîna pe o sticlă de rom pe jumătate plină. În aceeași direcție se îndreptă, după puțin timp, un tînăr din alt apartament și deschise ușa ce nu fusese încuiată.

— Lăudat fie Isus Cristos, îl salută de pe tronul de lemn Forejtka cu sticla de rom în mînă. Jenat tînărul se retrase și aruncă priviri nesigure în jur. Baba strigă în urma lui

cuvinte atît de încurajatoare încît din celelalte locuințe de pe coridor începură să iasă gospodine. Baba își întovărășea vorbele de gesturi, arătîndu-i sticla și invitîndu-l să bea.

— Unde o să dormi ? o întrebă Václav cînd se întoarse înveselită în odaie. Cu o privire furioasă recunoscu sticla din mîna mătușii.

— Găsesc eu la voi un colțișor, îl liniști ea.

— Am crezut că... tot acolo ca ieri, ripostă slab Gustyna. Ești doar de cîteva zile pe drum.

— Ieri, fată dragă, am dormit într-un vagon la gară, porni să povestească plină de amabilitate Forejtka. Copiii o ascultau cu ochii căscați de atenție. În vagon de-a-ntiia, pe pluș, altfel nici n-aș fi putut dormi. Cele mai bune sînt vagoanele care stau pe ultima linie, lîngă terasament. Vă puteți urca în ele, copii, din partea dinspre terasament, acolo nu vă vede nici pisica. De ploșnițe nu trebuie să vă temeți. Înainte, la clasa-ntîi foșneau ploșnițele, da acum, de cînd avem socialism, mai rar. Forejtka sorbi mulțumită direct din sticlă. Spre dimineață s-a apucat să controleze garnitura un feroviar și, bineînțeles, a vrut să mă dea jos. I-am zis : mai bine stinge lanterna aia și vino de te culcă lîngă mine, că noaptea orice vacă-i... cum că adică pe întuneric toate femeile-s femei, ne înțelegem noi într-un fel...

— Copii, dați fuga și controlați dacă nu curge robinetul de pe coridor, ieri a curs toată noaptea, îi alungă enervată din odaie Gustyna.

— Mătușă, uite douăzeci și cinci de coroane și adio ! Romul ia-l ca dar de la noi, își făcu

Václav, curaj. Avem și la noi gară, iar liniștea și confortul de la clasa întîi oricum n-ai să le găsești la noi...

Asta a fost ieri.

Acum Forejtka pornește în lume fără un țel precis și lumea aceasta este plină de soare și voie bună. Azi dimineață a repetat metoda verificată în escapadele ei anterioare. A început să numere, la un moment dat, al cîtelea dintre trecătorii întîlniți va fi roșcovan. Cel de al unsprezecelea avea o mustață frumoasă, mare, roșie ca un morcov. Era un semn bun.

Pe tabelul cu plecările trenurilor din sala de așteptare a gării numără al unsprezecelea tren de sus în jos. Direcția viitoarei sale călătorii fusese hotărîtă. E splendid să dispui astfel de timpul tău, să faci față la soluții neprevăzute și la impulsuri de moment, întocmai ca pasărea.

Pe urmă a intrat în funcțiune tehnica deplasării cu trenul fără a plăti bilet. (Călătorul se va muta mereu cu un vagon înaintea conductorului, pentru a-l avea neîncetat sub ochi. În stația următoare coboară și merge pe peron la capătul trenului repetînd manevra). Cînd Forejtka coborî pentru a treia oară doar ocoli vagonul în care era conductorul. Pînă va ajunge la sfîrșitul trenului, unde se afla ea, va trece multă vreme.

Se aplecă pe fereastră. Vîntul se strecura pe sub basmaua legată sub bărbie, răsfirîndu-i plăcut părul pe ceafă. Norii se fugăreau pe întinderile albastre, deasupra unui eleșteu plana majestuos o barză. Peisajul se schimba neîncetat, erau mereu lucruri noi de văzut. În mintea bătrînei începură să prindă contur imaginile vagi, grandioase și solemne ale unor lumi ireale, niciodată cunoscute, imagini fără legătură cu peisajul întîlnit și care o tulburau cel mai mult în timpul peregrinărilor ei. Dacă în clipa aceea ar fi fost surprinsă de conductor și i s-ar fi cerut biletul, baba l-ar fi îmbrățișat și l-ar fi sărutat pe obraz : de unde să-l iau, glumețule ?

Începu să-i fie foame. Cel mai bine va fi să coboare și să și-o aline. Se apucă să treacă în revistă localitățile, pentru a-și alege ținutul unde se va întîmpla asta. Ce grozav să poți dispune singură de propriul tău destin ! Gata cu mesele anunțate de sunetul clopoțelului, gata cu slujbele religioase impuse de glasul cîntat al preotului, și gata cu reclamațiile, pentru orice fleac, ale lui Filc !

Nu va coborî la stația asta. Un eleșteu în plin cîmp, nimic de soi, și la „Ierusalim“ avem unul ! Mai bine în pădure, încă alți cîțiva kilometri și trenul se va apropia de o pădure. În cel mai rău caz, în pădure se doarme mai confortabil decît în cîmp deschis. Căprioara și vulpea preferă și ele molidul în locul țarinei. În pădure sînt tot felul de adăposturi și în ele fîn. Odată, în pădure, a dat de un iepure dormind în vizuina lui, l-a scos de acolo cu un băț și l-a copt înfășurat în lut ; cuțit și sare poartă întotdeauna asupra ei. Forejtka băgă mîna în buzunarul fustei. Era acolo : un săculeț de pînză murdară plin cu

sare și legat cu o sfoară. Sarea este baza drumeției, să fugă de la „Ierusalim“ fără sare ar fi fost o prostie.

Nici la stația asta nu va coborî. În fața clădirii stă un impiegat ciupit de vărsat. Forejtka nu poate suferi bărbații ciupiți de vărsat. N-o să sărăcească republica dacă Františka Forejtová va mai călători o stație pe blat.

La următoarea a coborît în adevăr și a apucat-o curioasă spre sat. Coadă la carne, aha, doar e vineri ! Un miros ațîțător de salam îi gîdilă nările. Își apăsă stomacul înfometat cu mîna murdară și se așeză la coadă. Timp e destul, n-are ce pierde.

Vineri. Peste două zile este duminică. La „Ierusalim“ se va sluji liturghia aia fadă. Černá Máry orăcăie ca un broscoi, iar Šlosárka n-are nici de doi bani ureche muzicală. Și cuconițele alea fasonate nici țigara n-o bagă direct în gură, li se pare că nu-i destul de nóbl și o fumează cu un țigaret. Dacă le-ai pune să-ți cînte *Înălțați-vă glasurile, înălțați-le spre cer* — spre cer s-ar înălța doar mai mare rușinea. Poate doar aia nouă, Prințesa Circului, ar putea să cînte, dacă n-o fi cumva certată cu Dumnezeu.

Veni rîndul Forejtkăi. Chiar și un milițian în uniformă ar recunoaște că-i o prostie să cheltuiești bani prețioși pe mîncare. Banii e bine să-i păstrezi pentru altfel de delicatese : aurii, maronii, verzi, dar în primul rînd tari, ca focul.

Baba părăsi coada. La o casă din apropiere cerși o bucată de pîine și la marginea satului se așeză pe un trunchi doborît de plop și se ospătă pe îndelete cu salamul șterpelit. Senzația divină de îndestulare era umbrită de o apăsare trecătoare : trei sferturi de kilogram de salam nu-i anafură. Dar — ce-a apucat să intre odată în stomacul meu, nu mai găsește nici cîinele polițist !

În fața cîrciumii era parcat un camion de transporturi internaționale. Localul o întîmpină cu larma prietenoasă a ceasului de amurg. Baba se așeză la o masă și aruncă o privire oamenilor din jur. Sufletul ei aspira mireasma îmbietoare a alcoolului care face ca lumea să ți se pară mai frumoasă și trandafirie. Să ceară pe banii ei, pentru asta-i timp destul. Ar trebui să fie un sat uitat de Dumnezeu, cu oameni zgîrciți foc, ca să nu-i pice de undeva o bere. De țărani ferește-te, sînt avari, scîrțari sînt și cei din conducerea Colectivei. Mai bine fierarul, dar și poștașul are sufletul nealterat de gheșefturi. Dintre toți, însă, cei mai buni sînt șoferii de pe camioane. Lumea largă pe care au străbătut-o a făcut să le crească și lor inima.

Ochiul exersat al Forejtkăi alese pe viitorul amfitrion. Începu vorba. Vagabondul experimentat se conduce în meseria sa după principiul umilinței. După o jumătate de oră își termină a doua halbă și se ridică în același timp cu cei doi șoferi de pe camionul de transporturi internaționale. Experiența de viață o învățase o regulă : să nu înnoptezi în

satul în care lași în urmă un păcat. De formă îi întrebă pe șoferi încotro merg. Are noroc, într-acolo merge și ea! (Puteau ei să zică orice altă direcție, tot ar fi coincis cu cea a Forejtkăi, tocmai în asta stă frumusețea liberei drumeții!)

În local își făcu apariția un om cu alură de luptător, încins pe sub haină cu un șorț alb, pătat cu roșu. Forejtka simți că îngheață. Omul își căuta cu privirea un loc și dădu de nasul ca o scoabă al babei. Se îndreptă hotărît spre ea. Forejtka țîșni de la masă și îl ocoli alergînd.

— Ea e! Prindeți-o! auzi în urma ei. Se strecură ca o vulpe printre case, ocoli satul și o apucă pe șosea îndreptîndu-se spre pădure. Automobiliștii sînt niște egoiști fără inimă, oprește vreunul să ia o bătrînă amărîtă? În sfîrșit, unul milostiv a oprit. Forejtka dădu fuga, ca măsură de prevedere șchiopătînd vizibil.

— Încotro, măicuță?

Un principiu superstițios țîșni din capul acoperit de-o basma legată sub bărbie: mai bine să te întorci de la drumul în care ai dat de-un necaz serios. Doar vara-i lungă!

— La „Ierusalim“, răspunse hotărît și deschis.

Curînd se înțeleseră despre ce-i vorba, și baba pricepu: pe bancheta din spate era un șevalet rabatabil, un rucsac și niște pînze înrămate. Omul nu mai era tînăr, și nici mașina, care părea să aibă ceva ani buni. Un domn bătrîn cu o coamă de păr alb. De ce or fi

crezînd artiștii că trebuie să-și facă o frizură ca un rege papuaș pentru a mîzgăli o pînză, ca cele ce se lăfăie pe bancheta din spate?

Pictorul trase cu coada ochiului, în timp ce conducea, la tovarășa de drum. Greu întîlnești un astfel de tip printre bătrînele de vîrsta ei!

— Ce-ai zice, bunicuțo, să mergi cu mine pînă în capitala regiunii? Ți-a făcut cineva pînă acum portretul? Ei vezi? Ba s-ar putea întîmpla să te întorci și cu o schiță drept amintire! Ai să primești masă, casă și bani de întoarcere la „Ierusalimul“ dumitale...

— Nu cumva vrei să mă pictezi în pielea goală, diavol împielițat? Cunosc eu bărbații!

Pictorul o liniști speriat: pînă și basmaua și-o poate păstra pe cap!

O întorsătură de-a dreptul interesantă, cum nu prea întîlnești în călătoriile tale. Forejtka întinse mîna ei mică, uscată și murdară și pecetlui zgomotos înțelegerea cu Maestrul.

9

DESCHIDEREA SEZONULUI turistic la castel este precedată anul acesta de un curs de cultură fizică. Pensionarii „Ierusalimului“ primiseră cu puțină amabilitate pe tineri, cu acea pizmă firească a primilor veniți față de intruși. De la prima vedere era clar că participanții la cursuri cultivau mai mult fizicul decît spiritul. Oamenii ăștia își expuneau

corpul cu o neruşinare strigătoare la cer. Se purtau de parcă ale lor ar fi fost castelul şi eleşteul şi toate împrejurimile. Lacul e al *nostru* chiar dacă, niciodată, nici chiar pe cele mai mari călduri nici unul dintre noi nu s-a scăldat în el (poate doar exceptînd-o pe Lojzka). Dar mite gălăgia şi larma la ora cînd oamenii cumsecade dorm ! Ce-or fi găsind tinerii de rîd atîta ? Pacea solemnă a veacurilor îngrămădite în zidurile castelului dispăruse nu se ştie unde... Clădirea seculară nu-şi mai proiecta silueta calmă în oglinda lacului pe care se plimbau în linişte cufundarii şi creştea măturică. Undele încă reci ale eleşteului erau spintecate şi învolburate de tineri căliţi, care se aruncau cu capul în jos în apă. Imaginea turnului castelului se învălura ca scuturată de cutremur, imagine a distrugerii ce cuprinsese întreaga regiune.

Un grup de derbedei trecu agale pe lîngă cămin. O fată, ce părea o şcolăriţă, mergea pe şosea şi imita la perfecţie cucurigul unui cocoş tînăr. Babele şi moşnegii aşezaţi nu departe, pe cele patru bănci de lîngă poartă, amuţiră. Fură rostite cîteva vorbe de ocară. Îmbrăcămintea fetelor li se părea bătrînilor prea sumară.

— Tacă-vă fleanca, mironosiţe invidioase ce sînteţi ! le repezi Magierka. Vă pare rău că atunci cînd aveaţi douăzeci de ani abia dacă vă puteaţi arăta glezna. În ce mă priveşte, nici atunci n-aş fi fost curios să văd mai mult, spuse privind-o în special pe Černá Máry.

Doi moşnegi se tîrîră pe neobservate pînă la gard şi priviră lung în urma fetelor. Muzica de dans emisă de tranzistoare se îndepărtă şi slăbi, dar bătrînii continuau să stea la gardul de fier al căminului şi să privească în tăcere.

Soarele se ascunse după un nor, începu să bată un vînt rece şi băncile se goliră. Bogdan ieşi la plimbare. Rafale de vînt aduseră un zgomot de motor şi curînd, în faţa „Ierusalimului“, opri o maşină. Spre surprinderea lui Bogdan, din ea coborî Forejtka.

— Ia priveşte aici ! În loc de salut îi vîrî sub nas o foaie de bloc — o schiţă în cărbune, înfăţişînd o femeie bătrînă, îmbrobodită, stînd pe un scaun şi rezemîndu-se în baston. O siluetă adusă de spate, într-o poziţie exprimînd resemnare şi dezarmare şi pe care Forejtka nu ar lua-o niciodată. Pe dumneata te-a pictat cineva aşa, domnule Pavlus ?

Bogdan lăudă desenul şi-i povesti babei cum s-a găsit brăţara. Îl îmbrăţişă plină de elan şi-l sărută zgomotos pe obraz.

— Ah, băiete ! Eu uitasem de mult povestea asta ! Da-i bine că mi-ai spus şi că-i aşa. Atît ar mai lipsi, să se spună despre mine aici că sînt o hoaţă !

Din maşină coborî un bărbat în vîrstă, îmbrăcat într-un vindiac de pînză, cu părul lung de boem. Îşi întinse mădularele şi cu un interes mascat aprecie din ochi clădirea căminului, castelul şi eleşteul, întregul peisaj. Şi mai mult încă îl interesară bătrînele şi uncheşii care, înfofoliţi în şaluri, tocmai dispăreau pe uşă.

— Iacătă-mă-s înapoi! se auzi dintr-acolo glasul vesel al Forejtkăi. Scutură energic mîna sorei șefe Virginia. Pot să-mi închipui cum o fi decurs sfînta liturghie fără cîntăreața corului...!

Bogdan se îndreptă spre dig dar o ușoară dezorientare de pe fața pictorului îl sili să se oprească.

— Pot să vă fiu de folos...?

Pictorul se prezentă. Burda, un nume cunoscut, l-a văzut în urmă cu cîtva timp într-un cotidian local, probabil cu ocazia vreunui jubileu al Maestrului...

— Poate că ați putea să mă ajutați...

Pe Bogdan îl irita puțin expresia condescendentă a celuilalt. La urma urmei amîndoi sînt artiști. Oare Maestrul nu-și dă seama că Bogdan nu poate fi inclus în restul colectivului de oameni simpli ai „Ierusalimului"?

— Întîmplarea mi-a scos-o în drum pe bătrînă, arătă el cu capul către ușa clădirii. Îmi place uneori să risc. De altfel, povestirile ei referitoare la „Ierusalim" m-au interesat...

Pictorul se îndreptă cu pas domol spre castel, ca și cum s-ar fi înțeles de la sine că Bogdan trebuie să-l conducă, cu toate că avusese alt țel. Era puțin supărat pe sine însuși, dar mergea la stînga Maestrului pe același drum pe care mersese atunci cu Xandra. Împrejurimile păstrau parcă urma prezenței ei. Din curte îi răsuna vocea frîntă puțin de ecou, porticul cu arcade îl privea cu ochii ei...

Întîlnirea cu băbuța aceea atît de deosebită îi sugerase lui Burda ideea unui ciclu de tablouri intitulat *Bătrînețea*... îl auzea Bogdan vorbind pe Maestru.

Xandra. Fie că vrea, ori nu — începuse să cînte în el o melodie gravă, permanentă. Acolo unde altădată sălășluise o liniște surdă, acum se auzea un acord nou, generos — dar odată cu el și urma unei neliniști. O femeie care are nevoie de atenții dar și de emoții — conflictul dintre bunăvoința lui Bogdan și mijloacele lui reduse...

Un gînd lăturalnic și o idee bruscă, activă.

— Ce-ați spune, Maestre, să veniți la noi la o masă rotundă?

O acțiune de alt nivel decît cele oferite pînă acum locuitorilor „Ierusalimului". Printre activitățile culturale de vîrf fuseseră considerate anul trecut spectacolul oferit de un iluzionist și conferința unui călugăr franciscan, însoțită de diapozitive reprezentînd construcții bisericești din Italia...

— Întîlnirea ar însemna o sărbătoare pentru „Ierusalim", iar dumneavoastră aveți nevoie să pătrundeți mai adînc în viața viitoarelor modele. Trebuie să le învingeți timiditatea bătrînească și cu nimic n-ați putea să le cuceriți mai bine încrederea decît prin această prealabilă întîlnire prietenească.

De ce nu, e o idee bună, Burda va veni bucuros, dacă va fi invitat de conducerea căminului.

Între timp Forejtka se reacomodase perfect, intrînd în vechile obișnuințe. Cu cartonul sub braț bătu energic la ușa lui Magierka.

— Să-mi pui asta în cea mai frumoasă ramă pe care o ai! Ar putea fi argintie sau aurie!

— Așa se înrămează doar Fecioara Maria. N-ar trebui, babă păcătoasă, să-ți pictez un cerc de aur în jurul capului înainte de a te băga sub geam?

— Jos ai putea adăuga o tăbliță cu numele meu, portretul va trăi mai mult decît pensionarii „Ierusalimului“. Voi toți care știți despre cine-i vorba, veți fi morți, iar cei ce vor veni după voi habar n-or să aibă cine-i femeia pictată aici. Mi-ar fi plăcut ca tabloul să atîrne în sala de lectură, dar Maiorul zice că nu se poate alături de președinte. M-am hotărît deci să-l atîrn în sufragerie.

Fiecare om are altfel de sînge, așa cel puțin susțin doctorii și au probabil dreptate dacă pun sîngele scos de la diferiți oameni în sticluțe diferite, își notă Magierka, ceva mai tîrziu, în jurnalul său. *Sîngele său îl face pe unul să-și dorească un atelier pe lîngă casă, iar pe altul ținuturi necunoscute. Cine știe ce-i mai avantajos. Cel de-al doilea (dacă omului îi este dat să trăiască la „Ierusalim“) aduce cu el diverse neplăceri, ca în cazul pensionarei azilului, Forejtová Františka. Să nu fi dat peste ea un necaz mai serios, n-am fi văzut-o mai devreme de două-trei săptămîni.*

Evadarea de primăvară, cea mai importantă și cea mai lungă, că și iarna parcă nu se mai sfîrșea, s-a terminat în mod fericit pentru babă. Acum o așteaptă încă una, cea așa-zisă a fructelor. Darurile naturii sînt făcute nu numai pentru a îndestula stomacul, ci și pentru a le vinde, fiindcă, fără apa de foc, cum ar arăta viața? Scurta evadare de toamnă are însă loc din motive, ca să le zic așa, poetice. Frunzele colorate strălucesc în soare. Babei îi place să urmărească funigeii, să se bucure de brîndușele de toamnă din lunci și să salute cîrdurile de rațe sălbatice, care se îndreaptă spre ținuturile mai calde.

De astă dată Forejtka a avut un noroc de invidiat. A adus-o acasă cu mașina, din peregrinările ei, un pictor laureat! Nu totdeauna sfîrșesc atît de fericit drumețiile ei. Apare uneori ciufulită, plină de noroi, cu fire de paie în haine și înfometată ca un lup. Dacă nu se întîmplă și altfel, ca să fie adusă la „Ierusalim“ de mașina miliției!

Așadar am impresia că, totuși, sîngele din grupa A (atelier pe lîngă casă) permite omului o viață cît de cît mai liniștită.

La masa de prînz pensionarii azilului se adunară în formațiune completă. Acei care erau capabili, în general, să ia cunoștință de întoarcerea Forejtkăi, simțiră ceva ce aducea a sentiment de ușurare. „Ierusalimul“, în definitiv, nu-i un porumbar, iar bătrînețea nu agreează extravaganța nici la tineri, nici la bătrîni.

Xandra își aduse scaunul la masa personalităților proeminente și se așeză la un colț.

— Vrem să imprimăm *Fiica incendiatorului.* Vreți să jucați în piesă? o întrebă pe Sofi.

— Ce nebunie mai e și asta? Și ce rol?

— Pe bețivanul Valenta.

— Am... am să pun bastonul pe dumneata ! fu tot ce reuşi să spună, cu vocea gîtuită, Sofi, bîjbîind în adevăr cu mîna pe speteaza scaunului. *So eine Gemeinheit !* * strigă apoi ca un plutonier la instrucţie.

— Vedeţi, tocmai asta-i vocea pe care nu pot s-o găsesc la bătrînii ăştia fără dinţi.

Ceilalţi comeseni se ridicară şi plecară. La masă rămase doar Bogdan care intenţionat mîncase încet, aşteptînd-o pe Xandra, ca s-o conducă.

Atunci s-a întîmplat.

Din cele două cutii galbene din perete se revărsa, ca totdeauna în timpul mesei, o muzică oarecare. Simţi deodată prezenţa neliniştitoare a unui impuls, pe care simţurile nu fură capabile să-l catalogheze imediat. Bogdan aşeză la loc pe farfurie bucata de prăjitură. Împietri. Difuzorul ! Îl înşală oare auzul ? Duse mîna la inimă. Bătea nebuneşte. Se ridică brusc, trăgînd cu el faţa de masă, abia reuşind să prindă farfuria.

— Xandra, auzi... ? E compoziţia mea ! O sili să se ridice şi o trase de mînă pînă în faţa difuzorului. Ascultă încordat, privind-o fix în ochi, de parcă de acolo ar fi ţîşnit valurile acelea de muzică. *Capriciul ceh !*

Cineva ieşi din sala de mese, scăpă clanţa şi uşa se trînti. Bogdan privi enervat în direcţia aceea. Alţi doi se ridicară, tocmai acum se găsiseră să-şi comunice ceva ultraimportant şi Bogdan le strigă să tacă. Ce oameni !

* Ce mojicie (trad. din lb. germ.) — (n.t.).

Să plece în timp ce se transmite compoziţia lui ! Xandro...

Melodia luă sfîrşit dar urmă, fără pauză, alta. Bogdan rămăsese în picioare. Avea senzaţia că picioarele nu-l mai duc. Simţi o pişcătură în ochi. Nu, nici un fel de lacrimi în faţa Xandrei, e bărbat doar.

— Vezi ? Transmit la radio compoziţia dumitale, ce vrei mai mult... ?

O conduse pînă la camera ei, spunîndu-i ceva confuz ce uită, de fapt, imediat. Se simţea puţin jignit că Xandra îl părăsea acum, în loc să fie alături de el. Se va culca liniştită, poate chiar adoarme...

Dădu fuga în sala de lectură, la măsuţa pe care erau ziarele, dar trebui să se aşeze căci inima continua să-i bată năvalnic, iar în gît i se urcase iar senzaţia aceea cunoscută de căldură dulce — aceeaşi senzaţie trăită atunci cînd, prins de o ploaie în timpul plimbării, se întorsese aproape în fugă, la cămin. Căută febril programul emisiunilor de radio. Orele 12,15 : potpuriuri de muzică populară *Melodii vesele*... Frunzări toate ziarele, deschise *Programul Radio,* căutînd numele autorului. Nu poate fi trecut, pe timpul unei emisii de cincisprezece minute se transmit poate zece-cincisprezece compoziţii. Doar n-or să publice autorul fiecărei melodii separat...

De somn nici nu putea fi vorba. Timpul afectat siestei de după prînz se scurgea tare greu. Se surprinse ascultînd la uşa Xandrei — nimic, doar respiraţia profundă a vecinei ei. Se retrase ruşinat.

Orologiul din turnul castelului bătu, cu glas de alamă, de trei ori. „Ierusalimul" prinse în sfîrșit viață pentru a doua oară în acea zi. Pe culoar o întîlni pe doamna Sofi, purtînd pe obraz dîre roșii de la îndoiturile pernei și pe tot chipul urmele somnului încă nealungat.

— Nici azi n-am închis ochii, *mein Gott,* așa m-am enervat! se plînse ea, de parcă Bogdan era răspunzător de impertinențele Xandrei.

Nu se mai putu stăpîni și ciocăni la ușa Xandrei. Ce-i cu ea? Are de gînd să piardă toată după-amiaza dormind?

Înconjurară lacul, însoțiți de Matouš, cotoiul Xandrei, care se ținea ca o umbră după ei. Bogdan se stăpînea să nu pomenească de marele eveniment de la prînz. Poate că nici n-avea nevoie prea mult de participarea verbală a Xandrei. Îi era necesară ca partener de plimbare și tovarășă a gîndurilor sale nerostite. Nu era azi cu nimic mai bogat ca în urmă cu o săptămînă, dar cînd își amintea de dispoziția pesimistă, de senzația de neputință de atunci — nu înțelegea. Compoziția sa la radio! Au auzit-o sute de mii, poate chiar milioane de ascultători. Nu se putea stăpîni, sufletul îi era plin de ea, răsuna în el ca dangătul clopotelor de sărbătoare din turn, mereu și din nou trebuia s-o fredoneze în sinea sa. Poate îi vor trimite și onorariul. Este doar un *autor în viață!* Și încă ce viață! Chiar dacă n-ar primi o coroană măcar, fericirea amiezei de azi nu poate fi evaluată în nici o

monedă din lume. Să-și audă din nou opera! Ar fi în stare să le plătească el din banii de buzunar! Numai o dată măcar să-și vadă numele tipărit, oriunde, în Programul Radio, în ziare...

Se întoarse către tovarășa sa de plimbare. Se oprise și privea cu interes și plăcere la tinerii de pe malul lacului. Chiar a doua zi de la instalare, fixaseră o trambulină la stăvilar și apa clocotea de mișcare, țipete și rîs.

Pînă acum nimic nu mai avea importanță, dar azi... N-ar fi oare în stare să apuce iar frîiele vieții în mîini? Ce-ar fi să scrie un articol la ziarul raional, avînd ca temă căminul „Ierusalim", să zicem: cum ajută pensionarii lui la propășirea economiei naționale prin recoltarea plantelor medicinale? Naiv și în plus, el însuși a adunat anul trecut cel mai puțin din toți, ba, a mai trebuit în prealabil să-l roage pe Magierka să i le trieze — de altfel locul lui nu-i în „Ierusalim" și nici nu va fi vreodată. Dar asta nu-i obligatoriu s-o știe cei de la redacție, și pe un articol substanțial ar putea scoate și cincizeci de coroane!

Matouš țîșni ca un fulger printre picioarele lor și după o clipă depuse la picioarele stăpînei prada: un șoarece.

— Unde m-aș fi gîndit eu că Matouš se va simți la „Ierusalim" ca-n sînul lui Avram!

Păcat că numai motanul, și nu și stăpîna, îi stătu pe limbă lui Bogdan. Rupse o floare de cicoare și o înfipse în butoniera de la bluza Xandrei. Va începe iar să lucreze. Mîine poate, sau chiar azi va țîșni din adîncurile

inspirației o melodie. Tema principală a părții centrale, optimiste va fi poate *Allegro ma non troppo*. Chiar și în *Stația terminus* trebuie să se întrevadă puțin soarele printre norii ce acoperă orizontul... Omul însuși este întruchiparea păcatului, un nimic, praf, dar opera lui, atunci cînd e bună, este sfîntă.

Se așezară în iarbă. Pe deasupra golfulețului Xandra asculta atentă discuția zgomotoasă a fetelor și băieților de la trambulină.

— Mi-am închipuit, Xandra, că nu mai sînt capabil de relații noi — nu mă gîndesc la o nouă dragoste, dar nici de prietenie. Am participat la viața cotidiană a căminului, am jucat cărți, am făcut excursii, am încercat să strîng plante medicinale, am urmărit spectacolul dat de iluzionist... Am făcut toate acestea alături de ceilalți, dar nu împreună cu ei. Epoca amurgului, epocă fără probleme și emoții, rezervată, echilibrată, definitivă. Acum am impresia că anii aceștia fazi nu pot să însemne *o epocă crepusculară...*

Aruncă paiul pe care-l mușcase pînă atunci.

— Unde s-ar ajunge dacă fiecare om ar considera dificultățile sale, oricare ar fi ele, definitive! Nici drumul spre spînzurătoare nu-i lipsit pentru mine de perspectivă. Călăul, din milă pentru mine, ar putea face infarct, ștreangul s-ar putea rupe și ar fi nevoiți să mă grațieze...

— Aș vrea să am măcar a cincea parte din optimismul dumitale, Xandra.

— O cincime îți cedez bucuroasă. Chiar și celelalte patru cincimi îmi ajung ca să sper că

azilul acesta nu-i ultima stație în viața mea. Să-mi bag piciorul reumatic într-un ciorap căptușit cu urzici, sau să fiu calul de bătaie al unui neisprăvit cu tichie de zugrav pe cap... După cît văd, „Ierusalimul“ oferă cel mai bun prilej să joci pe săturate rolul unei bătrîne care stîrnește rîsul. Mai mult încă, să-ți joci propriul tău rol. Mulțumesc frumos, n-am nevoie!

Bogdan se neliniști.

— Atîta vreme cît omul își dă seama cum stau lucrurile, nu-l amenință totuși nici o primejdie.

— Cît timp? Închide un om la balamuc, unul care-i doar puțin sonat. Cît timp își va păstra autocontrolul?

— „Ierusalimul“ nu-i ospiciu. Ai venit aici de bună voie și nesilită de nimeni.

— Nesilită? Colega mea a murit, n-aș mai fi putut să plătesc singură întreținerea locuinței și o altă colocatară n-am reușit să găsesc. Spiritul unei bune tovarășe de cameră, cu care ai locuit ani întregi, îți pătrunde nu numai în suflet, dar își pune amprenta pe tot: pe canapea, pe tablourile din perete, pînă și pe fața de masă pe care a vărsat odată vin roșu și care nu s-a mai curățat niciodată. Nici măcar nu mai știam cui aparținea cutare sau cutare obiect de îmbrăcăminte din dulap...

Sus pe dig trecu un tractor trăgînd după el o căruță simplă, țărănească încărcată vîrf cu paie dintr-un stog. Căruța hurducăia scrîșnind și gemînd din încheieturi.

— Am tras împreună douăzeci de ani sub același director. Ce am spus, nu lua *ad litteram*. El se da în vînt numai după balerine. Îi plăcea s-o facă pe coregraful și pe maestrul de balet, corecta el singur toaleta fetelor la spalier — Păcat de Lilian ! A fost o veselă doamnă din Windsor. Mă mai călca ea uneori pe nervi, se-nțelege. Vase veșnic murdare, un maldăr de rufe nespălate — și-i spuneam : fii drăguță și mai fă-ți cîteodată timp și pentru gospodărie ! Dacă-s așa de nepricepută ! îmi răspundea. Odată trebuia să joc în locul ei rolul lui Puk, atunci cînd s-a îmbolnăvit de tuberculoză și s-a internat la spital...

— N-a fost atunci cînd a avut accidentul de motocicletă ? întrebă reținut Bogdan.

— Poate. Și nu-mi mai vîna cuvintele ! Cine își mai poate aminti exact toate cîte s-au petrecut în anii ăștia ? A avut și tuberculoză. Poți să-ți închipui ? Publicul stătea în sală cu paltoanele, iar noi ne dezbrăcam în cabine neîncălzite, ba, uneori, nici măcar cabine nu existau... Xandra privea malul celălalt al lacului. Tinerii se îmbrăcaseră, dar se părea că acum nu-i mai lua în seamă.

— Păcat de fata aceea ! Ai sentimentul unei catastrofe. Ca atunci cînd deraiază un tren. La început aleargă ca un accelerat, pe urmă abia se tîrăște scrîșnind din toată fierăria, înaintează încă încetișor și roțile se mișcă. Și deodată bum ! și-l vezi înfipt în pămînt, undeva jos, la poalele terasamentului — și liniștea, liniștea aceea împietrită. Uneori totul rămîne așa, nemișcat, nu mai rentează să tragi

din nou pe linie niște vagoane ruginite și le lași să se sfîrșească, în paragină și rugină, acolo, pe loc...

Bogdan făcu în gînd o scurtă socoteală și aprecie că vîrsta acelei fete, Lilian, fusese în jur de șaptezeci de ani.

— N-o pot înlocui, spuse Xandra gonind motanul din poală și ridicîndu-se în picioare, dar nici n-am de gînd să ruginesc sub terasament, nu, asta nu !

Sofi, sprijinindu-se în baston, le tăie calea. Au norocul s-o întîlnească mereu, căci Sofi e omniprezentă. Parcă s-ar întrupa din aer și-și face deodată apariția. În goana ei după evenimente și senzații — e greu să te plimbi și să nu dai de ea.

Spre seară o motocicletă hurui sub fereastră și în camera Xandrei intră un bărbat cu cască de motociclist pe cap.

— Franěček, băiatule ! Mătușica Krapková îl îmbrățișă și-l sărută pe amîndoi obrajii. O deranjau ochelarii lui mari de motociclist, ridicați pe frunte și și-i scoase, dar casca albastră și-o păstră. Părea să fie mai degrabă nepotul ei. Copilul venit tîrziu pe lume, după cum i se destăinuise bătrîna Xandrei, era trecut de patruzeci de ani...

— Ai o vecină nouă de cameră. Cam mulți mor în preajma dumitale, mamă ! Da' nu te teme și vezi-ți de sănătate, că am eu grijă de dumneata !

Bătrîna își prezentă musafirul. O lăsă o clipă pe Xandra cu mîna întinsă, deoarece nu-și scosese încă mănușile de piele. Le scoase,

dar strînsoarea mîinii lui era nesigură, se vedea că nu-i obişnuit să dea mîna cu oamenii. Mama îl copleşi cu întrebări. Ce fac Aněžka şi Kája, de n-au mai venit de atîta vreme la ea ? Nu s-a supărat cumva Aněžka pentru că nu se decide să plece de la cămin ?

— Nici prin gînd să nu-ţi treacă, mamă ! František deschise geamul dinspre interior şi desfăcu mecanic pacheţelul. Porţia de afumătură de la prînzul de ieri.

— Am şi pîine, dar trebuie să fie veche, te-am aşteptat încă de alaltăieri. Aşteaptă, băiete, îţi aduc îndată proaspătă...

— Nu vă puteţi închipui ce foame ţi se face pe motocicletă, rosti cu convingere, atunci cînd rămase numai cu Xandra. Trebuie să fie din cauza curentului, opină el. Şedea pe pat cu pantalonii lui de piele murdară şi înţelegeai cu greu ce vorbeşte căci se apucase să mănînce afumătura fără să mai aştepte pîinea. Xandra nu spuse nimic.

Bătrîna se întoarse cu pîine proaspătă unsă cu unt.

— Am cerut cu împrumut de la o vecină, marţea şi vinerea avem la ceai unt şi marmeladă, i-l dau înapoi. Mănîncă, băiatule, că uite ce slab eşti...

— De ce n-ai mîncat porţia de carne ieri ? o întrebă Xandra cu vocea lipsită de culoare.

— Am avut şi găluşte lîngă ea şi le-am mîncat pe toate, găluştele cu sos sînt slăbiciunea mea.

— Să nu te laşi păcălită de şiretenia Aněžkăi, mamă ! Feciorul terminase masa şi-şi

ştergea gura cu dosul palmei. Ţi-o ghicesc pînă-n fundul sufletului ! Nici în vis n-a visat, atunci cînd te-a băgat la azil, că pensia dumitale se duce pe întreţinere aici, cu excepţia celor şaptezeci de coroane !

— Franěček, nu vorbi aşa, e sora ta !

— Şmecheră foc ! Nu-mi spune nimic ! František se ridică revoltat şi — ca din întîmplare, distrat — deschise uşa dulapului. Pe raft era o banană.

— Cînd vii mă lasă de tot capul, mă zăpăcesc toată, se scuză ruşinată bătrîna. Pentru tine doar am păstrat-o de duminică ! Ne dau mîncare bună aici, slavă domnului, duminica avem uneori portocale, ori banane...

František se aşeză pe patul alb al mamei, cu casca de motociclist pe cap, şi mîncă cu poftă fructul zilei de duminică.

— Să primească banii, dar să nu aibă grijă de dumneata, asta i-ar conveni ei, se mînie el. Să nu te laşi păcălită, mamă ! Vrea să aibă doar o vacă bună de muls sub acoperiş, asta şi-a pus în cap : să îndrepte ce-a stricat din prostie, înţelegi, mamă ?

— Ce ţi-a făcut Aněžka de vorbeşti aşa de ea... ?

— Mie nimic, dar cu dumneata se poartă necinstit şi eu asta nu pot să i-o iert, doar eşti mama mea ! Franěček se ridică şi-şi luă mănuşile.

— Rufele le-ai adus ?

Deşertă pe pat conţinutul rucsacului.

— La spălătorie îţi rup nasturii şi-ţi mai cer şi bani, se scuză bătrîna în faţa Xandrei.

Bîjbîi într-un colț al dulapului, trăgînd jenată cu coada ochiului spre vecina sa și scoase cartea de rugăciuni. Își chemă fiul din priviri să iasă pe coridor.

Se întoarseră apoi împreună în odaie. Își îmbrăcă mănușile și-și îmbrățișă mama. Ea îl sărută pe obraz și-i făcu semnul crucii cu mîna pe frunte, atît cît era lăsată dezgolită de cască.

— Să mergi prudent, Franěček, iar la lucru fii atent să nu te lovești! Știi că vă am numai pe voi doi, pe Aněžka și pe tine. Glasul îi tremura. Își șterse ochii cu un colț al șorțului pe care îl purta cu convingerea că-și cruță mai bine rochia de barchet.

Xandra ieși din odaie înainte ca el să plece. Coborî scările în fugă și o apucă pe aleea ce ducea la dig. Îl văzu apăsînd pe pedală. Bătrîna rămăsese în poarta „Ierusalimului" și pe obraji i se rostogoleau lacrimi.

Ambală motocicleta și porni în trombă, dar Xandra îi ațînu calea. Frînă nepricepînd ce s-a întîmplat.

— Cît ți-a dat mama? Șaptezeci de coroane?

— Ce vorbești? Cincizeci! răspunse. Înțelese că l-a luat gura pe dinainte, dar era prea tîrziu.

— Știi ce? Ai să-mi dai banii și eu îi înapoiez mamei dumitale.

Își ridică iritat ochelarii pe frunte.

— Nici nu-mi trece prin minte! Cu ce drept...?

Își puse mîinile în șold, stînd pe motocicletă, cu picioarele depărtate sprijinite de pămînt. De ce-ți vîri nasul în treburile noastre?

— Ei, atunci am să-ți spun ceva, dar ascultă cu atenție! Dacă nu dai banii acum, pe loc, am să-ți fac un scandal, ce n-ai văzut în viața dumitale. Te reclam peste tot: la fabrică, la miliție, la ziar. Să nu-ți închipui că sînt o babă neputincioasă de la azil. Ai să-ți auzi numele rostit la radio, numele întreg, poți să fii sigur!

František ar fi avut o poftă nebună s-o împingă pe femeie și să-și ia zborul, dar simți că nu poate. Intuise un adversar puternic, capabil să facă ceea ce promisese. Scoase înfuriat bancnota de cincizeci de coroane și o aruncă la picioarele Xandrei.

— Mamei puțin îi pasă de banii ăștia, babă nebună! Călcă pe accelerator și ambală puternic.

— Ce-ați făcut? plînse bătrîna cînd Xandra se înapoie. Toată viața mi-am ajutat copiii, nu-i ăsta rostul meu pe lume? Mîncare îmi dau aici, încălțămintea o păstrez aproape nouă — nu mi-ar fi ajuns douăzeci de coroane pînă la întîi...?

10

ÎNCĂ DE DIMINEAȚĂ o undă de neliniște plutea pe deasupra vlăstarelor de *tradescantia* revărsate peste marginile jardinierelor din su-

fragerie. Cina va fi servită azi cu o oră mai devreme și imediat după ea... Ce onoare pentru „Ierusalim“ ! Pictorul Burda, unul din primii laureați după 1948 ! Maiorul (bine măcar că în fruntea Comitetului de administrație se află un organizator atît de capabil) pusese de dimineață să se împodobească sala de mese cu bujori și filimică. Černá Máry îi culesese, sub directa lui supraveghere, din grădina aflată în spatele clădirilor administrației. Cu conștiința deplină a responsabilității veghease el însuși ca fețele de masă pătate să fie schimbate la timp. Încă de la prînz își făcuse apariția într-o haină verde, proaspăt călcată. Împrejurarea că stofa provenea dintr-o uniformă militară îi permisese să-și agațe pe pieptul hainei decorațiile militare. Prin zelul său zgomotos Maiorul făcuse să crească și mai mult temperatura, și așa destul de ridicată, a colectivului „Ierusalimului“. Trebuia însă organizat totul în așa fel încît întîlnirea să nu pară rezultatul eforturilor unui singur individ, ci o acțiune comună a comitetului condus de el.

Pînă și lucida Xandra parcă era alta astăzi, cu gîndurile puțintel absente. Bogdan își frămînta zadarnic mintea. O ființă cu asemenea experiență de viață care, după propriile sale spuse, a trăit din plin, a cunoscut totul — binele și răul, succesul și eșecul — s-ar fi putut lăsa impresionată pînă într-atît de un eveniment din viața căminului „Ierusalim“, un eveniment, ce-i drept, ieșit din comun dar nu chiar atît de răsunător totuși ?

Își readuse în memorie clipa aceea în care a fost pentru prima dată rostit numele Burda. Xandra tresărise și întrebase cam ce vîrstă ar putea avea omul acela, dar interesul ei nu mersese mai departe. Bogdan își închipuise despre sine, supraapreciindu-se puțin — că poate pătrunde cu privirea în sufletele celor din jur, de altfel, darul acesta era absolut firesc pentru un observator imparțial. În cazul Xandrei însă nu reușise. O crustă ușoară de cinism, precum carapacea opacă a unei broaște țestoase, îi ascundea sufletul, făcîndu-i-l de nepătruns. O tulbure bănuială îi cuprinse inima. Păianjenul ce ni se încurcă în păr este aproape imponderabil și, cu toate acestea, îi simțim prezența.

Încercă să aducă vorba de partenerii ei de viață. Trebuise să aibă doar o serie de relații, amicale sau amoroase... Povestise în cuvinte puține doar despre unul : un avocat prosper și bine situat dintr-un oraș de provincie...

— Avocatul nu mi se pare interesant. Mai curînd cred că ai atras oameni de artă...

— Cunoști tipul acela de oameni care se descurcă bine în totul ? Ăsta era el : un intelectual de provincie *par excellence*. Banii, așa cum se cădea, îi investea în tablouri. Un fost coleg, istoric de artă din Praga, era consultantul lui. Dar, chiar și omului aceluia îi dase lecții de pictură !

— Talentul trage la talent. N-ai fost niciodată iubită de un actor, un sculptor, muzician sau pictor ?

Capacitatea Xandrei de a nu auzi ceea ce nu dorea să audă era dezarmantă.

— Există complexe pe care le pot scuza, însă pe acela al supraaprecierii permanente niciodată. În 1950, cînd i-au luat biroul de avocatură și nu l-au primit în colegiu, ne-am despărțit...

Oamenii Căminului trăiesc astăzi o zi mare. La prînz Maiorul a apărut cu decorații de metal la haină, nota Magierka în jurnalul său în acea după amiază. *Medalii din astea împărțea pe vremuri împăratul oștenilor care își pierduseră pentru el cîte un picior sau chiar mintea, încît se poate spune că-l serviseră pînă la completa lor nimicire. Babele de aici nu se pricep însă la treburile astea, cît despre bătrîni, cine mai are o privire atît de ageră ca să mai observe un fleac ca ăsta ?*

Tot azi a murit motanul Prințesei Circului, pe numele lui Matouš. S-ar zice că a mîncat un șoarece otrăvit. Dar atunci de ce era doamna Sofi așa de veselă în timpul prînzului, dacă n-a contribuit cu nimic la sfîrșitul lui Matouš ?

Înainte ca Magierka să-și termine însemnările din ziua aceea, se auzi un ciocănit și intră Bogdan. Azi nici nu putea fi vorba de plimbarea obișnuită de după amiază cu Xandra. Jelea în camera ei moartea lui Matouš.

— Ați picat tocmai la țanc, îl întîmpină Magierka pe Bogdan. Am nevoie de un sfat. Ce ziceți ? S-ar potrivi ca dar oaspetelui nostru, sau mai curînd și-ar găsi locul în vitrina căminului ?

Bogdan învălui într-o privire rapidă creația artizanală reprezentîndu-l pe Carol al IV-lea și cîinele său bălțat lîngă un izvor de apă termală din Karlovy Vary.

— Doar n-ai să-i oferi Maestrului așa ceva...

— Cum de vă duce pe dumneavoastră mintea, de știți ce-i bun și ce nu-i ? se întristă Magierka.

— Nu-i vorba de minte. Mai întîi simți ! Lucrul acesta îmi place sau nu-mi place, de la prima vedere. Motivele le descopăr abia după aceea.

— Aș vrea să am și eu educația dumneavoastră, oftă bătrînul.

— N-am aproape deloc. Nu ai ce invidia la mine. O minte capabilă ca a dumitale nu are nevoie de prea multă educație. Bogdan se așeză pe marginea patului ca un obișnuit al casei. Magierka își umezise degetele, încercînd să le curețe de cerneală.

— Eu mă gîndeam că dacă pictorului i-ar fi plăcut tabloul cu regele, aș mai fi cusut și altele și le-aș fi pus în vînzare la magazinul ăla din oraș unde se vînd tot felul de flecuștețe drept suveniruri. Să mă înțelegeți bine, nu mi-e de cîștig, dar într-un atelier trebuie să ai și mașini. Dacă ai o bormașină ești domn ! Să am eu la mine acasă un banc și o bormașină, aș repara jumătate din sat. Roata de tors e una și bormașina-i alta !

Bogdan întinse mîna după cana de pe masă și sorbi din ea fără fasoane. Ceaiul mirosea a salvie și a obligeană.

Magierka își privea oaspetele cu coada ochiului.

— V-ați mai gîndit la planul nostru... ?

Bogdan nu era în stare să-și amintească despre ce plan era vorba.

— Viitorul nostru comun în căsuța fiului meu! Nici nu ne-ar costa scump. Am să am camera mea și ce contează dacă în loc de un pat, or să fie două? Și-apoi, în fața a doi bărbați, Otylka n-are să aibă curaj să crîcnească, mai ales cînd unul din ei este un domn!

Oare din ce cauză oamenii, în apropierea morții, se cramponează atîta de viață? se întrebă Bogdan.

— Probabil pentru că trăim toți sub imperiul speranței, își răspunse, cu glas tare, sie însuși. Prezentul ne rănește adeseori. Ținta năzuințelor noastre rămîne în mod permanent inabordabilă și atunci ne-o proiectăm în viitor. Ne pregătim să fim fericiți mîine, dar mîine se transformă în prezent și niciodată nu atingem fericirea...

— Filozofările astea goale mie nu-mi plac și nici cu regrete să nu-mi vină nimeni! Aș vrea o bormașină și asta cere un motoraș electric. Dacă le-aș avea, aș putea să repar orice și nici n-aș cere bani, că doar timp am să am berechet...

Odată cu apropierea serii, nervozitatea Maiorului creștea, la fel ca tracul artistului amator înaintea unui rol important. Pensionarii căminului, asupra cărora nu existau îndoieli că vor adormi cu sforăituri încă după primele

cuvinte ale Maestrului, fuseseră conduși în camerele lor, cu ajutorul sorei Bernarda. Maiorul îi convinsese cu diplomație pe moșnegii și băbuțele respective că Maestrul vorbește neobișnuit de încet și monoton. O problemă, deloc neînsemnată, constituia Lojzka. Cu nici un preț nu se lăsase convinsă să se retragă în camera ei. În cele din urmă Maiorul acceptase s-o supravegheze personal. Dacă în timpul discuțiilor s-ar apuca să pună întrebări nelalocul lor, va găsi el o tactică potrivită pentru a abate atenția celorlalți de la ea. Televizorul din sala de lectură va rămîne toată seara închis, anunțase Maiorul pe un ton amenințător la adresa acelora care ar fi preferat în locul discuției cu Maestrul o șuetă fără pretenții intelectuale. Potrivi buchetele de flori din vaze și după aceea, emoționat la culme, se îndreptă spre poarta căminului pentru a-l întîmpina acolo, în calitatea sa de reprezentant, pe Maestru.

Sala de mese zumzăia de șoapte emoționate și discuții în surdină. Trebuise multă muncă de convingere pentru a-i face pe cîțiva din auditori să se îmbrace în haine bune. Nu puteau pricepe de ce este nevoie să se gătească ca pentru biserică. La o masă din colț Bernarda, Agea și Virginia, cu bonetele lor cu boruri largi ale ordinului Ursulinelor, vorbeau în șoaptă, curioase să cunoască un pictor în carne și oase. Ici și colo cîte unul mai morfolea încă din gingii — de altfel sînt unii care mestecă mereu, de dimineața pînă seara, fie măcar și o bucățică de coajă proaspătă și ni-

mic din ce se mai petrece pe lume nu-i interesează. Sînt ca acei oșteni-țărani din fosta armată cezaro-crăiască care veșnic, pe cîmpul de luptă, rupți de prezent prin gîndurile lor triste, mestecau pîine înainte de atac, la parăzile militare, în timpul ceremoniei religioase pe cîmpul de luptă, ba chiar și în momentele de așteptare a pedepsei corporale... își aminti Bogdan.

O privi furiș pe Xandra așezată în dreapta sa. I se păru calmă, poate doar puțin curioasă. Ședea dreaptă, o siluetă zveltă, îmbrăcată cu o rochie de culoare închisă, neobișnuit de sobră, care o prindea ca nici o altă toaletă. De-ar lua mai degrabă sfîrșit seara asta!

Își făcu intrarea doamna Sofi: baston cu măciulie de argint, țigara înfiptă într-un țigaret lung, ciorapi violeți cu irizări alburii. Sosise, bineînțeles, ultima. Nu putea să lase să-i scape o acțiune culturală, dar nici nu era cazul să se compromită așteptînd prea mult.

Pe coridor se auziră, în cele din urmă, apropiindu-se pași. În așteptare, sala de mese încremeni tăcută. Intră directoarea urmată de Maestrul condus de Maior. Răsunară aplauze și pe fețele oamenilor se așternură zîmbete largi, pline de respect. Singura care nu aplaudă fu Xandra.

Directoarea rosti doar cîteva cuvinte de bun venit și se dădu cu modestie la o parte. Știa că discursul Maiorului va fi lung, monoton și va cuprinde mai ales osanele la adresa comitetului de autogospodărire. Pe urmă o pensionară a căminului, îmbrăcată în rochie de

mătase înflorată, înmînă Maestrului un buchet, iar Maiorul îl invită să ia cuvîntul. Era convins că discuția va fi amicală, vie și întrebările numeroase, deoarece căminul „Ierusalim" nu se ferise niciodată de contactul cu arta. În prezent chiar locuiau acolo doi reprezentanți ai artei, doi protectori ai muzelor Thalia și Euterpe, doamna Alexandra Kálayová și domnul...

Bogdan nu-și mai auzi numele. Într-o secundă toată atenția îi fu atrasă de atitudinea oaspetelui care tresărise, dînd semne de surpriză și nesiguranță. Se aplecă spre Maior și-i șopti ceva. Acesta trebui să repete numele. Privirile maestrului se plimbau pe deasupra auditoriului căutînd grăbite...

— Xandra! exclamă el. Părăsi măsuța cu buchetul și se strecură printre mese pînă ajunse la ea. Xandra se ridică emoționată. Spre surprinderea publicului, o cuprinse fără șovăire în brațe și, cu veritabila lipsă de conformism a artistului, o sărută. O îmbrățișă îndelung, cu obrazul lipit de al ei. În cele din urmă o așeză pe scaunul ei și se întoarse la masa de unde trebuia să conferențieze. Nu se putea liniști, uitase ceea ce vroia să spună și-și căuta cuvintele. Vechile iubiri îmbătrînesc sub ochii noștri, ai celor cu suflete veșnic tinere. Cînd Bogdan, palid, o privi pe Xandra, văzu că are lacrimi în ochi.

Maestrul își revenise în cele din urmă.

— Am vrut să vă vorbesc despre altceva, prieteni, dar acum vă sînt dator, înainte de toate, o explicație. Există creatori care, după

ani îndelungați, ajung la opera lor capitală, și există alții care își încep cariera cu ea. Se pare că eu fac parte dintre aceştia din urmă. Odată, demult, pe cînd eram tînăr, am reuşit un lucru pe care zadarnic am încercat pînă astăzi să-l depăşesc. Oricare ar fi impresia specialiştilor, autorul are dreptul la o părere proprie. Cel mai reuşit tablou al meu este *Fata cu ulciorul,* pentru care îi sînt pe deplin recunoscător doamnei Xandra. Deoarece la naşterea unei opere este nevoie nu numai de talent și stăpînirea perfectă a meseriei, dar, mai mult decît toate, de acea subită iluminare pe care o numim inspirație...

Își făcură apariția batiste și se auziră smiorcăituri. Cei prezenți se întoarseră emoționați spre Xandra. Doar întregul „Ierusalim" se acoperise de slavă nemuritoare datorită ei. Numai doamna Sofi își aranja cu un aer concentrat broşa.

Maestrul începu să vorbească în sfîrşit despre procesul de creație. Privirile îi alunecau mereu către locul unde sta Xandra. Așezat lîngă ea, Bogdan intră, împotriva voinței sale, în raza vizuală a pictorului. *Fata cu ulciorul*... Își aminti o reproducere a tabloului apărută nu demult în ziarul local, însoțită de cîteva cuvinte, cu ocazia sărbătoririi a șaptezeci de ani de viață ai pictorului. Probabil o manifestare de simpatie și condescendență față de un concetățean de prin aceste locuri... Un nud de fată cu un ulcior pe umăr. Un tablou bun amintind periculos de bine maniera căutată

a lui Kremlička, prin concepția sa ceva între Eva și Primavera...

— Dumneata i-ai servit ca model ? şopti înfricoșat de ceea ce avea să-i răspundă.

Încuviință înclinînd capul, dar nu-şi dezlipi privirile de pe buzele Maestrului.

— Ne-am cunoscut bine pe vremuri...

Din nou sentimentul acela binecunoscut din trecut : te simți deodată mic, cu sufletul golit de puteri, pînă şi ultima fărîmă de superioritate și-a luat zborul. Prostii ! Ce drept are el, Bogdan, asupra trecutului Xandrei ? Același pe care-l are ea asupra trecutului lui. Cu singura diferență că pe Xandra o interesează trecutul lui, întocmai ca pe rîndunică zăpada de anul trecut.

— Era pe atunci scenograful teatrului nostru, el semna scenografia tuturor lucrărilor jucate...

Alături de Maestru se înălța zîmbetul sărbătoresc al Maiorului, care se lăfăia în cel de-al doilea scaun așezat la măsuța conferențiarului. Domnule Importanță, privește-mă și pe mine ! Acțiunea culturală de astăzi este opera mea, a mea ! Măcar o clipă de vanitate satisfăcută. Degeaba stai acolo lîngă el și-i cerşeşti favorurile, Maestrul are capul plin de altcineva...

Dacă tot trebuia să stea cineva alături de el, atunci măcar un reprezentant al artei locale... Xandra nu se prea potrivea, din cauza debutului intim al relației lor. Dar nu se afla oare aici şi... O întîlnire cu *doi* artişti, atrăgătoare prin însăşi diversitatea creației lor...

Pe președintele comitetului nu l-a dus însă mintea sa închistată la așa ceva. Dar, de fapt, ce le-ar fi putut povesti Bogdan acelor *dementi* cu priviri sticloase, luptînd să-și învingă somnul? Să le fi vorbit despre compoziție, armonie, instrumentație, sau despre contrapunct cumva? Poate că despre el n-are habar nici înfumuratul Maestru care face în mod demonstrativ paradă de modestia sa. Despre pictori se afirmă că sînt ființe pe jumătate inteligente. În tinerețe cică ar fi și sculptat domnul acesta Știe-tot, după cum el însuși a recunoscut. Sculptorii cioplesc piatra cu dalta și ciocanul de li se zguduie puținul creier ce-l au și sfîrșesc prin a se prosti pe neobservate, la fel ca boxerii sau fotbaliștii...

Bogdan o privea, din ce în ce mai des, cu coada ochiului pe Xandra. Simțea clar, contactul stabilit mai înainte se destrămase, expresia ei concentrată vădea din plin existența unui alt contact. Aerul ei vag visător dispăruse, iar privirea dezvăluia acuitatea prezentului... Și după masă se jeluise că-i murise pisica!

Iar Maestrul, ca un făcut, în loc să povestească despre tehnica picturii, bate cîmpii cu lucruri abstracte ca inspirația și ochii i se îndreaptă mereu spre Xandra. Vorbește despre stadiul productivității elevate a spiritului cînd în forul intim al artistului se formulează brusc, ca urmare parcă a unui impuls miraculos, viziunea fantezistă a viitoarei opere de artă... Nu i se par prea puține latinismele alea? Pentru cine și-o fi dînd atîta osteneală? Pe cine vrea să dea gata? Pe ființele astea sclerotice, cu pielița obrazului acoperită de un păienjeniș de vinișoare, cu figurile de pe care bătrînețea a șters orice urmă de expresie, întorcîndu-li-le în stadiul fețișoarelor roze și neștiutoare ale bebelușilor?

În cele din urmă, omul de la masă conteni și răsunară aplauze. Cîțiva ascultători mai receptivi se treziră din amorțeală și se alăturară, cam mahmuri, aplauzelor. Întrebările, datoria chinuitoare a întîlnirilor cu artiștii, cînd auditoriul, forțîndu-și zadarnic creierul parcă paralizat deodată își ferește privirile și în sinea lui îl trimite la dracu pe conferențiar, cu aerul lui de indulgentă așteptare cu tot. Sînt aici cîțiva oameni care ar putea să rupă această tăcere penibilă. Dar de ce oare ar trebui să se prefacă scepticul paroh că-l interesează ceva cu care n-are de fapt nimic comun?

Lucrurile care o interesau pe Sofi au rămas undeva, în urmă, într-o lume ce aparține de trecut. Maiorul nu-și amintea ca Maestrul să fi pictat vreodată un ofițer superior, iar spiritul Sametkăi era obsedat doar de tăcerea chinuitoare a fiului; revizorului Fîlc toată afacerea i se pare cumva dubioasă și Magierka preferă să-și amîne întrebarea — ce material ar fi mai potrivit pentru confecționarea unui mulaj — pe mai tîrziu, după ce întîlnirea va lua sfîrșit, într-o discuție particulară. Pentru Dumnezeu, nu cumva omul acesta cu coama lui de păr alb, pretențios ondulat, așteaptă ca tocmai *Bogdan* să-l întrebe ceva...?

Locatarii „Ierusalimului" îndrugară pînă la urmă cîteva întrebări și Maestrul, cu o afec-

tare prost simulată, le răspunse. Întîlnirea luă sfîrşit. Unchiaşii şi babele care trecuseră de mult peste ora lor de culcare, se îndreptau ameţiţi de somn spre culcuşurile lor.

Elita de intelectuali ai căminului luase loc, alături de Maestru, la o masă alungită prin alipirea a două măsuţe şi beau cafea.

Intimitatea tonului cu care se discuta îi repugna lui Bogdan. Cel mai mult însă îl irita aerul condescendent al Maestrului. Aş putea face ceva pentru domnul Pavlus ? Poate o bursă ? Am cîţiva cunoscuţi la Uniunea Compozitorilor, deşi nu prea stau multă vreme în Praga. Ar trebui doar ca Bogdan, îndată ce va termina partitura noii sale compoziţii, să-l anunţe pe Maestru...

Bogdan şedea la masă, arborînd un aer rece, posomorît şi aproape că nu deschidea gura. Să fi fost o provocare intenţionată din partea Maestrului ? Ce oare îl îndreptăţeşte pe omul ăsta... ? aprecierile de pe vremea cînd premiile de stat se dădeau cu amîndouă mîinile ? Profesionalismul de nivel satisfăcător ? Asta nu l-ar îndreptăţi să se fuduleascã atît de tare... Ce-a mai rămas ? Decoraţia în grafit, de un gust îndoielnic, a unei săli de aşteptare dintr-o gară nouă construită undeva, în raion...

Azi nici măcar un cîine vagabond nu l-ar mai lătra pe Maestru, iar la Praga i-a trecut de mult vremea onorariilor. Un artist raional ! Poate că-i fericit atunci cînd este invitat la cîte-o astfel de întîlnire în vreun cămin de bătrîni !

Maestrul se ridică şi ceilalţi odată cu el. Îi oferă Xandra plăcerea de a cina împreună cu el ? Doamna directoare să nu se teamă, o va conduce înapoi înainte de miezul nopţii...

S-a întors ca vîntul din camera ei, cu şalul de lînă cu franjuri aruncat neglijent pe umeri, deasupra rochiei de culoare închisă, cu ochii plini de pe acum de imaginile lumii aceleia aflate dincolo de zidul „Ierusalimului". Cum ar fi putut să mai rămînă în ei măcar o singură, unică sclipire încurajatoare pentru Bogdan ? În fugă abia a avut timp să-i strîngă uşor braţul deasupra cotului, a fluturat mîna în semn de rămas bun celorlalţi şi s-a dus.

Cîţiva din membrii comitetului de cămin i-au condus pînă la poartă. Bogdan nu. Chiar şi fără să fi fost de faţă a simţit cu precizie clipa în care Xandra, cu o mişcare tinerească, s-a aşezat în maşină alături de Maestru. Vuietul insistent al ambreiajului s-a năpustit pe scări în sus şi luminile farurilor s-au prelins pe pereţii culoarului.

Duduitul maşinii s-a îndepărtat şi ecoul lui s-a stins. A amuţit şi zgomotul paşilor pe coridoare, şi pocnetul ultimelor uşi trîntite înainte de instalarea liniştei nocturne. Peste clădirea căminului s-a aşternut încetişor tăcerea. O tăcere surdă, usturătoare şi amară ca cea care rămîne după plecarea unei persoane ce n-a lăsat în urma sa vibraţia neauzită dar cunoscută a contactului reciproc al gîndurilor.

Bogdan se îndreptă încetişor spre camera sa. Golul din inimă îl apăsa cu greutatea unei

pietre de moară. Puse mîna pe clanță, dar sforăitul răsunător al preotului, din spatele ușii, îl învălui deodată ca o pătură înăbușitoare. Afurisit fie vecinul de cameră, afurisită propria sa slăbiciune, incapacitatea de a scăpa de el izvorîtă din menajamente! Atîta timp liber iremediabil pierdut în toți acești lungi ani petrecuți aici! Simfonia în patru părți a lui Bogdan Pavlus ar fi putut azi să răsune în eter, captată în difuzoarele instalate în sufragerie, dacă n-ar fi existat vecinătatea aceasta. Dar parcă te mai poți gîndi la activitatea creatoare, atunci cînd te scutură idiosincrazia... ?

Din celălalt capăt al culoarului se auzi deodată zgomot. Un glas gîlcevitor se auzi mai tare atunci cînd cineva deschise o ușă, trîntind-o de perete. Memento-ul cultural a luat sfîrșit. Să plonjăm din nou în balta banalităților, meschinăriilor, certurilor... Porni indignat în direcția aceea. Auzi glasul tremurător al Sametkăi și, din spatele ușilor, ocările puternice ale Šlosárkăi.

— ...Să mă acuze pe mine că aș fi murdară! Tocmai pe mine... Sametka, în halat de noapte, întinsese brațele spre el ca spre un apărător. Să știe fiul meu, mîine chiar m-ar lua de aici... !

— Să vă fie clar odată pentru totdeauna, doamnă, rosti cu voce răgușită Bogdan, niciodată n-o să vă mai ia de aici, niciodată! A plecat la congres și nu s-a mai întors, i s-a oferit ocazia s-o șteargă peste ocean și n-a știut cum să scape de dumneavoastră! Copiii noștri sînt buni, cumsecade, recunoscători și ne iubesc cu ardoare, numai atunci cînd sîntem deja în pămînt! De mult trebuia să vă spună lucrul acesta directoarea sau sora Virginia și să nu vă păcălească! Acum cel puțin știți, trebuia odată și odată să dea cineva adevărul pe față!

— Domnule Pavlus! Dinspre camera de gardă a surorilor se apropie în fugă sora Agea. Sametka rămăsese locului tremurînd toată, fără să priceapă nimic, și, bîjbîind cu mîinile de-a lungul peretelui, îl prinse pe Bogdan de mînecă. Falca îi căzuse, tremurînd, în jos.

— Nu-i adevărat, nu-i așa că nu-i adevărat ?... Jirka al meu niciodată... Nopțile tricotam pulovere, ca să poată el să-și termine facultatea, nu m-am mai măritat a doua oară de teamă că tatăl vitreg n-o să-l iubească... Sametka își sprijini fruntea pe brațele încrucișate rezemate de perete, întocmai ca o fetiță certată și izbucni într-un plîns sfîșietor, fără oprire.

— Nu trebuia să faceți asta, domnule Pavlus! Nu în felul acesta, îi spuse Agea. Bogdan n-o mai văzuse niciodată atît de mînioasă. O conduse pe Sametka în odaia ei și imediat după aceea răzbiră prin ușă mustrările sale severe adresate Šlosárkăi. Puțin a lipsit ca totdeauna calma Agea să nu strige la cotoroanța de babă.

Bogdan rămăsese în coridor, în spatele ușii închise, strîngînd cu furie maxilarele încleștate. Propriile sale cuvinte îi reveneau în minte ca un ecou brutal și, la un moment dat, nu-și

mai putu da seama ce s-a întîmplat de fapt. De dormit nici nu putea fi vorba, așa că începu să se plimbe fără țel pe culoar. Trecu prin fața vitrinei. Alături de figurinele cioplite și de exponatele naturale, se afla acolo un cerb împăiat, cu fața de stofă, și cu coarne groase. Mergînd încet Bogdan ajunse în fața ferestrei sale de la capătul culoarului. Își aminti cu amărăciune că, din momentul venirii Xandrei, nu mai veghease în felul acesta, în singurătate, în fața ei. Pînă azi.

Discul de aramă al lunii atîrna deasupra coroanelor întunecate ale stejarilor de pe dig, înfiorînd oglinda lacului, și aninînd deasupră-i o cingătoare strălucitoare. Era o noapte caldă, cu lună, de început de vară.

Nu demult, o invitase pe Xandra la niște crenvurști și o vodcă, cheltuind rația de bani pe o săptămînă înainte. Maestrul va comanda ca aperitiv salată de homar cu maioneză, iar după cină șampanie. După aceea Xandra se va reîntoarce la crenvurștii serviți odată pe săptămînă la bufetul de melaminat din apropierea „Ierusalimului".

O aberație. Totul e o aberație. Ar trebui să-i fie rușine, e om bătrîn doar ! Unde a dispărut detașarea lui condescendentă față de cămin și de locatarii lui ? E o copilărie. Mîine dimineață Xandra va apărea în pantalonii ei de doc la micul dejun, va arunca vreo impertinență măruntă la adresa doamnei Sofi, își va aprinde o țigară și totul va reintra în normal. Conferința și întîlnirea cu Maestrul vor fi înghițite de apele uitării.

Prin fereastra deschisă se furișa în coridor noaptea călduță, cu șoaptele ei tainice, cu zborul împleticit al liliecilor, cu toată viața și dragostea ei invizibilă, dar presimțită. În coroana arțarului din apropiere piuia prin somn o pasăre.

Afurisita de Forejtka cu vagabondajele ei ! Totul este în interdependență, o cauză cît de mică declanșează o reacție în lanț. Să n-o fi păscut ghinionul pe baba vagaboandă (în „Ierusalim" totul se află — mai devreme sau mai tîrziu, dar mai curînd, mai devreme) nu l-ar fi întîlnit pe pictor și pictorul n-ar fi cunoscut căminul „Ierusalim" și Bogdan ar fi putut avea acum vise plăcute și frumoase.

O porni spre odaia sa, ocoli vitrina, se opri și-și mușcă buzele. În liniștea nopții din camera Sametkăi, răzbeau prin ușă hohote înăbușite.

— Soră, ar trebui poate să-i iei Sametkăi somniferele. Aici oricine are în noptieră un depozit întreg. Ca măsură de prevedere...

Agea îi aruncă o privire străină și înghețată și se îndepărtă fără să-i răspundă.

Fereastra era, bineînțeles, închisă și aerul irespirabil. Deschise fereastra cu zgomot, dar preotul, infirmînd regula, cu cît îmbătrînea, cu atît dormea mai profund. Bogdan se întinse pe pat cu mîinile sub cap.

Mîine-i sărbătoarea iubirii...
Trezi-mă-voi odată cu zorii,
Ca primul să-ți vin la fereastră
Să-ți fiu alesul privirii...

Nu-şi dădea seama de ce tocmai acest fragment se ivise obsedant din străfundurile memoriei. Nu demult Xandra îl fredonase în prezenţa lui. Exhibiţionism ? O subretă de operetă şi un clasic — cum se pot împăca oare aceste noţiuni ?

Spune-mi, cum aş putea să văd
Iubirea ta de-i dreaptă ?
E-n straie vechi, cu un toiag în mînă
Şi trage un picior...

Ar fi jucat oare, ţinînd locul vecinei sale de cameră, şi rolul Ofeliei ?

Prin fereastra deschisă pătrunse în odaie zgomotul îndepărtat al unei maşini. Bogdan îşi ţinu răsuflarea. Nu fi prost ! Atît de repede ? Doar dacă nu s-or fi certat. Proiecţia umbrelor stejarilor pe perete se derulă în fugă, sub conurile de lumină ale farurilor, maşina grănicerilor trecu şi zgomotul motorului slăbi. Se instală din nou liniştea, liniştea aceea adîncă, profundă a nopţii acestor ţinuturi la margine de lume, cu populaţie redusă, unde un călător nocturn e o raritate.

Timpul se scurgea greu. Intervalurile dintre sferturile de oră anunţate cu glas dogit de alamă de orologiul castelului, păreau fără sfîrşit. Nici nu mai încercă să-l trezească pe preot din somnul lui însoţit de sforăituri şi gemete, deoarece ştia că azi n-ar putea adormi nici dacă ar fi singur în odaie.

Cîndva, demult, făcuse curte unei fete. Era elev în clasa a opta. Cîţi ani să fie de atunci ? Dumnezeule ! Cincizeci şi cinci ? Se plimbau

prin oraş, drumul, nu ştia cum se făcea, îi aducea mereu prin faţa unui bijutier. Fata rămînea de fiecare dată să privească îndelung un inel cu turcoaz, de mare efect. Bogdan prefera natura, îi culegea flori în luncă, îi scria poezii în jurnal (şi acum încă îl mai jena amintirea că-l plagiase întrucîtva pe Hálek), îi recita din Mácha *, ştia pe atunci pe dinafară aproape întregul poem *Maj*. Dragostea de literatură îi apropiase. Din compasiune, fata obişnuia să citească pagini întregi unui domn în vîrstă, să fi avut cincizeci de ani (Bogdan zîmbi pentru a doua oară). Era un prieten bogat şi necăsătorit al familiei fetei, se îmbolnăvise şi aproape că, se zicea, nu mai ieşea din casă. De cîteva ori a întîrziat la întîlnire iar odată n-a venit deloc — Bogdan a făcut ceva la care nu se aştepta nici el însuşi, cu atît mai puţin fata. A sunat la uşa bătrînului domn. A venit să-i deschidă ea. Vrînd să-şi strîngă mai mult halatul aruncat în grabă, a obţinut, de teamă, un rezultat invers : sub halat era goală.

Bogdan se ridică şi-l scutură pe preot pentru a scăpa măcar de acele zgomote insuportabile. În picioare, lîngă fereastră, se sprijini de parapetul geamului. Luna scăpătase dincolo de linia pădurii. De undeva, din întunericul aleii, ajungeau pînă aici şoapta îndrăgostiţilor, rîsete înăbuşite, unda slabă a

---

* K. H. Mácha (1810—1836) poet romantic ceh, autor al poemului lirico-epic *Máj* (n.t.).

unei muzici de jazz transmisă de un tranzistor.
În cel mai scurt timp se va duce la oraş şi-şi va vinde inelul de aur cu turcoaz. Doar din zgîrcenie l-a ţinut pînă acum în buzunarul hainei, ci mai curînd de teama obscură că va veni vremea cînd Xandra, din cine ştie ce motive serioase, va avea neapărat nevoie de bani şi el nu va şti de unde să-i ia. A făcut o greşeală. Trebuia să vîndă inelul şi s-o invite la cină în oraşul reşedinţă de raion. Poate că invitaţia de azi nu i-ar mai fi luat atîta ochii...
Se întinse din nou pe pat. Timpul se scurgea ca o lavă densă, pe cale de solidificare, din ce în ce mai încet. Trecuse de miezul nopţii. Veghea începuse să alterneze cu frînturi de somn. În sfîrşit, motorul unei maşini. Bogdan se apropie de fereastră, cu capul greu de durere, încordare şi nesomn. Nu mai era nici o îndoială. Maşina încetinise şi se oprise, cu farurile stinse, în locul de parcare din faţa porţilor. De jur împrejur linişte adîncă. Îndrăgostiţii se întorseseră demult la castel. Discuţia cu jumătate de glas nu mai lua sfîrşit, dar de înţeles nu se putea înţelege nici o vorbă. Nu le-au ajuns cele cinci ore de cînd sînt împreună ? Auzi rîsul ei, pe urmă, după cum i se păru lui Bogdan, o şoaptă ca de om băut, după aceea cuvintele conteniră brusc ca atunci cînd doi se sărută ca de rămas bun.
În cele din urmă Maestrul se mişcă, îi ajută să coboare din maşină şi, cu un gest exagerat, îi sărută mîna. Crai bătrîn ! Aşteptă pînă ce

Xandra descuie uşa cu cheia împrumutată, se aşeză la volan şi porni motorul. Farurile maşinii, în mişcarea ei de întoarcere, destrămară cu aroganţă şi brutalitate întunericul odăii.
Bogdan se aşeză pe marginea patului. Zgomotul motorului slăbi pierzîndu-se în depărtare. Prin faţa uşii trecu ţăcănitul tocurilor ei. Un mers elastic, tineresc ce amintea mai curînd de Xandra cea de douăzeci de ani, cea care-i pozase Maestrului pentru tabloul *Fata cu ulciorul*.
În odaie pătrunse bîzîind un fluture de noapte, care se izbi cu aripile de pereţi, de lampa din tavan, fîlfîi pentru o secundă, lăsînd o senzaţie neplăcută, chiar pe lîngă obrazul lui, astfel încît Bogdan simţi agitaţia aerului provocată de aripi. Măcar de-ar intra în gura preotului, în trîmbiţa aceea larg deschisă a Ierichonului, capabilă să dărîme zidurile „Ierusalimului".

11

PE DIGUL ce ducea spre oraş se hurducăia un fel de ladă mare neagră cu o cruce pe capac. Pecina, amatorul de călătorii gratuite, făcea ultima sa cursă pe blat, îi stătea pe limbă lui Magierka să spună. Se stăpîni însă şi nu zise nimic. Prea mulţumit n-ar fi fost bătrînul Pecina. Îi plăcuse viteza şi, cu zîmbetul său dezarmant, se suise în autobuzele

ce-l duceau pînă hăt departe, numai pentru un simplu „să-ți ajute Dumnezeu!" Caii ajunși la vîrsta pensiei cunosc însă numai drumul de la casa morții pînă la capela mortuară din orășelul din apropiere, iar pe răposați nu se cade să-i duci la trap.

Liniștitul și timidul moș Pecina își părăsise pe neașteptate locul de la masa din sufrageria căminului. Doar prin modul în care se călătorise în veșnicie trezise atenția. Autobuzul din Větrná Lhota oprise în stație. Bătrînelul ședea într-un colț la fereastră și privea spre „Ierusalim". Am ajuns acasă, moșule! Abia cînd șoferul îi pusese mîna pe umăr, bătrînul se rostogolise în tăcere pe banchetă. Avusese o moarte frumoasă, murise în plină viteză, în timpul unei excursii, cu conștiința îmbătătoare a unei călătorii efectuate pe gratis. Oricum ar fi fost, golul lăsat de unchiaș în viața „Ierusalimului" nu era prea adînc și timpul l-a umplut mai repede decît acoperă vîntul deșertului urmele lăsate de un pelerin în nisip.

Curînd după ce cortegiul mortuar trecuse pe sub coroanele stejarilor ca prin fața unei gărzi de onoare, moș Magierka, cu pași mărunței, săltăreți, o apucă în aceeași direcție. Se opri locului, cătînd cu priviri concentrate spre oraș, cu ochii mijiți și gura întredeschisă, ca să vadă mai bine. Dar șoseaua din fața lui era, cît o cuprindeai cu privirea, deșartă. Scoarța unui bătrîn stejar îi atrase atenția. Vreo ciocănitoare sfredelise o gaură în coajă și Magierka îi încercă adîncimea cu degetul.

Pe urmă se puse din nou în mișcare, pe cap cu șapca veche de mecanic, din piele, cu cozoroc tare, pe vremuri lucios. Deodată se opri. Dinspre oraș se apropia poștașul. Magierka prinsese parcă rădăcini, dar acum, în nemișcarea sa, nu mai era așteptare, ci frică.

Poștașul se apropiase, cu pelerina fluturînd în vînt. Îi făcu moșneagului un semn de salut și trecu mai departe. Magierka se răsuci să privească dezamăgit în urma lui. Factorul întoarse capul, își pierdu puțin echilibrul, frînă și coborî de pe bicicletă. Se întoarse cîțiva pași, dar nu trebui să facă prea mulți, căci bătrînul se grăbi în întîmpinarea lui. Schimbară cîteva vorbe, dar poștașul nu scotoci prin geantă după vreo scrisoare. La urmă, cu un gest parcă de regret, îi atinse mîneca, se sui pe bicicletă și se îndreptă spre „Ierusalim". Magierka privi în urma lui pînă ce dădu colțul și intră pe poartă. Pe urmă se așeză pe iarbă într-un fel complicat, plecîndu-și întîi un genunchi, apoi celălalt. Se sprijini cu spatele de bătrînul stejar cu coaja găurită și stătu așa vreme îndelungată, privind fix, fără să clintească, spre eleșteu. Găsi o pietricică și o aruncă. Unda verde a lacului o înghiți, închizîndu-se deasupra ei, în mod definitiv și irevocabil.

Bogdan, martorul întîmplător și tăcut al acestei a doua fețe ascunse a sufletului lui Magierka, își părăsi locul de la fereastră. Aici își are aproape fiecare partea sa din „fața nevăzută a lunii", doar că puțini dintre ceilalți doresc s-o vadă vreodată. Iar în cazul în care

totuși s-ar întîmpla, atunci numai din răutate sau pentru a-și ușura propria lor povară. Nenorocirile vecinilor, chiar îngropate în trecut, par că diminuează cumva propria noastră nefericire.

Se înțelesese cu Xandra ca astăzi să facă împreună o lungă plimbare. Timpul trece și Xandra nu mai iese din camera ei. Nu cumva, din întîmplare, intenționează să-l pună iar pe jar ? De parcă în ultima vreme, începînd cu seara petrecută împreună cu pictorul, nu l-ar fi făcut să sufere de-ajuns. Se pare că în om defectele dăinuie mai ușor decît calitățile. Ușurința cu care, din capriciu, își calcă cuvîntul, a adus-o cu ea din zilele tinereții și celebrității sale, fără să se gîndească la faptul că, între timp, ambele au trecut.

Își amintește de plimbarea pe care o făcuseră atunci, demult, cu mașina, de masa luată în oraș și de întoarcerea încununată cu acel sărut multpromițător, în fața intrării. Toate nădejdile sale îndelung mocnite și arse dintr-o dată și le-a pus atunci într-o întîlnire viitoare, ferm stabilită. Totul lăsa să se înțeleagă că seara aceea va fi hotărîtoare. Alexandra pur și simplu n-a venit : a uitat sau n-a vrut — sau totul n-a fost decît un capriciu trecător ? A obținut cu insistențe o nouă întîlnire, i-a reproșat neseriozitatea, el, cu inima rănită, umilită și înghețată — ea cu ochii ei verzi strălucitori larg deschiși nepricepînd nimic. Pur și simplu nu a avut chef să vină, și ce-i cu asta ?

Acum, draga și aparent inaccesibila mea Alexandra, vei veni foarte des la întîlniri. Foamea te va aduce de trei ori pe zi în sufragerie, vei aștepta pe bancheta albă din fața cabinetului medical, vei urmări filmele fără să le mai selectezi, filme demult rulate în interiorul țării, ba poate că ai să mergi și la capelă, să-ți înalți cugetul — nu întru propria ta slavă, ci a lui Dumnezeu.

Satisfacția răutăcioasă este un leac puțin eficient împotriva nemulțumirii ce-i apasă ca o zgură sufletul. Se plimbau împreună, seara, cînd nu urmăreau programul la televiziune, se așezau la aceeași masă, nici unui alt pensionar al „Ierusalimului“ nu-i acordase Xandra onoarea prezenței sale în asemenea măsură ca lui Bogdan și totuși îi scăpase printre degete. Cum ar putea obține ce își dorea cel mai mult ? Să-l caute nerăbdătoare cu privirea, să se atașeze sufletește de el ? Ce-ar fi să-și înăbușe ambițiile sale mari și să împletească înclinația sa componistică cu cunoștințele profesionale ale Xandrei încercînd să scrie împreună o operetă ? Atît de departe e intenția de faptă ! Încercase zadarnic înainte de a scrie un libret să compună măcar o singură melodie de muzică ușoară modernă. Ceea ce ieșise suna greoi și avea aerul desuet al unui stil ce nu mai era la modă. De altfel, Xandra își pierduse complet entuziasmul. Să muncească la ceva în care ea însăși, cu certitudine, nu va apărea niciodată... ?

Pe coridor apăru Bernarda. Încă de departe îi citi în priviri că pe el îl caută. Se opriră

alături unul de altul. Ea își atinse, cu mîna nesigură, crucea de fildeș de pe piept.

— Nu-mi place deloc cum arată Sametka, zise ea ferindu-și privirile. O privi îndeaproape. Dintre surorile ordinului, Bernarda era cea cea mai tînără. De multe ori își frămîntase creierii vrînd să afle ce anume o făcuse pe această ființă robustă și optimistă să-și ascundă speranțele ei de femeie sub rasa neagră a resemnării. O altă „față nevăzută“ a celor de aici. Dacă ar fi vrut, probabil ar fi pătruns taina celorlalți, dar răscrucea fatală din viața Bernardei cînd, întorcînd spatele lumii, a pornit-o pe calea aceasta neobișnuită și neumblată, n-o va putea descoperi niciodată.

— Sametka a devenit o umbră fără trup, abia mai pune gura pe mîncare, de trei ori pe noapte vine să ceară un somnifer...

Cercetă cu atenție obrazul tînăr din fața sa. Îmbătrînise și căpătase încet-încet trăsătura aceea cunoscută, severă și dură, a celor ce-și îndeplinesc doar datoria, lipsiți în mod constant de elanurile și emoțiile ce dau aripi sufletului.

— ...M-am gîndit ce-ar fi să-i trimitem Sametkăi o scrisoare ca din partea fiului...

Bogdan își mușcă buzele.

— Am încercat eu însumi, dar am renunțat. Oamenii învățați scriu probabil altfel, eu, pe lîngă toate altele, aș mai face și greșeli de ortografie...

— N-o putem păcăli așa ușor pe Sametka. Băiatul ei este în America, iar plicul ar purta ștampila unei localități oarecare din Cehia...

— Ca emigrant poate că n-ar fi vrut să scrie de-a dreptul. M-am gîndit să spunem că a trimis scrisoarea prin cineva, ca să nu-i producă neplăceri mamei sale. Șoferul de pe mașina de aprovizionare ar putea pune scrisoarea la o cutie în capitala regiunii...

După aceea, în camera de gardă a surorilor, în dosul ușilor închise, a început să prindă contur o scrisoare plină de cuvinte consolatoare. Bernarda și Bogdan își aduseră aminte de toate cîte prinseseră din povestirile Sametkăi referitor la viața ei și a fiului docent, născociră cele mai credibile întorsături, fiindu-le de folos și împrejurarea că adevăratul expeditor ar fi rămas poate, din motive de prevedere, doar la nivelul generalităților și nu s-ar fi lansat în detalii. Opera lor comună începu să semene cu un joc palpitant în care ambii parteneri se întrec în născociri. La un moment dat Bogdan a izbucnit în rîs, Bernarda l-a privit surprinsă și atitudinea ei s-a răcit. Bogdan n-a mai îndrăznit s-o privească în ochi.

Limbile ceasornicului din turnul castelului se mișcau astăzi mai repede ca altădată. Bogdan trecu, de cîteva ori, fără nici o treabă prin fața ușii Xandrei, intră în sala de lectură, aruncă o privire și în sala de mese. Mă compromit ca un puști dintr-a șasea, își spuse rușinat. Reuși cu greu să-și înfrîngă emoția de licean, cînd, în sfîrșit, o întîlni pe Xandra.

O porniră pe cîmpia învăluită în amurg. La marginea pădurii sînzienele își împrăștiau mireasma lor de miere. Din cuiburile păsări-

lor se înălțau strigătele puilor înfometați, în verdele grînelor puteai citi promisiunea apropiatului belşug al verii iar în sertarul de la biroul Bernardei zăcea o scrisoare lipită şi francată. Cum poate o scrisoare atît de mică să arunce în suflet o umbră aşa de mare?
Cel mai frumos anotimp al anului este trecerea de la primăvară la vară... Cîte voi mai apuca? Alaltăieri moş Pecina se bucura de miresmele naturii înconjurătoare. O clipă, mai scurtă decît un suspin — şi întunericul înghețat în care niciodată nu va mai pătrunde soarele. Există o consolare în faptul că cel puțin clipa din urmă şterge toate ambițiile şi nedreptățile, la fel de dreaptă şi la fel de crudă atît față de cei puternici, cît şi față de cei slabi, față de creatorul Simfoniei a noua, ca şi față de un locatar neînsemnat al „Ierusalimului", poreclit Compozitorul?
— Ce sens mai are toată străduința omenească dacă dăm uitării pînă şi cea mai bună operă a noastră?
— Nu ştiu. Poate că nici unul.
— Dar ar fi îngrozitor, Xandra! Tot ce-i pe lumea asta, orice viață, eveniment, lucru, totul trebuie să aibă un sens.
— Totul nu. Ce sens are ciocnirea a două trenuri? Ce sens are moartea de cancer a unui tînăr? Uită-te la babele astea rele, din cămin! Nici viața omenească n-are un sens, cîtă vreme omul nu-i în stare să-i dăruiască unul!
— Nici nu doresc altceva. E un păcat să năzuieşti a-ți depăşi propria ta sărmană limită

în timp? În oameni a existat întotdeauna setea după o frîntură de veşnicie...
— Doar că în viață nimic nu-i veşnic, doar transformarea.
— La ce slujeşte? Nici un fel de schimbare nu te ajută să scapi de propriile tale contradicții.
— Eu nu vreau să scap de mine, ci de „Ierusalim".
Bogdan se opri, cu mîinile atîrnîndu-i neputincios de-a lungul coapselor.
— Nimic... chiar nimic nu te leagă de „Ierusalim"? Culese un buchețel de violete şi le întinse Xandrei. Le duse la nas şi aspiră.
— Mulțumesc, chiar dacă sînt de pădure şi nu de seră.
— La fel e, probabil, şi cu „Ierusalimul". Şi la fel e şi cu mine, spuse, fără să-şi poată singur explica de ce luase un ton iritat.
— Am impresia că te-ai sculat cu fața la cearceaf. Sau cumva Sofi m-a forfecat iar? Ar trebui să-şi dea seama, vlăstarul de nobili, că în felul acesta nu-mi face rău mie, ci dumitale.
— O nedreptățeşti puțin. După anexarea Austriei a refuzat să colaboreze cu naziştii. Era un act de curaj pe atunci din partea unei vieneze.
— Nu văd legătura...
— Anii protectoratului, asupra cărora ai menținut tăcerea. Nu mă încîntă faptul că Sofi ştie despre dumneata cu mult mai multe lucruri decît cunosc eu. Numai că şi judecățile oamenilor sînt supuse timpului la fel ca şi

memoria. Poate că în realitate totul a fost altfel.

— N-ai vrea să încetezi cu cimiliturile ?

— În versiunea doamnei Sofi, după război ai avut anumite dificultăți în procurarea unui angajament. Ca de altfel mulți alții care, în timpul ocupației, s-au... într-un fel... cum să spun... ?

— Nu mi-a atîrnat Sofi, din întîmplare, și altă tinichea ? Nu sînt obligată să dau socoteală de trecutul meu, dar ca să fii liniștit îți spun : în timpul ocupației m-a onorat cu favorurile sale o personalitate politică a protectoratului. Nu sînt eu vinovată dacă, din cînd în cînd, trebuia să apară în public alături de uniformele germane. Îi înghițea pe nemți la fel de puțin ca și mine. Odată, cînd m-a dus la un dineu oficial, a ieșit scandal. Un *sturmbanführer* beat a întrecut măsura, asta m-a înfuriat și i-am aruncat în față vinul din pahar și cu *ritterkreuzul*. Și azi parcă văd cum s-a aprins la obraz, căpătînd o culoare vișinie ce s-a întins pînă la urechi. Scena aceasta era să-l coste pe prietenul meu postul. Dacă i-aș fi dat frițului una peste bot, cavalerul meu ar fi luat drumul lagărului de concentrare. Că o tînără colegă a folosit această întîmplare pentru a avansa și a face carieră, asta nu poate surprinde pe nimeni. Și Sofi, cu versiunea ei denaturată, intră în aceeași oală. Numai că subretă tot n-ar putea deveni, chiar dacă din mine ar face o Eva Braun.

Mergeau pe o cărăruie de pădure. Bogdan îi oferi brațul. Îi strînse delicat cotul, poate

din recunoștință pentru ușurarea produsă. Cînd este vorba de o ființă apropiată, te apasă și faptele petrecute demult, trecute sub tăcere. Ah, Doamne ! Xandra acelor ani ! Nici nu se miră de ofițerul acela neamț...

Mergeau prin pădure, ținîndu-se la braț, ca doi îndrăgostiți. Bogdan nu era sigur că Xandra e conștientă de dragostea lui. *Tîrziu* — nefericit cuvînt pentru neputința saturată de dorință. Să nu regreți niciodată nimic ! încercase un unchi cinic să-i vîre în cap la tinerețe. Lui îi convenea să vorbească, nu cunoscuse probabil niciodată dorința tîrzie fără speranță de împlinire erotică. Dacă-și va compune vreodată simfonia — și Bogdan nu vrea să admită că n-ar mai scrie-o — o parte va fi intitulată *Melancolie*, strigătul dezamăgirii, nostalgia calmă a împăcării cu această ireversibilă certitudine cuprinsă în nefericitul cuvînt *tîrziu*...

La dreapta lui, și Xandra părea întinerită. De ce nu ? Bogdan, pictorul și, mai puțin fățiș, Maiorul ! Ecoul vechilor cuceriri se întorcea peste ani la ea. Totdeauna mi-a plăcut să sucesc capul bărbaților, mai mult decît să trec prin obositoarele stări ale nebuniei de a te îndrăgosti... Asta-i ea, Xandra, și nu va înceta probabil pînă la moarte să sucească capul bărbaților.

— Înlocuitorul lui Pecina s-a grăbit, arătă Bogdan cu capul. Autobuzul de după amiază oprise la întretăierea de drumuri spre castel și unicul pasager, cu un geamantan de pînză gudronată în mînă, se îndreptă spre „Ierusa-

lim“, deși nu era zi de vizită. Îl întîmpinară cam încurcați, în scrisoare indicaseră doar o dată mai tîrzie a sosirii. Patul mortului abia se răcise și Černá Máry nici n-apucase să ia din capelă giulgiul funerar.

— Două zile încoace-încolo, ce mai contează ? Noi, pensionarii, nu ținem așa de tare la trecut. Grygerek mă cheamă, se prezentă el directoarei, deși aceasta știa cu siguranță cui a dat locul rămas liber prin deces. Privi cele trei medalii strălucitoare de pe pieptul lui. Evident, călătorise astfel din locul său de baștină, din celălalt capăt al țării.

— Vom avea, prin urmare, doi eroi în mijlocul nostru — tovarășul dumitale de luptă, Maiorul nostru, este președintele comitetului de cămin. Cînd se va ivi prilejul, voi încerca să vă cazez în camera lui, aveți, în mod cert, amintiri comune, i se adresă directoarea încurajator noului venit. Dar Grygerek, după cît se părea, n-avea nevoie de încurajare. Refuză hotărît oferta sorii Bernarda de a-i duce valiza la primul etaj.

— Am luat cu asalt Cota 295, „Chmurnîi“ ! Urááá ! — scoase un adevărat strigăt — și acum să-mi ducă geamantanul o femeie ? Unui soldat care a primit botezul sîngelui lîngă Tarnopol ?

— Fiți binevenit la „Ierusalim“, domnule Grygerek ! Ați fost informat, desigur, de existența comitetului nostru, cu a cărui conducere m-au însărcinat, prin vot deschis, locuitorii căminului de aici. În cazul în care veți avea vreo reclamație, neînțelegere, sau propuneri

de îmbunătățire, adresați-vă comitetului, de preferință prin intermediul meu, sau prin mijlocirea celorlalți membri ai comitetului cu care vă voi face cunoștință pe măsură ce se va ivi ocazia.

Micuțul Grygerek ridică privirile bănuitoare sub sprîncenele răzvrătite.

— Mi s-a spus că în fruntea comitetului se află un fost luptător zborovian. Așa-i ?

Maiorul clipi din ochi, aruncă o privire celor trei medalii și încuviință printr-o ușoară înclinare a capului. Grygerek își propti mîinile în șold.

— De cînd oare luptătorii de la eroicul Zborov se adresează unul altuia cu *domnule ?* De cînd oare frații oțeliți în legendara armată siberiană își spun *Dumneavoastră ?*

— Ai dreptate, camarade, bineînțeles... Au trecut atîția ani... Ce grad ai obținut ?

— Gradul nu contează, o inimă vitează-i totul ! Cînd m-am prezentat rușilor eram soldat în regimentul 42, după șase ani de lupte m-am întors ca fruntaș în patria mea liberă. Zborov, Syzran, Cita pe Baikal, se bătu de trei ori în piept, și de fiecare dată nimeri cu arătătorul său strîmb în mijlocul cîte unei medalii.

— Un locțiitor ideal al președintelui de comitet ! îi spuse Bogdan Maiorului, în timpul prînzului. În sfîrșit, bărbatul mult așteptat !

Maiorul își feri privirile din calea ochilor lui malițioși.

— Poate că totuși n-ar fi indicat să mărim numărul membrilor din comitet, nemaiținînd

seama de faptul că ar fi nevoie de alegeri suplimentare. Cred că prin eforturi sporite și cu ajutorul vostru substanțial, al celorlalți membri ai comitetului, am să reușesc să fac față îndatoririlor de președinte, fără un adjunct permanent...

La scurtă vreme după ce bunica Krapková plecă din propie inițiativă să ajute la bucătărie, în camera Xandrei își făcu apariția Magierka cu o legătură în mînă. Înainte ca Xandra să-și poată exprima nedumerirea, bătrînul scoase din legătură o pisică neagră împăiată, fixată pe o scîndurică în poziția unui iepuraș. Spre spaima sa, Xandra îl recunoscu imediat pe Matouš.

— Pentru ca pierderea suferită să nu fie așa de mare. Știu bine ce înseamnă un animal credincios. În felul ăsta o să-l aveți mereu alături...

Motanul avea în loc de ochi doi bumbi tăiați de la niște pîslari.

— Intenția dumitale a fost bună, domnule Magierka, dar, te rog, nu-mi cere să-ți explic de ce nu-l vreau pe Matouš.

Dezamăgit, îl băgă la loc în sac. Așa-i pe lumea asta, e greu să le fii pe plac oamenilor... Unchiașul se învîrtea prin cameră, amînîndu-și plecarea.

— Pot să-ți fiu cu ceva de folos ?

— Puteți. Doar că-i un lucru, ca să zic așa, delicat.

Xandra așteptă cu o expresie de încurajare pe chip.

— Aș vrea să mă exprim mai așa, mai delicat. Nu-i suciți capul domnului Pavlus.

Xandra izbucni în rîs și rîse îndelung, din toată inima.

— Nu-i nimic de rîs. Pe domnul Bogdan îl așteaptă un viitor luminos, numai că nu cu dumneavoastră, ci *alături de mine*. Ați vrea poate și dumneavoastră să părăsiți „Ierusalimul", dar, vedeți, el are unde să meargă : împreună cu mine, în căsuța fiului meu. Nu-i doriți binele, inimă de piatră ? Știți că la noi în sat avem o fanfară fără capelmaistru ? A murit în pădure prins sub o grămadă de lemne. Și mai știți că el, cu talentul lui de compozitor, ar putea să ia locul acela de capelmaistru, cît ai zice pește ? Știți dumneavoastră, doamnă, unde ar putea să ducă el fanfara lui Jarábáček ? Era cît pe-aci să cîștigăm faza raională atunci, cînd s-a răsturnat căruța aia peste capelmaistru. Domnul Pavlus ar putea să ridice orchestra noastră pe cele mai înalte culmi, dar cum să-i fie acum capul la asta și la fericirea lui, cînd e plin de dumneavoastră ?

— Domnul Pavlus e om în toată firea, capabil să-și hotărască singur destinul. Nu eu stau în calea carierei lui ! Și să știi, nu am inimă de piatră. Dacă ai cunoaște povestea noastră tristă, ai gîndi altfel...

Magierka clipi neîncrezător. Xandra împinse spre el scaunul, se așeză și ea la masă și coborî vocea.

— În tinerețe domnul Pavlus s-a îmbolnăvit de o boală incurabilă. Mama lui a promis Fecioarei Maria, că dacă va scăpa cu viață, o

să-l facă preot. Ne-am cunoscut pe vremea cînd era novice ! Eu eram călugăriță în mănăstirea vecină. Am fugit împreună. Abatele ne-a stigmatizat pe amîndoi. Doar o dragoste fidelă pînă la mormînt ar fi putut, eventual, să ne răscumpere greul păcat. Soarta crudă însă ne-a despărțit curînd. Șahul Persiei a pus ochii pe mine. Pe vremea aceea se afla în vizită la curtea lui Franz Josef. Emisarii lui m-au răpit, din fragedа-mi tinerețe, și a trecut multă vreme pînă cînd m-am întors în patrie. Cruda noastră despărțire a fost probabil o pedeapsă de la Dumnezeu. De ce crezi dumneata că domnul Pavlus cîntă la armoniu la sfintele liturghii ? Ca să răscumpere vina noastră ! De sperat n-a încetat însă niciodată să spere și credința noastră a îmblînzit pînă la urmă cerul...

Magierka se scărpină după ureche. Privea neîncrezător, pe sub gene, dar Xandra ședea nemișcată, cu o expresie aproape tragică pe față, și lui Magierka i se păru chiar că ochii ei înotau în lacrimi.

— O fi fost cum o fi fost, dar v-ați trăit prima dragoste în urmă cu aproape jumătate de veac. Acum, la bătrînețe, ați putea, zic eu, să-i permiteți domnului Pavlus să dirijeze clarinetiștii și trompetiștii lui Jarábáček...

— Lucrurile nu sînt chiar așa de simple... Xandra coborî și mai mult vocea. În toată istoria asta este amestecat și domnul revizor Filc care, pe vremea noviciatului meu, mă iubea tot atît de tare ca și domnul Bogdan, pe care eu i l-am preferat. Pe vremea aceea Filc

făcea un control financiar al scriptelor mănăstirii. E la curent cu fuga și anatema noastră și pîndește un prilej să se răzbune. Dacă renunț la domnul Bogdan, acest neînsemnat, dar sălbatic demon, care-i revizorul Filc va pune mîna pe mine. Oricum, voi face tot ce-mi stă în puteri pentru domnul Pavlus...

Magierka se ridică încurcat și bîigui ceva de neînțeles nici pentru el însuși. Trase cu coada ochiului spre Xandra. Poate-i mai potrivit ca nici prietenului său să nu-i împărtășească părerile în legătură cu trecutul atît de aventuros și ciudat al acestei femei. Freza are nevoie de motor la fel ca *tradescantia* de apă, dar cu blestemul nu-i bine să te joci, nici atunci cînd nu prea crezi în viața viitoare.

Luă din colț sacul cu Matoušek împăiat și ieși călcînd de-a-ndăratelea.

12

O SĂLBATICĂ poftă de mîncare îi împinse dis-de-dimineață pe primii nerăbdători în sala de mese. O găsiră acolo pe doamna Sofi, în costum de călătorie, terminîndu-și micul dejun pregătit mai devreme. Fu o surpriză pentru ei. Așadar azi... Trebuia să vină odată ziua aceasta pe care și-o aminteau fără plăcere și, în general, o uitau iar. Acum îi zdruncinase de-a dreptul. Ea reprezintă doar o dată importantă în viața căminului „Ierusalim“. Nu se

întîmplă în fiecare an ca unul dintre ei să plece în concediu ca un boier şi unde mai pui, la mare !

Ochiul invidios al Černei Máry se holbă şi se roti involuntar spre fereastră.

— Aveţi ghinion. Atîta bănet şi să vă mai şi plouă !

Sofi nu răspunse. Îşi termină încet mîncarea. Doar mîinile nervoase îi trădau gradul de febră de călătorie.

Picăturile de ploaie băteau persistent şi neregulat în geam.

— Trebuie să fie groaznic să aştepţi atîta şi pînă la urmă să ai parte de-o aşa vreme, zise Šlosárka şi Černá Máry i se alătură grăbită şi bucuroasă.

Iată drumul cel mai bun care reuneşte chiar şi pe foştii duşmani. Babe afurisite ! îşi spuse Magierka în sinea lui, continuînd să mănînce liniştit.

— Nici o teamă ! Doamna Sofi se uită pentru a treia oară într-un interval scurt la ceas ! La mare este mereu soare.

— Ce frig e azi, spuse Černá Máry şi se înfăşură mai strîns în şalul său de lînă.

— Să vă fi îmbrăcat mai gros pentru drum, nu în flendurica asta. O să răciţi chiar de la început, îndrăzni Šlosárka să-şi dea cu părerea.

Doamna Sofi nici nu se mai căzni să-i răspundă caustic. Emoţia triumfală din inimă îi împrumutase o neobişnuită indulgenţă.

Sametka intră în sufragerie cu paşi mărunţei şi grăbiţi întorcînd capul spre dreapta şi spre stînga, căutînd pe cineva căruia să-i împărtăşească imensa povară a uşurării. Privirile ei alunecară pe deasupra lui Bogdan de parcă n-ar fi existat (de la nefericita altercaţie din seara zilei cînd Maestrul fusese la cămin, Bogdan nu mai exista pentru ea, deşi acum era cert că el avusese dreptate).

— Închipuiţi-vă, am primit o scrisoare de la Jirka ! alergă spre Sofi. Ce-a fost în stare să facă, nefericitul ! Dar, slavă Domnului, bine că-i cel puţin sănătos şi în viaţă...

— Peste jumătate de oră îmi pleacă autobuzul. Mereu am impresia că am uitat ceva important. Sofi îi întinse scrisoarea Sametkăi Maiorului şi se uită nervoasă la ceas. Urmă ceva neobişnuit. Sofi dădu mîna cu toţi la rînd, nemaiauzindu-şi nici propriile cuvinte de rămas bun şi stăpînindu-şi cu greu lacrimile provocate de emoţie.

— ...Pe alocuri doar, Jirka scrie într-un mod bizar. Niciodată n-a fost atît de ceremonios. Ce face emigraţia din oameni ! Doar aici nu-i lipsea nimic, în scurtă vreme ar fi devenit cu siguranţă profesor, sporovăia Sametka ţinîndu-se cu paşii ei ţopăiţi după Maior, care îi dădu a înţelege că vor citi scrisoarea mai tîrziu...

Directoarea, surorile, Bogdan şi Maiorul, obligaţi de funcţiile lor, o conduseră pe doamna Sofi la autobuz. De la oarecare depărtare, de pe băncile pe care stăteau, priveau scena cîţiva reprezentanţi permanenţi ai locatarilor „proletari". Unii dintre ei abia dacă puteau

pricepe la ce important eveniment în viața căminului „Ierusalim“ erau martori.

— Afurisit frig! rosti Černá Máry cînd zgomotul autobuzului se pierdu departe, în aleea digului. Dacă n-o să se încălzească, o să cerem să ne facă foc, și gata!

— Să te chinuiești în tren trei sau mai știu eu cîte zile! Să-mi vie mie cineva cu una ca asta, spuse Šlosárka. Uitați-vă ce înnorat e cerul de jur împrejur. O să plouă multe zile de-acum încolo...

Ploaia încetă și chiar înainte de prînz ieși soarele. Văzduhul era curat și limpede. Zările, parcă mai apropiate, ademeneau, purtînd în ele un dor fără nume și o dureroasă răscolire.

- - - *Ar fi bine să se cerceteze,* se auzea țăcănitul mașinii de scris din camera lui Filc, aidoma unor singuratice împușcături dușmănoase, *prin ce căi viclene a ajuns locatara Wittingerová Sophie pe litoralul Bulgariei surori. Cum poate văduva unui ofițer austriac, dintr-o pensie probabil nu prea mare...*

Filc se împotmoli în argumente. Pe firele de telefon de sub fereastră erau înșirate ca mărgelele picături de ploaie, una din ele strălucea în toate culorile curcubeului. Filc mai bătu nervos cîteva semne de suspensie pe reclamația sa și mașina tăcu. Revizorul, cu mîinile atîrnîndu-i de-o parte și de alta a trupului, își încovoie spinarea și-și aținti privirile în gol.

Pe urmă smulse din mașina de scris foaia începută, o făcu ghem și o aruncă.

— Sînteți cam galben azi, domnule revizor, îi spuse moș Magierka întîlnindu-l după aceea pe coridor, după ce îi cercetă cu o privire îngrijorată figura.

— Astea-s urmările detenției. Toate astea sînt urmările lungii mele detențiuni ca participant la a doua insurecție...

— Aveam odată un fochist, unul Franta Kácel, cu care lucram pe locomotiva trenulețului ce deservea mina Hedvika. Ăla avea o slăbiciune ciudată: mă invidia grozav pentru cizmele mele de piele — pe vremea aia nu se făceau din cauciuc. Era convins că dacă ar fi avut și el unele la fel, ar fi cucerit-o pe fata măcelarului, pe Fanča. Puteți să vă închipuiți, domnule revizor, că băiatul ăla, din cauza invidiei a căpătat gălbenare? În timp ce zăcea bolnav de icter, Fanča măcelarului a plecat urechea la vorbele unui tînăr șamoter care construia coșuri de furnale și, aș zice eu, se pricepea să și le facă să tragă...

Razele soarelui de amiază străluceau viu pe mesele din sufragerie. Nu era plăcut să-ți ferești ochii orbiți de albul fețelor de masă.

— După cum arde de tare soarele, o să plouă din nou și poate s-o țină așa și cîteva zile. Chiar o săptămînă ar putea ploua! pronostică Černá Máry ferindu-și capul în umbră.

— Ce liniște s-a făcut de cînd a plecat! zise Šlosárka privind locul rămas gol la masa lui Bogdan.

— La mare e soare! spuse Maiorul și-și mai turnă un polonic de supă. Norii se formează numai deasupra uscatului. Am colin-

dat cîteva mări, prieteni! Ca să ajung de la Vladivostok încoace am înconjurat aproape tot globul pămîntesc!

Noul locatar Grygerek îl privi pe Maior cu atenție pe sub sprîncenele zbîrlite. Abia ieri își scosese medaliile și le pusese într-o cutioară căptușită cu pluș. Pe pieptul hainei rămăsese urma ușor scămoșată a înțepăturilor.

— Mai ia și vreo boală din apa aia, cine știe cîți nu se scaldă în ea! își dădu cu părerea Šlosárka. La noi măcar știi cu cine ai de-a face, dar acolo? Ce-ați zice să se întoarcă plină de păduchi?

— Babă nebună! Poate că nici n-o fi știind să înoate!

— Dar rușinea? Să se despoaie în costum, nerușinata! Să fi fost eu în locul directoarei, pur și simplu nu i-aș fi îngăduit să plece. Aici e vorba doar de onoarea întregului cămin „Ierusalim".

— Bineînțeles, în capelă ne rugăm *Fecioară Maria, regină a tuturor virtuților,* iar baba cu un picior în groapă se duce să se arate aproape goală în costum, ca o cocotă oarecare!

Magierka abia își stăpîni vorbele grele ce-i veniră pe limbă. Fii mai înțelept ca ceilalți, dar nu le spune și lor asta!

— Numai de mi-ar aduce scoici, rosti cu voce tare. Se întoarse spre Perk:

— M-au lăsat izmenele, așa că am în cap un plan nou: să fac o corabie din lut, din izmene să-i încropesc pînzele și pe margini să-i pun scoici, că doar e o corabie ce merge pe mare!

— Corespunde realității, se amestecă Maiorul în vorbă, cu un aer de inițiat. Carena corăbiilor e totdeauna acoperită de scoici și cere muncă multă să le răzui, ca să nu scadă viteza corăbiei. În călătoria noastră în jurul lumii, cînd am ancorat în Panama...

La două mese mai încolo, Grygerek tuși tare. Maiorul privi în direcția aceea și, lucru ciudat, nu mai continuă.

— Cel mai bine ar fi ca Sofi să aducă scoici din astea decît din cele obișnuite, îi spuse Perk lui Magierka. Corabia ar fi ca adevărată, cît despre pierderea vitezei nu i-ar păsa prea mult, de vreme ce va sta în vitrină.

Bogdan rîse.

— Tatăl meu zicea totdeauna: cap deștept, inimă rea, decretă Magierka. Perk stătea însă la masă fără să se clintească, cu aerul unei șopîrle la pîndă, cu ochii vicleni luminați de un rîs interior.

Directoarea intră în sufragerie cu un buchet de flori în mînă, urmată de Virginia și Agea. Mesenii tăcură surprinși. Micul convoi se îndreptă spre masa revizorului Filc. Conducerea căminului îi ura, cu ocazia importantei sale aniversări, sănătate, voie bună și ani lungi de odihnă binemeritată și, mai ales, *mulțumită...* Pe masă, în fața lui Filc, uluit de surpriză, apăru o sticlă de vin și un pachet de țigări. Agea plecase să caute o vază pentru flori.

Filc se ridică în poziție de drepți, cu fața palidă de emoție. Ochii săi reflectau dramatismul acelei clipe mari. Cu un aer de severi-

tate rigidă se apleacă adînc, şi, fără măcar să-şi dea seama ce face, sărută mîna directoarei.

— Asta-i... o trădare, un cuţit împlîntat pe la spate, bîigui Maiorul, căutînd în revolta sa sprijin la Bogdan.

— Nimeni nu m-a consultat în legătură cu aniversarea lui Filc. Ce autoritate mai poate avea comitetul de cămin în faţa colectivului ?... Se ridică şi se interesă la vecinul de cameră al lui Filc de vîrsta sărbătoritului.

— Dragă prietene ! i se adresă el lui Filc într-un discurs improvizat pe loc. Mă alătur bucuros, în numele comitetului nostru, urărilor făcute cu ocazia acestei zile atît de fericite. Şaptezeci şi cinci de ani este vîrsta bărbăţiei... şi... a fericirii. Academicianul Bogomoleţ cunoaşte locuitori ai regiunilor muntoase din Himalaia care trăiesc pînă la vîrsta de o sută treizeci de ani. Unul din ei la o sută şapte ani a fecundat, vreau să spun a dat naştere unui fiu sănătos, cred că al treizeci şi şaselea consecutiv, bineînţeles, cu mai multe soţii *pe rînd !* Aşadar, în numele comitetului nostru, mă fac purtătorul lui de cuvînt pentru a-ţi ura ca, sub atenta îngrijire a comitetului nostru, să trăieşti alături de noi încă mulţi ani. Condiţia de bază este un regim de viaţă sănătos, bogat în calorii şi variat ca alimentaţie, problemă ce interesează comitetul şi de care se îngrijeşte prin mijlocirea comisiei cu problemele de alimentaţie. Vreau să subliniez în acestă zi, atît de importantă pentru dumneata, că noi, comitetul, vom face totul, pentru ca liniştea şi viitorii dumitale mulţi ani să se scurgă întru deplina mulţumire a noastră, a tuturor.

— Un dar mai bun decît aceste frumoase cuvinte nici că i se putea face, îi spuse Xandra bunicii Krapková, care se apleacă şi-şi şterse ochii înlăcrimaţi. La sfîrşitul urării, cîţiva bătură din palme şi apoi li se alăturară şi ceilalţi. Doar scundul Grygerek, care urmărise cu toată atenţia logosul Maiorului, se abţinu de la această manifestare de adeziune.

Sărbătoritul fu cuprins de un zel neobişnuit, cum nu mai remarcase pînă atunci la el nici unul dintre locatarii căminului. După ce prînzul luă sfîrşit, ţinu morţiş să se lipească trei mese cap la cap. Cu toate protestele invitaţilor, destupă sticla primită cadou şi turnă cu propria sa mînă tuturor din jur, strigînd în urma călugăriţelor care plecau, să le trimită pe Bernarda şi pe sora Blanka şi pe cine mai găsesc.

— Nu eşti Isus în Cana Galileii, domnule revizor, se sperie Magierka, văzînd cum Filc se pregătea să toarne dintr-o singură sticlă la cincisprezece oameni. Silită de împrejurări, directoarea trimise să se mai aducă vin de la bucătărie. Sărbătoritului îi rămase un pahar, ultimul, şi nici acela plin. Băură vinul şi oaspeţilor, obişnuiţi cu siesta de după masă, începură să li se închidă ochii. Tulburat, Filc oferi ţigări şi bătrînelor. Se încheiase ceremonios la guler şi trona drept, în fruntea mesei, de parcă ar fi prezidat o conferinţă solemnă. Mîna stîngă întinsă strîngea cu gestul unui

voievod marginea mesei, iar dreapta, cu o mişcare demnă, ridică paharul.

— În sănătatea voastră !

— În sănătatea dumitale ! îi răspunseră aproape toţi în cor.

Distracţia ajunsese într-un punct mort şi directoarea aruncă Maiorului priviri insistente. Spiritul acestuia părea însă golit complet după toastul rostit.

— În viaţa dumitale au existat cîţiva ani grei, domnule Filc, în timpul ocupaţiei, încercă ea să salveze situaţia. Ai trecut, cu siguranţă, prin situaţii complexe, trebuie să-ţi mai aminteşti vreo întîmplare mai deosebită...

— Nu una ! strigă aproape cu înflăcărare Filc.

— Dar una mai ieşită din comun ? îi ajută directoarea, ajutîndu-se în acelaşi timp pe sine.

În liniştea ce se lăsă, Filc îşi aprinse cu gesturi lente o ţigară din pachetul primit în dar.

— Pankrác, stimaţi prieteni, rosti după o lungă pauză. Cine n-a trecut pe acolo, cu greu îşi poate imagina. Numeroase sînt amintirile şi impresiile din acest loc al schingiuirii. Dar poate că cea mai puternică din toate este... apa de la WC, doamnelor şi domnilor, şopti cutremurîndu-se. Sute de celule în cele cîteva caturi suprapuse, deasupra holului central cu pardoseală de fier. O închisoare ca o uriaşă cutie de rezonanţă, mîncarea în general pe bază de alimente lichide, se trăgea apa la closet neîncetat, zi şi noapte. Revizorul imită

desăvîrşit zgomotul provocat de bolboroseala apei trase. Şi tot aşa la infinit. Noaptea mai ales, era suficient ca cineva să tragă de lănţişor, că întreaga închisoare vuia. Filc privi cu ochi mîngîietori ţigara din mîna întinsă şi expiră voluptuos fumul. Cred că cel mai mult, din îndelungata mea detenţiune, mi s-a imprimat în minte zgomotul apei trase la closetele închisorii Pankrác. Le aud şi acum, de multe ori, prin somn. Cînd trag apa, azi cînd trăim în pace şi în siguranţă, am din nou impresia că aud răsunînd întreaga închisoare...

— Prin asta prietenul Filc nu vrea să spună că „Ierusalimul“ ar semăna cu o închisoare, interveni cu un zîmbet Maiorul. Zîmbiră şi ceilalţi, iar Bogdan o privi neliniştit pe Xandra. Ea singură dintre toţi stătea serioasă, din ce în ce mai absentă, de parcă s-ar fi întrebat : ce oi fi căutînd oare eu în această casă ?

— Am toată înţelegerea pentru interesanta întîmplare povestită de sărbătorit, spuse Maiorul şi directoarea constată că a răsuflat uşurată prea devreme. Cînd merg cu trenul şi roţile intonează monoton la trecerea peste traverse : tadam, tadam, tadam, îmi amintesc totdeauna de o altă călătorie. Un reflex condiţionat de un tip deosebit, stimaţi prieteni. O percepţie auditivă evocă acelaşi fel de percepţie auditivă, dar în alt loc şi în alte condiţii. Siberia, prieteni ! Marşul plin de slavă al vitezei armate cehoslovace care şi-a vărsat sîngele mult timp încă după ce dumneavoastră, în republica liberă, gustaţi din plin binefacerile păcii...

Grygerek se înălță nervos în scaun.

— Ce-i asta, *ați* gustat ? Ce-am gustat eu, de pildă ? Și de fapt pe care locuri de luptă ai fost ?

Maiorul clipi încurcat.

— Parcă n-ai cunoaște campaniile noastre, frate ! Odată aici, altădată dincolo...

— Ce-i asta „odată aici, altădată dincolo" ? Zborov, Syzran, Cita pe Baikal, sau Kazan, Bachmaci, Omsk ? Doamna directoare spunea că mai e un luptător de la Zborov aici. În ce regiment erai cînd am luat cu asalt cota... ?

— N-am luptat la Zborov, răspunse Maiorul posomorîndu-se.

— Atunci unde ?

— În mai multe locuri. De exemplu la Kazan...

— În care companie ? Din ce regiment ?

— E un interogatoriu ? Maiorul se înroși ușor. Cam impertinent tonul dumitale, frate Grygerek, de două ori mai nepotrivit azi, cu prilejul acestei remarcabile aniversări...

— Ce ne-ai mai putea povesti din viața dumitale, domnule Filc ? întrebă sec directoarea. Ceva mai vesel acum...

Va mărturisi oare că a iubit-o cîndva pe călugărița Xandra ? se întrebă Magierka întorcîndu-și privirile spre el. La cei șaptezeci și cinci de ani pe care-i are, n-ar trebui să se mai rușineze...

Revizorul Filc își chinuia în zadar memoria. Se părea că, pînă la urmă, este iar gata să-și depene, de astă dată mai pe larg, amintirile legate de acustica închisorii Pankrác.

Grygerek își frecă, cu un aer bănuitor, bărbia mică și teșită.

— În ce an ai intrat, de fapt, în legiunile cehoslovace ?

Catastrofa părea iminentă.

— Stai ! Mi-am amintit de tine ! strigă triumfător Grygerek. Primele transporturi se aflau deja pe mare ! Angajamentul față de noua republică, l-ai semnat abia la Vladivostok, cînd corabia ta era gata să se înece.

— Nemaipomenit ! făcu Maiorul, trăgîndu-se de reverele hainei sale verzi. Grygerek se ridicase agitat în picioare și arăta cu degetul întins spre pieptul maiorului.

— Ai stat frumușel pînă în ultimul moment într-un lagăr de prizonieri. Ți-ai menținut calitatea de ofițer austriac și jurămîntul de credință față de împărat ți l-ai respectat pînă la sfîrșit, chiar și atunci cînd Kaiserul zăcea mort !

— E o infamie ! se ridică și Maiorul în picioare, cu urechile arzîndu-i roșii ca sfecla. Ai adus, prin persoana mea, injurii întregului comitet de conducere al căminului, și mai dureros încă, ai provocat o disensiune în rîndurile fraților noștri din legiuni. La astfel de invective există, desigur, un singur răspuns posibil : demisia mea din funcție ! Maiorul părăsi masa și pașii săi apăsați, de militar, subliniară și mai mult tăcerea mormîntală ce se lăsă.

— Pentru o disensiune e nevoie de cel puțin doi frați. Numai că dumneata n-ai fost niciodată unul din aceștia ! strigă Grygerek

în urma lui cu vocea sa în falset. N-ai fost! bătu din picior, aprins și furios — o siluetă măruntă, cel mai scund dintre cei prezenți.

Cel ce nu trece cu vederea păcatele, nu are îngăduință nici pentru oameni, scutură Magierka cu părere de rău capul, ca pentru sine, și se aplecă spre Perk. Să n-ai niciodată încredere în oamenii cu buze înguste și nări subțiri ca foaia de hîrtie, arătă în direcția lui Grygerek.

În capul mesei Filc stătea distrus, cu mîinile între genunchi.

În clipa aceea Xandra se ridică de la masă:

Cînd zi după zi îmi adaugi
și ultimei una nouă îmi dai,
Cînd vesel îmi dărui din propriul tău dar,
ca clinchetul vesel de bani,
În cinstea ta beau golindu-mi paharul,
din care să-ți iasă-nainte zglobii spiriduși...
De-l dai pe gît pe-ăsta, îți dau poate altul
și-al treilea poate, căci încă nu știu,
Cînd fi-va să se-apropie somnul...

Terminîndu-și recitarea, Xandra se duse în capul mesei și oferindu-i, în mod demonstrativ, brațul lui Filc, rămas perplex, îl conduse prin mijlocul încăperii. Sărbătoritul își luă darurile și sticlele goale. Cineva din cei prezenți le deschise ușa să iasă primii și Filc mulțumi printr-o demnă înclinare a capului. Xandra privi cu coada ochiului spre Magierka. Rămăsese privind la ei cu gura căscată, dueîndu-și involuntar mîna la urechea mare și păroasă.

În odaia sa, Filc așeză pe masă vaza de flori, în cele două capete ale mesei cîte o sticlă goală de vin și în mijloc cutia de țigări. Începu să măsoare camera, în lung și în lat, fără nici un țel. Păstra încă pe cerul gurii aroma vinului, iar garoafele, proaspăt tăiate din grădină, împrăștiau un parfum ațîțător. Deodată Filc se opri, bărbia începu să-i tremure ca unui copil, își sprijini fruntea de ușa dulapului și începu să plîngă.

În această poziție îl surprinse vecinul său de cameră. Filc se întoarse repede cu spatele, simulînd un interes deosebit pentru căruțele comedianților, care treceau scîrțîind din roți pe drumul din fața căminului „Ierusalim“, îndreptîndu-se spre bîlciul din localitatea cea mai apropiată. Stătea la fereastră, ținîndu-se cu mîna de mînerul ei de alamă și privea în urma maringotelor. Totul în zadar însă, deoarece umerii lui înguști continuau să tresalte încetișor de plîns, iar pe obrajii slabi se rostogoleau șiroaie de lacrimi.

— Ce se întîmplă? întrebă puțin șocat și fără să priceapă nimic vecinul de cameră.

Filc clătină a lehamite din cap. Tare și-ar fi mai dorit în acel moment să locuiască singur, dar binefacerile unor camere de un pat nu se numără printre calitățile unor astfel de așezăminte. Tăcerea vecinului era întrebătoare și puțin iritată. Iar astăzi fusese ziua destăinuirilor.

— Sînt un burlac bătrîn, nu am pe nimeni în lumea asta... Mă crezi, dacă-ți spun, că-i pentru prima dată în decurs de patruzeci de ani cînd am primit un dar ?

— Ei lasă, nu mai pune totul la inimă ! se posomorî vecinul de cameră, că și așa din vin dacă ți-a rămas o sută de grame...

— Poezia aceea... după care m-a condus din sufragerie pînă aici în cameră... Nu poți să înțelegi. Ea, o artistă dintre cele mai renumite...

„Ierusalimul“ își începuse siesta de după prînz. Tensiunea acelei zile scurtase oricum multora dintre pensionarii căminului timpul de somn. Afară ardea soarele, dincolo de ferestre se hîrjoneau vesele rîndunelele, cunoscătoare și ale altor meleaguri, iar undeva departe se întindea, albastră ca cerul, marea cea fără de margini. Puțini dintre locatarii căminului văzuseră marea cu propriii lor ochi. Norocul e un oaspete rar și un musafir capricios care-i în stare să ocolească chiar și viața întreagă unele uși.

Vecina de cameră a Sofiei, rămasă acum singură, venea șontîcăind pe culoar, în mînă cu o pălărie de pai cu boruri largi.

— Sofi, în graba ei, și-a uitat pălăria asta, o opri ea pe Šlosárka. N-ar trebui să i-o trimitem acolo ? Îi era așa teamă să n-o bată soarele în cap !...

Šlosárka privea nemișcată pălăria de paie cu o panglică lată, decolorată de timp, și cu un bucheţel de flori artificiale prins într-o parte. O amintire veche urcă din străfunduri :

cîndva, demult, în tinerețea ei de fată de la țară, primise de la proprietara unui conac de vară o pălărie asemănătoare, desigur uzată, dar și mai luxoasă decît asta, cu o grădină întreagă pe ea. Plecase apoi la Praga să se angajeze la o familie bogată, un post pe care toate fetele din sat i-l invidiau. Noua stăpînă, îmbrăcată într-o rochie simplă, de-o croială severă, îi privise consternată pălăria atît de luxoasă și îndrăzneață, își strînsese buzele subțiri și rostise :

— Ai încurcat probabil adresa, fetițo, șantanul e după colț, pe cealaltă stradă...

O grimasă de durere strîmbă obrazul Šlosárkăi. Suferințele erau azi mai mari. Săgeți ascuțite de durere o fulgerau la răstimpuri din șale pînă în coapsă și mai jos, pînă-n tălpi.

— Fă ce vrei cu clopul ăla, în ce mă privește nu-i nici o primejdie să mă bată în cap soarele mării...

În loc să se culce, Magierka își scoase din dulap jurnalul.

Omul e un cîrpaci imperfect, dar interesant, scrise cu caligrafia lui stîngace, puțin dezordonată. *Majoritatea celor care trăiesc sub acoperișul „Ierusalimului“ au greșit pe undeva. Faptul că, la bătrînețe, își au traiul asigurat nu-i o victorie, ci mai degrabă o înfrîngere. Pensionarii pasageri, ca mine de exemplu, se exclud. Numai că, greșelile odată făcute, cu greu se mai pot îndrepta la bătrînețe. Dacă-i auzi pe oamenii de aici burzuluindu-se la alții, poți fi sigur c-o fac mai curînd din neputință*

și din ciudă pe ei înșiși decît pe ceilalți. Cine știe de ce, dar abia la sfîrșitul lucrului ne dăm seama cu ce ar fi trebuit de fapt să începem. Parcă viața ar fi o carte încă netipărită, în care scriitorul ar putea șterge începutul întreg și să-l scrie din nou, în alt fel și mai bine.

În casa asta a noastră, de aici, e bine să uiți multe lucruri. Numai că vezi, cînd omul a îmbătrînit, poate să uite unde și-a pus ochelarii, dar lucrurile principale, irosite în viață, pe astea n-o să le uite niciodată.

Săracul Maior! Dacă ar fi fost un președinte de comitet ceva mai isteț, i-ar fi putut duce de nas pe toți cei de aici. Parcă n-ar fi destulă suferință în lume, ca să nu mai zic de vreunul atins de reumatism, ori de cataractă, ori de bătrînețe, de nu mai e bun de nimic! Dă-ți puțintică osteneală și fii amabil chiar și cu cei mai ursuzi dintre oameni! Nu spune niciodată vreunuia că a greșit, e deajuns s-o știi tu. Pe cel mai nesuferit laudă-l pentru ceva, căci, nimic nu-i mai pe placul acestora, decît lauda calităților de care dispun cel mai puțin. Și așa mai departe. Maiorului n-am să i-o spun însă. Oamenii mai răsăriți sînt totdeauna convinși, chiar și atunci cînd nu o spun cu glas tare, că sărăcia i-a înzestrat pe ceilalți cu minte mai puțină. Așa că, lasă-l să-și dea singur seama de adevăr!

Orologiul din turnul castelului bătuse abia de trei ori, cînd de pe culoarul etajului întîi se auzi un țipăt. Sametka dăduse buzna în camera vecinilor, sculîndu-i pe aceștia din

somn, întinzîndu-și plîngînd brațul ce purta două urme roșii deasupra cotului.

— M-a lovit cu cîrja peste mîini! Zicea că nu poate să doarmă și eu doar nu făceam nimic...

Are și toleranța limitele ei. Vecinii indignați au încolțit-o pe Šlosárka. Se adunaseră și din celelalte camere, glasuri mînioase invadaseră culoarul.

— Am lovit doar plapuma, să facă bine conița și să nu născocească!

— Am să-i scriu imediat fiului meu în America, ai să vezi tu! Face el ordine aici, odată pentru totdeauna!

— Scrie-i unde poftești, am văzut eu cum s-a spălat pe mîini de dumneata!

— Cum îți permiți? Ai citit doar...

— Nu cumva ți-ai închipuit că scrisoarea era de la el? Să-ți spun eu cum au stat lucrurile: îi călca pe toți pe nervi bocetul mătăluță și atunci Compozitorul și cu sora Bernarda au plăsmuit scrisoarea aia de te-au înșelat!

Sametka rămăsese cu brațele atîrnate de o parte și de alta a trupului, cu gura deschisă de parcă nu-și putea trage sufletul. Ochii ei chinuiți se mutau de la unul la altul, implorîndu-le parcă ajutorul. Dar ce ajutor poți obține de la alți neajutorați? Unii, neștiind despre ce-i vorba, așteptau să-i lămurească vecinii, inițiații își fereau privirile, ca și cînd pînă și simpla cunoaștere a realității i-ar fi făcut să se simtă vinovați! La apariția lui Bogdan, Sametka îi ieși înainte cutezătoare.

— Mi-ai mai făcut odată un rău. Trebuie să cred că ai fi capabil din nou să... ? Vocea ei căpătă deodată un ton aspru, metalic. Spune-mi adevărul ! Să minți o mamă înșelată e un păcat mare !

Bogdan înlemni. Tăcerea dintre cei doi se adîncea, atrăgînd în prăpastia ei pe toți cei prezenți, înghițind culoarul și casa întreagă, pînă la asfixiere. Bogdan văzu deodată un lucru care, o dată văzut, nu se mai poate uita pînă la moarte. Într-o singură clipă, bătrînei i se surpă ceva în ochi : disperare, dragoste, speranță, toate laolaltă. Undeva, în spatele pupilelor, dincolo de priviri, în sufletul bătrînei avu loc o transformare radicală. Ochii priveau cu o lucire nouă, străină, nerușinată și veselă, iresponsabilă. Sametka începu să rîdă, un rîs liniștit și mărunțel, cu capul plecat înainte, și conciul de păr cărunt se cutremura. Îl apucă de braț pe Bogdan și-l conduse pe culoar ca pe un prieten luat pe sus. Capul ei alb se mișca de la stînga la dreapta, cu un aer neîncrezător. Grupul, împietrit și uluit se dădu la o parte pentru a-i lăsa să treacă pe cei doi, o pereche bizară de oameni cu mințile duse : Bogdan cu o expresie înlemnită pe fața cenușie, Sametka, lipsită de griji, cu o privire parcă de pe altă lume.

— Au vrut să mă păcălească Bernarda și Šlosárka. Mi-au spus că fiul meu a plecat în America. Nu știu, bietele de ele, că m-am prins de bună voie în jocul lor. Dar pst ! își duse Sametka un deget la buze, — nu știe

nimeni, doar dumneata, că Jirka nu-i, ce-i drept, în Praga, dar se află pe aici, prin apropiere. Are mai multă liniște pentru lucrarea de docență, iar eu sînt aproape de el. Știi casa aceea singuratică de lîngă șosea ? Prima fereastră din margine, de la primul etaj... Avem noi un semn al nostru... Acum hai cu mine să-mi povestești cum au pus totul la cale femeile alea...

Mai tîrziu, pe poarta căminului ieșea o ambulanță albă. Sametka, cu fața numai zîmbet, se culcase cît mai comod pe un pat, iar doctorul de la castel se așezase lîngă ea.

Era a doua plecare în ziua aceea, de astă dată cu un țel mult mai apropiat : clinica de psihiatrie din capitala regiunii.

— Aș vrea să stau la altă masă, spuse Xandra, înainte de cină, sorei Virginia și se uită în direcția Šlosárkăi. Legile nu sînt perfecte, dacă uciderea unui suflet rămîne nepedepsită...

— Ia vezi ce spui ! Vorbești de omor, dar pentru asta există legi, femeie ! ridică vocea Šlosárka, cuprinsă deodată de furie. Să mă învinuiască *pe mine*, tocmai ea ? Nu-ți cunosc eu trecutul păcătos, ce crezi ? Știu de la Sofi cum i-ai furat unei mame cu doi copilași bărbatul, stricato ce ești, de-a dat biata femeie drumul la gaze și s-a omorît ! Ai trei vieți pe conștiință așa că, de-i este cuiva drumul presărat cu cadavre, apoi ție îți este și mai îndrăznești să deschizi pliscul la mine... ?

Cu un calm glacial Xandra se întoarse, cu o expresie întrebătoare pe față, spre masa la care stătea țeapăn Bogdan.

— Ajunge! se ridică Maiorul. Nu în numele comitetului, ci al meu personal îți interzic să acuzi pe cineva doar pe temeiul unor simple bîrfe!

Alte glasuri i se alăturară, comesenii înmărmuriți începură să-și vină în fire. Protestele răzlețe se uniră într-o furtună de indignare.

— Să plece imediat!

— N-o să stăm la masă cu o șarlatană!

— Să se mute în alt cămin! Avem dreptul la bătrînețe să ne sfîrșim zilele în liniște!

— Cine poate să suporte mereu asta? Enervarea continuă e ca o otravă pentru ulcer!

— Ba la nici un cămin, că-i în stare să otrăvească viața tuturor, pretutindeni!

— E-n stare să-i scoată din răbdări și pe sfinți!

— Aflați atunci, îi acoperi Šlosárka cu vocea ei puternică pe toți, s-o știe orișicare, că eu, din clipa asta, declar greva foamei! Trînti cu un gest ferm farfuria pe tăblia de lemn a oficiului. În afară de apă nu mai iau nimic în gură! V-ați unit toți împotriva mea. Cu toții, pînă la unul, o să mă aveți pe conștiință! izbucni ea într-un plîns isteric.

— ...Vezi de sperie-i pe alții, afurisito!

Plecă, dar din ușă îi cuprinse pe toți într-o privire plină de sălbăticie și aplecîndu-se adînc în față, își ridică fustele sus, deasupra capului.

Nefericita zi se apropia de sfîrșit. Abia noaptea însă va liniști poate pasiunile răscolite și va aduce uitarea. Afară, în aer liber!

Pe cîmpuri însă, în locul răcoarei așteptate, plutea o atmosferă înăbușitoare, neîmprospătată de nici o adiere de vînt. Jos de tot, pe deasupra oglinzii nemișcate a eleșteului de lîngă castel, zburau roiuri neliniștite de insecte după care se săltau din apă pești flămînzi, iscînd cercuri tăcute, ce se lărgeau, topindu-se în larg, fără să dea însă impresia de mișcare ci subliniind mai degrabă liniștea dinaintea furtunii. Apele purtau în unda lor sunetele limpezi și clare aduse din depărtări, țînțarii bîzîiau obraznici, în iarba neacoperită încă de rouă cîntau greierii, dar concertul lor agasant nu reușea să umple golurile cuvintelor nerostite pe parcursul zilei ce luase sfîrșit.

— De fapt, de ce dăm ocol eleșteului în fiecare seară, pe același drum? întrebă Xandra, dar pluralul era valabil pentru Bogdan. Un prieten al meu, foarte învățat, mi-a povestit despre Kant că la bătrînețe, în fiecare zi, exact la ora trei, ieșea, însoțit de valetul său, la plimbare, mereu pe aceleași străzi ale orășelului Královec, așa încît, se zice că oamenii își potriveau ceasurile după el.

— Spune mai bine direct că nu-ți place stereotipia, mai ales atunci cînd cel care o practică sînt eu.

— Nu neg. Îmi place schimbarea, surpriza.

— Ai demonstrat-o azi. Să acorzi atîta atenție lui Filc este, în adevăr, un lucru surprin-

zător. „Ierusalimul“ va avea iar despre ce să bîrfească...

— Nu știu nici eu de ce el îmi trezește mai multă compasiune decît ceilalți.

— Un cîrcotaș și un reclamagiu notoriu...

— Pesemne tocmai asta face să-mi fie simpatic, a avut probabil o viață foarte tristă.

— Față de alții, la fel de nefericiți, nu manifești aceeași compasiune.

— Ești gelos, dragul meu ? Mă flatezi ! La vîrsta mea...

— Nu-s gelos, dar trebuie să recunoști că-ți dăruiești simpatia exclusiv bărbaților. Faptul că eu mă aflu doar undeva, la margine, este probabil din vina mea. Nu demult ai avut, în sala de mese, o discuție foarte plăcută cu Maiorul și v-ați distrat atît de bine, încît ați putut fi auziți de la primul etaj.

— Îmi place să rîd. Îți vine să crezi că Maiorul poate fi și spiritual ?

— Toți sînt mai spirituali decît mine ! izbucni el. Nu există bărbat ale cărui complimente să nu le primești fără nici o reținere. Am auzit odată, fără să vreau, un schimb de cuvinte, plin de cochetărie, pe care l-ai avut cu preotul. Nu știu, Prea Sfinte, dacă n-ar trebui să vin la dumneavoastră să mă spovedesc ! Tocmai lui ! Tare aș dori să-l auzi cum gîfîie, geme și sforăie, sforăie ca un porc !

— Plecarea Sofiei la mare te-a scos și pe dumneata din minți ? Ori asta-i doar nemulțumirea întîrziată pentru modul bărbătesc în care mi-ai luat apărarea în fața Šlosárkăi ? Fii liniștit ! Nu numai de Filc mi-e milă, ci

și de dumneata, Bogdane, deși puțin altfel...

— Nu mă chinui, Xandra, încercă să se stăpînească, schimbînd tonul. Nu-ți pot reproșa faptul că bărbații din vecinătatea dumitale au început, de la un timp încoace, să se bărbierească zilnic și să reclame dintr-o dată necesitatea unei proteze noi. De un singur lucru mă tem. În profesia lor, actorii trebuie să intre în atîtea roluri, încît, în viața de toate zilele, nici nu-și mai dau seama ce rol joacă de fapt și ce cred ei de-adevăratelea. Ești sigură că poți discerne singură...

— De parcă ar conta atît de mult lucrul acesta ! De altfel, viața nici nu diferă prea mult de o comedie. Important e să-mi joc bine rolul.

— Ești cinică, Xandra...

— Trebuie să mă apăr într-un fel.

— De cine să te aperi ? De mine ?

— De „Ierusalim“. Nu sînt încă destul de pregătită pentru ca o casă oarecare, la margine de țară, să-mi imprime pecetea inutilității. Nefolositori din punct de vedere social, înlături cu ei, să nu ne strice și nouă viața ! Și-au dus din greu existența, poate că odinioară au fost și utili, numai că, pentru cei rămași dincolo rămîne doar amintirea poverii pe care ar fi constituit-o pentru ei, meritele lor s-au uitat. Au un acoperiș deasupra capului și *au ce mînca datorită nouă,* de ce ne-ar mai interesa ulcerele lor, picioarele oloage și figurile tîmpe, de ce-am mai sta să ascultăm gîlcevile și certurile lor meschine ? Omul probabil că nu încetează să greșească pînă la

moarte. Am apreciat greşit de care parte a zidului este locul meu...

Zăpuşeala nu se domolise, undeva, departe, în spatele pădurilor, bolta întunecată a asfinţitului fusese străbătută de două fulgere trandafirii. La cîtva timp după ele răsună slab tunetul.

13

BOGDAN RĂTĂCEA fără ţintă prin casă. În dreapta lui, îi ţinea parcă tovărăşie absenţa Xandrei. Chiar şi la bătrîneţe dimineaţa-i mai înţeleaptă ca seara. Cînd se gîndea acum la ziua ce trecuse, nu se mai recunoştea pe sine însuşi. Sametka, Xandra — atîtea greşeli într-o singură zi! Să mai zici apoi că tăcerea-i de aur! Şi încununarea tuturor relelor: torentul acela de vorbe penibile rostite aseară! Parcă ar fi fost un elev invidios şi gelos, la vîrsta pubertăţii! Vorba spusă la supărare rămîne, se înşală cei ce cred că poţi să ţi-o iei îndărăt, asta n-ar duce decît la agravarea greşelii comise. Vorbele rele rostite la bătrîneţe poluează de două ori atmosfera. Cît timp omul munceşte, în jurul lui pluteşte adierea activităţii cotidiene care primeneşte mai repede aerul. În atmosfera inactivă a „Ierusalimului" apasă aerul stătut al nedreptăţilor precum gazele otrăvitoare într-o galerie surpată. Bine măcar că Xandra şi-a

păstrat tinereţea spiritului. Poate că va voi să şteargă amintirea neînţelegerii de ieri. Pereţii căminului nu oferă însă un loc potrivit pentru o discuţie sinceră iar pe Xandra e greu s-o urneşti la o plimbare matinală. Adusese cu ea, din profesiunea ei de artistă, şi ritmul decalat, boem al zilei.

Unde altundeva să găseşti puţină alinare sufletească decît în cămăruţa ce amintea atelierul unor îndeletniciri diurne, plin de o emoţionantă dezordine?

În mijlocul odăii, doar în pantaloni şi cămaşă, Magierka îşi aduse braţele dintr-o singură mişcare, pe deasupra capului, dinspre înapoi înainte, nedezlipindu-şi palmele de pe bastonul pe care-l ţinea în mîini. Surprins, se fîstîci, îşi rezemă bastonul într-un colţ şi netezi din obişnuinţă pătura de pe pat cu gestul cu care şi-ar fi invitat parcă musafirul să se aşeze pe marginea lui, în loc de scaun.

— Pentru ca spinarea să poarte povara a şapte ierni trebuie s-o ajuţi puţin. Fiertura de roiniţă şi de „cinci degete" e foarte bună, dar nu poate face totul. O spinare cocoşată îţi cocoşează pînă la urmă şi sufletul.

O umbră întunecată ţîşni prin odaie. Bogdan se sperie, inima prinse a-i bate cu putere. O pisică tărcată sărise de pe dulap pe masă.

— Ce glumă mai e şi asta?

Magierka îşi duse conspirativ degetul la buze.

— Este pentru doamna Xandra. Se aşeză cu un aer încurcat pe scaun. Pisica îi sări

în brațe și bătrînul o scărpină sub bărbie. Privirea lui Magierka căpătase o expresie elegiacă și în același timp parcă implorînd iertare. Cine s-ar fi gîndit, atunci cînd o frecam cu grăsime de urs pe bătrîna mea Karolinka, că eu, Magierka, am să joc odată teatru ca un actor adevărat... M-am dus după ea tocmai la Větrná Lhota, m-a costat un hering. De ieri se numește Matouš.

Bogdan tăcea. Pînă și Magierka... ! Cum se explică faptul că Xandra e în stare să iradieze atîta lumină, și pentru atîția oameni ? Totul în prezența ei își schimbă culoarea, iar lumea întreagă își desface larg porțile...

Aprinse țigara oferită. Magierka își înfundă pipa și-l măsură cu o privire cercetătoare pe musafir. Își dădu seama îndată că nu durerile de stomac l-au adus aici și se liniști. Oamenii din păturile de sus au necazuri mai complicate decît cei cu bătături în palmă, dar capriciile sufletești ale acestora nu țin de competența lui Magierka. Și nici nu-i obiceiul lui să-și vîre nasul în treburile intime ale altuia. Ce-i nevoie să știe, află oricum cu timpul, și pe o cale mult mai simplă și mai discretă. De ce s-ar mai găsi în buzunarul lui Magierka cheia dulapului debara de la parter ? (Iar cheia se află la el din motive preventive. Dacă ar lăsa-o în broască, s-ar putea ca cineva distrat s-o răsucească și după aceea s-o ia cu el. Așa însă, n-o să-i dea nimănui prin cap să facă o cheie nouă la un dulap fără importanță.) În adevăr, Magierka singur nu știe să-și spună cîteodată ce anume

îndeamnă mîinile lui harnice să pregătească atît de des daruri pentru doamna directoare, dacă-i vorba doar de simpatie sau, mai curînd, de un mijloc de a-și liniști conștiința sa nu prea curată în legătură cu dulapul amintit.

În jurul gazdei zăceau împrăștiate fire de papură culese proaspăt de pe malul eleșteului. Camera părea un hambar și amintea de vechiul obicei al îmblătirii manuale. Privirea lui Bogdan fu atrasă de abajurul lămpii deșurubate din plafon și acoperit pe jumătate cu o împletitură de ierburi, ca o sticlă de Chianti.

— E-o pălărie de paie pentru directoarea noastră, explică Magierka. Doamna Petrášová să fie mai prejos decît Sofi ? N-are și ea dreptul să se ducă la mare și n-ar putea s-o amenințe și pe ea pericolul insolației ? Iarba o să îngălbenească curînd și nici n-ai s-o mai deosebești de paiul adevărat. Cel mai greu a fost să împletesc calota. Borurile largi sînt un fleac pentru mine. Aseară, cînd doamna directoare a intrat în cameră și m-a certat pentru dezordinea de aici am observat că are capul exact cît abajurul plafonierei.

Magierka lucra cu gesturi calme și armonioase. Bogdan îl urmărea cu un interes confuz. Ce caut, de fapt, aici ? Prilejul de a schimba cîteva cuvinte ? Nu, mai degrabă ceva ce mie nu mi-a fost hărăzit. Poate putința de a învăța ce-i armonia ? se gîndi cu amărăciune. O fărîmă de inspirație poți găsi oriunde, chiar și atunci cînd e alta decît cea de care ai avut nevoie mai înainte.

— Ai citit despre noile succese repurtate de țara noastră? Tocmai în Olanda, glăsui Magierka fără a-și ridica privirea de la lucru.

Bogdan așteptă în tăcere, cu un aer interogativ, să continue.

— Orchestra populară din Kraslice. Premiul întîi, medalia de aur.

Unchiașul căută îndelung un fir de iarbă de grosimea potrivită.

— Am scris alor mei să-mi dea vești în legătură cu Jerábaček. Și să transmită veteranilor din fanfară să nu se grăbească să caute un nou dirijor. Fiindcă de unul știu eu... Aștept acum să-mi răspundă copiii.

Bogdan vru să spună ceva, dar se răzgîndi. Nu-i adevărat că numai tinerețea e plină de iluzii. Poate că bătrînii au mai mare nevoie de ele. De ce l-ar lipsi pe Magierka, în mod prematur, de speranțe?

Bătrînul strîngea între buze un fuior de iarbă și aducea cu o morsă cu mustăți verzi.

— Ce mai face fiica dumitale...?

Privirea lui Bogdan întîrzie șovăitoare pe obrazul neras, alb, din fața sa și ridică din umeri.

— Trăiește, își crește copilul...

În liniștea lăsată se auzi cîntecul cocoșului undeva, în curtea din spate. Sfîrșitul cucurigului sună fals.

— Îți scrie?

Bogdan se ridică și începu să străbată cu pași rari odaia. Se simțea stingherit.

— Nu prea des.

Magierka termină de împletit calota. Pentru mai multă siguranță, întări marginea cu sfoară.

— Are și ea greutăți, acum cînd pe ginerele dumitale l-a răpus... ce l-a răpus de fapt?

— Infarctul.

Magierka încerca acum să utilizeze gherghelul de lemn, folosit pentru brodarea atîtor minunății, și în scopul confecționării borurilor largi ale pălăriei.

— Celor care trebuie să-și cîștige existența nu le mai rămîne mult timp pentru scris, zise.

În plimbarea sa, Bogdan se opri lîngă fereastră. Bolta uniform cenușie a cerului atîrna jos, deasupra pămîntului, unindu-se cu natura posomorîtă prin păienjenișul dens al ploii.

— Seara se întorc acasă obosiți ca niște vite de povară, rosti unchiașul, strecurînd cuvintele printre firele ținute în gură. Poate că-și zic: ar trebui să scriu, dar nu pot. Sînt pur și simplu morți de oboseală, nu pot și pace.

Liniștea căzu grea ca plumbul între ei. Magierka privea ușor neliniștit spatele nemișcat al lui Bogdan. Împletise deja o bucățică de bor.

— Noi, cei de aici, avem timp berechet pentru tot felul de gînduri. Dar cei de afară, tinerii, nici nu știu unde le stă capul de atîtea treburi, ei n-au timp să-și facă gînduri, ca noi.

Cocoșul cînta întruna și sfîrșitul răsuna mereu în falset.

— Cînd face atîta gălăgie e semn că se schimbă vremea, arătă bătrînul cu capul spre curtea din dos, deşi Bogdan, întors cu spatele spre el, nu-l putea vedea. Cum mai rău decît nu poate fi, înseamnă că vesteşte vreme frumoasă.

— N-are prea mare importanţă dacă cineva nu-ţi scrie multă vreme, continuă după o pauză, încercînd parcă să se convingă pe sine. De regulă asta înseamnă că n-are timp, pe cinstea mea... Nu mai am fire destul de lungi şi nu merge să împletesc tocmai borul din căpăţele de iarbă, schimbă el vorba şi Bogdan răsuflă uşurat. Dacă ar fi pentru altcineva mai zic, dar tocmai pentru doamna directoare ! ? Ştii ce ? Mă duc chiar acum să smulg altă iarbă.

Ieşiră împreună din cameră. Inima lui Bogdan prinse a bate mai iute. Pe coridor trecea, cu mersul ei tineresc, Xandra. Un veşnic răsărit de ziuă. Cum se face oare că nu îmbătrîneşte ? Poate fiindcă vede doar faptele, în timp ce majoritatea celorlalţi imaginea plăsmuirilor lor, astfel explicîndu-se şirul de deziluzii ?

— Ar trebui să continuăm repetiţiile la *Fiica incendiatorului*, altfel n-o să terminăm nici pînă la Crăciun. Astăzi, oricum, tot n-avem altceva mai bun de făcut, spuse privind pe fereastră.

— Peste un sfert de oră în sala clubului, da ?

Înţeleapta şi înţelegătoarea Xandra ! Nu s-a înşelat în ceea ce o priveşte. Trecuse peste

ziua de ieri, de parcă nici n-ar fi existat. Acum împărţea rolurile, trimisese după sora Bernarda şi toţi luaseră loc în jurul a două mese.

— *...Stăteam afară, în spatele casei, şi nu mă puteam urni din loc, parcă aveam plumb în picioare,* citea Magierka rolul lui Valenta. *Mă uitam la limbile de foc ce ţîşniseră vesel pe fereastră, mă uitam şi deodată mi s-a strîns inima : vedeam parcă chipul răposatei apărînd în dreptul geamului şi ameninţîndu-mă cu degetul...* Cu cît înainta în lectură, cu atît Magierka se posomora. *Am simţit frica pătrunzîndu-mi în toate mădularele şi am rupt-o la fugă — fugeam şi auzeam în urma mea venind pompierii...* Nu pot să pricep, cum poţi fi în stare să dai foc la propria ta casă ?

— Asta nu-i în text, domnule Magierka, ridică Xandra ochii din carte.

— Nu-i, dar nici ce-i scris acolo n-am să spun eu. Atît ar mai lipsi, să le fie teamă copiilor că le dau foc la casa lor nouă !

— Asta-i doar o piesă de teatru ! Nu trebuie să raportezi totul la propria-ţi persoană.

— Adineauri ziceaţi să trăim rolurile, păi, uite, îl trăiesc !

— Să trăiţi rolul da, dar nu să introduceţi în text comentarii proprii ! Continuăm !

— *Părinte nefericit, ce-ai făcut ?* întrebă Xandra în rolul Rozarkăi.

— *Ce-am făcut ?* citi Magierka. *Mi s-a suit sîngele la cap, dar şi tu porţi jumătate din vina mea.* Asta-i nedrept. De ce să poarte jumătate din vină fiica mea, cînd eu sînt cel

care am dat foc? Adică n-am dat — la dracu, m-am încurcat de tot...

— Mă înnebuniţi, nu alta! Xandra îşi lăsă braţele să-i cadă în poală. Pauză!

— V-am spus chiar de la început că teatrul nu-i pentru cel care lucrează cu braţele, spuse Magierka în timp ce-şi umplea luleaua. Am condus locomotiva de la excavatorul carierei pînă la baia de vopsire şi îndărăt şi asta-i lucru serios, nu joci nici un fel de teatru cînd îl faci...

Capul lui Magierka, asemănător cu cel al Sfîntului Petru, se pierdea în norul de fum al mahorcii. Într-un colţ Xandra îi explica Bernardei ce inflexiuni trebuie să dea vocii.

Îşi reluară jocul cu scena dintre Antonín şi Rozárka.

— *...Ai un curtezan, domnişoară Rozárka?* citi Bogdan.

— *Ciudată întrebare!*

— *Prostească, într-adevăr, dar necesară. N-ar fi de mirare cînd e vorba de dumneata! Aşadar ai un curtezan? Hai, spune-mi drept, nu mă mai perpeli atît!*

— *Nu am,* dădu replica Xandra.

Bogdan o prinse de mînă.

— *Ah! Ce bună eşti!* Îi dădu repede drumul.

Magierka le aruncă o privire pătrunzătoare, privi în text şi, într-adevăr, acolo scria: *Antonín (o prinde de mînă şi apoi îi dă repede drumul).*

— *...Cînd v-am văzut din nou, după trei ani,* continuă Bogdan, *ah, domnişoară Rozárka, mi s-au luminat ochii şi inima a prins a-mi bate mai tare. Ea sau nimeni alta. Domnişoară Rozárka... Te iubesc, mi-aş da viaţa pentru dumneata...*

Magierka conteni cu pufăitul, urmărindu-l cu atenţie şi uimire pe Bogdan. El n-ar fi în stare să vorbească pe un ton aşa de natural, chiar de l-ar plăti cu aur. Ei, se vede că intelectualii au pesemne talent mai mare de pot juca şi ce nu-i adevărat...

Rozárka, conform indicaţiilor textului, îi întinse mîna lui Antonín.

— *Eşti un om cinstit, ştiu, dar nu pot să-ţi dau răspunsul aici şi acum...*

Repetiţia continua. Toţi constataseră cu bucurie cît de laic joacă Bernarda, cu boneta largă în boruri a ordinului din care făcea parte, rolul mătuşii Šestáková, cu cîtă veritabilă mînie îl ocărîse pe păcătosul de frate-său, încăpăţînatul Valenta, încît sărmanului Magierka, nevinovat, îi venise să se disculpe.

— Va fi o reprezentaţie reuşită... Xandrei îi străluceau ochii, părea a fi în elementul ei. Bogdan simţi gheara geloziei strîngîndu-i inima. De-ar fi în stare s-o emoţioneze astfel *el însuşi,* la fel cît o impresionează piesa asta veche şi naivă...

Glasul ascuţit al clopoţelului puse capăt jocului lor. Sunetul persistent, ca alarma soneriei pentru surzi, pătrundea în toate încăperile şi ordona: lăsaţi totul şi veniţi la masă, pentru a vă putea fi oferită milostenia prînzului.

Trei locuri rămase goale atraseră atenția distratului Bogdan. Jumătatea feminină a „Ierusalimului“ parcă s-ar fi evaporat. Tacîmul Sametkăi părea și acum un mut semn de exclamare. Scaunul gol al Sofiei nu-i mai trezea atîtea zadarnice iluzii legate de o călătorie la mare împreună cu Xandra. Iar lipsa Šlosárkăi nu-l neliniștea. Nu era nici prima, nici ultima din grevele foamei declarate de această babă afurisită. Și-apoi, ce fel de grevă mai e și asta, cînd pe măsuța din coridor poți găsi la orice oră ceai și pîine ? Oricum, ceva de la prînzul de azi o să-i ducă Starostele pe furiș în cameră, iar la cină baba, mutată drept pedeapsă din camera Sametkăi, își va face apariția ca și cum nimic nu s-ar fi întîmplat.

Mînca distrat, privindu-și la răstimpuri, nerăbdător, ceasul. Discuția hotărîtoare cu Xandra nu mai poate fi amînată. Astă seară... O discuție sinceră, însoțită de un argument care o va convinge, cel puțin, de seriozitatea sentimentelor lui...

În loc să se culce după prînz, Bogdan o apucă grăbit pe drumul spre castel. Privea în urmă temîndu-se să nu apară, din întîmplare, Xandra. Ar fi fost pentru prima dată, de la venirea ei, cînd nu i-ar fi dorit prezența. Absurd ! Xandrei îi place să doarmă mult, n-ar renunța pentru nimic în lume la tihna somnului de după masă.

Autobuzul întîrzia. În locul lui, din direcția opusă, dinspre oraș, se apropia un atelaj cu cai. Cai negri, din cei care nu merg decît

la pas. Nu se îndreaptă spre cămin, nu cumva se duc la castel ? Dar, dacă ar fi murit cineva la castel, s-ar fi aflat imediat la „Ierusalim“ ! Binecunoscutul sicriu negru, fără ornamentații, cu o cruce simplă pe capac, un mijloc de transport discret spre morgă. Abia drumul spre cimitir îl face răposatul în echipajul acela pompos, cu pereți de sticlă și cu tot felul de înflorituri, al cărui stil, cu totul refractar gustului zilei, se va mai menține probabil încă multe alte secole.

Carul mortuar depăși intersecția și, spre surprinderea lui Bogdan, o apucă pe un drum lăturalnic, plin de noroi. Drumul trecea pe lîngă ogoare și lunci, spre pădure, iar singura casă aflată pe acest drum era locuința nebunului...

Autobuzul apăru, ca din senin, în stație. Bogdan nici nu-l văzuse sosind. Se așeză într-un colț. Prin fața ferestrelor, în zdruncinăturile mașinii, se perindau imaginile cunoscute ale ținutului. Din păduri se înălțau lințolii destrămate de aburi. Peste o jumătate de oră căruța mortuară va trece din nou pe lîngă „Ierusalim“ și va avea, de astă dată, două lanterne aprinse de o parte și de alta...

O ușoară neliniște se strecură tiptil pe scaunul rămas liber lîngă Bogdan. Nu o înlătură. Timpul vieții ne este măsurat tuturor — cu toate acestea însă un gînd persuasiv îi năvăli în minte. Locul nebunului este în acest colțișor de pămînt din preajma castelului, aici e casa lui și asta nu numai pentru că toți cei ce trăiesc prin împrejurimi s-au obișnuit cu

bizarele reprezentaţii de la fereastra primului etaj, chiar dacă şi le tăinuia unul altuia. Odată, cînd pantomima aceea absurdă, cine ştie cînd şi cum, va lua sfîrşit, ceva în echilibrul stabil al „Ierusalimului" se va schimba. Bogdan simţea asta. Gata, destul. Cu cît omul se apropie de acel tărîm intangibil al absolutului, cu atît devine mai apt pentru idei nejustificate aflate în sfera absurdului.

Oraşul raional îl întîmpină pe Bogdan cu iureşul activ al localităţilor aflate mai în inima ţării, şi cu indiferenţa nonşalantă afişată faţă de un nou venit din zona de graniţă. Şi totuşi îşi simţea inima uşoară. Nu era sigur dacă asta se datora acestei lungi călătorii, apreciată astfel din unghiul redus al sferei de mişcare a pensionarilor „Ierusalimului", sau mai degrabă deciziei pe care o luase, în sfîrşit, astăzi.

Bijutierul cîntări în palmă inelul lui Bogdan, inelul solid cu turcoaz, din aur vechi de optsprezece carate. Îşi fixă la ochi lupa de ceasornicar.

— Din păcate nu pot să vi-l schimb pe o bijuterie de damă. Nu cumpăr, vînd. În capitala regiunii însă...

Să facă atîta drum — nici n-ar avea timp să se întoarcă pînă seara... Şi pe urmă...

Bijutierul îl cercetă cu o privire posomorîtă pe omul din faţa sa : faţa palidă, gulerul puţin cam larg în jurul gîtului subţire şi zbîrcit, o pălărie cu calotă joasă şi boruri rotunde, mărturie a unor timpuri mai bune. Ochii nefericiţi căutau la el salvare. Citea în ei ceea

ce simţise chiar de la început : e ultimul meu obiect de preţ...

Poate că totuşi... în mod cu totul excepţional... Bogdan auzi preţul, i se păru mic. Dacă îi lipsiseră în viaţă cîteva calităţi necesare succesului, atunci precis se afla printre ele talentul negustoresc. De altfel, cel ce-şi vinde ultima amintire a unei poziţii sociale trecute nu mai are curajul să se tocmească.

Începu să aleagă încet, în tihnă — autobuzul pleca înapoi abia peste două ore — un act de o asemenea importanţă nu poate fi făcut în grabă. Oscilă mult între : un inel, o broşă, o brăţară sau un lănţişor ? Îi reţinu atenţia o broşă veche, o delicată floare de măceş, dintr-un jasp fixat pe o crenguţă alături de o frunzuliţă de aur. Pe frunză o perlă mică aidoma unei picături de rouă. Un giuvaer frumos, executat cu dragoste, un obiect pe care nu se poate ca Xandra să nu-l aprecieze. Broşa costa cu cincizeci de coroane mai mult decît i se oferise pe inel. Scăzînd preţul biletului de înapoiere îi mai rămîneau în portofel patruzeci de coroane. Ar putea oare ca ultimul dar pe care îl face în viaţa sa să fie urmat imediat de o economie meschină ? Ultimii bani îi cheltui pe o sticlă de Bourgogne.

Se afla din nou în autobuz. Gîndul o luase vesel înaintea maşinii hurducăite şi-n imaginaţia sa exaltată o vedea pe Xandra desfăcînd pacheţelul, îi vedea lacrima izvorîtă din emoţie, aidoma celei de pe frunzuliţa de aur... Cercetă în gînd garderoba Xandrei, încercînd să-şi dea seama la ce rochii se va potrivi mai bine

broşa. Înălţătoarea bucurie a celui ce dăruieşte, cea mai creştină formă a egoismului! Nici cel mai rapid mijloc de transport n-ar fi corespuns grabei sale de a fi mai curînd martor al surprizei Xandrei. Darurile schimbate între pensionarii „Ierusalimului" erau doar de ordinul unei ţigări sau al unei prăjituri la prînz!

În noroiul locului de parcare din faţa clădirii se imprimaseră adînc urmele de roţi ale unei maşini ce întorsese acolo. Bogdan urcă repede scările. Ajuns sus, fu cuprins de ezitare. Să meargă oare direct la Xandra şi să-i bată la uşă? Băbuţa Krápková însă, în ultima vreme, aproape nu mai părăseşte camera şi să-i înmîneze Xandrei darul în mediul nepotrivit al coridorului — ar însemna o şansă pierdută prozaic. Cutioara cu broşa îl ardea în buzunar — se va stăpîni, la masa de seară va găsi cel mai bun prilej. Perk împreună cu Starostele se îndreptau spre sufragerie. Văzîndu-l pe Bogdan, tăcură.

O întîlni pe Šlosárka. Se opri în faţa lui de parcă ar fi vrut să-i spună ceva, dar amintindu-şi că de fapt nu vorbeşte cu el, trecu mai departe cu o expresie bizară, un amestec de compasiune şi bucurie răutăcioasă.

Bernarda împingea un cărucior pe care se afla cina bolnavilor rămaşi în camere. Contrar obiceiului, îi evită sfioasă privirea şi Bogdan avu impresia că a grăbit pasul. Toţi se poartă ciudat. Ce s-o fi întîmplat? Undeva, în subconştient, se iscă o undă de nelinişte, chemată de amintirea carului mortuar pe care-l văzuse azi după amiază luînd-o pe drumul de ţară înspre casa nebunului şi imprimată în negativul proaspăt al urmelor de cauciucuri din faţa căminului. Bogdan se întoarse de la jumătatea drumului spre sufragerie. Băbuţa Krápková ieşi în uşa camerei Xandrei. Privi pe deasupra umărului înăuntru.

— Doamna Xandra a coborît la masă?

Bătrînica îşi împreună mîinile. Abia acum observă Bogdan figura ei, obrazul proaspăt plîns.

— N-aţi aflat încă...? Doamna Xandra ne-a părăsit!

O groază oarbă făcu să i se ridice un nod în stomac. Dreptunghiul luminos al ferestrei din spatele bătrînei se întunecă deodată. Pentru prima dată în viaţă Bogdan simţi că i se taie picioarele şi se chirci caraghios. Bîjbîi cu mîna pe zid, din toate gîndurile care îi trecură fulgerător prin minte unul singur prinse contur precis: două sfeşnice şi lumînări cu flacăra tremurătoare, litania jeluitoare, deformată de ecou, a Černei Máry.

— A venit domnul acela care a ţinut atunci conferinţa — domnul pictor... Doamna Xandra şi-a aruncat grăbită lucrurile în cufăr, fără să le mai aranjeze, l-a luat în braţe pe noul Matouš dăruit de Magierka, nici de la mine nu şi-a luat un rămas bun ca lumea...

În locul uşurării aşteptate, doar furnicături în creştetul capului. O lăsă pe bătrînă în uşă, dar îi tăie calea Maiorul.

...Comitetul a fost pus în fața unui lucru gata împlinit, cum s-ar spune post festum. Iar el, oricum, n-ar fi putut să intervină. Doar nu se mai află în fruntea lui...

Bogdan se trezi parcă dintr-un scurt leșin. Văzu deodată, cu surprindere, mîna directoarei oferindu-i o țigară și înțelese că stă în biroul ei într-unul din fotoliile destinate musafirilor.

— A iscălit o declarație că pleacă la cerere și că nu va emite nici un fel de pretenții. Pe cei care i-au tăiat calea la plecare, i-a îmbrățișat în viteză și dusă a fost... Adresa ? Nu ne-a dat nici una, a spus că, de fapt, n-o cunoaște încă. Vechiul ei prieten i-a oferit găzduire. A promis că va scrie...

— Cum ați putut s-o lăsați să plece așa... ? auzi Bogdan un glas străin, care-i aparținea lui.

— Nu putem opri pe nimeni care-i răspunzător de faptele sale. Iar numele Maestrului era o garanție de seriozitate...

— N-a lăsat... pentru mine vreo scrisoare ?

Ridicarea din umeri exprima compasiune plină de înțelegere.

Dumnezeu știe de ce, în sufragerie, Bogdan se așeză pe scaunul rămas gol al Xandrei. Poate că îl apropia de bătrîna Krápková soarta lor comună de oameni părăsiți.

— Mă obișnuisem așa de mult cu ea și cred că și ea cu mine, deși a fost o doamnă cu carte... Toată nefericirea lui Bogdan se concentră deodată într-un singur cuvînt : *a fost...*

— Mă simt fără nici un rost așa, singură în cameră. Ce credeți, se mai întoarce ? își apăsă băbuța palma ei uscățivă peste mîna lui Bogdan.

Bogdan își împinse cina neatinsă spre Staroste și acesta apucă farfuria cu zîmbetul recunoscător al unui flămînd.

La ce bun să-ți mai cruți demnitatea cînd nu-ți mai pasă de nimic ?

— Nu se va mai întoarce niciodată, răspunse Bogdan și simți că i se umplu ochii de lacrimi.

14

BOGDAN PAVLUS stătea la fereastra din capătul culoarului cu mîinile la spate. Sub coroanele stejarilor seculari oglinda eleșteului acoperit cu mătasea-broaștei arunca o lumină verzuie. Părea un ochi neclintit de apă.

Bogdan stătea nemișcat, la fel cum stătuse de atîtea ori. Cel mai tare ustură lacrimile nevărsate.

Pe vremea cînd era elev în clasele primare, mergea împreună cu mama la un unchi ce locuia la țară. În pădure, puțin mai departe de gospodăria lui, era un ochi ascuns de apă, în jurul căruia se țesuseră multe legende. Bogdan era convins că numai el singur cunoaște existența lui și veghea cu strășnicie ca secretul să nu-i fie descoperit. În liniștea verde și în umbra veșnică, acolo unde nu pătrundea

niciodată soarele, era în stare să rămînă nemişcat chiar şi o oră. Nu-i era teamă de duhul apelor, iar ielele nu aveau putere în timpul zilei. Pe suprafaţa rece şi posomorîtă a apei pluteau frunze galbene şi roşii. Micul Bogdan privea fix, fără să clipească, în oglinda neagră şi-şi imagina, străbătut de un uşor fior, ce s-o fi petrecînd noaptea aici. De taina adîncurilor înconjurate de mirosul aţîţător de ciuperci şi putregai nu erau însă asociate imagini ale unor forţe şi întruchipări malefice, ci doar o atmosferă de blîndă melancolie, pornind de la necuvîntătoarele rusalce pînă la nefericita prinţesă vrăjită.

Odată, la sfîrşitul vacanţei, Bogdan se apropiase, făcînd un ocol pe cărăruile „sale", de ochiul de apă. Spre surprinderea lui, înota în el un peşte. Un peştişor trist şi mic. În orice parte se îndrepta, îi aţinea calea malul. Cum ajunsese acolo, de unde ? Cum e posibil să trăiască aici singur ca într-o temniţă, cînd alţi peşti se fugăreau prin rîuri, se încălzeau la soare cu spinarea scoasă pe jumătate din apă, se zbenguiau în vîltorile de sub stăvilar şi, dacă doreau, puteau să se aventureze într-o călătorie de cercetare, contra curentului, pînă la izvorul de munte din care se formează rîul, sau, spre celălalt capăt, pînă la mare ?

Bogdan stătea la fereastra din capătul coridorului lui. Printre trunchiurile groase ale stejarilor de pe dig se întrezărea ochiul verde, întunecat ca şi gîndurile lui.

Oamenii din afara căminului, indiferent în ce situaţie s-ar afla, rămîn totuşi o părticică de viaţă, o frîntură din acest furnicar biologic care reprezintă mişcarea universului, în care dezvoltarea predomină moartea şi vocea puternică a tinereţii în ascensiune acoperă suspinele bătrînilor şi ale celor loviţi. „Ierusalimul" îi păzeşte în aparenţă pe cei de sub acoperişul său de violenţa şi uitarea celor din afară. Ferindu-şi protejaţii de contactul cu răul exterior îi lipseşte însă, în mod ciudat, şi de contactul cu fericirea. Lenjeria schimbată cu regularitate, cele două mii şapte sute de calorii zilnice nu pot înlocui ceea ce oamenii au nevoie pentru mulţumirea lor. În locul unei existenţe sterilizate cu grijă, mai bine o improvizaţie cu urmări nesigure. În locul unei certitudini cenuşii mai bine riscul multicolor al pierderilor şi cîştigurilor.

De ce mă plîng ? îi trecu prin minte. Oare „Ierusalimul" îmi refuză partea mea de pierderi ?

Şi totuşi o scînteiere de speranţă există. Cufărul Xandrei aflat sub patul din camera Jitkăi. În emoţia plecării sale precipitate probabil uitase de-a binelea de existenţa lui. Îi e ruşine să se întoarcă şi să-l ia ? Poate că într-o zi, în faţa „Ierusalimului" va opri o maşină veche şi din ea va coborî doar Maestrul, retrogradat în acel moment în funcţia modestă de sol al Marii Artiste. S-ar schimba ceva dacă din maşină ar coborî Xandra în persoană şi s-ar duce cu o naturaleţe dezarmantă direct în camera Jitkăi ? Probabil nimic. I-ar oferi poate lui Bogdan prilejul de a-i arunca în faţă dispreţul său mut şi liniştit, de gheaţă.

Omul predestinat la nereuşite repetate trebuie să se mențină aproape de pămînt; căderile de la înălțimi mari sînt mai dureroase, iar uneori mortale. O situație demnă de Don Quijote: să fii fără nici un menajament aruncat din şa de adversarul pe care, din proprie inițiativă, ți l-ai stîrnit asupră-ți.

Omul mediocru se mîngîie cel puțin cu gîndul că nimeni pe lume nu-i mai singuratic ca geniul. Ce ar putea însă să-i consoleze pe cei aflați deasupra liniei mediocrității?

În jurul buzelor îi apăruse o grimasă atotştiutoare, autoironică. Nu, iluzii nu, de nici un fel, doar nu-i cazul *meu*... Respiră adînc pentru a se calma. Bărbatul nu are dreptul să se lase copleşit de tristețe.

Începu din nou să perceapă în mod conştient şi nestingherit imaginile din jurul său; bătrînul doctor de la castel care-şi rotunjea pensia prin serviciile aduse „Ierusalimului" pornise agale, cu şapca sa turtită pe cap, la o plimbare pe cîmp, maşina centrului de pîine se apropia de şirul de copaci, aducea pîine proaspătă la cămin.

Pe drumul dinspre „Ierusalim" spre oraş păşea vesel Forejtka, ducînd în mînă o găleţuşă nouă de material plastic, care nu se prea armoniza cu aspectul ei de vagaboandă. Se opri atrasă de lătratul unui cîine ce da ocol trunchiului unui stejar de pe dig. Bogdan o văzu pe Forejtka apropiindu-se şi scormonind în gaura făcută de ciocul vreunei păsări. Scoase ceva de acolo, desfăcu hîrtia şi mirosi conținutul. Rezultatul era probabil mulțumitor,

căci lăsă pachețelul să cadă în găleţuşă. Aruncă o piatră după cîinele ce lătra furios şi dezamăgit şi, cu pasul hotărît al călătorului căruia i-a surîs norocul chiar la începutul călătoriei, se îndreptă spre zările verzi.

Altul care reuşeşte să se elibereze din plictisul unui singur loc, oricînd are chef. Doar Bogdan rămîne aici, țintuit de „Ierusalim" prin incapacitatea sa de a se revolta împotriva destinului şi a lui însuşi. O altă iluzie nebunească: neapartenența sa la acest cămin. Prostii! Nu se deosebeşte prin nimic de ceilalți pensionari ai „Ierusalimului". Cu trecerea anilor, bătrînii se apropie din ce în ce mai mult de mentalitatea copiilor. Şi copiii se tem să iasă în evidență. Vor să pară, să vorbească, să se îmbrace şi să se poarte ca ceilalți. Un înveliş protector prin care îşi asigură securitatea în mijlocul mulțimii — Bogdan strîngea zadarnic din dinți, muşchii obrajilor îi tremurau de neputință crescîndă. Deodată îi țîşniră lacrimile. De ce nu sînt mai bine un bătrînel senil, cu mintea împuținată, ca să zîmbesc tîmp de orice, de absolut orice, şi de propria-mi prostie...?

— ...„Ierusalimul" se goleşte ca muşuroiul de furnici iarna. Şi-i abia vară! Mai înainte Prințesa Circului, adineauri Forejtka, aduse Magierka, curînd după aceea, vestea proaspătă în odaia lui Jonáš. Tăcu intenționat pentru a-i da prilejul lui Jonáš să-şi adune gîndurile. Dură mult pînă-i sosi răspunsul.

— Oamenii de azi sînt nerecunoscători. Cîte nu-i aşteaptă, sărmanii, afară, pînă să ajungă

din nou sub acoperişul „Ierusalimului“ ! Iar cei ce trăiesc fericiţi aici, vor să fugă. Veşnica instabilitate a oamenilor !

— Am ştiut imediat ce-o să se întîmple, cînd am văzut că baba a început să cotrobăiască prin dulapul cu ceasul electric, ba pînă şi în cazanul ruginit de la baie, la care nu se mai face de mult foc.

— Tu vezi de prezent şi lasă-l pe Dumnezeu să se îngrijească de viitor, spuse Jonáš. Degeaba le propovăduieşte preotul hapsînilor despre asta, la ce bun le-aş mai spune şi eu că nu vor veni vremuri de foamete ? Forejtka şi-a ales bine soba din baie. Cînd eram copil mergeam la sigur cu o bucată de sîrmă cu care trăgeam bănuţii de sub grilajul unei capele făcătoare de minuni. Odată am găsit chiar o monedă de şase crăiţari.

— Fecioara Maria nu era să înzdrăvenească pe cineva doar pentru un crăiţar, îşi dădu cu părerea Perk, pe care o nouă criză de reumatism îl ţintuise la pat. Oricum, moneda aia de şase bani i-o fi scăpat cuiva prin grilaj, vreunuia care venise s-o schimbe în capelă. Vezi numai că acum nu te mai poţi aştepta ca Sfînta Fecioară să te facă bine, de vreme ce în copilărie i-ai furat din prinosul milei.

Arătătorul lui Jonáš bătea darabana pe pătură şi faţa posomorîtă căpătase o expresie severă şi concentrată.

— Aş vrea să ştiu ce-or să facă cu porţiile Forejtkăi, asta aş vrea să ştiu. Prinţesa Circului a semnat o renunţare, bine, pe ea o pot scoate din porţie. Cît despre Forejtka nu poate

să ştie nimeni cînd o s-o aducă miliţia înapoi. Pentru ea trebuie să existe totdeauna mîncare pregătită la bucătărie. Da' raţia ei pe azi, pe mîine şi, să zicem, pe poimîine unde se va duce ? Că doar n-or să trimită mîncarea după babă, cine ştie unde, în Cehoslovacia, ca să nu zic în Polonia ?

— Cum în Polonia ? se minună Magierka.

— Tu nu te aflai pe atunci aici, şi nu ştiu nici Perk dacă o fi fost. Baba fugise pentru a patra oară a cincea oară. Doamna Petrášová şi-a pierdut răbdarea şi a mutat-o în alt cămin, la celălalt capăt al ţării, undeva, lîngă graniţa de nord. Se-nţelege că Forejtka a fugit şi de acolo — şi ţuşti ! direct în Polonia, străinătatea i se părea mai interesantă. Tot timpul trebuia să ne-o trimită înapoi peste graniţă, pînă s-a supărat de data asta directoarea căminului de acolo şi iar a fost mutată oficial înapoi la „Ierusalim“. Ziceau că... nu cumva să iasă din asta... cum îi zice... un conflict internaţional...

— Just, încuviinţă Perk. Dacă-i vorba de export, păi să exportăm ceva ce ne face cinste, prepeliţe ori cristaluri, dar cine-a mai auzit să exporţi babe vagaboande ? Statul nostru consideră că „Ierusalimul“ este mai sigur pentru Forejtka. Dacă i-ar veni iar pofta să treacă graniţa, plasele de sîrmă dinspre Germania or s-o ţină pe loc...

Baba Forejtka se va întoarce precis din vagabondajul ei în anotimpul fructelor, pe de o parte fiindcă vremea se va răci şi pe de alta, deoarece nevoia ei de schimbare se referă şi

la vagabondaj, scria Magierka în aceeași seară, după cină, în jurnalul său intim. *Cea care nu se va întoarce va fi Prințesa Circului, deoarece ea a venit aici dintr-o greșeală. Greșeala nu se pune la socoteală, spune un proverb, dar numai cîteodată și nu una care era cît p-aci să rupă gîtul altuia. Să-i fie inima atît de plină de noul amorez, încît să nu-și găsească un minut să-i scrie cîteva rînduri fostului iubit, asta n-am să i-o iert niciodată Prințesei. Și uneia ca ea, poftim de priviți, i-am făcut rost de pisică! M-am dus după ea pînă la Větrná Lhota. Iar de-o fi să-și piardă iar viața în condiții misterioase (pisica adică) aș fi în stare, prostul de mine, să-i procur alta tocmai din Oupice, că acolo pisicile-s mai bine hrănite, am impresia. Dar vezi că femeia trăznită e și mai trăznită cînd e vorba de un bărbat, chiar de-ar avea în șifonier costumul Sfintei Tereza (mai curînd al Sfintei Dorota). Abecedarele copiilor publică tot felul de povestioare emoționante despre bunicuțe bune și drepte, cu buzunarele pline de stafide. Păi, s-o vadă copiii pe bunica Alexandra Kálayová, cu decolteul pînă la buric, cum îl îndoapă cu stafide pe obezul de Maestru! M-am înfuriat prea tare!*

Să privim însă treaba și din partea cealaltă. Tot răul spre bine, glăsuiește experiența populară. Inima Compozitorului plînge, dar inima-i de la natură un organ, ca să-i spun așa, nesigur și, de cele mai multe ori, se află la cuțite cu rațiunea. Nu știu ce să zic, nu știu de loc, dac-o fi bun la așa ceva ceaiul de „creasta-

cocoșului“ sau fiertura de buruieni de dragoste. Rațiunea ar trebui să-i șoptească Compozitorului că poate norocul lui constă tocmai în fuga Prințesei. Femeia asta îi abătuse gîndurile de la postul de capelmaistru la noi în sat și de la viitorul nostru trai în comun, în căsuța copiilor. Cred că asta ar fi o binecuvîntare și pentru el. Cine știe, de n-ar fi posibil să participe cîndva, în fruntea fanfarei noastre, la niscaiva concursuri internaționale? Eu însumi aș putea să fiu util într-o astfel de deplasare peste graniță, în cazul în care ar trebui reparat, să zicem, un helikon spart. Iar Compozitorul n-o să mai ofteze atunci după Prințesă, în schimb o să ofteze ea cînd i-o muri pisica. Cine o să-i găsească alta nouă pe gratis și predată la domiciliu, cum era totdeauna gata s-o facă fostul ei prieten și conlocuitor Magierka Josef?

Pe coridor se auziră pași care apoi se opriră. Magierka ascunse repede jurnalul în sertar. În ușă stătea nehotărît Bogdan. Fața de un galben cenușiu, stinsă parcă, ochii goliți, fără strălucire. Magierka îi oferi oaspetelui o țigară mototolită, iar el începu să-și umple pipa.

— Arăți de parcă te-ar supăra ticălosul de stomac. Am puțin rozmarin aici. Să pun reșoul în priză?

— Nu-l pune, răspunse cu voce surdă Bogdan, și așeză pe masă, încurcat, o sticlă.

Magierka își lăsă ochelarii de pe frunte pe nas.

— Burgogne, citi el cu pronunție deficitară. Să fie chiar din Francia? Ochișorii îi strălu-

ceau. Se îndreptă spre chiuvetă după pahare. Tămăduitor al durerilor, mîntuitor al bătrîneții sărace, prieten credincios, tu, unică băutură care ai suflet, și încă un suflet bun, nouă amîndorura nu ne sporește oare, odată cu vîrsta, și prețul ? Asta-i alt fel de rozmarin ! rosti cu voce tare. O băutură ca asta o pun înaintea amestecului de buruieni de leac ! Umplu paharul lui Bogdan și pe al lui și, fără să aștepte invitație, ciocni.

— Cînd sîntem la fund de tot avem un singur mare avantaj : n-avem unde coborî mai mult, toate drumurile merg în sus și sus înseamnă speranță. Pentru vremuri mai bune ! Plimbă cu voluptate vinul pe limbă. Bogdan bău jumătate de pahar.

Prin fereastra deschisă pătrundea în odaie un aer înăbușitor. Amurgul dens fu străbătut de un liliac.

— Ce părere ai, domnule Magierka, întrebă Bogdan după o tăcere mai îndelungată. Dimineața repetăm piesa și-n aceeași seară s-a sfîrșit totul... Pe oameni poți să-i părăsești, dar munca ?

Magierka își duse mîna pîlnie la ureche.

— Vorbește mai tare, încep să nu mai aud bine. Universul meu se scutură de sunete, dar nu-i nimica. În liniște poți să gîndești mai bine și gîndurile sînt și ele liniștite. Poate că-i o bună pregătire pentru tăcerea veșnică. Puțin cam lungă, e drept, fiindcă eu n-am să mor mai devreme de peste douăzeci de ani. Și pe urmă — și Smetana a fost surd și cîte lucruri n-a compus ! Situația mea e mai bună, pentru

repararea a tot felul de flecuștețe n-am nevoie de auz bun.

Bogdan dădu paharul pe gît. Îl urmărea pe Magierka cu o privire fixă.

— Liniștea finală, undeva, în întunericul ce ne așteaptă — poate că nu ăsta-i cel mai rău lucru. Rea e liniștea care rămîne în urma unui om. Îmi privesc viața și privesc parcă în gol. Liniște și nimic...

Cu Smetana am dat-o cu oiștea-n gard, se scărpină Magierka deasupra urechii și-i turnă iar lui Bogdan. Să bea, biet cap tulbure, e cel mai bun leac pentru durere.

— Cum nimic ? Nu demult ți-au cîntat la radio o bucată.

Bogdan zîmbi amar și făcu un gest de negație cu mîna.

— Nici n-au spus măcar numele autorului. De ce ar fi făcut-o ? Cînd cumperi chifle nu ți se spune cine le-a copt.

— Vrei să spui că brutarul e mai puțin important ?

— Cum ?! Păi în realitate îl invidiez ! ridică Bogdan vocea. Toată viața lui a hrănit oamenii !

— Și dumneata i-ai hrănit, cu muzică. Oamenii aflați la băi, sau în cafenele te-au ascultat, pe urmă s-au dus acasă și în urechi le răsunau melodiile dumitale. Poate că după aia au devenit mai buni, s-au purtat mai frumos, să zicem față de bunica bolnavă. Sau în acea seară au conceput un copil zdravăn și deștept.

— Oamenii au ambiții diferite, domnule Magierka. Pentru mine sensul vieții constă în

a lăsa ceva de valoare în urma mea. Măcar o singură compoziție asociată permanent numelui meu. Mă poți înțelege ?

— Nu-i încă tîrziu, cîte se mai pot întîmpla !

— Ține minte, domnule Magierka ! Schimbările la bătrînețe nu prevestesc nimic bun. Eu... nimeni n-ar regreta dacă nu m-aș fi născut...

Odată cu căderea nopții coboară asupra îndrăgostiților gînduri negre ca noaptea, se gîndi Magierka și-i umplu lui Bogdan paharul.

— Omul trece prin viață ca într-o bărcuță pe o mare furioasă : cînd jos, cînd sus, să se oprească nu poate, l-ar răsturna valurile.

Bogdan nu-l asculta.

— Cînd o să vină odată ziua aceea, cine o să mă plîngă ? „Ierusalimul“ ? La prînz nu dau drumul la radio, dar dacă vine la timp căruța mortuară, spre seară poate că vreunul va deschide timid și încet radioul, iar altul, surd, îl va da mai tare... Ai trăit vreodată sentimentul de a nu avea nici o valoare, de a nu însemna nimic pentru nimeni ?

— Nu mai vorbi așa, ce dracu ! Doar un singur om a fost în stare să descopere becul electric, doar unul a pictat-o pe Sfînta Fecioară... Și restul de milioane care n-au pictat nimic, au trăit zadarnic ? De altfel, ai o fată care te iubește.

— Depărtarea slăbește nu numai dragostea, dar și durerea provocată de moarte. Dacă nu pot să pun o floare pe sicriu acolo, atît de departe, pot să-mi liniștesc sufletul cu o pseudoconsolare : nu cred. Durerea, întocmai ca și dragostea, pentru a fi reale au nevoie de contact direct.

Magierka clătină îngrijorat din cap ca pentru sine. Compozitorul nu se atinge de mîncare, o dă vecinilor și bea pe stomacul gol.

— Domnule Pavlus, întoarce mai bine foaia ! Nu-s pentru mine filozofările astea. Mie dă-mi să-ți modelez ceva din argilă, sau să brodez. Am să-ți fac o propunere : să jucăm piesa și fără Prin... fără doamna Xandra. Ai spus singur că și-a părăsit munca și eu am s-o zic de-a dreptul : a fugit, asta-i ! Dar o să-i arătăm noi ei, o să dăm piesa și fără ea ! Eu am să-l joc pe Valenta...

— Cum să jucăm fără interpreta rolului principal ?

— M-am gîndit la toate. Doamna Sofi trebuie să se întoarcă peste cîteva zile, oamenii vin de la mare entuziasmați. Xandra i-a oferit rolul unui muzicant vagabond. Noi i-l oferim pe cel al Rozárkăi. Există în toată piesa un rol mai bun ? Cînd a rămas un singur cocoș în ogradă, altfel o să fie și doamna Sofi... Două treimi din piesă sînt gata. Zici că doamna Sofi are o voce de grenadir ? N-are a face, acțiunea se petrece după trei ani, o să fie ca și cum Rozárka ar mai fi îmbătrînit un pic...

— Nu pricepi că n-am poftă de teatru nici de frică ?

— Dar mie mi-ar place să-l joc pe Valenta pînă la sfîrșit. Îmi place bețivanul ăsta (Magierka își privi cu coada ochiului musafirul

și făcu, puțin încurcat, o pauză). Sîntem și singuri în stare s-o regizăm, să vadă ea baba...

— Cum poți vorbi astfel despre ea ?

— Da nici n-am apucat să vorbesc... Magierka turnă restul de vin în pahare, Bogdan întinse mîna după pahar și îl dădu, cu un gest mecanic, pe gît. Se ridică greoi și-și trecu palma peste gîtul transpirat. Zăpușeala era la fel de mare, pe pereții odăii se așezaseră o mulțime de gîze, iar efemeridele se izbeau orbește de lampa din tavan, scoțînd un țiuit subțirel. Pe cuierul din colț atîrna o pălărie de damă cu boruri largi, cu calota mică, ce abia de-ar fi încăput pe capul unui copil.

— S-a uscat afurisita, și mi-a dat atîta de furcă ! Trebuie să știi să faci un dar la timp. Dacă i-aș fi dat-o imediat, doamna directoare ar fi avut o pălărie frumoasă și eu o bucurie...

Bogdan îl privi lung cu ochii săi tulburi și Magierka se foi neliniștit. Ce-o fi cu mine azi, de dau mereu cu oiștea-n gard... ?

Bogdan intră zgomotos în camera sa, aprinzînd pe pipăite lumina : fereastra închisă, zăpușeală și miros greu, insuportabilul sforăit al preotului. Plin de mînie, lovi cu piciorul într-un scaun, blestemă, și preotul, cu un țipăt speriat, se trezi. Bogdan deschise cu un gest repezit geamul, lovindu-l de perete.

— Ce faci ? își acoperi preotul ochii, ferindu-i de lumină. Ai umplut camera cu persoana dumitale !

— Dacă-i plină de ceva camera, atunci de sforăiturile dumitale ! Nici un om nu doarme

în felul ăsta ! Nici măcar un urs nu sforăie în așa hal !

— N-ai decît să te muți, nu te ține nimeni cu de-a sila în camera mea !

— E tot atît de mult a mea cît și a dumitale !

Mîniat preotul bîjbîi cu mîna pe noptieră după paharul de apă și dădu ceva jos.

— Îți întinzi marafeturile pretutindeni !

— Eu mi le întind ?! Dumnezeule ! Uită-te la cocina din jurul dumitale !

Preotul se apleacă peste marginea patului și ridică de jos cutioara din care căzuse broșa de aur, perla strălucea în lumina lămpii ca o lacrimă.

— Țap bătrîn și îndrăgostit !

— Dă-o încoace ! îi smulse Bogdan bijuteria, neputîndu-și stăpîni tremurul de enervare al mîinilor. Mă invidiezi pentru că eu încă mai sînt capabil de sentimente, în timp ce dumneata vorbești despre ele numai din amvon ! Predici despre dragostea față de aproape și-mi vine să vomit, nu alta ! Rumeguș, pleavă, nici un grăunte de adevăr, fraze și iar fraze, în loc de un sentiment măcar ca lumea i-ai îndopat toată viața pe oameni cu vata vanilată a vorbelor goale, de prisos...

— Mînia, te orbește mînia, mîine o să te rușinezi groaznic. Dacă n-ai fi beat...

— Nu văd de ce mi-ar fi rușine cînd spun adevărul, strigă Bogdan. Dumitale ar trebui să-ți fie rușine că ai prostit o viață întreagă oamenii încrezători ! Credința voastră salva-

toare în stare să rabde toate situațiile grele din viață ! Fiindcă n-ați reușit să rezolvați nimic pe lumea asta, v-ați creat o altă viață, în care, oițele mele tîmpite, veți fi răsplătite pentru toată suferința voastră, dar în lumea asta de aici, de pe pămînt, țineți-vă frumușel gura și suferiți mai departe !

— E trist cînd un om instruit nu vede esența și sensul vieții în Dumnezeu și încă și mai trist cînd, căutînd sensul vieții, îl neagă pe Dumnezeu. Din faptul că eu iau cunoștință de lipsa a ceva, nu decurge nimic pozitiv, nici un fel de regrete morale, nici un fel de valori...

— Ce valori ți-a adus dumitale faptul că ai fost plin de dumnezeire pînă-n vîrful capului ? Mimarea fariseică a demnității în spatele căreia se ascunde în realitate egoismul, intoleranța și invidia — și pe mine mă invidiezi fiindcă am ținut în brațe femei și iubite, în timp ce dumneata, în cel mai bun caz, bucătărese. Dumnezeu nu ți-a îngăduit să iubești și atunci te-ai mulțumit s-o pipăi măcar pe Jitka, sau, cînd intra un confesor o fată tînără în loc de-o babă zbîrcită, întîi o făceai să-și mărturisească păcatele și pe urmă, acasă...

— Afară ! Ieși afară din camera mea, imediat ! strigă preotul apucîndu-se cu mîna de piept și căzînd înapoi în pat.

— Plec și încă bucuros ! Mai bine îmi petrec noaptea sub cerul liber, decît cu dumneata sub același acoperiș. Mîine mă mut, chiar de-ar fi să locuiesc în șopronul de lemne !

Își apucă răscolit haina și bastonul și ieși, dar ecoul ușii trîntite cu furie îi amplifică parcă pierderea autocontrolului. Bastonul îi juca în mînă, mușchii fălcilor i se strîngeau sălbatic. Trecu prin fața vitrinei. Figurine tîmpite, o pisică cu mutră de oaie, un cerb cu coarne groase. Lui Bogdan i se puse o ceață pe ochi. Nu simți mișcarea mîinii, abia zornăitul sticlei sparte îl readuse la realitate, un zornăit fără de sfîrșit în liniștea adîncă a coridorului învăluit în noapte. Făcu ochii mari. La lumina anemică a lămpii din tavan zări la picioare cioburi strălucitoare de sticlă, iar în colț un biet cerb de cîrpă, amărît și învins.

15

FETELE DE LA bucătărie strîngeau de pe mese ceștile de la micul dejun. În fața sufrageriei îl aștepta pe Bogdan sora Blanka.

— A început să mă sperie cufărul doamnei Xandra ascuns sub patul meu.

Bogdan se încruntă. O nouă zi începută prost.

— Cîteodată seara, înainte de a adormi, mă gîndesc ce-o fi conținînd, n-o fi avînd nevoie de ceva din el ? Încep să mă gîndesc că am sub pat un geamantan străin și pe urmă dorm prost.

Bogdan se neliniști. Un cufăr jerpelit, mut, geamantane de acest tip nici nu se mai fabrică azi. O fărîmă din taina Xandrei ? Odată to-

tuși va trebui să... Prostii ! N-a considerat util nici măcar să-și explice prin cîteva rînduri în fața lui Bogdan purtarea, sau măcar să trimită o carte poștală cu salutări.

— Dacă nu s-a întors după atîtea săptămîni, slabă nădejde să mai vină. Să i-l expediem ?

— Unde ?

— Păi, pictorului aceluia...

Bogdan strînse buzele, tăcu.

— Măcar să ne uităm în el, să vedem ce conține...

— N-avem dreptul.

— Domnule Pavlus... Să nu-mi spui că nu ești și dumneata curios !

Un geamantan cu lacăt de duzină, orice cheie se potrivește la el.

O haină bărbătească, pantaloni, o vestă.

— Dar astea nu-s lucrurile Xandrei ! Bogdan privea nedumerit, Blanka deșerta emoționată conținutul valizei. Parcă am scoate la iveală urmele unui vechi și tainic păcat. Papuci bărbătești de casă uzați, o șapcă unsuroasă, un veston uzat de bumbac, cu un nasture lipsă și cu țesătura tocită la coate.

— E valiza doamnei Xandra ! Blanka scoase o fotografie pusă în ramă, cu o dedicație scrisă cu o caligrafie plină de înflorituri : Prea distinsei domnișoare Alexandra Kálayová în semn de respect și admirație din partea membrilor asociației „Năzdrăvanilor".

Bogdan ridică ironic colțul gurii. Un portret în grup înfățișînd niște cheflii, cu fețele golite de orice altă expresie decît vanitate personală, unii dintre ei cu halbele ridicate...

Blanka scotocea mai departe prin restul lucrurilor, dornică de senzație și ușor dezamăgită. În sfîrșit ! Din fundul geamantanului apăru un obiect strălucitor. Un instrument muzical ! I-l întinse cu un aer confuz lui Bogdan. O trompetă, cu clapetele în stare încă de funcționare, cu muștiucul puțin turtit din cauza greutății vechiturilor din cufărul plin ochi.

— Încercați să vedeți dacă mai cîntă !

— V-ați pierdut mințile... ?

Blanka așeză lucrurile la loc în geamantan. Bogdan o asista cu mîinile atîrnîndu-i pe lîngă corp, cu un amestec bizar de aspră condamnare și sentiment de culpă, deoarece și-a permis și a permis unei persoane străine să privească fața întoarsă, ba, mai curînd, ascunsă a unui alt om. Să fi fost un simplu amator sau vreun muzicant din orchestra teatrului unde juca Xandra ? Iar cineva din blestematele acelea de cercuri teatrale... ? O dragoste tîrzie sau doar o relație practică între doi oameni care și-au pierdut de mult speranța oricărei șanse ? De ce n-a scăpat nici măcar o vorbă despre acest om ? Bogdan rîse strîmb, a doua oară în acea zi. Despre cîți bărbați din viața ei Xandra nu a pomenit nici măcar un cuvînt ?

De afară se auzeau voci chemînd-o pe Blanka, fu rostit și numele Sofiei. Bogdan privi pe fereastră. Printre băbuțele din fața porții, legate la cap cu basmale, se oprise Sofi, bronzată, cu o pălărie mare pe cap, călătorul întors din lumea largă. Poate s-o găsi cineva care

să-i ducă geamantanul la primul etaj! Geamantanul îngreunat de daruri pentru cei de la „Ierusalim"... Te cari după tine cu daruri două mii de kilometri și „Ierusalimul" nici nu le bagă în seamă!

Černá Máry coborî în fugă scările cu o pălărie de paie în mînă.

— V-am păstrat-o bine în tot timpul ăsta! Cătă dezamăgită, cu albul ochiului bolnav, în sus: pe capul Sofiei trona o pălărie de paie nouă, de proveniență străină.

— Ce-o să faceți acum cu două? Și una singură să porți aici și ai fi caraghios, darămite două!

— Impresii colosale, de neuitat... povestea entuziasmată Sofi unui grup de ascultători ocazionali. Pe măsuța de joc din coridor așezase ceremonios darurile: o sticlă de coniac, două pachete de țigări și un săculeț cu scoici pentru Magierka.

— Dragii mei, doar o întîmplare fericită a făcut să fiu iar printre voi! Doar puțin a lipsit... Un recul al valurilor, de neimaginat pentru cel care nu l-a trăit. Retragerea valurilor care-mi tăia picioarele, bărbații de pe mal care la început se amuzau, imaginîndu-și probabil că joc teatru, și eu nu sînt doar actriță! În cele din urmă un înotător de la Salvamar m-a scos la mal, cînd aproape că nu mai știam ce-i cu mine. Un tînăr numai mușchi, cu dinții ca niște perle...

— Bine măcar că mai erau și alți oameni prin apropiere, își manifestă îngrijorarea Perk,

sprijinit în cele două cîrje ale sale. Nici nu vreau să mă gîndesc, o femeie leșinată, doar în costum de baie și un bărbat cu dinți ca de vîrcolac...

— Am adunat atîtea impresii că aproape nu știu de unde să încep, se întoarse Sofi spre Maior. Cel mai bine ar fi să organizăm o ședință, mi-aș împărtăși bucuroasă bogatele impresii celor care n-au fost în viața lor la mare și nici n-or să ajungă vreodată. Dacă auditoriul n-o să încapă în sala de lectură, am putea să ne așezăm în sufragerie.

— Probabil nu v-a informat nimeni asupra retragerii mele din funcție. În situația mea de acum nu sînt competent pentru a organiza o astfel de acțiune...

— Să lăsăm formalitățile, fă-o din prietenie pentru mine! Cine altul în afară de dumneata ar fi capabil...

Maiorul urmări cu o privire șovăitoare două bătrîne cu basmale pe cap, care se îndreptau tăcute spre camerele lor.

— Mă schimb de hainele de pe drum și mă refrișez puțin. Aș vrea să povestesc cît timp îmi sînt impresiile încă proaspete în minte.

Peste o oră, în sala de lectură se adunase un grup mic format din prietenii Sofiei. Lipsea preotul, căruia doctorul, după criza de cord avută, îi interzisese să-și părăsească patul, înlocuit însă de Agea și Bernarda. Maiorul reușise să convoace în grabă și doi-trei bătrîni, care ședeau acum zîmbind uluiți și nepricepînd nimic.

Sofi își făcu apariția îmbrăcată într-o rochie de ocazie și sprijinindu-se în baston. La vederea auditoriului se opri.

— N-ai invitat oamenii, Maiorule ?

— I-am invitat, doamnă Sofi... Păreți surprinsă că lucrurile arată astfel, cînd locuitorii căminului n-au fost pînă acum în stare să reacționeze în nici un fel la retragerea mea din funcție ? Ieși din încăpere și după o clipă reveni, aducînd o băbuță cu niște andrele de tricotat în mînă și protestînd tare :

— În cîte o zi văd bine, în altele nici cu ochelari măcar. Tocmai azi văd bine. Vine iarna acuși-acuși și fără ciorapi de lînă...

— Conferința n-o să te împiedice de la tricotat, zise Maiorul și Bogdan își plecă privirile.

Sofi aștepta pe podium. Cum nu mai venea nimeni, începu să vorbească. Înfățișă cu mult pitoresc întîmplările banale din călătoria cu trenul și dură mult pînă să ajungă la punctul culminant al povestirii, la întîlnirea ei cu plaja mării.

Băbuța cu andrelele își numără cu jumătate de voce ochiurile împletiturii și vru să audă și sfatul competent al vecinei. Bogdan își cuprinse obrajii în palme. Gîndurile lui zburară spre Xandra.

Ce greșeală fatală a făcut, de a pierdut-o ? Să fi fost doar posibilitățile sale materiale reduse cele care au condus-o la un rival mai bine situat ?! S-a străduit prea puțin să vadă

lucrurile prin prizma ei ? Se spune că pentru orice om numele propriu e cel mai important cuvînt din limba maternă, și că atunci cînd se apropie sfîrșitul tuturor șanselor, chiar și cele mai mici succese din trecut capătă proporții amețitoare. Să se fi arătat prea puțin interesat față de trecutele succese ale Xandrei ? Sau fuga Xandrei continuă doar în mod necesar seria de permanente mutații în viața ei, esența existenței sale ?

Xandra aparține probabil acelui tip de oameni care nu ajung să se cunoască niciodată nici pe ei înșiși și nici nevoile reale ale celorlalți. Toată activitatea lor izvorăște din imaginație. Își închipuie că tînjesc după liniște și cînd, după înfrîngerea multor greutăți, o obțin, nimic nu-i calcă mai rău pe nervi ca această tihnă. Deci, înainte, peste alte obstacole, spre o altă stare de emulație !

Figura Xandrei se contura din ce în ce mai bine în fața ochilor săi, cînd accentul dramatic al glasului Sofiei destrămă dintr-o dată această imagine.

Cei doi bătrîni ședeau unul lîngă altul, cu capetele plecate în piept, păstrîndu-și pe față, și în timpul somnului, zîmbetul tîmp.

— E timpul să ridicăm ședința noastră, interveni prevenitor Maiorul. Oamenii vor fi dorind probabil să se pregătească pentru dejun.

Sofi își întrerupse nemulțumită povestirea, anunțînd că imediat după masă este gata să o continue... !

Ieşi împreună cu Bogdan.

— Pe cine crezi că am întîlnit în oraş ? Pe doamna Kálayová ! N-am ştiut c-a spus adio „Ierusalimului" !

Bogdan simţi că păleşte şi se forţă să pară liniştit. Să fie asta o dovadă a telepatiei ?

— Cum o mai duce ?

— Pleca probabil într-o excursie judecînd după vestimentaţia ei ciudată...

— Locuieşte în oraş ?

— Unde altundeva ? Am avut să ne spunem... atîtea...

Coridorul era plin de larmă. Un grup neobişnuit de mare dintre cei care nu veniseră la conferinţă se aşezase în jurul măsuţei de joc de sub leandri. Scaunele nu ajunseseră pentru toţi şi împrumutaseră din odăile vecine. La apropierea bocănitului de baston al Sofiei se făcu o tăcere care nu dură însă mult.

— ...Uite aici, ce zici, cît crezi că aveam, douăzeci şi patru ori douăzeci şi şase de ani ?

Masa era plină de fotografii îngălbenite, cu colţurile rupte, pe hîrtie în tonuri maronii sau portrete lipite pe carton tare, purtînd emblema cu înflorituri a atelierului foto.

— ...Aici sînt împreună cu doamna Horvartová, care avea casa aia mare din Smíchov, aproape de cheiul Vltavei. Mă credeţi ? Avea în salon o seră, adevărată grădină !

Fotografiile circulau din mînă în mînă. O tînără mireasă în rochie albă alături de un ginerică mustăcios. Slujnice tinerele împreună cu prietenele lor, cu părul proaspăt coafat, şi cu solemnitatea acelei clipe înscrisă pe faţă. O fotografie în grup, în mijloc bunicul, capul familiei, cu un ciubuc uriaş, sprijinit de covor. Şi iar o tînără femeie cu pălărie largă, avînd ca podoabă o pasăre colibri, la braţul unui ofiţer austriac, încins cu sabie, şi cu un coif înalt, în patru colţuri.

— ...Asta, sărmanul, a căzut mai tîrziu la Piave, mai am şi acum inelul de aur dăruit de el ca zălog al dragostei sale. Chiar de-ar fi să crăp de foame, tot nu l-aş vinde...

Sofi se oprise lîngă ei perplexă, cu un teanc de vederi din Bulgaria în mînă. Sub leandri, domnea o atmosferă neobişnuit de prietenoasă. Astfel de relaţii cordiale nu mai existaseră la „Ierusalim"...

Perk înapoie cuiva portretul cochet al unei tinere femei cu talia subţire strînsă în corset. Puţine lucruri sînt mai triste decît frumuseţea trecută.

— Cine ar fi zis de voi, babe zbîrcite şi oloage, că aţi fost odată aşa de ispititoare ? Fetele — lapte şi foc — au fost slăbiciunea mea, dar babele care-o făceau pe tinerelele îmi erau ca sarea-n ochi, pe astea nu le-am înghiţit niciodată. S-au lipit de mine multe, tinere ori mai vîrsnice, dar cu femeile astea trecute nu m-am avut bine niciodată !

Perk se îndreptă în cîrje ca un soldat.

— Odată mi-am dat întîlnire cu una căreia îi sfîrîiau călcîiele după mine, fiindcă bărbatu-său era plecat mereu pe drumuri. În pădure, la o răscruce de drumuri. Bineînţeles că am venit însoţit de prietenii mei şi ne-am ascuns după o stivă de butuci. Baba a venit

trăgînd după ea un cîine. Un fox cu picioare strîmbe — și Perk își îndoi mîinile aducîndu-și-le spre pieptul scobit. Numai că și-a băgat dracul coada și cîinele a adulmecat o pradă în pădure. O vulpe ori vreun arici. S-a smuls din lesa femeii și țuști în vizuină! De la un timp nu s-au mai auzit lătrături, era pe semne vorba de luptă pe viață și pe moarte. Cuconița dădea roată scorburii, nefericită la culme, ca o gîscă ce-și vede puiul luat de ape. Și dă-i cu plîns și cu văitături pînă numai ce-o vezi îngenunchind în rochia ei de plimbare și scurmînd cu mîinile goale în gaură, doar-doar și-o face loc să ajungă la iubitul ei cîine. Cînd, în sfîrșit, a reușit să-l scoată, murdară din cap pînă-n picioare, potaia și-a dat duhul. Muierea arăta ca vai de capul ei : nici tu întîlnire, nici tu cîine, rochia de paradă murdară de sînge și pe deasupra sfîșiată...

Izbucni un cor de rîsete. Dumnezeu știe de ce, fostele tinere îndrăgostite își întoarseră fețele posmogite, încadrate de basmale, spre doamna Sofi. Perk se sprijini din nou în cîrje. Umerii ascuțiți i se cutremurau de un rîs mut, triumfător.

Sofi se îndepărtă, șchiopătînd ușor.

Pe masă, printre fotografiile din tinerețe, rămăsese neîncepută sticla cu coniac. Razele soarelui strecurate prin geam dădeau băuturii o luminoasă culoare aurie.

Unii oameni ce nu prea cunosc lumea își închipuie că bătrînețea înseamnă înțelepciune, bunătate și umilință, nota mai tîrziu Magierka

în jurnalul său. *Ar trebui să viziteze „Ierusalimul". N-o fi Sofi întruchiparea virtuților, dar o sticlă și niște țigări tot a adus și n-are nimeni dreptul să strîmbe din nas în fața unui dar creștinesc. A plătit pentru grosolana nerespectare a legii principale ce guvernează caracterul nostru național : s-avem toți puțin, numai să n-aibă altul mai mult ! Încălcarea acestei legi i-a unit imediat pe toti dușmanii ei într-un front comun. Pînă și Černá Máry i-a vîrît sub nas Šlosárkăi fotografia unei fete zvelte. În fotografie nu se vedea că și la tinerețe era tot proastă ca o cizmă, iar ochiul cu albeață îi fusese probabil retușat. Locurile goale din sala de lectură în timpul conferinței Sofiei erau, cred, urmarea faptului că omul la bătrînețe e de două ori mai puțin receptiv față de extreme. Dacă-i lumina slabă nu poate citi, cînd e prea puternică îl dor ochii. Viața fără o picătură de vin nu-i viață, dar dă-i omului un butoi și încetează să mai fie om. În ochii celor care au rămas pe loc, călătoria Sofiei a fost o excentricitate nepotrivită cu „Ierusalimul". Nouă babe își pregătesc coșciugul, a zecea se plimbă la mare și se lasă salvată de un înotător bronzat !*

Părerea mea-i că babele astea înrăite și acre nu au dreptate. Las' să aibă și Sofi parte de bucurie, că poate următoarea călătorie o va face într-un echipaj tras de doi cai negri !

Unchiașul băgă jurnalul în dulap și privi pe fereastră. În apropierea porții, lîngă gard, cineva mînuia pe îndelete, cu pauze, o sapă.

Magierka, cuprins de mirare, se frecă la ochi ca Toma necredinciosul : revizorul Filc ! Bătrînul simți că-l furnică în ceafă de emoție în fața unui act atît de senzațional. Filc cu acreala lui și un astfel de gest ? ! Trebuie să descopere misterul și asta imediat.

— Îți îngropi economiile, domnule revizor ?

Filc se îndreptă, frecîndu-și cu mîna salele înțepenite de durere. Nu răspunse la întrebare făcîndu-se că n-a auzit-o. Ochii lui căpătaseră o expresie încremenită, aproape disperată, dictată de solemnitatea acestei clipe.

— Plantez un pom. Teiul va crește și va dăinui aici poate și peste o sută de ani. Ca să rămînă ceva în urma mea, pricepi ?

Lîngă gard zăcea un pui de tei cu coroana încă neformată.

Ce tot or fi dînd zor intelectualii ăștia cu „o să rămînă în urma mea" ? Înainte Pavlus și acum iacătă-l și pe Filc... Hai să spunem că teiul se va prinde, și ce-i cu asta ? Va crește înalt, lîngă tulpina lui cîinii or să-și facă nevoile și puțin o să le pese că l-a sădit un oarecare domn Filc ! În sala de lectură atîrnă un tablou înfățișînd „Ierusalimul". Pictorul, fost locatar al căminului, și-a pus semnătura cu litere mari și cu înflorituri, și ce folos a avut ? Poate să nu fi trecut mai mult de zece ani de atunci, dar aici nu trăiește nimeni atîta vreme, nici unul din cei prezenți nu și-l mai amintește, iar cei care probabil l-au cunoscut și-au pierdut memoria și s-au senilizat complet. Bun, să fie aici un tei ca să țină umbră în verile toride sau să aducă pace inimii, dar să existe doar pentru gloria cuiva... ?

16

PRIMELE EMOȚII ale revederii după mulți ani odată trecute, preotul i-l prezentă lui Bogdan pe musafirul său, nepot de soră și medic primar al policlinicii regionale.

Doctorului îi parvenise abia cu cîteva zile în urmă vestea că ar fi suferit, după cîte auzise, un infarct. De ce nu i-a dat unchiul de știre ?

— Atunci cînd te lovește nenorocirea închide-te în tine și întreabă-ți conștiința din ce pricini oare ți-a trimis Dumnezeu acestă încercare. Astfel durerea se stinge în sufletul tău și nu mai trece asupra altora. Doar nu te-aștepți ca la cei aproape optzeci de ani ai mei să mai joc ceardaș ? adăugă pe un ton laic. De ce să deranjezi pe alții ? Fiecare își duce crucea lui. Vrei puțină cafea ?

Medicul primar nu-l găsise pe doctorul de la castel și ar fi vrut să afle despre ce-a fost vorba.

— Te-ai obosit, te-a supărat ceva ?

Preotul își îndreptă involuntar ochii spre tovarășul său de cameră, iar Bogdan își feri privirile.

— Nu mai știu cum s-au petrecut lucrurile, mormăi el fără poftă. Din senin un spasm al

inimii și așa mai departe. Ce importanță mai are, doar sînt iar zdravăn ca bradul. La tine ce mai e nou ?

Nu scapă el unchiul cu una cu două... Medicul șef scoase din geantă stetoscopul și pregăti aparatul de luat tensiunea. Colegul de la castel îl va scuza poate că se amestecă în sectorul lui, de altfel, unchiul nu-i obligat să-i pomenească doctorului de vizita sa...

Bogdan se îndepărtă discret și pașii îl duseră fără voie la fereastra din capătul culoarului. Ușoara jenă resimțită îl ajunse și aici. De ce este atît de greu să primești generozitatea cuiva față de care nu te poți revanșa ? În locul recunoștinței — grăuntele unei noi invidii — ar fi mult prea nedrept... Ce se petrece cu el ? Poate că el chiar i-a deschis Sametkăi drumul ospiciului, iar pe tovarășul său de cameră mai că nu l-a băgat în groapă. Ah, Xandro...

Nu departe de gard se înălța tulpina firavă a teiului proaspăt plantat, cu frunzulițe parcă obosite. Filc ieși din casă cu o stropitoare în mînă. Ori de cîte ori îl întîlnea, Bogdan își amintea de sărbătorirea ratată a acelei aniversări. Jos, sub fereastră, Filc stropea pomul. Rămase apoi să-și privească plin de dragoste treaba bine făcută. Să găsești un sprijin demnității tale lezate, atunci cînd nu mai ai de unde aștepta nici un ajutor... Xandra a acționat atunci impulsiv ca întotdeauna, nici nu i-a trecut prin minte gîndul că o faptă cît de mică este de zece ori mai valoroasă decît orice cuvînt și oricît de multă bunăvoință.

Filc plecase de mult. Bogdan continua să privească grilajul înnegrit și zidul de piatră. Copăcelul firav își tremura frunzulițele delicate sub adierea vîntului.

Preotul ieși din odaie și îl invită pe Bogdan cu un gest nerăbdător să vină înăuntru. Pe măsuță se aflau trei ceșcuțe cu cafea. Conversația trena, legăturile sentimentale dintre musafir și gazdă fuseseră probabil slăbite de trecerea timpului și cine știe dacă or fi și existat vreodată. Cu toate acestea, preotul se străduia în mod discret să-și laude musafirul. Nu era, zicea el, un simplu practicant, ci un cercetător științific avînd în urma lui o serie de succese în domeniul neurochirurgiei... Medicul șef respinse încruntat bunăvoința preotului și se ridică în picioare îndată ce bunele maniere îi permiseră s-o facă după terminarea cafelei. Va mai veni să-l vadă pe convalescent. Pentru viitor să țină un regim de viață rațional, cu excepția inimii unchiul e sănătos tun.

Bogdan îl ajunse pe medic din urmă afară, pe culoar. Se întoarce acasă ? Direct ? În cazul acesta ar vrea să-l ia pe Bogdan cu el ? Ar fi loc în mașină și pentru valiza pe care Bogdan trebuie s-o ia cu sine la oraș ?

O absență de-o zi, directoarea n-ar avea ce să obiecteze, de ani de zile Bogdan nu și-a luat o zi concediu.

Pînă să-și dea Bogdan seama, mașina străbătu aleea de stejari cunoscută, la capătul digului coti spre orășelul învecinat și de acolo mai departe...

Șoseaua fu înghițită de pădurea dincolo de care se deschidea perspectiva largă a zonei submontane. Peisajul, învăluit în lumina blîndă a înserării, îi trezea amintirea unui alt decor, la fel de măreț, numai că atunci, în autobuzul care-i aducea din Větrná Lhota, zalături de Bogdan stătea Xandra. Privea zadarnic în sus încercînd să găsească pe bolta cerului norul acela tivit de amurg într-o strălucire trandafirie. Se simțea întinerit, căci nu se aruncase el, pradă unui impuls subit, cu capul înainte, într-o aventură ? În sinea sa se umfla în pene. Schimbarea e întotdeauna cu atît mai tulburătoare cu cît starea invariabilă anterioară a durat mai mult. Omul nu e adaptat la starea prelungită de liniște și la nemișcare, ca păianjenul în pînzele sale. Și nici nu-i este proprie o dezarmare prematură. Să nu-ți pierzi nădejdea nici în drum spre spînzurătoare, ar fi spus Xandra.

Medicul șef conducea repede. Bogdan era bucuros că alături de el putea să tacă și să se gîndească la Xandra.

După fuga ei, încercase să-și găsească alinarea în munca de creație. Crizele sufletești profunde au inspirat atîtea mari compoziții ! Ședea la pian cu o foaie albă de note în față. Arta nu se naște însă din rațiune, iar inima lui era pustie. O casă arsă, cu zidurile încă în picioare, la prima vedere aproape neatinse, dar în interior grinzi înnegrite de fum, urme de funingine, cenușă rece. Avea impresia că abia acum a înțeles : operele care sînt în stare să miște sufletul s-au născut din durere, din

suferință și poate din nostalgia dragostei pierdute, dar niciodată din speranțe spulberate. N-ai voie să lași cenușa să se răcească. Undeva, la fund, trebuie să menții măcar un singur cărbune aprins, în stare să reaprindă flacăra unei noi hotărîri. O va vedea pe Xandra, îi va vorbi. Nu, nu se va întoarce împreună cu el la „Ierusalim", dar e imposibil să nu rămînă în subconștientul ei dăruirea afectivă a lui Bogdan și odată cu aceasta îndoiala dacă ea a procedat corect. Simpla presimțire nu-i o dovadă, dar pe Xandra o așteaptă o nenorocire...

Se apropiau de oraș. Strălucirea albăstruie a becurilor de la periferie era rece și străină. Hotărîrea lui Bogdan începu să se împletească încet cu teama de actul nebunesc pe cale de a-l întreprinde.

— Unde să vă las ?

— Să zicem... la gară. Am să-mi las valiza la bagaje.

Luminile roșii de poziție ale mașinii se pierdură după colț. Bogdan rămase stingherit pe trotuar, cu valiza în mînă.

Își depuse bagajul. Minutarul ceasului de la intrare sări cu zgomot la cifra următoare. E mai degrabă vremea cinei decît o oră potrivită pentru vizite. Mîine dimineață ar fi cu mult mai nimerit.

I se făcu foame. Pe masa lui de la căminul „Ierusalim" tacîmul a rămas nefolosit. Dacă preotul o fi întîrziat puțin, Sofi, în necunoștință de cauză, va fi umplut poate și farfuria lui Bogdan, așa cum face de obicei.

Începu să cerceteze meniul din restaurantul gării, de jos în sus, de acolo unde sînt trecute pe listă mîncărurile mai ieftine. Își cercetă discret conținutul portofelului și tresări. Mîine va trebui să ia micul dejun, drumul de înapoiere cu trenul și pe urmă cu autobuzul nu va fi nici el ieftin — și hotelul ? Mîncarea din farfurie nu mai avea nici un gust. Hazardul călătoriei sale negîndite se așternea înaintea lui ca un nor. Acolo, departe, dincolo de păduri, se aflǎ o clădire solidă cu două etaje, o sală de mese curată, patul făcut — ordine și certitudine, siguranță. Pentru Dumnezeu, doar nu-i Forejtka, s-o apuce, în cel mai rău caz, pe cîmpul învăluit în întuneric și să-și facă un culcuș într-un stog de paie ! Țap bătrîn și îndrăgostit ! Preotul îi aruncase o privire insinuantă atunci cînd Bogdan, înaintea plecării, se întorsese să-și ia haina și pălăria în asemenea grabă, încît fusese cît p-aci să smulgă din perete cuierul.

Abătut, fără pic de poftă, își termină modesta cină. Sărăcia nu omoară omenia, scrisese el cîndva o compoziție școlară pe această temă. Pe atunci nu era însă atît de bogat în experiență ca să poată scrie că ea distruge în schimb orice siguranță de sine. Situația în care cincizeci de bani devine o noțiune ce poate fi calculată îl face pe om să-și piardă demnitatea, să-și încovoieze cumva, în sinea sa, spinarea.

O apucă, prin orașul cufundat în întuneric, spre locuința Maestrului. Adresa o aflase

ușor. Unde în alt loc decît la Maestru ar putea locui Xandra ? Ușoara agitație de care era cuprins se amplifică. O amintire veche, de mult îngropată, odată cu vremea studenției, îi reveni în minte. Și atunci dădea la fel tîrcoale locuinței vreunei noi iubite. În sfîrșit, ajunse. O clădire veche, posomorîtă, ici și colo o fereastră luminată, acoperișul pierdut în întuneric. Dacă Xandra ar ieși acum singură la plimbare !

Se interesă de un loc la un centru de cazare pentru turiști. Închis. Cine să vină acum, la sfîrșit de sezon și în cursul săptămînii ? Îi spuseseră unde să-l caute pe administrator. Dincolo de ușa căsuței joase nu se auzea nici un semn de viață.

Făcînd un ocol, ajunse iar, fără să-și dea seama cum, la gară. Intră în sala de așteptare și se așeză într-un colț. Aer stătut, fum înecăcios de locomotivă, miros de motorină cu care se șterseseră podelele. Cîțiva călători, două țărănci bătrîne cu desagi, sforăitul unui bețiv din celălalt colț al sălii și conferința plictisitoare transmisă de difuzorul agățat în perete.

Limbile ceasului de pe perete săreau cu zgomot de la o diviziune la alta. Bogdan le observa cu o privire fixă. Intervalul pînă la următoarea zvîcnitură i se părea infinit de lung. De șase sute de ori vor tresări arătătoarele ceasului pînă să arate abia ora șapte

dimineața. Căută din nou în portofel, pentru a fi mai sigur, scotoci în toate despărțiturile. Nu, cel mai elementar calcul îi arată că dacă s-ar duce la hotel nu i-ar rămîne bani suficienți pentru întoarcere, chiar renunțînd la micul dejun. Unde poate să-l ducă și pe cel mai serios om — nebunia unei dragoste tîrzii ? Dacă perechea aceea de tineri de pe banca din față, care chicoteau înăbușit în hîrjonelile lor amoroase nu prea discrete, ar bănui că și domnul bătrîn din colțul acela...

Ultimul buzunar, cel dinăuntru, de la pieptul sacoului. Un somnifer înfășurat în hîrtie, de care uitase demult. Înviorat înghiți fără apă acest dar ceresc.

Difuzorul de deasupra ușii anunța din cînd în cînd cu o voce hîrîită plecările trenurilor. Plecau și intrau noi călători, numărul lor se micșora, tînăra pereche de pe banca din fața sa nu se mai giugiulea. Prin sală trecu plictisit un milițian. Ceva mai tîrziu doi soldați cu banderolă din patrula de ordine. Ce-o fi oare de tocmai azi somniferul nu-și face efectul ? Prost dispus, Bogdan urmărea cu animozitate ceasul. Arătătoarele adormiseră pe cadran și se străduiseră să-și îndrepte greșeala într-un mod bizar. Cînd le privi din nou, arătau o jumătate de oră mai tîrziu.

Se trezi înțepenit. Îi era frig. Zadarnic se strîngea în poalele trenciului său subțire în acel interval de semiconștiență dintre frînturile din ce în ce mai scurte de somn și

veghea chinuitoare. Cu o ciudată autoironie își dorea neplăceri mai mari drept pedeapsă pentru nebunia de a se fi îndrăgostit la bătrînețe.

În cele din urmă sosi și dimineața. Noaptea care trecuse fusese de cel puțin trei ori mai lungă decît nopțile liniștite din „Ierusalim“. Nedormit, înfometat, nervos, cu dureri în spate și gîtul înțepenit din cauza poziției nefirești în care adormise spre dimineață, umbla pe străzile cunoscute. Scara întunecoasă a bătrînei clădiri îl înghiți și-l micșoră parcă. Cu fiecare treaptă urcată inima-i zvîcnea mai tare în piept. De efortul urcușului ? Ușa se afla tocmai undeva, sub acoperiș, și pe ea o tăbliță cu un singur nume : al Maestrului. Simțea bătăile inimii pulsîndu-i la gît și la tîmple. Poate că și cei dinăuntru le auzeau. Zgomot nedefinit de voci, atelierul are poate un vestibul și dincolo de el altă ușă. Auzi două glasuri și lăsă dezorientat mîinile în jos. Ce să facă acum ? Maestrul spusese atunci, la întîlnirea aceea, că predă la o școală populară de artă. Jocul avusese aparent cincizeci la sută șanse de cîștig și în același timp diferite alternative. Cea ideală : Xandra va fi singură. Altă posibilitate : va fi acasă doar Maestrul. În acest caz Bogdan îi va da recipisa de la ghișeul de bagaje. A avut din întîmplare treabă la oraș și a luat și valiza Xandrei cu el. Cum de n-a prevăzut și alternativa cea mai probabilă, că vor fi acasă amîndoi ?

Sta în fața ușii cu capul golit de orice gînd. Să apese pe butonul soneriei ? Oricine ar deschide l-ar invita pe musafir înăuntru. Ce ar putea vorbi cu Xandra în fața acestui om ? Să aștepte pe trotuarul de vizavi ca un băiețandru pînă va pleca unul sau altul ? Flămînd, neras, nici măcar spălat ca lumea după noaptea asta îngrozitoare ? Și dacă vor ieși împreună sau n-o să iasă nici unul dintre ei ?

Bogdan își ținu respirația. Auzi glasul Xandrei. Ieșise probabil în hol. Aproape de ușă răsună un zăngănit metalic. Pregătea poate pe reșou micul dejun. O conversație uzuală, se auzi chiar și rîsul ei, la „Ierusalim“ rar de deslușea în vocea ei tonul acesta firesc, lipsit de griji.

Mîinile îi atîrnau pe lîngă corp, conștiința insuccesului îl secătuia de puteri. Stătu mult așa, într-o așteptare fără sfîrșit. De dincolo de ușă răzbătea zgomotul gazului aprins și al ceștilor de cafea. Pe urmă bufnitura scurtă a gazului stins, pocnetul ușii închise. Glasurile nu mai răzbăteau acum distincte.

Toată voința sa se stinse. Cu un gest mecanic vîrî bonul de la ghișeul de bagaje pe sub ușă și plecă.

Se îndreptă spre gară, pentru a patra oară pe același drum, cu mîinile cufundate adînc în buzunare, un gol imens în cap ; gustul de amar din suflet se mutase parcă în stomac. Bineînțeles, din cauza emoției, uitase să mănînce. Înțelese însă curînd că nu era o senzație de foame. O gheară dureroasă îi cuprinsese stomacul. Se opri, fruntea i se umezi. Se sprijini de zidul unei case. Învins de durere se strecură într-o curte. Nu-i mai păsa. Se așeză pe scară, cu capul aplecat pe genunchi. Durerea era atît de insuportabilă ! Își dorea cu ardoare să fie în patul lui de la „Ierusalim“. Așa-i trebuie ! Bătrînilor le sînt hărăzite dificultățile și suferințele, nu călătoriile în nori. Să fi fost acasă, Magierka l-ar fi tratat cu ceai de mușețel sau de sunătoare și poate i-ar fi trecut. Doamne ! Stă ca un cerșetor pe treptele unei case dintr-un oraș străin. Ce-ar fi să treacă cineva și să-l vadă...

Răul cel mare trecu în sfîrșit, durerea se transformă într-o stare de indispoziție marcantă. Putea însă acum să meargă încet, pas după pas...

Așa deci. Se va urca în tren, în capitala raionului va lua autobuzul și deseară va fi la „Ierusalim“. Revenirea la viața dinainte, fără emoții, fără elanuri. Înapoi pe vechiul făgaș, un mers în virtutea inerției, ultimul vagon se apropie încet, fără zgomot, de finișul călătoriei, unde se va opri pentru totdeauna. Timpul rămas abia ajunge pentru a recapitula șansele pierdute. Doar autoaprecierea, nimic altceva nu mai poate fi îndreptat. Cînd un om destinat prin toată construcția sa unei vieți mediocre tinde să ajungă din ce în ce

mai sus, acolo unde nu e locul lui, ce altceva l-ar putea aștepta? Orice repetiție este obositoare, dar cea mai ucigătoare este stereotipia implacabilă a insucceselor. Începuse prostește să aștepte bucuros bătrînețea închipuindu-și că printr-o retragere discretă va evita definitiv alte înfrîngeri. O nouă greșeală. Eșecul la vîrsta unei bătrîneți solitare este de două ori mai apăsător, căci nu ai cu cine să împarți povara insuccesului, bătrînețea nu mai cunoaște prietenia adevărată, angajată și activă. Vanitatea rănită nu mai are capacitatea tinereții de a scutura capul în fața unui eșec sentimental, de a găsi o compensație rapidă și de a gusta cel puțin falsa satisfacție a răzbunării.

Își tîra agale pașii pe străzi aplecat înainte ca un bătrîn asupra mormîntului, dar în acest fel durerea surdă, care se stingea încet, era mai suportabilă.

După colțul următor se ivi în fața lui clădirea cenușie și mohorîtă a gării.

17

SOARELE TOAMNEI încălzea ca în miez de vară. Bătrînele se așezaseră pe băncile din vecinătatea porții. În văzduh plutea mirosul acrișor al otavei de toamnă proaspăt cosite,

prin fereastra deschisă a bucătăriei se revărsa o melodie cîntată de vocea unei femei. Pe crengile bătrînului arțar de lîngă poartă sporovăia vesel un stol de grauri. La o comandă neauzită își luară zborul cu foșnet puternic de aripi, se întoarseră în unghi drept și planară apoi deasupra eleșteului — zboruri de antrenament în vederea apropiatei lor călătorii.

— Ce-o fi cu pictorul de nu mai apare? întrebă o bătrînă.

— Ce să facă aici? A luat-o cu el pe Prințesa Circului, ce altceva l-ar mai atrage încoace?

— La întîlnirea aia a promis că o să ne picteze. A închiriat o cameră la castel. Am să stau la castel, să fiu aproape, a zis, și am să vă fac portretul.

— Nădejde-n el ca-ntr-un cui de tei! Că mult l-or fi interesînd niște babe! Pictorii sînt toți niște fustangii. Cum pun mîna pe o fată o și dezbracă...

— Și pe Forejtka a pictat-o!

— I-a făcut niscaiva farmece, n-a avut încotro și-a trebuit s-o deseneze. Poate să spună cine ce-o vrea, eu tot cred că-i vrăjitoare.

— O să vedeți că domnul Burda va veni, zise Černá Máry. A promis c-o să-mi facă... portretul.

Băbuța de pe banca vecină se aplecă mult în față privind în direcția de unde se auzise vocea croncănitoare.

— Ce zice ? și înghionti vecina.

— Prostii ! Pictor laureat și o să picteze taman o babă chioară !

— Ba o să te picteze pe tine ! O șontoroagă în cîrje ! se rățoi arțăgoasă Černá Mary.

— În cîrje, dar curată ! Nu grajd în jurul meu, de ți-e și silă să privești !

— Pe cine ți-e silă să privești, cioară împuțită ? Eu...

— Da mai terminați cu gîlceava, guri spurcate ! interveni Perk. Supărarea scurtează viața, nu mai poate omul să se bucure în tihnă de soare și căldură.

— O să mă picteze, na ! bătu din picior Černá Máry. Cînd a ținut conferința aia, tot timpul s-a uitat la mine.

Magierka se retrase de la fereastră. Uneori e bine să-ți notezi imediat gîndul, amîni o oră și gata, nu ți-l mai amintești.

Babele astea trăiesc degeaba, doar ca să se facă de rîs, scrise el în jurnal. *Ori se vîră pe sub schelele maiștrilor zidari, ori se iau la harță. Omul pe care, la tinerețe, curiozitatea l-a mînat prin viață cu ochii larg deschiși și inima veselă, la bătrînețe poate să se prostească, are de unde coborî pînă la subsolul agerimii minții. Dar unde să coboare cel care toată viața a trăit acolo ? De oamenii aceștia care, încă de la tinerețe, au avut în cap doar tărîțe și inima uscată ca iasca, de ăștia să te ferească Dumnezeu cînd îmbătrînesc, chiar dacă a lor este împărăția cerurilor !*

Pe drumul dinspre orășel se apropia zgomotul unei mașini.

— Vine Maestrul ! șicană Perk. Fiți atente, nu cumva să dorească să vă picteze dezbrăcate, pictorii îs niște fustangii.

Toate privirile se îndreptară spre stăvilar. Mașina se apropiase și bătrînele de pe bănci își ținură respirația. Mașina încetini și intră pe poartă oprindu-se în fața clădirii ca la ea acasă. Nu era automobilul maestrului ci un Sedan albastru cu dungă albă. Pînă să-și vină ele în fire, din mașină coborî Forejtka, le salută agitînd vag brațul și intră înăuntru de parcă nimic nu s-ar fi întîmplat, cu cei doi însoțitori care abia se puteau ține după ea. Martorii întoarcerii fiicei rătăcitoare încremeniră de-a binelea cînd cercetară mai atent treimea. Forejtka în zdrențe, mai murdară ca niciodată, în păr cu bucățele de lut galben părînd un ghemotoc de sîrmă ruginită. Păzitorii ordinii cu uniformele mînjite de același lut galben, unul din ei cu mîneca și gulerul sfîșiate, altul cu o zgîrietură pe obraz.

— Parc-ar fi prins o panteră fugită de la Circul zis „Ierusalim“, se adresă Perk vecinei de bancă.

Din biroul directoarei ieși Virginia. Forejtka îi strînse cordial mîna.

— Ați văzut ? M-am întors. Ce bunătăți avem la masa de prînz ? Să nu mi se fi făcut

foame mai trecea mult pînă să mă vedeți. Mai sînt încă în stare să scap de coțcari din ăștia, își privi ea chiorîș însoțitorii plini de zgîrieturi. Oți fi voi grozavi, tovarăși, dar în mîneci aveți glod în loc de mușchi. Își agită mîna mică și murdară în aer și pipăi bicepșii caporalului. Cît despre ce-aveți aici, apucă între degete și scutură pantalonul sergentului, mi-e și frică să mă gîndesc...

Forejtka n-avea obiceiul să-și povestească aventurile călătoriilor, decît cel mult vreun episod ocazional ca un atu în fața cloștilor lipsite de imaginație de aici. Nici copia procesului verbal întocmit babei undeva, într-un oraș îndepărtat, nu părăsise nici un minut dosarul voluminos cu antetul FOREJTKOVÁ FRANTIŠKA, aflat în biroul directoarei. Și totuși, la scurtă vreme după ce vîlva produsă de întoarcerea Forejtkăi mai scăzuse din intensitate, Magierka putu să-i servească prietenului său Jonáš, în camera lui, informații amănunțite.

— Am impresia că Forejtka și-a făcut de cap și-n contul anului viitor, iar vara încă nu s-a sfîrșit. Magierka se așeză tacticos pe scaunul de lîngă masă. De data asta însă a trebuit să plătească fiindcă a încălcat regulile jocului...

— Cum așa? Jonáš își întoarse, în sfîrșit, spre el ochii lipsiți de expresie.

— Cînd gonacii fugăresc vulpea n-o fac

pentru că-i vînat gustos ci pentru plăcerea vînătoarei. Pe cînd Forejtka, în loc să se bucure de libertate, a căzut în păcatul trufiei.

— Vorbește să-nțeleg, nu pricep.

— La început babei i-au mers lucrurile strună. Din cînd în cînd, prin locurile pe unde ajungea, mergea la biserică și acompania sfînta slujbă cu cîntecul ei. A primit în schimb hrană pe săturate, ba chiar, o bucătăreasă i-a dăruit și niște haine purtate. Pe urmă a dus la păscut vaca unui țăran cu gospodărie individuală, care zăcea la pat, cu o criză de reumatism. Pe cîmp o mulgea într-o ulcică găsită și laptele o parte îl bea, o parte îl vindea unei perechi de tineri însurăței plecați cu cortul în călătorie de nuntă.

— Laptele l-a băut că-i era foame. Unde vezi tu trufie?

— Lasă-mă să termin! Abia un oraș mare a pierdut-o, așa cum se întîmplă atîtor suflete curate de la țară. Mînca pe la bufete, orășenii mofturoși lasă totdeauna în farfurie cîte o bucățică de carne. Dar cine lasă rachiu? La început își cîștiga băutura cîntînd cîntece deșuchiate prin localuri de faimă proastă, după cum reiese din procesul verbal.

— Aș vrea să știu, ce-i ăla cîntec deșucheat?

— De exemplu: Sta țiganca pe un ciur, o rîmă i-a intrat în... Curtea mea-i curte frumoasă...

— Unde-i trufia ?

— Lasă-mă să termin. Un șofer de autobuz se duce odată la capăt de linie și vrea să ia niște nisip din ladă și ce să vezi, din ladă se ridică un damf de spirt și pe nisip o vede pe Forejtka dormind. Vrea să cheme un milițian dar ea îi spune : Să nu faci asta, c-o să-ți aducă ghinion, ai să zdrobești un cîine. Ai să calci o școlăriță, păi bine, omule, te lasă conștiința să calci o școlăriță ?

În timpul povestirii ajunse pînă la ei un zgomot de motor. Cineva parcase jos o mașină, se auzi cum trage frîna de mînă.

Magierka se ridică în picioare și veni tiptil lîngă patul lui Jonáš.

— Era un semn al soartei ! În clipa aceea baba ar fi trebuit să renunțe și să se-ntoarcă la „Ierusalim". Numai că atunci a căzut pradă păcatului trufiei. Se vîntura prin inima orașului desculță, cu ghetele, legate cu sfoară, atîrnate pe umăr și se lăsa fotografiată de turiștii străini în timp ce scormonea prin lăzile cu gunoi. Pofta de băutură era din ce în ce mai mare și pînă la urmă baba s-a postat cu mîna întinsă în fața ușilor unei biserici, cu toate că trăim în socialism. Ce spectacol pentru turiștii occidentali ! Ei, și-atunci a venit mașina miliției ! De-ar fi mai așteptat turiștii olecuță, ar fi putut filma și încăierarea care a avut loc pînă ce-au putut s-o bage în mașină. Sărmana babă, cu prilejul ăsta și-a

făcut praf rochia dăruită de bucătăreasa parohiei...

Degetul lui Jonáš se agită amenințător.

— Pe sufletul meu, spune-mi Josef, cum se face că știi totul, cuvînt cu cuvînt ?

Magierka își scărpină hîtru capul pleșuv. Pînă să-i răspundă, de pe coridor își auzi numele strigat de vocea Jitkăi.

Moșul scoase capul pe ușă.

— Ai o vizită. În camera dumitale.

O paloare cenușie îi învălui obrazul. Rămase o clipă privind-o înmărmurit pe Jitka. Apoi se întoarse în camera lui Jonáš și se apropie de fereastră.

— Au venit ai mei să mă ia. Dumnezeule ! Alois, ce mă fac ?

O zbughi pe ușă, tropăind mărunțel și grăbit pe coridor, alunecînd pe dalele de piatră. Era adevărat ! Hynek, Otylka, nepoții Františk și Anča, familia toată, în păr !

— Dragii mei copii !... Îi îmbrățișă pe toți la rînd, pe Anča vru s-o salte ca odinioară deasupra capului dar — ce-i asta ? Fetița nu se dezlipea de pămînt ! Fața rotundă ca a mamei sale, ei comédie, cine-ar fi spus cîte nu se pot întîmpla în doi ani ! Fetiței, după cît se pare, nu-i lipsește mult pînă la cincizeci de kg !

— Ce să vă... Sînteți obosiți după drum, puțin ceai sau cafea ? Sau să vă pregătesc un

ceai medicinal de cătină sau bănuței? Bănuțelul e bun împotriva diareei dar combate și oboseala...

— Nu te deranja din cauza noastră, tată, stai mai bine jos, făcu Otylka. Avem mîncare la noi și cafea putem să luăm undeva, în drum.

Frantík imediat se simți în odaia bunicului ca acasă. Pălăria de paie, darul nereușit destinat directoarei, se potrivea perfect pe căpșorul lui ciufulit. Luă în stăpînire bastonul bunicului iar Anča găsi pe undeva bretelele lui. Bastonul se transformă într-un mustang, iar bretelele închipuiau hățurile. Băiatul și fetița tropăiau pe coridor ca niște cai. Din cînd în cînd se deschidea cîte o ușă. „Ierusalimul" nu cunoștea larma jocului de copii. Își făcu apariția Bernarda.

— Mai încet, copii. Aici se află și bolnavi.

— Mergem, tată? întrebă Hynek, aruncînd o privire furișă spre nevastă. Mîncare avem la noi și cafea...

Magierka umbla de colo colo prin odaia plină de tot felul de lucruri, mutîndu-le zăpăcit dintr-un loc în altul.

— Trebuie să-mi iau întîi rămas bun, cum aș putea pleca altfel?... Într-o jumătate de oră, după ce trec pe la toți, plecăm.

— Mai bine îndată, tăicuță, spuse Otylka. Pe drum am vrea să-ți arătăm ceva. E păcat să pierdem vremea, doar o să-ți vezi din nou prietenii.

— Știi că-i o idee? se însenină Magierka. Am să viu în vizită la „Ierusalim" și atunci am să-mi iau rămas bun de la toți pe îndelete. La doi dintre ei însă trebuie să mă opresc chiar acum: la Jonáš și la Compozitor. Mă întorc imediat...

Totul părea să se petreacă mai degrabă în vis decît în realitate. Pe Magierka îl părăsi calmul său obișnuit. Luă un braț de plante medicinale pe care nu avusese încă vreme să le trieze și ieși grăbit pe ușă.

— Îl tratez pe Alois de doi ani, dar el de cinci nu poate să meargă, să știți. Mă gîndesc cu groază ce-o să se facă fără buruienile mele. Nu vă temeți că le dau pe astea, acasă am să culeg altele, se găsesc destule și pe la noi...

Se întoarse după cîteva minute. Familia îl aștepta nerăbdătoare.

— Închipuiți-vă, pe domnul Pavlus nu l-am găsit! I-am lăsat cel puțin niște plante pe masă. Numai de le-ar deosebi una de cealaltă. Da nu-i vorbă, toate sînt bune pentru stomacul bolnav...

— Îmbracă-te, tată, ne așteaptă drum lung...

— Îți priește în casă nouă, Otylka. Se vede pe tine. Te-ai mai îngrășat, Hynek parcă a dat înapoi. E jumătate din ce-a fost...

— Avem drum mult, tată, se foi pe loc Hynek. Abia după aceea aruncă o privire îngrijorată Otyliei. Magierka strînse mîna tuturor celor pe care îi întîlni în cale, uitînd imediat ce avea de gînd să le spună tovară-

șilor săi la despărțire. Fără să-și dea seama cum, se pomeni așezat pe bancheta din spate, flancat de cei doi nepoți. Mașina, marca Sparta, întoarse. Sora Agea îi făcu semn cu mîna. Expresia feței ei îl făcu să vadă că la mijloc este o neînțelegere. Agea părea să-și închipuie că tinerii îl luaseră pe bătrîn doar la o plimbare, că deseară îl vor aduce înapoi la „Ierusalim".

În zdruncinăturile mașinii borurile largi ale pălăriei de pai de pe capul lui Frantík gîdilau din cînd în cînd obrazul nebărbierit al lui Magierka. Moșul își duse speriat mîna la gură. Doamna directoare ! Sfinte Dumnezeule, cum de-am putut să uit ! Și tocmai pe ea ! „Ierusalimul" e un porumbar, ca să-și ia oricine zborul atunci cînd are poftă ? Dar formalitățile legate de plecare ? N-a primit nici măcar o adeverință, s-o dea poștașului, ca să nu-i mai aducă pensia la cămin, ci acasă ! Nu i-au făcut nici socoteala banilor pe care-i mai avea de primit, Dumnezeule, nici măcar nu s-a oprit la birourile administrative !

În douăzeci de ani de viață n-a avut atîtea scăpări cît în acest sfert de oră dinaintea plecării sale la casa copiilor ! Bătrînul privi disperat în urmă. Prin geamul din spate nu se mai vedea dunga argintie a eleșteului, iar siluetele stejarilor bătrîni de pe dig abia se mai zăreau. În lumina soarelui, mai străluci, pentru o clipă, acoperișul roșu al „Ierusalimului" ca o gămălie colorată de bold.

După ce s-o obișnui puțin cu noul cămin, se va întoarce aici și va îndrepta totul. Își va lua pe îndelete rămas bun de la toți, poate că le va aduce chiar și o sticlă de vin, n-a fost oare „Ierusalimul" atîta vreme cel de-al doilea cămin al său ? De fapt, e bine că s-a potrivit așa. Acasă va cumpăni întîi în liniște, se va gîndi unde să așeze patul său și pe cel al Compozitorului. Omul care a fost capelmaistrul unei orchestre dintr-un oraș balnear va dori să posede și un șifonier propriu, și o masă cu scaun numai ale lui ! Va trece pe la fiecare membru al fanfarei și îi va conjura să nu se mai gîndească la alt dirijor. Mai bine să-și perie hainele și să și le pregătească pentru concursul de la Amsterdam, să nu se facă de rîs în fața reginei Olandei !

Compozitorul va trăi în preajma lui. Este nu numai un neajutorat care are nevoie de îngrijirile lui Magierka, dar și un om cu suflet mare. Va contribui la cheltuielile pentru întreținere, de altfel și Magierka e în stare să se gospodărească singur, Otylka n-are să fie deranjată de ei. Și-apoi, va fi în stare să mai și cîștige cîteva coroane, acolo. Chiar mîine se va duce la Colectivă să-ntrebe dacă n-au vreun burghiu vechi pentru început, de unelte își face el rost...

— Oprește ! strigă bătrînul ca ars.

Hynek frînă brusc și mașina făcu o buclă pe șosea.

— Unde-i cufărul ?

Otyliei i se întoarseră culorile în obraji.

— Eşti nebun, Hynek, vrei să ne omori ?

— Întoarce repede şi hai înapoi ! În graba aia mi-am uitat valiza ! Am toate lucrurile în ea : cositorul de lipit, rama de lemn pentru gherghef, aţele...

Hynek se pregăti să întoarcă, dar Otylka puse mîna pe volan.

— Nu. Întorsul din drum poartă ghinion. N-am mai avea timp să vedem nimic. Şi afară e aşa de frumos !

— Dar eu am în valiză un bulgăre de ceară mare cît capul unui copil, din care vreau să fac lumînări ! Vă dau şi vouă una, s-o puneţi în vitrină. O lumînare groasă înfăţişîndu-l pe Sfîntul Václav călare pe cal.

— Hai, porneşte, ce mai aştepţi ? îl îmboldi Otylka pe Hynek şi acesta o ascultă.

— Ştiţi voi cîtă bătaie de cap mi-a dat macheta ? întrebă Magierka împăcat de acum cu gîndul că-şi va aduce valiza acasă cu autobuzul. Calul se încolăcea în jurul lumînării, dar nu ştiu cum se făcea că mereu parcă şi-ar fi adulmecat coada. Am rezolvat treaba răsucindu-l, cum se spune, cu nouăzeci de grade, aşa că acum se avîntă spre cer, care-i şi locul lui Václav, sfînt cum e el !

— Bunicul e într-o ureche, se apleacă Frantík, pe la spatele lui Magierka, înspre Anča.

— Cum vorbeşti despre bunicul ? zise Hynek. Otylka sîsîi cînd maşina trecu de două ori la rînd peste nişte hîrtoape.

— Fii mai atent !

— Unde mergem ? se nelinişti Magierka. Nu-i ăsta drumul spre casă ! Se aplecă agitat spre scaunele din faţă atingîndu-le cu şapca sa de mecanic feroviar pe cap.

— Facem un ocol pe la Lichtenštein. Frantík n-a văzut încă ruinele castelului, îi răspunse Otylka.

— Frantík a vrut să vadă ruinele, tată, se auzi şi glasul lui Hynek.

— Fii atent la drum şi nu mai vorbi, zise Otylka.

Frantík găsi în buzunar un ac de siguranţă, cu care prinse coada tigrului vărgat, aflat sub geamul din spate, de haina bunicului. Copiii se înecau de atîta rîs. Magierka simţi că se petrece ceva necurat în spatele lui.

— Mi se pare mie că eşti cam ştrengar ! îi spuse. Desprinde-mi-l imediat !

Hynek îşi certă fiul cu voce ridicată, iar Otylka se întoarse spre bancheta din spate şi-l plesni.

— Vezi, şi eu mă pregăteam să-ţi fac un zmeu mare, îşi trecut Magierka braţul pe după umerii băiatului. Mă gîndeam să-i fac gura din pergament şi zmeul să clămpănească în timpul zborului din fălci ca şi cum ar vrea s-o mănînce pe prinţesă. Ancei am să mă mai

gîndesc ce să-i fac. Poate un leagăn pentru păpușă, un leagăn pictat.

— Bunicule, azi nu se mai leagănă copiii în leagăn, pufni în rîs Anča.

— Decît zmeu mai bine un avion care să zboare singur, bunicule, zise Frantík.

La vîrsta copilăriei, doi ani fac cît zece în existența adulților, așa de repede se transformă sufletul omenesc, cugeta Magierka. Seara îl legăna pe băiat pe genunchi și cînd Anča își manifesta gelozia, o lua și pe Anča. Pe atunci genunchii nu-i erau chinuiți de reumatism. Anča voia povestea cu Cenușăreasa iar băiatul pe cea cu vrăjitorul cel rău. La început trebuia să povestească despre vrăjitor, altfel ar fi intervenit noră-sa. Era vorba de prințul familiei !

Magierka avea impresia că tot mai are atîrnată de haină coada tigrului. După cum se-arată, acest fiu răsfățat al Otyliei nu va fi un bun continuator al neamului lui Magierka. Tatăl său, fierarul, îl crescuse pe fiu, pe Josef Magierka, în cultul modestiei și al respectului față de părul alb. Odată a încasat o palmă grea de la fierar, fiindcă se strîmbase la bătrînul Dolejše, cel ce locuia în coliba păstorului, și bătrînului Dolejše nu-i plăcuse.

Zdronc, zdronc ! cît p-aci să-și muște limba în gură din cauza zdruncinăturilor.

— Fii atent ! Doar n-am furat mașina !

— Poate că drumul prost e de vină, observă timid bătrînul.

În cele din urmă ajunseră sub ruinele castelului. Copiii coborîră și începură țipînd să urce spre dărîmături.

— Nu se poate ajunge cu mașina pînă sus ? întrebă Otylka. Printre copaci se zăreau zidurile pe jumătate dărîmate ale unui turn de strajă.

— Asta nu-i pentru picioarele mele, vă aștept aici, zise Magierka.

Abia pe deal și-a amintit Otylka de prezența bătrînului.

— Dacă ți se face foame, în fața e un coș cu mîncare ! strigă ea. Printre puieții scunzi abia de mai putea fi zărită.

Magierka rămase singur. Soarele de toamnă continua să încălzească pămîntul. Bătrînul se așeză pe iarbă, cu spatele sprijinit de un pom. Sărmane, neajutorat Hynek ! Ai știut ce te așteaptă cînd te-ai însurat cu o fată de țărani avuți. Otylka este contabilă la Colectivă și poate că are cu două sutare mai mult, dar neamul lui Magierka e de lepădat ? Bunicul lui Hynek fierar, tatăl mecanic de locomotivă. La ce-ar mai fi slujit renumitul excavator cu cupă de la mină dacă Magierka, cu mașina lui, n-ar fi transportat zilnic, cîte douăsprezece ore bune, vagonetele cu steril ? Cine s-ar fi gîndit atunci cînd preotul împreuna mîinile lui Hynek cu ale miresei ce plîngea de emoție că, odată cu trecerea anilor, tenacitatea atîtor generații de țărani ambițioși va în-

cepe să roadă precum rugina metalul, neamul de oțel al lui Magierka? Hynek ar fi putut continua meseria bunicului și a tatălui dacă dragostea posesivă față de avere a Otyliei, moștenită de la străbuni, nu l-ar fi legat cu forța de nenorocitul acela de pămînt.

De sus, din pădure, răsunau chiotele copiilor și rîsul profund și pătrunzător al Otyliei. Ciudat lucru cum robustețea zgomotoasă a unora poate trăda slăbiciunea neamului omenesc!

Bătrînul ședea pe iarbă, simțind căldura soarelui prin pleoapele închise. Pipăi cu mîna în iarbă, găsi o pietricică, dar nu o azvîrli. În loc de oglinda verde a lacului, în fața lui se întindea acum verdele cîmpiei. Nu va mai aștepta pe dig sosirea poștașului...

Deodată se întoarse cu gîndul la „Ierusalim". Ce-or să se facă cei de acolo fără el? Cine o să-l mai îngrijească pe sărmanul Jonáš? Dar pe bietul Compozitor care, din pricina Prințesei, a pierdut cîteva kilograme și a cîștigat cel puțin o ulcerație în plus? Ar fi trebuit să-i lase pe masă măcar un bilet, să fie liniștit, că va veni curînd să-l ia. Directoarea se va simți și ea părăsită. Cine se va mai gîndi să-i facă un dar...?

Umbra unei îndoieli întunecă lunca. Nu cumva doamna Petrášová va strînge toate figurinele de pe birou și le va așeza în vitrină? N-ar fi frumos din partea ei, doar îi erau destinate *ei personal!* Măcar una ar trebui s-o păstreze: pernița în formă de inimă, din pluș roșu, umplută cu rumeguș, care trebuia să servească drept perniță de ace. Inima stătea pe masa ei, dar niciodată nu înfipsese măcar un bold în ea, de parcă s-ar fi temut să nu rănească afecțiunea lui Magierka.

Cel mai greu va suporta „Ierusalimul" pierderea unuia din cei doi doctori ai lui. Pentru că bolile sînt oaspeți permanenți ai căminului, nici nu le trece prin minte să plece a treia zi, așa cum s-ar cădea. Cît e anul de lung se instalează în cel puțin o treime din camere. Numai de nu s-ar întinde și mai mult fără fierturile lui Magierka! Toți veneau la el după un ceai, chiar și doamna Sofi venea, cînd nu mai știa să-i dea de leac răului și-i cerea, bineînțeles, cu jumătate de gură și ca din întîmplare. Și sora Bernarda a venit să-l întrebe dacă n-are din întîmplare bănuței uscați? Sigur că avea și nici n-a clipit cînd i-a dat, chiar dacă știa că ceaiul de bănuței ajută în chestiuni femeiești, că doar Bernarda este încă tînără. Cîteodată venea după raritatea care era „roua-cerului", chiar și domnul doctor de la castel. Doamne, unde or să se mai ducă acum toți aceștia, cînd camera lui a rămas pustie...?

Un nor albăstrui acoperi pentru o clipă fața soarelui trimițîndu-și umbra sa cenușie peste verdele ierbii. Magierka simți încolțindu-i în minte viermele îndoielii. Stă aici, în iarbă,

sub ruinele unui castel, vechiul cămin l-a pierdut, pe cel nou încă nu-l are...

De sus se auziră în sfîrşit voci. Primul coborî în fugă Frantík, cu pălăria de paie sfîşiată. Inima lui Magierka se strînse. Ce generaţie risipitoare ! Dacă părinţii l-ar fi învăţat respectul faţă de lucrurile utile, nu şi-ar fi bătut joc în halul ăsta de un obiect meşterit, cu greu, de mîini cinstite.

— Păcat că n-ai venit cu noi, tată, dacă tot sîntem în excursie ! Aşa n-ai putut să vezi nici măcar turnul foamei ! Privindu-l m-a apucat pe mine foamea, şi Otylka începu să scotocească în coşul cu merinde, gîfîind încă de pe urma coborîşului.

Otylka nu înţelege oare că lui Magierka, din cauza nerăbdării, nu-i stă gîndul la mîncare ? Să înfuleci salam şi colaci cînd, vorba Compozitorului, ţi se deschide în faţă o nouă eră !

— Unde mergem acum ? întrebă după o bună bucată de drum.

— Vroiam să mai vizităm un castel, dar timpul ne presează, răspunse Hynek privindu-şi ceasul.

— Am pierdut prea multă vreme la „Ierusalim“. Mereu a trebuit să intervină ceva ca să nu plecăm mai curînd, zise Otylka. „Ierusalimul“ ne-a mîncat atîta timp, că acum trebuie să mergem direct la oraş. Observă probabil descurajarea bătrînului — bunicul trebuie să înţeleagă. În sat parcă poţi cumpăra ceva ca lumea ? Copiii rup tot, parcă trag cu dinţii de haine, iar Hynek are şi el nevoie de ceva de ploaie, cum îşi face el veacul tot pe cîmp...

În sfîrşit, pe cine ar putea să surprindă purtarea tinerilor ? Benzina doar nu-i pe gratis şi au venit să-l ia pe bătrîn cu maşina mică, ca pe un ministru... Puteau să-i trimită o carte poştală : Fă-ţi bagajul, tată, suie-te în autobuz, camera te aşteaptă, şi noi de asemenea, cu braţele deschise. Au toată bunăvoinţa copiii. Au vrut să-i arate Lichtenšteinul şi turnul foamei iar la mîncare nu se zgîrcesc, zău aşa, nu vrei un şniţel, un ou tare, un măr ?

Ziua se apropia de sfîrşit. Cumpărăturile fuseseră făcute, băuseră şi cafeaua la barul cu produse lactate, Otylka luase trei prăjituri, copiii împreună cinci. Plecară. Peisajul începu să-i fie cunoscut şi emoţia lui Magierka creştea pe măsură ce recunoştea dealurile bine ştiute din împrejurimi, răscrucea de drumuri, bătrîna clopotniţă de lemn din satul vecin. Emoţia îi strîngea gîtlejul : piaţa satului !

Trecură de fosta lor casă fără să-i arunce o privire. Doar Magierka se răsuci şi privi în urmă. La ferestre luminau roşu muşcatele noilor proprietari.

Hynek părăsi şoseaua şi o apucă pe o uliţă scurtă ce sfîrşea în ogoare. Peste tot case noi,

drumul de căruțe noroios. Hynek opri la penultima casă, aruncă o privire tatălui său și rămase un moment aplecat deasupra volanului de parcă nu i-ar fi venit să coboare.

Magierka ieși anevoie din mașină, trăgînd în nări aerul umed și ațîțător al satului. Strînse pe neobservate pumnii. Numai de nu i-ar vedea copiii emoția! Noul lui cămin, casa în care-și va sfîrși, probabil, zilele.

Din fundul curții năvăli Kazan, aruncîndu-se bucuros spre portiță dar, văzîndu-l pe Magierka, începu să-l latre furios.

— Nu mă mai cunoști, nebunule ?

— Kazan a murit de mai bine de un an. Ăsta-i tot Kazan, dar alt cîine. Lupul se arunca înverșunat în gard și tăcu abia cînd îl certă Otylka. Continuă să mîrîie la bătrînul necunoscut, cu fața acoperită de peri țepoși. Frantík îl apucă de zgardă.

Magierka dădea impresionat ocol casei. Se aștepta la o clădire încă netencuită, la resturi de materiale de construcții, la harababura obișnuită din preajma unei locuințe abia terminate, în care proprietarii abia se mutaseră. Nu zări însă nimic de felul acesta. Gazonul crescut, ușa garajului zgîriată probabil de o aripă, la îndemînarea de proaspăt șofer a lui Hynek nici nu era de mirare. Pe tencuiala de sub jgheab o limbă întunecată, urma lăsată de ploi. Toate arată că această casă este locuită de multă vreme... !

În săliță bătrînul se așeză și-și deznodă cu greutate șireturile ghetelor. Măcar papucii de și i-ar fi luat cu el !

— Vino să vezi ce-am ridicat cu propriile noastre mîini, tată ! Cîți nervi cheltuiți ! N-aș vrea să mai fiu nevoită să trec încă o dată prin asta... Hynek rămăsese nemișcat, cu mîinile asprite de muncă atîrnate pe lîngă corp.

Magierka pășea evlavios în ciorapi — bucătăria parcă era un laborator, faianță și totul alb, într-un colț torcea un frigider. O masă de sufragerie de patru persoane, cîteva lucruri de îmbrăcăminte agățate în cuier, o încăpere locuită.

— Aici avem camera de zi...

Magierka cunoștea mobilierul, „în casa nouă vom avea un salon“ spunea Otylka pe cînd locuiau încă în casa cea veche și cumpăraseră un bufet din lemn de nuc lustruit. Vechea locuință, cu tavan de grinzi joase din lemn, cu ferestre mici, era mai primitoare cumva, odaia asta este rece, de la prima vedere poți să-ți dai seama că în ea nu a locuit și nu va locui nimeni niciodată. N-o face mai primitoare nici tabloul înfățișîndu-l pe Havlíček luîndu-și rămas bun de la familie înaintea plecării în exil. Privi posomorît masa mare, rotundă, la care ar fi încăput toți cei doisprezece apostoli deodată. Vor lua loc în jurul ei, după cît se pare, abia musafirii poftiți la nunta Ančei. În fața uriașei vitrini cu uși glisante Magierka răsuflă ușurat. Slavă domnului, aici e destul

loc pentru fantezia lui bogată! Chiar mîine se va pune pe treabă. Pentru început va face poate doar un iepuraş umplut cu cîlţi sau un purceluş confecţionat din două cutii mici de lapte conservat. Dacă ar fi ştiut că suflă vîntul prin vitrina lor, le-ar fi adus de la „Ierusalim“ pe răposatul Matoušek, pe care Prinţesa Circului l-a refuzat. Postamentul ar fi putut să-l îndepărteze şi să împăieze un şoarece de cîmp. La ţară nu-i nici o problemă. L-ar fi făcut ca şi cum Matouš ar prinde un şoarece în dosul geamului de la vitrină. Toată scena asta ar fi umplut jumătate din spaţiul ei.

— Aici e dormitorul nostru, tată. N-am apucat să strîng patul azi dimineaţă, ne-am grăbit să te luăm pe dumneata. Sub icoana unei frumoase Fecioare Născătoare cu pruncul în braţe se afla o păpuşă rococo, îmbrăcată într-o crinolină largă de dantelă, care atrase privirile lui Magierka.

— Iar aici este odaia copiilor, deschise Otylka altă uşă din vestibul şi glasul ei deveni parcă mai ferm. În schimb, Hynek păli.

Magierka cuprinse cu o privire distrată harababura din odăiţă, amestecul bizar de veşminte, jucării şi cărţi şcolare aruncate pe jos.

— ...V-aţi... schimbat intenţia, nu-i aşa? Pe planul casei pe care mi l-aţi trimis arăta altfel... Magierka se opri. În ochii lui Hynek zări ţipătul mut al unei disperări şovăitoare.

Bătrînul privi pe fereastră. O casă modernă, aproape o vilă şi să aibă o cămăruţă undeva,

afară, după moda veche? Dar nu era nimic care să semene unei odăiţe separate.

— Vino şi afară, tată, ca să vezi totul.

Din colţul opus al curţii răsunară zgomote familiare — porcul, iepurii, un grajd gol, cu jgheab pentru adăparea vitelor.

— N-am avut deocamdată bani să ne cumpărăm şi vacă, dar ne plătim noi datoria! Unde s-a mai pomenit să ai loc şi să nu creşti o vacă? Şi chiar de n-ar fi, avem colectiva... Se întoarse cu faţa spre moşneag, îi aruncă o privire complice şi rosti cu vocea scăzută: E de-ajuns un mototol în familie...

— Şi... şi... eu unde am să locuiesc? reuşi să întrebe cu glas sugrumat Magierka.

Otylka se proţăpi, sprijinindu-se ferm pe picioarele puţin depărtate.

— E cam greu, tată, îşi zvîrli braţele în lături cu un gest forţat, nefiresc şi glasul ei căpătă deodată un timbru metalic. Noi nu sîntem nişte bogătani, ca să ne fi construit un palat în loc de-o căsuţă. Zici căsuţă, dar garajul, dar staulul? Copiii au nevoie de lapte, ce mai, vaca-i baza gospodăriei. Pentru ca parcela noastră s-o hrănească, pe ea şi pe noi, trebuie să capete de la ea bălegar de îngrăşat locul, aşa că una întregeşte pe cealaltă. Acum sîntem liniştiţi. După cum am văzut, „Ierusalimul“ e un cămin serios. Ce arome veneau azi din bucătărie! Pariez că aţi avut la prînz carne de porc cu usturoi şi chimen...

În tulburarea sa, Magierka uită că nu are ghete în picioare. Ciorapii i se udaseră în noroiul din curte, dar nu simțea răceala. Copiii, ceva mai retrași, nu știau ce se întîmplă. Frantík îi dădu un cot soră-si : ce caraghios e bunicul cum stă acolo în noroi, doar în ciorapi, cu mîinile atîrnate pe lîngă corp, fără să se miște, întocmai ca un manechin.

Amorțeala trecu și Magierka se întoarse cu tot trupul spre fiu-său, rotindu-se cu pași mărunței. De astă dată fața lui Hynek era roșie și în ochi avea lacrimi.

— Dar n-ai văzut încă baia și cămara ! strigă Otylka și luîndu-l pe unchiaș de braț îl conduse în casă. Mergea mecanic, ca într-un coșmar, jumătate de pas în urma ei, și totuși, cu un ciudat aer de demnitate. Hynek, cu capul plecat, încheia tristul convoi. Cămara mirosea a belșug — ce mai rămăsese de la porcul tăiat la Paști, porcul fusese cît un mistreț, or să-i dea și bunicului un borcan, două acolo, unul cu umplutură de caltaboși și altul cu sîngerete, și un borcan cu untură...

Afară se întunecase. Pînă la „Ierusalim" este o bună bucată de drum, mai bine să nu mai întîrzie, noaptea se merge greu și Hynek nu-i încă obișnuit să șofeze pe întuneric.

Otylka își scoase hainele de plimbare.

— Doar n-ai să mă lași singur cu el, îi șopti Hynek.

— Nu ești fiul lui ?

— Tocmai de-aceea ! Otylko, te rog...

— Cine știe ce fac copiii în lipsă ?

— Îi luăm și pe ei...

Porniră. Motorul rece tuși și se poticni de cîteva ori. Hynek strînse volanul în mîini. I-ar fi plăcut să audă mustrarea Otyliei de a nu vorbi în timpul mersului. Dar Otylka, așezată lîngă el, scotea din buzunarul rochiei de casă alune prăjite pe care le ronțăia încet.

Mașina gonea prin cenușiul înserării, cei cinci oameni din interior tăceau. Pînă și copiii parcă simțiseră despre ce-i vorba. Frantík și Anča nu-și mai băteau joc pe la spate de bunicul. Sau poate că erau doar osteniți de pe urma întîmplărilor acelei excursii de-o zi.

Conul de lumină al farurilor atrăgea privirile absente ale lui Magierka. În mintea lui golită de gînduri stăruia tabloul din odaia care ani lungi de-acum încolo va rămîne nefolosită : trimiterea lui Havlíček în exil.

— Bunicule, ai promis că-mi faci un zmeu, rosti în cele din urmă Frantík.

— Nu-l plictisi, se încruntă Otylka, încetîndu-și pentru o clipă mestecatul.

Timpul își pierduse parcă dimensiunile. Merg de-o oră, de două ? Și lumea își pierduse conturul, se transformase într-un decor plat, schimbător și alb alergînd în fața mașinii. În întunericul din jur nu se vedea nimic altceva, nu este și nici nu va fi vreodată ceva.

Iată în sfîrșit digul cunoscut al eleșteului numit „Ierusalim". Stejarii seculari stau ne-

mişcaţi pe ambele părţi ale şoselei ca o gardă de onoare cu ocazia ultimului drum.

Maşina opri la poartă. Îl îmbrăţişară, îi puseră în mînă sacoşa cu borcanele, sacoşa din pînză cauciucată, veche şi găurită, nu trebuia să le-o mai trimită înapoi.

Stătea cu ea în mînă în faţa clădirii întunecate, la care doar două-trei ferestre mai erau luminate. Din bucătărie răzbăteau, odată cu o fîşie de lumină, şi zăngănitul veselei spălate. Undeva, în spatele unei ferestre, cineva tuşea răbdător şi perseverent. Maşina întoarse în faţa porţii. Otylka îşi scoase mîna mare pe fereastra lăsată şi o flutură în semn de rămas bun, apoi geamul fu ridicat la loc. Magierka rămase pe loc privind în urma maşinii. Farurile aprinse numărau trunchiurile stejarilor de pe dig ca atunci cînd un trecător trece cu un băţ peste scîndurile unui gard. Ţinutul se cufundă iar în întuneric. Două luminiţe roşii îl zgîriară, lăsînd o uşoară urmă.

Abia acum Magierka îşi simţi picioarele reci în ghetele încălţate fără ciorapi. Se îndreptă spre uşa de la intrare. În sacoşă zornăiau borcanele primite în dar.

Nu aprinse lumina în camera sa. Îşi scoase şapca mototolită şi ghetele reci şi se aşeză îmbrăcat pe pat.

Trecu aşa multă vreme. Frunzele palid luminate ale arţarului din faţa ferestrei fură

înghiţite dintr-o dată de întuneric. Treaba din bucătărie se terminase şi lumina fusese stinsă.

Undeva, în noapte, lătra monoton, la răstimpuri, un cîine. Magierka văzu cîinele lup năpustindu-se spre el în dosul gardului noii clădiri : prefigurare a ceea ce a urmat. A ceea ce fusese şi înainte, numai că neştiinţa este cîteodată milostivă, chiar dacă totdeauna naivă.

N-avusese vreme să-i viziteze pe muzicanţii fanfarei, nici să le spună tinerilor că el şi Compozitorul ar putea să-i ajute să-şi plătească datoria pentru casă.

La un moment dat Magierka avu impresia că nici nu fusese plecat undeva. Mîine dimineaţă se va trezi uşurat la gîndul că a fost doar un vis rău. Dar nu fusese vis. În colţ se afla plasa cu borcane.

Bătrînul stătea culcat, aşa cum se întorsese din călătorie. Toate sunetele „Ierusalimului" amuţiseră, doar pereţii transmiteau răsuflarea zgomotoasă a vecinilor. Prin fereastra întredeschisă curgea în odaie noaptea încărcată de linişte. Undeva în depărtare, Dumnezeu ştie din ce pricină, cîinii lătrau permanent, cu înverşunare. Glasul lor nu tulbura liniştea adîncă. Lătratul lor jalnic şi singuratic purta în noapte apăsarea unei tristeţi de cîine. Poate că acasă nu sînt doriţi, poate că nu sînt lăsaţi să treacă pragul. Cîinii care şi-au petrecut toată viaţa afară, care n-au cunoscut

niciodată mîna mîngîietoare a omului, devin, cu timpul, răi, latră la oricine trece pe lîngă ei și, uneori, poate că latră doar din nostalgie, pentru că le lipsește ceva esențial, dar nu știu ce.

18

SORA BERNARDA, ca în fiecare dimineață, săltă pernele pentru ca Jonáš să poată privi în voie pe fereastră. Și avea ce privi ! Coroana mare a arțarului lăsa să-i cadă frunză după frunză. Galbene, portocalii, roșu sîngerii. La o adiere de vînt frunza în două culori se legăna plutind și se prindea, atîrnînd, de tulpină. Are la ce să privească. Oare cît timp va rezista ? Pe măsură ce frunzele arțarului se vor rări, perspectiva cerului va crește. Iar vor pluti în depărtări norii, timpul se va aburca în spatele lor, ca în niște șei de cai, și va fugi mai repede. Nori purtînd în ei strălucirea trandafirie a apusurilor, poate exista ceva mai frumos ? Pe boltă prind a se petrece lucruri mărețe, lucruri de taină, forme-n mișcare, lumini, o lume întreagă-n mișcare iar oamenii, atotputernicii și trufașii oameni, n-au nici cea mai mică putere să influențeze în vreun fel toate astea. Atît sînt de mici în fața naturii chiar și aceia care pot umbla ! Sufletul lui

Jonáš este cuprins de un prețios sentiment de slavă care-l va face să uite de-a binelea, preț de vreun sfert de oră, că zace de cinci ani încheiați în acest pat.

Frunza de arțar atît de frumos colorată, care se prinsese de trunchiul copacului într-un mod așa de bizar, căzu în cele din urmă. Jonáš se săltă apucîndu-se cu mîna de trapez.

— De ce n-o fi apărînd Magierka ?

Stînd pe pat, Perk își oblojea cu dichis picioarele reumatice. În odaie se împrăștiase mirosul ațîțător de camfor.

— De unde să știu eu ? La prînz uneori mănîncă, alteori nu, și pleacă fără să privească în ochii oamenilor. M-am dus mai devreme la el după izmă, că-i bună, cică, la reumatism, de la el știu, dar n-avea, închipuie-ți...

Jonáš se frămîntă un timp.

— Azi mă dor picioarele de parcă ar fi vii. Uită-te, dădu pledul la o parte, se ciupi de pulpă și-n ochi îi luci o lumină de triumf. Știi ceva ? Mă duc să văd ce face moșul !

— Ești nebun ? se sperie Perk.

— Mă duc și basta, iar tu ai să mă conduci.

— Bagă-ți mințile în cap ! Ai să cazi, mai spargi și vreo placă de gresie. O chem pe Bernarda să te conducă ea cu căruciorul.

— Nu așa. Azi am putere în picioare. Dă-mi cîrja !

Perk îl ajută să-și îmbrace halatul lung, vărgat. Jonáš făcu un pas și genunchii i se tăiară, dar Perk împreună cu cîrja îl susținură.

— A căzut o frunză frumoasă, roșie și s-a agățat ca prin minune de tulpină. Parcă era o iconiță prinsă într-un copac. În momentul acela am simțit că azi pot face cîțiva pași.

Pe coridor îi văzu Agea. Își trecu mîna lui Jonáš pe după gît. Din partea cealaltă îl sprijinea Perk. Jonáš mai mult plutea decît pășea, dar zîmbea triumfător și plin de sine. Ciocăni cu capătul cîrjei în ușa lui Magierka.

— Pune de cafea ! Ai musafiri ! strigă vesel.

Magierka, așezat la masă, întoarse încet capul. În fața lui se afla o carte deschisă dar era clar că nu citea. În cameră ordine și curățenie, nici o urmă din obișnuita lui activitate meșteșugărească. Nici un fel de cîrpe, fire, rumeguș sau acuarele. Perk și Jonáš schimbară între ei o privire.

— De ! Dacă nu vine Mohamed la munte...

— Te simți mai bine, Alois... reuși Magierka să spună după un timp, cu o voce lipsită de culoare. Jonáš abia îl recunoștea. Ochii îi căzuseră în fundul capului, înconjurați de niște umbre mari, circulare, obrazul tras îi era acoperit de o barbă aspră și deasă, crescută de-o jumătate de centimetru.

— Mă așez oleacă aici la tine, ca să-mi recapăt puterile pentru drumul de întoarcere. Perk îl ajută să se întindă pe patul gazdei.

Credeam că te găsesc lucrînd la lumînare. După cum stau lucrurile, se pare că o să fie nevoie de ea curînd-curînd.

Magierka își întoarse spre el o față lipsită de interes.

— Pentru cine ?

— Pentru Staroste. Trage să moară, răspunse, aproape cu mustrare în glas, Jonáš. Ce i-au folosit banii ? Dar două lumînări de pus la cap va trebui să-i faci, unele mai bune, că doar în primăvară mai era încă președintele comitetului...

— Da, a căzut în timp ce descărca un vagon de contrabandă, la oraș, vorbi Perk. Privirea îi alunecă pe deasupra barei de lemn sprijinită pe două console, peste pereții de care atîrnau două duzini de pungulițe încăpătoare umplute cu ceai uscat din diferite plante, cîțiva săculeți goi, jalnici la înfățișare, al căror conținut fusese folosit și nereîmprospătat. Pe geam stăteau patru borcane de magiun.

— Parvenitismul țăranilor de azi ! amenință Jonáš fără țintă precisă. Aproape că-mi vine să cred că spiritul lui Komárek s-a întors să-l pedepsească pe Staroste, pentru lăcomia lui de bani, taman la gara din orașul vecin. Acolo i-a pus piedică.

— Un spirit nu poate pune piedică. Parcă te poți împiedica de fumul țigării ? se încruntă Perk.

— O putea, n-o putea, dar cînd Starostele a simțit că-i pîrîie hernia, o lădiță de zahăr

a făcut un salt în noroi și ce să vezi ? În loc de zahăr, din lădiță au ieșit la iveală tacîmuri inoxidabile ! gesticulă Jonáš din poziția lui culcată. Feroviarul a clătinat a mirare din cap, la fel a făcut și milițianul. Mare lucru ! La magazin se vinde pe sub mînă orice, mai ales într-o văgăună ca a noastră. Domnul Navrátil din Větrná Lhota se află acum la zdup...

Perk fuma a doua țigară. Pînă să scoată Jonáš o propoziție, putea să tragă cinci fumuri. Amîndoi își priviră pe furiș gazda. Scaunul era pe jumătate întors spre oaspeți și Magierka își înclina ușor capul îmbătrînit, dar nu se putea ști dacă urmărește cu atenție povestirea lor.

— Bineînțeles, Starostele-i uns cu toate alifiile. De unde putea, cică, să știe, că în lădițe nu era zahăr ? Seara însă au început să nu-i dea pace gîndurile. L-au ridicat pe Navrátil, cu siguranță l-au luat și pe expeditorul mărfurilor furate. Cine garantează că Navrátil n-o să-l dea în gît pe Staroste, cînd el însuși e vîrît pînă peste cap în rahat ? Starostele a umblat toată noaptea pe cîmp, cu hernia lui cu tot, și dimineața l-a prins și-o ploaie de l-a udat pînă la piele. În circă șaptezeci de ani buni plus o congestie pulmonară. Poate că-l doboară la timp. În această situație, și la vîrsta lui, mai bine cu cinste la țintirim decît sănătos la pîrnaie...

Magierka ședea lîngă masă, cu barba nerasă, țepoasă care, dacă o mai lasă o săptămînă, nu

va mai putea fi rasă nici cu briciul, se gîndi Jonáš îngrijorat. Ajutat de Perk, cu mare greutate, se ridică în capul oaselor.

Liniștea se prelungea și Jonáš cătă neliniștit spre Magierka.

— O știi pe-aia, cu croitorul ?

Magierka clătină din cap.

— Vine un unchiaș la croitor și-i spune c-ar dori o haină și niște pantaloni. Croitorul zice : da. După două săptămîni unchiașul vine din nou să ia hainele dar mai-mai să-l lovească apoplexia. Croitorul îi întinde haina și pantalonii. Dar pentru Dumnezeu, se văicărește unchiașul, nu ți-am spus că haina era pentru fiica mea Agata ?

Dincolo de ușă se auzeau din ce în ce mai des pași. Cei nerăbdători se îndreptau, înainte de ora fixată, spre sala de mese.

— Vreți puțin ceai ? întregă Magierka.

Musafirii clătinară din cap.

Ceasornicul din turla castelului își șopti bătăile.

— Ei, gata ! rosti încurajator Jonáš. Am stat de vorbă, am mai rîs puțin, să ne ridicăm acum. Perk, ajută-mă !

— Stai puțin, zise Perk. Înainte ai pomenit de parvenitismul țărănesc. Ce legătură are asta cu nefericitul sfîrșit al Starostelui ?

— Cum să n-aibă ? În tinerețea mea, oamenilor de la țară le erau de ajuns custura și

o lingură de lemn. Ia gîndește-te! Cît valorează niște tacîmuri inox? Să nu fi fost la țăranii ăștia de azi setea de parvenire, n-ar fi trebuit ca Černá Máry să-i pregătească Starostelui coșciugul și cîțiva oameni nefericiți n-ar sta în dosul gratiilor...

Magierka se ridică, se duse la fereastră și deschise geamul din interior.

— Poftim, luați asta! Întinse fiecăruia cîte un borcan. Copiii au tăiat porcul.

— Ești nebun? Așa de mult? se sperie Perk. Păstrează și pentru tine.

— Nu mi-e poftă. Au atît, numai să deschid gura și mă trezesc cu un munte de carne! Doar să le scriu o carte poștală că au și sosit cu mașina plină...

După prînz, la ieșirea din sufragerie, Bogdan și Magierka se întîlniră. Trecură pe lîngă măsuța de joc de sub leandri și Bogdan se opri.

— Mi-e poftă de-o cafea. Vrei s-o bei cu mine?

Altădată Magierka ar fi căutat cești, ar fi pus fierbătorul în priză și ar fi fiert chiar el cafeaua. Acum privea absent pregătirile lui Bogdan.

Liniștea pusese stăpînire pe împrejurimi, iar seara părea să vină mai repede. Dincolo de perdelele umede ale ceții distingeai cu greu masa compactă și întunecată a pădurilor din depărtare. Difuzorul din perete tăcea. Pe timpul odihnei de după-masă întrerupeau contactul în toată casa. Așezat la măsuță, Bogdan încerca să ocolească cu privirea vitrina. Geamul nou din față avea o nuanță puțin mai închisă ca cel lateral. Cerbul cu coarnele groase nu se mai afla acolo, dispăruse în mod misterios înainte de a se pune alt geam la vitrină. Pe figurine se așezase un strat gros de praf. După vizita lui Magierka la fiul său nici o nouă figurină nu se alăturase celorlalte.

Îl salutară pe bătrînul doctor de la castel care ieșise din odaia Starostelui. Pe coridor își așezase pe cap șapca turtită și uzată. Niciodată, nici chiar pe gerurile cele mai năprasnice, nimeni nu-l văzuse pe doctor purtînd altceva. Acum îi dădea insistent niște instrucțiuni Agei. Sora Agea lucrase ani îndelungați într-un spital și în cămin avea în grija sa secția bolnavilor. Ține puțin locul arhanghelului Azrael, se gîndi Bogdan. De cîte ori cineva este pe moarte, în apropierea lui se află sora Agea.

Pe coridorul de la parter răsunară pașii rari ai doctorului.

Ceasornicul de nisip. Vechea imagine năvăli în mintea lui Bogdan cu o neașteptată forță. Unde s-o fi aflînd grăuntele meu de nisip? A părăsit de mult stratul superior de unde mai puteai zări lumea înconjurătoare și soarele lucind deasupra capului. Grăuntele Starostelui va trece în curînd prin gîtul re-

tortei. Odată cu el, vor coborî cu un milimetru şi celelalte, printre care şi al meu.

— În viaţa oamenilor există prea puţină certitudine. Nimic nu-i absolut sigur. Doar clipa de hotar, dincolo de care se înalţă în întuneric un semn de întrebare.

Îşi privi distrat tovarăşul de masă. Parcă şi umerii lui Magierka se îngustaseră. Cine ar fi crezut că bătrînul activ, în aparenţă de neînfrînt, se va apropia într-o bună zi, dintr-un salt, cu zece ani de hotarul acela ?

Magierka îşi dădu în sfîrşit seama de ce se află de fapt lîngă măsuţa de joc.

— Cîinele m-a lătrat ca pe un străin, ca pe un nepoftit... vocea suna răguşit. Cresc un porc, acum vor şi vacă, în loc de... Îşi trecu cu un aer vinovat degetul peste buza cănii. Acum nu mai pot schimba nimic, aşa că pot să-ţi spun. Eu plănuisem ca fanfara noastră să cînte o compoziţie de-a dumitale. Mă gîndeam la clipa cînd vor pune în mîna reginei Olandei un program în care să stea scris : Compozitor Pavlus...

Bogdan atinse mîngîietor mîna bătrînului.

— Nu-ţi face reproşuri. Niciodată n-am contat pe faptul că dragostea mea pentru muzică ar putea să-mi aducă beneficii materiale. Zîmbi în colţul gurii. Pe vremuri am lucrat şi în administraţie, cu timpul aş fi ajuns probabil referent principal. Referentul şef, superiorul meu, m-a văzut într-o seară stînd

la pianul orchestrei dintr-un restaurant. S-a simţit umilit de moarte... şi cariera mea de conţopist a luat sfîrşit...

Dincolo de fereastră ţinutul se scufundă într-o pîclă ruginie. „Ierusalimul" plutea în ea ca desprins de pămînt, rupt de lumea aceasta.

— Uneori îi invidiez pe cei care cred cu tărie că adevărata viaţă începe abia după... reîncepu Bogdan după o lungă tăcere.

— Pot să ia o păcăleală straşnică, se strădui Magierka să-i răspundă.

— Dar dacă după aceea nu mai e *nimic*, n-or să afle niciodată că au trăit toată viaţa în himere. De altfel, atîta vreme cît trăim, moartea nu există, fiindcă atunci cînd vine moartea nu mai existăm. De ce să ne temem dar ? încercă Bogdan să zîmbească.

Magierka îl privi nesigur.

— Aşa le-a spus Epicur discipolilor săi.

În aceeaşi seară Černá Máry trecea, cu pasul său legănat, pe coridoare, cu un scăunel în mînă (era singura care nu ajungea atît de sus) pe care se suia pentru a închide butonul tuturor difuzoarelor. Se bucurase zadarnic la gîndul că Magierka va aduce lumînări lucrate artistic. Starostele a trebuit să se mulţumească pînă la urmă cu lumînări obişnuite.

În dimineaţa următoare, aproape în acelaşi timp cu carul mortuar, opri la poartă o maşină de salvare. O soră străină îi ajută unei

doamne mîcuțe, cu pălărie neagră pe cap și panglică de catifea în jurul gîtului ofilit, să coboare din mașină. Avea un mers țopăit și lipsit de griji și, în loc să se îndrepte spre casă, o trase după ea pe soră spre drumul de cîmp care ducea spre pădure și ogoare. Virginia îi veni în ajutor. Trecu mult pînă s-o convingă pe Sametka că va putea face o plimbare pînă la casa părăsită după ce se va instala din nou.

Pacientul nu-i periculos pentru cei din jur... citi directoarea observațiile de pe foaia de externare a clinicii de psihiatrie din capitala regiunii.

Intră Agea și depuse pe masă, cu ochii plecați, un teanc de fotografii ce împodobiseră peretele interior al dulapului Starostelui. Fotografii pornografice, unele datînd dinainte de primul război mondial, frumuseți masive, în cizme cu șireturi.

În cealaltă mînă Agea ținea un ciorap de lînă împletit. Puțin mai înainte fuseseră aduse de la oraș rufele spălate. În vîrful unui ciorap erau două bancnote mototolite, se mai puteau desluși doar rămășițele unei bancnote de cincizeci de coroane.

— E a doua oară în această lună...

Ușa se închise în urma sorei Agea.

— A scris fiul dumneavoastră. V-am spus totdeauna că așa se va întîmpla. V-a trimis bani.

Sametka privi evantaiul de bonuri TUZEX *.

— Ce să fac cu ele ? Am tot ce-mi trebuie. N-am nevoie de bani. Am nevoie de fiu.

— Sînt ai dumneavoastră. Directoarea băgă bonurile în plic și-l întinse Sametkăi. Au venit prin Banca Națională în locul dolarilor trimiși.

— De ce nu s-or fi astîmpărînd cu minciunile astea ? Tot nu mă pot păcăli ! Dolari din America, cînd fiul meu se află aici aproape, în casa părăsită !

— În care casă ?

— Doamnă directoare ! își împreună Sametka mîinile. Și dumneavoastră... ? Se aplecă înainte, privi grijulie spre ușă, coborî vocea pînă la șoaptă. Știți la fel de bine ca mine unde locuiește Jirka. Acolo... arătă cu un gest conspirativ în direcția ferestrei. Fața îi strălucea. Părea o altă făptură. Zbîrciturile îi dispăruseră, în jurul buzelor subțiri îi stăruia un zîmbet vag, crispat, ochii întineriți parcă spuneau : dacă ați ști voi ce știu eu...

— Ultima fereastră de la primul etaj. Avem un semn al nostru. Cît timp lucrează — nimic. Cînd își va termina teza de doctorat va pune la fereastră păpușile de bîlci. Asta va însemna : mamă, poți să vii... !

* Magazin de desfacere a produselor în devize libere.

19

FEREASTRA DE LA capătul coridorului aduse azi, în sfîrșit, vestea că lunga iarnă din acest an e pe cale de dispariție. Pe fundalul norilor zdrențuiți Bogdan văzu rotindu-se un stol mare de ciori. Un semn de pedanterie faptul că presimțirea primăverii o asociază tocmai cu aceasta și nu cu altă percepție vizuală ? Ce importanță are ? Zăpada topită picura surd în burlanul de la streașina fațadei. Norii joși purtau în ei ultimele răbufniri ale iernii. Îl cuprinse brusc un sentiment de ușurare. În dimineața asta poate întoarce pagina lungului anotimp, asemănător unui convoi mut de tristeți și nemulțumiri persistente. De ce l-ar neliniști faptul că în capul noii pagini goale din cartea vieții se află un stol negru de ciori ?

Același tablou, la fel ca și anul trecut pe timpul ăsta. Modernismul vieții de dincolo de zidurile căminului aruncă la gunoi vechile, bunele forme și născocește altele. Doar natura este, din fericire, conservatoare. De aceea poate, în sînul ei, Bogdan se simte bine și în elementul său.

Va lua sfîrșit liniștea înghețată de afară compensată de zumzetul roiului închis între zidurile azilului. Îi deveniseră din ce în ce mai nesuferite întîlnirile cu colocatarii săi, umblînd bezmetici, căutînd parcă ceva și negăsind. Anul trecut, pe vremea asta, îi observase cu o umbră de malițiozitate. Tînjiți după soare și nu bănuiți... Asaltul bolilor la începutul toamnei este greu de suportat, dar primăvara e mult mai distrugătoare. În locul zînei frumoase, cu cunună de flori pe cap, își face, de obicei, apariția la „Ierusalim“ moartea cu coasa pe umăr. Anul acesta, pentru prima dată, Bogdan se surprinde așteptînd primăvara cu aceeași înverșunare ca ceilalți. Poate că la asta contribuie senzația din ce în ce mai acută de oboseală și sfîrșeală. Sau poate, în adaptarea treptată la stările de spirit ale majorității, se află năzuința subconștientă de depășire a singurătății care nu-i priește. O teamă instinctivă, în mijlocul mulțimii nu te amenință atîtea primejdii ca atunci cînd te ții mîndru la o parte sau te situezi undeva, în afara grupului.

Forejtka văzuse și ea cîrdul de ciori zburînd în cercuri pe deasupra eleșteului. Printr-o fereastră albastră de cer privește în depărtări. Păsări libere, a lor este primăvara ce vine și lumea întreagă. „Ierusalimul“ e un teren sigur și nu-i de lepădat atunci cînd pămîntul se ascunde sub lințoliul rece al zăpezii. Dar azi plutește în văzduh o mireasmă dulce, prevestitoare de noi aventuri !

Forejtka o porni la plimbare pe șosea. Drumurile de țară sînt în acest anotimp neîmbietoare. Noroiul și zăpada topită nu fac soră bună cu încălțămintea uzată. Pe cîmp nu în-

tîlneşti ţipenie de om, iar Forejtkăi îi sînt dragi chipurile omeneşti — cu excepţia celor ce umplu golul dintre şapca şi uniforma verde a poliţiştilor.

Un bubuit spintecă aerul, un zgomot ce-ţi pătrunde pînă-n măduva oaselor. Ridicînd capul, Forejtka văzu pe cer, la mare înălţime, un punct argintiu în mişcare. Fereastra de un albastru închis a cerului fu despicată de o panglică albă în două semicercuri parcă trase cu compasul. Baba se opri locului urmărind cu bucurie şi interes cum fîşia albă şi dreaptă se ondulează încetişor, pentru ca la sfîrşit să mai rămînă din ea o urmă asemănătoare unui deget uriaş invitînd la plecare. Forejtka se simţi cuprinsă de un avînt subit. Îşi îndoi mînecile prea lungi ale pufoaicei împrumutate de la Magierka (moşul tot nu mai iese aproape deloc din casă, nu mai aţine calea poştaşului, iar plante medicinale încă nu cresc) şi se îndreptă cu pas ferm spre oraş.

În staţia din piaţetă se opri un autobuz gol şi bătrîna se amestecă, fără să mai stea pe gînduri, printre călători. Se strecură înăuntru pe urma lor şi se aşeză comod pe bancheta din spate. Autobuzul plecă. Simptonul adevăratei bătrîneţi este atunci cînd încetezi să mai guşti plăcerea aventurii şi începi să tînjeşti după tihnă.

Peisajul umed trecea în goană prin faţa ferestrei. Aici, în regiunea asta deluroasă, nu mai zăreai pic de zăpadă. În autobuz se făcuse cald de la respiraţia călătorilor şi zumzetul motorului îmbia la somn. Şi-apoi, ce să-i faci, din primăvara trecută, pe umerii slabi ai Forejtkăi apăsa povara unui an în plus. O trezi o mînă energică ce-i scutura umărul. Privi în sus şi se posomorî. Binecunoscuta plăcuţă emailată cu inscripţia *Controlor* pe reverul unei haine femeieşti! Cu bărbaţii merge mai uşor, la ei poţi găsi uneori şi simpatie faţă de o limbă mai ascuţită, dar aţi văzut vreodată o controloare trupeşă, de patruzeci de ani, cu simţul umorului?

Cînd se prinde ghinionul de tine, ba să-l dai jos! Se putea ca în staţia de autobuze din centrul oraşului să nu fie şi-o maşină de poliţie? Nu, bani de bilet n-are, cu atît mai puţin pentru amendă. Ce, parcă ea fură?

— De unde ai venit, mătuşico?

Sfinte Tadeuš, să fie nevoită să se întoarcă, chiar din prima zi, de unde a plecat, fără măcar să arunce o privire prin jur? Şi batjocura cotoroanţelor alea de acolo, a Šlosárkăi, de pildă! Aşa rău să fi început anul pentru ea?

— De la Căminul pentru bătrîni din Kamenný Osek.

Şi-au făcut socoteala în felul ăsta: o suie pe babă în maşină, acasă are ea precis bani, şi dacă nu, îi vor reţine din următoarea pensie.

— Nu ţi-e ruşine să bruschezi un om bătrîn ? Dumneata ai avut vreodată mamă ? Să fi trecut prin chinurile facerii, născătoare de copii, ocrotitoare şi îngrijitoare a fiilor patriei noastre ? Aşa aplicaţi voi legea ? Asupra săracilor ?

O oră mai tîrziu Sedanul albastru deschis opri în faţa unei clădiri vechi acoperită cu iederă. Omul sărac n-a fost răsfăţat de viaţă şi ce n-a fost în stare să obţină prin dibăcia minţii lui, nu i-a picat din cer. Un singur lucru nu trebuia să i se întîmple : s-o trimită acasă cu afurisita asta de maşină vărgată pe care o recunoaşte de la un kilometru chiar şi un chior, şi tot aşa de bine îl poate recunoaşte şi pe cel ce stă înăuntru ca într-o vitrină. Unde-s vremurile cînd te aduceau cu vechiul, bunul, anonimul şi verdele Anton ? *

Forejtka se prăbuşi ca secerată. Agitaţie pe săli, glasurile speriate ale localnicilor. Simţi că-i culcată pe canapeaua din birou. Pensionari azilului îşi dădeau cu părerea : o fi bolnavă, sau poate lihnită de foame, poliţiştii de azi n-au pic de milă... Cineva închise uşa în nasul curioşilor.

— Nu-i pensionara noastră...

— Ne-am închipuit noi...

O voce telefonă după doctor. Era la şedinţă.

* Autorul se referă la un tip vechi de maşină folosită în trecut de poliţia cehoslovacă.

— Ce facem cu ea ? O ducem la spital ?

— Să nu ne facem de rîs. Cred că simulează...

Lovite-ar ciuma ! Păcat că nu-ţi pot zice una să mă ţii minte, curcanule... !

Miliţianul şedea ca pe ghimpi. Are şi alte treburi, nu poate să-şi piardă vremea aici fără să facă nimic.

Văzu cu coada ochiului că omul în uniformă verde se îndreaptă spre uşă. Slavă domnului ! Păi, ar fi fost o nedreptate strigătoare la cer să storci de la o biată femeie, bolnavă şi fără cunoştinţă, nişte bani amărîţi...

— Acu, mătuşică, să lăsăm teatrul, e bine ?

Cu instinctul omului trecut prin multe, simţi că se află în faţa unui partener la fel de experimentat. Azilele sînt domeniul comun al amîndurora, iar unele situaţii cer adevărul gol-goluţ. Deschise ochii şi se ridică în şezut.

Aha, de la „Ierusalim“ ! Vara trecută era tot acolo ?

Păi cum dar ? ! De cinci ani bătuţi pe muche. E drept că uneori mai pleacă, deh...

Administratorul ieşi din odaie, dar se întoarse curînd. Puţin după aceea se auzi un ciocănit în uşă. Forejtka îşi înghiţi un nod de surpriză :

— Prinţesa Circului ! strigă ea.

Xandra stătea în faţa ei fără să rostească o vorbă.

— Sărăcuța, nu prea ți-a mers bine, ești pe jumătate din cît erai, o cercetă Forejtka cu privirea. Din cînd în cînd trebuie să mai plece omul din „Ierusalim“, dar să-l părăsească de tot, ar fi o greșeală. La vîrsta noastră nu poate ieși nimic bun din asta.

Administratorul răsuflă ușurat. Relațiile umane trebuiesc întemeiate pe principiul *fair-play*-ului.

— ...Doar nu-ți închipui că locuiesc aici, îi spuse Xandra după ce rămase între patru ochi cu Forejtka. Am venit pentru cîteva zile în vizită la o prietenă. Povestea repede și, contrar obiceiului ei, își punea din cînd în cînd mîna pe brațul babei Forejtka. Am fost multă vreme colege la același teatru și sub același director, și Lilian...

Xandra ținea într-un șervețel de hîrtie o bucată de prăjitură rămasă de la prînz. Picioarele subțiri îi erau vîrîte în papucii de casă pe care Forejtka și-i amintea de la „Ierusalim“, niște papuci vechi, incomozi, cu tocuri înalte și pompoane roz jumulite...

În seara următoare Forejtka își făcu apariția la „Ierusalim“ de parcă s-ar fi întors dintr-o simplă plimbare în jurul lacului.

— Primăvara nu-i atît de departe pe cît credeam. Da mai e pînă atunci, așa că iacă-mă-s aici ! Ce bunătăți avem la cină ?

Îndată după masă ciocăni la ușa lui Magierka.

— Uite-ți, taică, scurta, în bună stare, cum mi-ai dat-o... Îi citi în ochi că nu ăsta-i motivul vizitei și imediat îl și află.

— Sfinte Isuse Cristoase, își împreună el mîinile, în timp ce o licărire din vechiul interes, de mult adormit, îi apăru pe față.

— Dacă ar ști Compozitorul, ar da fuguța în capelă și toată noaptea ar cînta la armoniu *De ce să nu ne bucurăm*...

— Lui Pavlus nu-i suflăm nici o vorbă, o opri Magierka cu vocea severă. Asta-i o problemă, cum s-ar zice, delicată. Ca la ceas. Ticăie ușurel și totul atîrnă de un fir. Umblă fără băgare de seamă în măruntaiele lui, și tace pentru totdeauna. Fii milostivă, măicuță, și ține-ți limba-n gură. Mai întîi trebuie să cer și eu sfatul, că doar avem aici capete luminate, specialiști în afaceri de inimă...

Preotul își clătină obrajii, parcă mai căzuți încă de anul trecut. Mormăia, ofta și fornăia cu zgomot, dar îl lăsă pe Magierka să-și termine vorba.

— Trebuie să mă mai gîndesc. Forejtka să-și țină gura.

A doua zi la prînz, înainte ca fetele să servească supa, în sufragerie era o liniște neobișnuită. Cu toate că muzica răsuna ca de obicei, comesenii, în majoritatea lor, își vorbeau în șoaptă. Černá Máry cu vecina sa de masă ; ochiul bolnav îi fugea înlături și apoi în sus. Doamna Sofi cu Maiorul, pe buzele

căruia stăruia un zîmbet rezervat, puțintel amar (de cînd nu se mai află în fruntea comitetului arborează o detașare ușor ironică față de lucrurile din jur, căci încotro s-ar putea îndrepta, nedirijate de mîna lui înțeleaptă și puternică, decît spre un haos de nestăpînit ?) Pînă și Bernarda cu Agea, la masa lor din colț, cu bonetele lor cu boruri largi care nu le îngăduiau să-și șoptească la ureche, stăteau cu frunțile apropiate, amintind o pereche de porumbei.

La intrarea lui Bogdan, șoaptele încetară și capetele se îndepărtară.

Chestiunea devenise problema întregului „Ierusalim". Bogdan nu avea dușmani. Timpul estompase și extravaganțele Xandrei învăluindu-le într-o aură îngăduitoare pînă și în inima doamnei Sofi. Soarele balcanic îi încălzise obrajii vara trecută. Nici un alt pensionar al azilului nu va ajunge vreodată să vadă marea, nici Compozitorul, nici Xandra. De la înălțimea fericirii proprii, oamenii dovedesc un plus de bunăvoință față de fericirea amenințată a celorlalți.

Nu era singura atinsă de acest val ciudat de generozitate.

Se apropie ziua Luminii, îi trecu prin minte Černei Máry. Se apropie ziua cînd trompetele îngerilor vor intona o muzică cerească și sufletul Černei Máry se va înălța ca o porumbiță albă la ceruri — pîlpîire tremurătoare

ca flacăra luminărilor aprinse. Și Dumnezeul cel-de-sus va întreba : fiică pămînteană, pe numele tău Kanioková Rosemarie, ce fapte creștinești ai lăsat în urma ta pe pămînt, fapte care să-ți deschidă calea spre bucuria veșnică ? Și îi va răspunde : pe colocatarii mei i-am pregătit după datină, cu cele de trebuință, pentru drumul cel veșnic, umilințele din partea cățelei de Šlosárová Anna le-am purtat creștinește ca pe o cruce grea, dragostea Compozitorului am sprijinit-o, fiindcă dragostea aceasta, dată fiind vîrsta înaintată a mirelui, nu mai poate fi, în ochii tăi îngăduitori, socotită drept păcat al desfrînării, Sfinte Dumnezeule...

Pînă și pe revizorul Filc agitația generală a „Ierusalimului" l-a distras de la grija bolii necruțătoare care l-ar putea lovi. Doamna Xandra doar, cu prilejul aniversării sale de șaptezeci și cinci de ani, i-a recitat o poezie ! În acea zi a atins culmea respectului care-i putea fi arătat de cei din jur. Dacă doamna Xandra s-ar afla în primejdie, ar sări după ea și în foc s-o salveze ! Ce mult ar dori ca ea să poată trăi aici, la căminul „Ierusalim", încă o sută de ani, pînă ce teiul plantat de el va crește și va face o coroană impunătoare, care va arunca umbra lui răcoroasă în zilele călduroase de vară. În imaginația sa, Filc vedea de multe ori plăcuța de bronz ce va fi bătută în trunchiul copacului :

Cu arta ta, tu oamenilor dăruit-ai fericirea,
Sub acest pom acum găsește-ți mulțumirea...
În semn de omagiu și prețuire doamnei Alexandra Kálayová, plantat și îngrijit în anul 1967 de

FILC Jarolím
revizor financiar județean,
expert jurat emerit

Magierka socoti că cel mai bine ar fi să convoace la el în cameră o consfătuire cu toți acei cărora soarta Compozitorului și a Prințesei Circului nu le era indiferentă. Gemetele morocănoase ale preotului puteau fi luate drept acceptare. Maiorul se asigură întîi dacă nu va fi și Grygerek prezent și dacă ședința nu-i o acțiune organizată de comitet. La o asemenea consfătuire, din principiu, n-ar putea lua parte. Doamna Sofi își trase, pentru siguranță, mănușile fără degete (Magierka fu la un moment dat cuprins de temeri, nu cumva să considere întreaga afacere ca pe o interesantă partidă de cărți). Pentru prima oară în istoria „Ierusalimului" fu invitat la consfătuire și Filc. Își înnodă o cravată și, Dumnezeu știe de ce, își puse în picioare ghetre negre (pantofi n-avea). Perk fu chemat poate doar fiindcă se nimerise a fi o zi în care se putea deplasa, chiar dacă din partea lui nu se așteptau la altceva decît la niște remarci usturătoare. Forejtka era prezentă de asemenea, ea fiind cea care o descoperise pe

Prințesa Circului. Forejtka se afla însă în elementul ei doar sub cerul liber, aici însă, în încăperea aceasta plină de oameni marcanți, nu se simțea în apele ei. Ultimul prezent, Černá Máry, își impusese participarea urmărindu-l pas cu pas pe Magierka și neslăbindu-l oriunde se-ntorcea.

Magierka pîndi momentul cînd Bogdan părăsi căminul cu un baston în mînă, semn că are de gînd să facă o plimbare mai lungă. În timpul discuțiilor, moșul avea grijă să arunce, din cînd în cînd, cîte o privire pe fereastră. În cazul în care s-ar fi ivit pericolul ca Bogdan să se întoarcă pe neașteptate, ședința s-ar fi dizolvat imediat.

Consfătuirea a durat multișor, deoarece fiecare din cei prezenți se simțea obligat să-și depună obolul la fondul comun de idei.

— Trebuie s-o avem iar printre noi pe doamna Alexandra! își făcu Filc curaj. Arta ei este fala, podoaba căminului nostru!

— Bărbații nu se prea pricep la podoabe, zise cu discretă răceală în glas doamna Sofi. Cît privește arta ei, nu ea o să ne salveze sufletele.. Dar n-are decît să se întoarcă. Mă tem numai că în cazul în care cineva din cei prezenți s-ar duce după ea spunîndu-i să se întoarcă, ar refuza. Emoționată, Sofi reteză cu briceagul ei de filigran capătul unui trabuc și-l aprinse. Dacă nu i-ar fi rușine ar cere singură transferul la „Ierusalim". Jena

n-o lasă, că-i doar mai mare rușinea să zici adio și n-am cuvinte și pe urmă să te-ntorci cu coada între picioare.

— Dacă i-am spune Compozitorului direct, de bucurie ar putea să se împotrivească el, dădu glas temerilor sale Magierka.

— Nu uitați că nici n-avem locuri! vorbi ușor pe nas Maiorul, ridicîndu-și sprîncenele cu un aer de superioritate. Dacă această consfătuire ar fi o ședință de lucru a comitetului sub conducerea lui, discuțiile ar fi decurs cu totul altfel: constructiv, după un plan dinainte stabilit. De altfel, dacă plenul adunării, ca să nu spun restul fostului comitet, n-a fost în stare pînă acum să vină să-l roage să revină la fosta lui funcție, n-au decît să fiarbă acum neajutorați în propriul lor suc.

— Xandra ar putea veni prin transferul altei persoane, nu renunță Sofi la primatul în discuții.

— În locul Šlosárkăi! strigă Černá Máry. Privirile celor prezenți se îndreptară spre ea. Ideea le surîsese tuturor.

— Ce ochi ar mai face ăia cînd ar auzi gălăgia stîrnită de Šlosárka și ar vedea-o ridicîndu-și fustele și arătîndu-și fundul gol în sala de mese, spuse Forejtka. Doamna Sofi lăsă să-i scape un țipăt, dar Forejtka, din acel moment, se simți, în compania acestor oameni superiori ei, cu mult mai bine.

— E drept, că-i vorba și de bunul renume al „Ierusalimului". Să așteptăm pînă moare cineva de aici?

— Pînă atunci ar putea să moară cei doi îndrăgostiți. Nu putem tărăgăna astfel lucrurile. Cui i-a venit sorocul?

— Bătrînei Hadrbolcová din secția celor netransportabili.

— N-aș prea crede, asta o să ne îngroape pe toți, mormăi preotul. Parcă n-ați ști c-am împărtășit-o de patru ori pînă acum și degeaba!

În fundul odăii, Filc își muta de o bună bucată de vreme greutatea de pe un picior pe altul, smucindu-și gîtul neobișnuit cu cravată. În cele din urmă ridică mîna și ceru cuvîntul.

— Dar dacă am aranja lucrurile astfel: să zicem că la Kamenný Osek e nevoie de un control financiar și autoritățile au trimis ca membru al comisiei și totodată expert în probleme financiare un pensionar al „Ierusalimului"?

— Expert ești doar dumneata, și nu domnul Pavlus!

— Poate s-ar putea zice că m-au confundat pe mine cu domnul Pavluș...! Vocea lui Filc, la început tremurată, deveni stăpînă pe ea. Propunerea sa însă, din cauza complicațiilor implicate, fu respinsă în unanimitate.

— Cei doi trebuie să se regăsească în singurătate şi nici unul din ei să nu ştie dinainte lucrul acesta, luă, în sfîrşit, cuvîntul preotul, în glasul căruia răsuna o ciudată notă de complicitate.

— Uşor de spus, dar Kamenný Osek nu-i la capătul pămîntului.

— Încă din toamna trecută avem planificată o excursie. În fiecare an am plecat undeva, doar anul trecut nu. Să facem o excursie pe un itinerar cunoscut, să vizităm, să zicem, mănăstirea *Sfînta Troiţă* şi, abătîndu-ne şi pe la vreun castel, am putea să ne oprim la Kamenný Osek, cu pretextul că vrem să le facem o vizită tovarăşilor noştri întru bătrîneţe.

— Genială idee, domnule paroh! pocni din palme Sofi. Eşti cu adevărat păstorul nostru spiritual!

Maiorul îşi muşcă buzele. Cum de nu i-a venit lui, un organizator încercat, o idee atît de simplă? Există o singură scuză: nu mai este preşedintele comitetului...

— E o idee bună, spuse cu voce tare. Mai ales dacă vizita la Kamenný Osek am interpreta-o ca pe un schimb de experienţă.

Černá Máry îşi făcu drum în faţă.

— Ce-ar fi să-i facem o surpriză mare Compozitorului nostru? Au capelă acolo, nu? Noi am sosi la Kamenný Osek, Prinţesa Circului ar zăcea întinsă în capelă, cu luminări la cap. L-am conduce pe domnul Pavlus în capelă şi atunci Xandra s-ar ridica din sicriu şi i s-ar arunca de gît. Ar fi o surpriză tare plăcută pentru el!

Perk, aşezat pe patul lui Magierka, lovi cu bastonul în podea.

— Şi ce-ar fi dacă în sicriu ar zace Černá Máry şi noi am bate acolo, pe loc, capacul în cuie? Ar fi şi asta o surpriză, dar pentru ea...

— Gata, nu sîntem la teatru aici! Preotul gemu, îşi îndreptă privirile spre cer, şi-şi trase pe-o ureche bascul cu antenă. Baba mi-a scurtat viaţa cu cîţiva ani, n-am putut să scap de ea nici la „Ierusalim", se jelui el celor prezenţi, de parcă Černá Máry nici n-ar fi fost de faţă. Revărsă asupra ei un potop de vorbe grele. Pentru o clipă era din nou fostul patron şi ea fosta menajeră.

— Se întoarce Compozitorul! strigă Magierka de la fereastră. Linişte! Îşi duse degetul la buze şi toţi îşi coborîră vocile, de parcă Bogdan ar fi putut să-i audă de dincolo de eleşteu.

— Ne-am înţeles, deci. În faţa lui Pavlus însă, nici o vorbă...!

20

ŞOFERUL PORNI motorul autobuzului aflat în locul de parcare din faţa porţii şi excursioniştii dădură năvală înăuntru. Sofi

purta o pălărie neagră cu boruri largi și mănuși de ață în mîini. Sub colereta neagră, preotul își pusese un plastron violet, proaspăt spălat.

Maiorul, parcă uitînd că și-a dat demisia, luase în mîini organizarea excursiei din ziua aceea, părînd a fi în elementul lui. Pe cap avea o șapcă de călătorie de o formă neobișnuită și pe umăr îi atîrna porthartul de piele plin cu hărți.

— Doamnă directoare, locul de onoare de lîngă șofer l-am rezervat pentru dumneavoastră. Acum însă mă aflu în dilemă. Ținînd seama de traseul complex al excursiei mă gîndesc dacă n-ar fi cazul să-l ocup eu, ca specialist și posesor de hărți. Pe drum ar putea interveni o ocolire și atunci va fi nevoie să intervenim operativ...

Soarta se arătase azi prielnică Maiorului. O inflamație dureroasă a varicelor îl împiedicase pe primejdiosul său rival, Grygerek, să participe la excursie.

Lojzka se năpusti afară din casă în mînă cu două felii de pîine unse cu unt. Se împiedică și pentru o clipă, aplecată înainte, își căută echilibrul.

— Aș vrea să stau în față !

— Acolo va sta Maiorul și va conduce excursia.

Lojzka nu intenționa să renunțe la posibilitatea de a se afla în imediata apropiere a șoferului de la care nu-și mai dezlipea ochii.

— N-o fi gravidă ? își arătă cu voce tare temerile băbuța Krapková. De ce n-or fi păzind-o mai bine...

— Ca și cînd ai putea păzi o pisică vagaboandă, strigă vecina ei, cam tare de urechi. Aleargă și adulmecă pe primul bărbat gata de... Și bărbații sînt toți amatori. Ultima oară cică ar fi fost un muncitor ce repara șoseaua. Nu-i aduseseră balast și de ce era să aștepte în șanț cu mîinile încrucișate ?

— Am crezut c-am să stau în față, se puse pe plîns Lojzka. Continua să aștepte pe interval, pînă cînd cineva o împinse pe un scaun.

Maiorul terminase cea de a treia numărătoare a călătorilor și dădu comanda plecării. În fața intrării Agea flutură mîna în semn de rămas bun și autobuzul ieși din curte.

— Gata, a rămas de pe urma lor doar putoare de fum, îl informă Perk pe Jonáš de la fereastra odăii de la etajul întîi. Mult le-a mai trebuit pînă să pornească !

— Închide geamul ! Dacă nu mai au răbdare să șadă-n fund și le arde de plimbare, măcar să le pese de ăi care zac și să nu le otrăvească aerul cu fum puturos de motor. Dar oamenii sînt ca niște vampiri în ziua de azi, nu le pasă de nimeni, ba le mai și viciază aerul cu gaze de eșapament. Pînă și celor care zac neputincioși în pat.

Ameliorarea lui Jonáš din toamna trecută se dovedise a fi fost trecătoare. Odată cu primăvara, picioarele îi paralizară din nou și complet. Zguduiturile autobuzului ți-ar pricinui chinuri mari, îi spusese ieri seară doctorul care decisese irevocabil cine poate și cine nu poate să participe la excursie.

— Acum sînt pe aleea dinspre dig, relata Perk, sprijinit în cîrje lîngă fereastră. Multă vreme se mulțumise cu bastoanele, ferindu-se cu încrîncenare de cîrje. Anul acesta, sora șefă Virginia îi adusese într-o zi o pereche de cîrje noi nouțe. Ia-le de aici, nu sînt olog ! strigase la ea. A patra zi, cînd venise sprijinit în ele la masă, se ferise să privească în ochi pe vreunul din cei prezenți. Acum nu se mai vede, îl anunță pe Jonáš.

Ca de obicei, Jonáš se sprijinea pe două perne ridicate sus. Privea cum crenguțele arțarului din fața ferestrei, înainte de a le da frunza, se acoperă cu ciucurii de un verde deschis al florilor. Pentru a șasea oară de cînd el zace în patul acesta !

— Să te zgîlțîie toată ziua un autobuz ce scîrțîie din toate încheieturile ! Și să inhalezi fumul ăla puturos ! Mi-e de ajuns cît a pătruns pe geam. Deschide-l, să se aerisească ! Să te zgîlțîie pe degeaba autobuzul ! Să fi venit cineva la mine cu o idee ca asta !

Albinele roiau în jurul florilor de arțar. De undeva răzbeau pînă aici ciocăniturile repezi și perseverente ale unei ghionoaie.

Perk părăsi șchiopătînd locul de la fereastră și se așeză pe pat.

— Am citit că undeva, în Persia sau mai știu eu unde, un autobuz care ducea niște pelerini s-a răsturnat într-o prăpastie. Au murit toți, cu excepția șoferului.

— Asta-i sfîrșitul excursiilor, răspunse după un timp Jonáš.

De afară pătrundea în odaie un sunet ciudat ce aducea cu o pînză de corabie izbită de vînt. Treceau rațele sălbatice pe deasupra eleșteului — haltă scurtă în zborul lor spre Nord. Zgomotul, culorile și miresmele de dincolo de fereastră anunțau toate că primăvara s-a instalat.

Arătătorul lui Jonáš se agită neliniștit.

— Cunosc și eu un caz cînd un autobuz cu excursioniști s-a ciocnit și a luat foc. Jonáš își umplu pe îndelete luleaua. Unii din ei au murit. Alții au reușit să iasă, dar mulți s-au prefăcut în jumări...

Difuzorul din cupola castelului revărsa în valuri o muzică veselă, după care urmau, de obicei, sfaturi pentru lucrătorii din agricultură.

— Știi ceva ? se ridică Perk în coate. Mă duc să fac rost de-o sticluță.

— Bună idee ! Jonáš vru să pocnească din degete, dar nu reuși. Ia de coacăze sau de cireșe !

— Ce să ne calicim ? Pune opt coroane pe masă, pun și eu tot atît și aduc un vin ca lumea.

Perk o porni pe culoar cu pasul săltat al ologilor. Vîrfurile de metal ale cîrjelor bocăneau înfundat pe mozaic. Difuzoarele erau închise pentru pauza de dimineață și culoarele învăluite într-o tăcere neobișnuită. Trecu pe lîngă cîteva uși din dosul cărora răzbătea liniștea lăsată în urma lor de cei plecați în excursie. Începu să fluiere, dar renunță curînd. Fără să știe nici el de ce, se opri în fața dulapului cu vitrină. Doar de sute de ori privise pînă atunci obiectele confecționate de Magierka! Cîinele ăla cu cap de oaie! Cum de-o fi fost în stare să facă un cîine atît de idiot, excursionistul?!

— Vin! strigă din ușa bucătăriei. Dar nu de măceș, vin adevărat!

— Cum așa, vin? se miră bucătăreasa. Masa de prînz va fi servită la ora unsprezece și jumătate. Azi avem găluști cu afumătură și ceai.

Perk aruncă pe masă două monede a cîte zece coroane.

— Am zis: o sticlă! Eu și Jonáš n-avem aripi ca îngerii să dăm o fugă pînă-n oraș ca să ne cumpărăm de acolo o sticlă.

— Dar la noi nu-i *Alimentară*. Ar trebui avizul doamnei Petrášová și ea-i plecată-n excursie.

— Fără sticlă nu plec de-aici. Să nu-mi spui că n-ai! Cînd cineva-i pe moarte, îi duceți acolo, o poșircă oarecare și ziceți că-i vin, că amărîtul habar nu mai are ce bea! Pe cînd Jonáš și cu mine știm al dracului de bine...

În acest timp autobuzul străbătea vesel întinderile. Printr-o crăpătură din podea, pătrundea înăuntru un firicel de fum albăstrui de la țeava de eșapament.

— Ce-ar fi să cîntăm? își întoarse Maiorul capul colțuros împodobit cu șapca de călătorie, încurajîndu-i din priviri. Nu așteptă încuviințarea celorlalți și atacă energic *Generalul Laudon trece prin sat*. Datorită eroului din text, cîntecul acesta îi era cel mai drag. Deși avea voce puternică, îi lipsea urechea muzicală. Pe cei cîțiva care i se alăturaseră reuși curînd să-i conducă în falset și corul se încheie cu un fiasco.

— Mai departe, alta, care-o fi! își îndemnă tovarășii de drum.

— *Pleacă-te suflete, în umilință, întru cinstirea sfintelor Patimi...* începu cu voce subțirică o bătrînă cu basmaua legată sub bărbie, una din cele mai fervente cliente la spovedanie ale preotului. Cuvintele i le șoptea Černá Máry. Nici ritmul, nici conținutul nu corespundeau însă atmosferei de veselie din autobuz, și de fapt majoritatea călătorilor nici nu cunoștea cuvintele, așa încît melodia se stinse curînd.

— Forejtová! strigă vesel Maiorul. La ce bun avem aici o cîntăreață de cor? Dă-i drumul!

Forejtka, măgulită, se săltă puțin în scaun.

Trăia odată o văduvă,
ce se-ntîmpla a fi gravidă.
În timp ce ostenea din greu,

ea îi zicea lui Dumnezeu :
De-o fi băiat,
făcea-l-voi finul tău,
iar de-o fi fată,
eu dracului o dau pe dată...

Preotul care şedea mai în faţă, întoarse capul nemulţumit, iar vecina de bancă a Forejtkăi îi dădu un ghiont.

— Mergem să vizităm locuri sfinte, n-ar trebui să cînţi aşa ceva. Nu cunoşti altceva, mai plăcut Domnului ?

Forejtka încuviinţă.

Trăia odată o văduă
ce de la bunul Dumnezeu
s-a tot văzut cu opt feciori
a noua-i drept, e Katerină...

— Opriţi repede ! strigă cineva din spate.

— Prea tîrziu, anunţă o vecină. Autobuzul se opri. Pauză pentru luat aer, anunţă Maiorul. O scoaseră afară pe bătrîna speriată. Sofi îşi căută scîrbită un loc mai departe de scaunul ocupat de vinovată.

Bogdan coborî. Ce uşurare aerul acesta proaspăt şi parfumat de pădure, faţă de atmosfera viciată din autobuz ! Pasagerii se plimbau sau aşteptau prin apropiere, cîte unul arunca cîte o privire spre Bogdan. Ce se întîmplă oare de la un timp, că Bogdan se simte cumva izolat de ceilalţi ? Ce motiv le-a dat ? Zîmbi plin de amărăciune. Unde sînt timpurile cînd acest sentiment de izolare l-ar fi înălţat deasupra celorlalţi ?

Magierka îi citise parcă gîndurile, fiindcă se strecură neobservat pînă la el. De o sfoară în jurul gîtului îi atîrnau două săculeţe de pînză.

— N-ai văzut pe-aici „ursoaică" sau măcar podbal ? Mîine va fi lună plină, unele plante trebuiesc culese înainte, dacă vrei să-şi păstreze calităţile. „Ursoaica"-i mai bună ca nalba pentru cei slabi de băşică. De mi-ar fi pomenit măcar o dată baba de-adineaori despre asta...

Slavă domnului, Magierka şi-a revenit şi şi-a reluat vechile îndeletniciri, se gîndi Bogdan.

Călătoria continua. Autobuzul vechi, cu arcurile stricate, se hurducăia şi scîrţîia din toate balamalele. De la motor venea miros de benzină. Dar feţele pasagerilor n-ar fi arătat altfel nici într-un autocar ultraconfortabil. Ce inspirată fusese directoarea cînd invitase şi pe doctorul de la castel să participe la excursie ! Valijoara neagră şi demodată a doctorului se închidea şi deschidea permanent : pastile, prafuri, chiar şi seringa sterilizată aştepta gata pregătită.

Şoferul frînă în faţa unei bare groase vopsite alb-roşu, ce baricada şoseaua.

— Ocolire ! anunţă triumfal Maiorul. Sosise marea lui ocazie. Deschise agitat hărţile, ceru un scurt timp de gîndire pentru a le studia şi, în cele din urmă, propuse călătorilor apatici două alternative.

— Amîndouă au avantajele și dezavantajele lor. Sînt gata să vă ofer o caracterizare succintă a ambelor trasee aflate în discuție. Vă recomand după aceea să votați, majoritatea decide...

— Să mergem și pe unde-a-nțărcat dracul copiii, numai să ajungem undeva, se auzi din fundul mașinii un glas sfîrșit de oboseală.

— Aș vrea să mergem la oraș, spuse Sametka, privind cu ochi absenți. De la întoarcerea sa de la tratament întinerise, dispăruse din expresia figurii răceala și fiorul acela de aducere aminte dureroasă. Nici măcar o singură dată nu se mai îmbolnăvise și avea o poftă de mîncare crescută. Aș vrea să-i cumpăr un pulovăr lui Jirka. Îi plac așa de mult! Am bani, se aplecă spre doamna Sofi și scoase din poșetă un plic cu bonuri TUZEX. Scăzu vocea pînă la șoaptă: dacă găsesc un pulovăr de calitate, așa cum mi-l imaginez, am să fac o excepție și astă seară chiar am să i-l duc lui Jirka. Dacă are mult de lucru am să-i ciocănesc doar în ușă și așez pachetul pe prag. O să-l găsească el...

Buna dispoziție din autobuz se stingea încet-încet, în vreme ce zvonul bunei dispoziții se amplifica acolo unde te așteptai cel mai puțin: în „Ierusalimul“ golit de oameni.

Într-un avînt de generozitate, Perk scoase din jumătatea sa de dulap o sticlă și turnă restul de lichid cenușiu în vin. Rezultatul fu că băutura căpătă nu numai un gust deosebit, dar și un efect rapid și intens.

— Bea, moșule, și să trăim! Ce ne lipsește? Noi aici cu vinul, ei acolo cu chinul! Să te zdruncine toată ziua autobuzul, deseară or să-și simtă capetele cît bănița!

— Nu ți-ai găsit alt loc să stai decît pe piciorul meu? întreabă Jonáš dînd pe gît paharul.

— Păi, ți-e totuna. Tot nu-l simți deloc, îl consolă Perk.

Ramurile acoperite cu micile și sfioasele floricele se legănau la adierea vîntului aplecîndu-se spre fereastra deschisă. Copacul stufos era plin de ciripit de păsărele.

...La geamul nostru înfloresc mușcate...
...Pe stradă trec multe convoaie de moarte...

fredona Perk cu o voce aspră dezobișnuită de mult de cîntat.

— Hangiule, toarnă! strigă Jonáš. Perk stătea la capul patului lui, sprijinit cu o mînă în cîrje, cu cealaltă bătînd tactul.

— Noi închinăm aici frumușel paharul, în vreme ce ei, săracii, își varsă și mațele din ei! spuse și ciocni cu pacientul său. Acuma hai să zicem unul despre popă!

Părințele, părințele, ți s-au rupt nădragii.
Ia un fir și coase-i, că se văd obrajii...

cînta Perk cît îl ținea gura, de tăcură pentru o clipă și tinerii cintezoi ce-și aveau cuibul în coroana arțarului.

I-aş cusea dar nu am aţă,
de-aia vîntu-mi suflă-n faţă...

— Hop ş-aşa ! strigă Jonáš fluturîndu-şi plin de bună dispoziţie mîna pe deasupra capului şi lovind trapezul care prinse a se agita sălbatic.

Sora Agea intră cu pas energic în cameră.

— Ce se petrece aici, moşilor ? Îmi întoarceţi tot căminul pe dos ! Šlosárka vrea acum să-i cumpăr lichior... !

Šlosárka zăcea jos la parter, în salonul comun rezervat bolnavilor cronici şi cazurilor grave. Două camere de şase paturi într-o aripă laterală a clădirii, una pentru femei, alta pentru bărbaţi. Ceilalţi pensionari ai căminului parcă instinctiv se fereau să treacă prin faţa uşilor lor. Poate din întîmplare, cele două încăperi se află în apropierea capelei, în a cărei sacristie, acoperit cu drapaj de catifea neagră, stă sprijinit de perete catafalcul.

Šlosárka pipăi butonul soneriei şi apăsă cu sălbăticie. Se putea auzi sunetul insistent al clopoţelului zbîrnîind în camera surorilor de la etajul întîi. Cînd soneria încetă, prin geamul întredeschis se revărsă în odaie un zvon hăulitor de voci bărbăteşti.

Apăru Agea.

— Ce se-aude cu sticla, soră ? Am cerut un lichior de ouă.

— Azi sînt singură. Ştii doar că toţi ceilalţi sînt plecaţi în excursie. Nu pot să mă duc să ţi-l cumpăr. Dacă i se face cuiva rău ?

— Poate să dea o fugă pentru mine Tonek instalatorul.

Tonek se pregătea, în adevăr, să se repeadă pînă-n orăşelul din apropiere. Agea ezita. Ştia bine că Šlosárka e nemiloasă în hotărîrea ei şi va insista pînă diseară, decisă să-şi impună satisfacerea dorinţei.

— Ai bani ? o întrebă resemnată.

Šlosárka cercetă cu priviri vigilente pacienţii imobilizaţi în paturile vecine şi o invită pe soră, cu un gest conspirativ, să se apropie de patul ei.

— Sub pernă am carnetul CEC. Să scoată Tonek trei sutare şi să-mi cumpere lichior de ouă şi o sticlă de mastică. Şi poate şi una de vişinată.

— Carnetul e cu parolă.

— Nu vreau să afle ei... arătă Šlosárka cu ochii spre vecinii săi. Zăceau apatici. În afara bolilor cronice, îi apăsa surzenia, aveau ochii acoperiţi de cataractă, erau betegi şi ologi, lăsaţi la mila celorlalţi. Evenimentele îi ocoleau ca pe nişte umbre palide şi insignifiante. Doar bătrîna din colţul de lîngă fereastră se văita în surdină fără încetare. Doctorul nu ştia ce-o doare şi poate că nici ea singură nu ştia.

Nimeni, poate, în întregul „Ierusalim", nu-i atît de iremediabil singur ca cei din aceste două saloane, a căror justificare consta nu numai în a înlesni îngrijirea bolnavilor ci şi a le oferi o societate mai numeroasă.

— Doar nu-ţi închipui că te-ar putea fura vreunul din cei de-aici ?

— N-am încredere în nimeni. Nu spun parola !

Agea ridică din umeri. Ciudățeniile și slăbiciunile bătrîneții de mult n-o mai afectau. Cînd va primi alcoolul, Šlosárka se va îmbăta criță, după cum îi era obiceiul. Alcoolul nu-i poate agrava boala și, la urma urmei, oricine avea dreptul să facă ce poftește cu banii săi, mai ales cînd din această încăpere pornește un singur drum, spre un loc de popas provizoriu : cu două lumînări la cap.

— Tonek nu poate cumpăra lichior fără bani. În Šlosárka se dădea o înverșunată luptă interioară.

— O bucată de hîrtie și un creion... Se sprijini în cot, își învălui într-o privire ucigătoare vecinele de pat, insensibile la ceea ce se petrecea, și mîzgăli parola. Tonek să n-arate la nimeni hîrtia...

Excursioniștii vizitaseră mănăstirea, cunoscut loc de pelerinaj, și impresiile lor puternice se amestecau cu oboseala. Altă dată, pe vremea asta, la „Ierusalim", se întindeau în paturile lor să-și facă siesta de prînz, azi îi așteaptă, în continuare, alte obiective. Din fericire, o astfel de excursie are loc o singură dată pe an. Dorința tainică de odihnă în patul sigur de acasă era însă înăbușită de existența unui secret comun. În curînd va avea loc întîlnirea hotărîtoare ai căror mijlocitori sînt ei. Toți o știu, în afară de cel a cărui fericire e la doi pași, acesta nu are deocamdată nici cea mai mică bănuială.

Ieșiră din mănăstirea situată pe colina ce domina orașul, purtînd cu sine sentimentul generozității colective. Din timpuri imemorabile locatarii căminului „Ierusalim" nu mai fuseseră atît de uniți în jurul aceluiași țel...

În timpul acesta Compozitorul... La slujba oficiată în mănăstire nu participase, pe drum îl cuprinseseră, sărmanul, durerile, un stomac bolnav suportă cu greutate drumurile lungi. În loc să viziteze mănăstirea a rămas în autobuz, pe locul său.

Recunoscură în șirul de autobuze puse la dispoziția excursioniștilor pe cel ce le fusese dat lor și le căzu o piatră de pe inimă. Criza trecuse și Compozitorul se plimba prin locul de parcare, nu departe de autobuz. Titularul lozului cîștigător la tragerea ce va avea loc chiar azi. Iar ei erau cei care îi cumpăraseră lui Bogdan lozul norocos.

Maiorul își numără oamenii. Unul lipsea. Černá Máry. Cineva o văzuse îngenuncheată în fața altarului, cînd ieșiseră din biserică după slujbă. Trimise după ea. Altă așteptare.

— *Cată spre înălțimi, dar calcă pe nisip și pămîntul se năruie sub pasul lor și ei cad privind spre cer,* își vărsă focul preotul. Pe scurt, bigotismul babelor nu duce la nimic. Noroc că Dumnezeu e generos și nu ia lucrurile chiar în felul asta...

O porniră din nou la drum. Privirile, chipurile furișate, se întorceau mereu spre Bogdan. Tovarășii săi de călătorie îl călcau din ce în ce mai tare pe nervi. Sînt un animal exotic, un nebun primejdios sau un lepros,

de vă trezesc atîta interes ? Îl deruta un singur lucru : pe fețele celor ce șopoteau între ei nu deslușise nici o umbră de animozitate, ci, mai curînd, o expresie de bucurie ocrotitoare.

— Am provocat o dată nefericirea Compozitorului, acum cel puțin mi-am îndreptat greșeala, îi șopti Forejtka vecinei. Cealaltă jumătate a gîndului n-o mai rosti cu glas tare. Dacă e s-o luăm așa, Compozitorul este singurul om din tot „Ierusalimul" care, naiba știe de ce, mi-e cu adevărat drag...

Cu toate că drumul spre Kamenný Osek ar fi trebuit să decurgă fără probleme, hărțile Maiorului erau permanent consultate, după discuții ample purtate neîncetat cu șoferul. Părăsiră șoseaua principală și o luară pe un drum care tăia pădurea. Autobuzul opri la marginea unui cîmp acoperit cu iarbă.

— Loc de aterizare pentru aviația sanitară ! strigă Maiorul zîmbind promițător. Și acum, cu permisiunea dumneavoastră, se adresă tovarășilor de drum după ce se adunară iar în jurul autobuzului, v-am pregătit un mic intermezzo cu care n-aveți prilejul să vă întîlniți de multe ori în viață. Am alcătuit traseul în așa fel încît am ajuns la un cîmp de manevre militare.

— În ce scop ? gemu preotul. Dacă te-ai gîndit să simulăm un atac, scoate-ți ideea asta din cap, omule !

Maiorul trecu mărinimos peste această remarcă sarcastică.

— Construcția aceea de lemn care se vede acolo și care seamănă cu un perete stingher de casă este în realitate un obstacol ce trebuie trecut. La cucerirea unui oraș soldatul trebuie să fie în stare să doboare obstacole fizice, de exemplu să intre pe o fereastră situată la înălțime și asta cu armamentul complet în spate. Exercițiile în vederea unui asemenea atac sînt pregătite serios... Unde pleci ? o strigă el pe Lojzka, care se furișase pe lîngă autobuz cu intenția de a se sui înăuntru lîngă șofer.

— Acum, urmați-mă !

O parte dintre excursioniști nu avu curaj să refuze, ceilalți însă, refractari, începură să se urce în mașină.

— Să plecăm ! Ne așteaptă Kamenný Osek !

— Tranșeele, prieteni ! strigă Maiorul.

Virginia și Bernarda erau, lucru de mirare, interesate de terenul de instrucție și rămăseseră alături de Maior.

— Ghicește cineva de ce tranșeele se sapă în zigzag și nu în linie dreaptă, ceea ce ar fi mai ușor ? Imaginați-vă numai că inamicul ar reuși, în timpul unui atac, să încercuiască o astfel de tranșee ! Cu ajutorul unei mitraliere, ar putea să lichideze toată garnizoana, fără nici un fel de dificultate.

Excursioniștii dădură fuga la preot să-i ceară ajutor. Doar autoritatea lui, sperau ei, ar putea să-l împiedice pe Maior de a organiza pe loc niște manevre de mică anvergură.

— N-o să cîștigi cu noi lupta de la Solferino, Maiorule ! Cel mult o să cadă vreunul

în tranşee, ca şi cînd ar fi fost împuşcat. Oricum, atins la cap e altcineva! Urcarea! tună preotul ca din amvon şi grupul eliberat se sui bucuros în autobuz.

— Kamenný Osek, cinci kilometri, citi cineva, cu glas tare, tăbliţa indicatoare de pe şosea. Emoţia ajunsese la punctul culminant. Doctorul nu mai prididea să scoată medicamente din geantă şi Bernarda să toarne ceai din termos. Călătorii nu se mai puteau stăpîni şi cîteva persoane se întoarseră în acelaşi timp să-l privească pe Bogdan. Acesta încerca în zadar să-şi descopere vreun cusur în îmbrăcăminte, ba, ceru şi o oglinjoară de la doamna Sofi şi se privi discret. La întrebările sale directe căpătă răspunsuri evazive. Atunci, scoase cel puţin limba la Černá Máry, care nu-şi mai lua ochii de la el.

— Doar o avea Sofi atîta minte ca la întoarcere să-i cedeze Xandrei locul de lîngă Compozitor, îşi exprimă Černá Máry temerile. Nici un moment nu se îndoise că Xandra nu se va întoarce cu ei.

O rugaseră pe doamna Petrášová ca la sosire să preîntîmpine eventuala alocuţiune a Maiorului. Xandra ar putea cîştiga timp pentru un act neprevăzut: să fugă, să simuleze că-i bolnavă, sau cine ştie ce-ar mai putea născoci cu fantezia ei bogată.

Directorul căminului din Kamenný Osek îi reproşă amabil colegei sale de la „Ierusalim", că nu şi-a anunţat în prealabil vizita. Ar fi putut, în acest caz, pregăti o modestă gustare. Doamna Petrášová însă acceptase să ducă jocul pînă la capăt, aşa că nici administratorul de aici nu-i trădă adevăratul scop al vizitei. Surpriza să fie perfectă.

Oaspeţii se plimbau nerăbdători prin casă, intrau în vorbă cu locuitorii ei, privind pe deasupra capetelor lor în camere. Clubul, sala de mese — nici urmă de Xandra. Priviri bănuitoare începură s-o fixeze din ce în ce mai des pe Forejtka. Magierka nu se mai putu stăpîni:

— Locuieşte aici Prinţesa Circului?

— Poate vrei să zici Contesa Mariţa? se prinse iute administratorul. Da, numai că azi nu-i aici. A plecat.

O undă de dezamăgire înfioră micul grup.

— Unde...?

— În excursie! Se plictisise. A simţit nevoia să schimbe puţin aerul...

Parcă s-ar fi năruit cu zgomot palatul de cristal din poveste. Liniştea înmărmurită era liniştea ce urmează catastrofei.

— Bătrînii n-au parte decît de deziluzii...

— Atîta drum! Degeaba ne-am mai chinuit...?

— Aşa se întîmplă cînd astfel de acţiuni nu sînt pregătite cu minuţiozitate pentru a face faţă oricărei situaţii, decretă Maiorul cu bucurie răutăcioasă, prost mascată. La ce altceva te puteai aştepta cînd a trecut atîta vreme de cînd comitetul nu mai are preşedinte...?

— N-ar putea fi aici mîna unui răuvoitor? întreabă Filc. Îşi storcea creierii în zadar, încercînd să găsească subiectul unei alte reclamaţii posibile.

Černei Máry îi dădură, de necaz, lacrimile.

Bogdan abia acum parcă se trezi din amorțeală.

— Despre cine vorbiți... ?

Nu mai avea sens să-i ascundă realitatea. Își făcu loc prin mulțime și se îndreptă spre clădirea birourilor. Îl apucă strîns de mînă pe administrator.

— Ea... ea locuiește cu adevărat aici ?

— Da, încă de astă iarnă.

Bogdan își duse mîna la inimă și administratorul îl sprijini. Un nod în gît, mîinile reci. Bogdan avu impresia că, pentru o clipă, o ceață îi învăluise privirea.

— Trebuie să ne întoarcem, auzi el glasul directoarei.

Din toate părțile începu să plouă cu sfaturi : să-i lăsăm Xandrei o scrisoare și s-o invităm la „Ierusalim". S-o așteptăm pînă se întoarce... Nu, nu, se împotriviră alții, să renunțăm la plăcerea de a fi martori la o întîlnire pe care am pregătit-o cu atîta efort... ?

— Nu văd pentru ce i-aș scrie, rosti, în sfîrșit, Bogdan, spre surprinderea tuturor. Se plimba de colo pînă colo pe culoar, cu o expresie de refuz pe față. Părea aproape indignat. Încremeniră toți. Asta-i, prin urmare, recunoștința pentru toată bunăvoința lor, pentru faptul că, numai de dragul Compozitorului și spre binele lui, s-au lăsat antrenați în această lungă și obositoare plimbare ?

Își ocupară locurile în autobuz, fără poftă de vorbă, jigniți, cu sentimentul de a fi fost

nedreptățiți de nerecunoștința lui Bogdan. O oboseală grea îi cuprinsese deodată pe toți. De-am ajunge mai repede acasă, la tihna și confortul nostru...

Pe tot timpul drumului de întoarcere, aproape nimeni nu-i adresă Compozitorului un cuvînt.

Autobuzul opri, în sfîrșit, în fața „Ierusalimului". Jumătate din pasageri trebuiră să fie treziți de surori din somnul lor incomod. Excursioniștii înfometați tropăiră ușurați spre sala de mese, ori în camerele lor. Dintr-o încăpere se auzeau voci înfierbîntate și vesele. Ușa se deschise larg și apăru Perk.

— Ura ! strigă el, ridicînd cîrja ca pe o armă și dînd onorul. Bogdan privi peste umărul lui în odaie. Pe colțul mesei, lîngă o vază cu flori, ședea Xandra.

— Ei, bine-ați venit ! Pe unde ați umblat atîta ? Vă aștept aici de la prînz !

Bogdan încercă degeaba să-și descheie gulerul cămășii. În cele din urmă reuși să lege, cu o voce neclară, cîteva cuvinte.

— Uite, bea, ca să te pot înțelege, și Xandra îi întinse un pahar. Am crezut că o s-o golim în cinstea revederii, ciocăni ea cu degetul în gîtul sticlei goale.

...Nimeni nu te-a iubit fidel ca mine,
Soare al meu, a inimii mele minune...

cîntă Perk, în culmea bunei dispoziții, bătînd tactul cu cîrja.

Lui Bogdan îi reveniră culorile în obraji, ba chiar mai intens decît de obicei. Luă aproape poziție de drepți.

— Ce mai faceți ? o întrebă ceremonios. Sper din tot sufletul că la Kamenný Osek vă simțiți mai bine decît la „Ierusalim"...

— Și de ce nu ? Aici însă era mai vesel. Domnule Magierka ! strigă ea văzîndu-l, prin ușa rămasă deschisă, pe moș trecînd cu pași mărunței pe coridor. N-ai putea să-mi procuri un alt motan ? Nu știu cum se face, dar iar am rămas fără Matouš. Și la Osek nu locuiește nici o doamnă Sofi !

În sfîrșit, un moment în care Bogdan putea s-o cerceteze mai bine pe Xandra. Slăbise, cu toată nonșalanța afișată, ochii ei adînciți în orbite purtau urmele oboselii și bătrîneții, insuccesul ultimelor luni — ultima șansă în viață, șansă care nu se va mai ivi altădată.

Afară amurgul devenise mai dens. Un liliac trecu în zbor prin fața ferestrei. Bogdan se strădui să întrebe cu o indiferență impersonală :

— Cum ai să ajungi acasă ?

— Și eu aș vrea să știu.

Pe coridoare glasul clopoțelului invită la cina servită mai tîrziu ca de obicei.

— Slavă domnului ! Xandra sări de pe colțul mesei. Sper că, din prietenie, îmi vor da și mie să mănînc. Mi-e o foame de lup...

21

DOAMNA PETRÁŠOVÁ începu să formeze un număr de telefon, ezită și puse receptorul în furcă. Pereții „Ierusalimului" au urechi, mai ales acesta de aici, de lemn.

Ieși din clădire îndreptîndu-se spre castel. Nu, nu venea la doctor în calitate de pacient... Bătrînul medic, văduv de multă vreme, nu era deprins cu vizitele doamnelor în particular. Se învîrtea încurcat prin odaie, pregătind o tratație și abia după aceea îi trecu prin minte să ofere musafirului un scaun.

— ...Oficialitățile cer în astfel de cazuri acordul meu. Ce credeți ? Să îngădui această căsătorie... ?

Doctorul începu să cotrobăiască încurcat prin hîrtiile de pe masă.

— Fișele pacienților sînt în cabinet, dar cazul acesta mi-e cunoscut. O privi distrat. Cred că ar trebui să vă dați consimțămîntul. Sînteți obligată să păstrați secretul profesional. Diagnosticul este limpede : carcinom de stomac.

Presentimentul lucrurilor rele se adeverește de cele mai multe ori. Aceasta nu înseamnă ca gravitatea verdictului dat de o persoană autorizată să afecteze mai puțin. Îi pieri pofta să mai bea și restul cafelei.

— Cît timp mai...

— Greu de spus. Apreciind mai mult instinctiv și avînd în vedere evoluția de pînă acum, aș zice : șase luni. Poate o lună-două

în plus, doar poate și în minus. Controlul făcut la spitalul regional vorbește de metastaze și la alte organe. Încercați să urgentați nunta...

„Ierusalimul" începuse să trăiască febra pregătirilor în vederea unui eveniment care nu avea loc prea des aici. Trecuseră opt ani de cînd pregătiseră pentru ultima oară un ospăț de nuntă la bucătăria căminului.

— Nu ți se pare penibil acest *mariage* ? se adresă doamna Sofi preotului. La vîrsta lor...

— Omul trebuie să încerce totul în viață, intră în vorbă Magierka. Cine-i leneș și nu culege învățăminte așteptînd ca înțelepciunea să-i vină de la sine o dată cu anii bătrîneții, acela intră în mormînt tot prost ca noaptea. Cum o să-i zicem acum ? Regina Circului ? Asta nu i-ar fi pe plac doamnei Sofi...

Dădu din mînă și se îndepărtă cu un aer distant și rezervat. Trebuie să ai de-a face numai cu oameni egali ție.

— Ceremonia nupțială va avea loc în capelă, bine. Dar cine va cînta la armoniu ? îl întrebă directoarea pe preot cînd pregătirile mai avansaseră cu o zi.

— Pavlus, cine altul ?! El cîntă întotdeauna !

— Mirele să cînte la propria-i nuntă ?

Preotul se lovi cu palma peste frunte. Cap prost, din zi în zi mă lasă !

— Învățătorul pensionar din orășelul învecinat ! Mîine, chiar el, preotul, se va duce să-l caute...

— Dar orchestra ? se amestecă și Magierka. Compozitor, cum s-ar spune componist, și încă

unul cu care s-ar putea mîndri toate căminele din Cehia, și să nu-i cînte la nuntă o orchestră ? Să fi fost satul nostru mai aproape, doar aș fi pocnit din degete și Jarábáček s-ar fi înființat aici !

În camera sa, Xandra își pregătea rochia de nuntă — o rochie neagră de o simplitate excesivă, rochia cu care îl cucerise primăvara trecută pe Maestru.

— Am slăbit. Se învîrtea în fața oglinzii sale mari de voiaj, pe vremuri accesoriu nedespărțit al trusei cu farduri din zestrea ei de artistă. Poate c-o fi în casa asta vreo fostă croitoreasă !

Bunica Krápková ședea pe marginea patului cu mîinile în poală și urmărea cu plăcere pregătirile Xandrei în vederea marelui eveniment.

— Nici nu știți ce ușurată mă simt ! își făcu ea în cele din urmă curaj. Era cazul totuși ca în fața lui Dumnezeu să se pună la punct treburile astea...

— Care treburi ? strecură Xandra cuvintele printre ácele ținute în dinți. De treburile la care te referi am preferat să-mi iau rămas bun în fața Domnului.

— Îmi pare rău că vă pierd iar, atît de curînd după ce v-ați reîntors.

— Să nu se grăbească cu mutarea noii dumitale vecine de pat. Dacă, ferească Dumnezeu, Compozitorul va sforăi noaptea, mă întorc aici cît ai clipi...

Bătrînica abia avu timp să-și încrucișeze mîinile a mirare în fața acestei temerități. Ce

a unit Dumnezeu, omul nu trebuie să dezlege. Xandra ieşi din odaie cu rochia în mînă. Băbuţa o urmări cu privirea cum se grăbeşte. Nu mai avea mersul acela tînăr al ei...

Doar limba, parcă, i se menţinuse la fel de tînără.

Sosi, în sfîrşit, ziua nunţii. Jumătate din pensionarii „Ierusalimului" dormiră prost în noaptea din ajun. Bogdan mai că nu închisese ochii, deşi în ultima vreme aproape că nu-l mai părăsea o senzaţie copleşitoare de oboseală. Îşi derulase în minte filmul fragmentar al existenţei sale trecute — cum a fost, cum ar fi putut fi, vechile iluzii şi dorinţele neîmplinite. Femeile abia de puteau fi trecute la activul balanţei sale şi totuşi... Brazda adîncă săpată în suflet de prima iubire nu a putut fi ştearsă nici de aventura ei amoroasă, urmată de un scandal care a pus capăt nu numai dragostei, dar şi carierei sale ajunsă la apogeu. Niciodată nu a mai fost numit capelmaistrul unei mari orchestre într-o staţiune balneară. Iar a doua căsnicie ? Cu toate că a trăit împreună cu Hanka în deplină armonie, ani lungi de viaţă, n-a fost altceva decît un surogat al viselor sale nerealizate. Chiar dacă trădarea în dragoste răneşte cel mai tare vanitatea bărbatului, cu trecerea timpului omul este înclinat, în mod ciudat, s-o ierte mai uşor, decît măruntele, dar în schimb persistentele nepotriviri de caracter.

Iar acum Xandra ! Femeile nu i-au oferit niciodată un climat creator, n-au simţit nevoia şi nici obligaţia să-i creeze un mediu

prielnic de muncă. Va reuşi lucrul acesta Xandra, în închipuirea sa cel mai puternic izvor de inspiraţie pe care i l-ar fi putut oferi viaţa ?

Încă de dimineaţă „Ierusalimul" trăia o stare de excitaţie extremă. Unii din ei aşteptau cu mai multă bucurie ospăţul decît ceremonia nupţială. Un singur om suferea : Maiorul. Speranţa că boala îl va reţine pe adversarul său, Grygerek, la pat nu se împlinise. Iar Maiorul era plin de dorinţa de a organiza şi a conduce ceremonialul nunţii, de a veni în ajutor cu sfaturile sale competente. Bine măcar că Grygerek a manifestat o obişnuită şi acră lipsă de interes, căci, cu greu s-ar fi putut face o legătură între căsătoria a doi excentrici aiuriţi şi eroicele fapte de arme din timpul primului război mondial...

Pensionarii „Ierusalimului" se îngrămădiră în cele din urmă, îmbrăcaţi în hainele lor cele mai bune, în capela plină pînă la refuz. Din galeria corului răsuna o muzică de Bach. Puţinilor ascultători care fuseseră în trecutul lor amatori de muzică li se păru execuţia învăţătorului cu mult mai bună decît cea obişnuită a lui Bogdan. Pentru prima oară de cînd ţineau minte, doamna Sofi nu mai deranjă slujba prin intrarea ei tîrzie. Înainte de sosirea nuntaşilor, îşi ocupase disciplinată locul rezervat ei, în compania celor doi martori : Maiorul şi Magierka.

— *Părăseşte pe tatăl şi pe mama ta şi credincios fii nevestei tale şi veţi fi amîndoi o singură făptură...* oficia preotul din amvon

cu voce puternică, răsunătoare și fără urmă de poticneală.

Se auziră smiorcăituri provocate de emoție. Bunicuța Krápková plîngea în hohote. Deși liturghia luase sfîrșit, Černá Máry ședea în bancă, îmbrăcată încă în veșmîntul alb de ministrant, și nu-și dezlipea ochiul sănătos de pe buzele fostului ei stăpîn.

— *Adevăr grăiesc vouă, că cel care își va părăsi nevasta sa chiar și pentru desfrîu și o va lua pe alta, desfrînat va fi, iar cel ce-o va lua pe cea alungată, păcatului desfrînării îi va cădea rob...* bubuia preotul cu glasul său tunător, pe tema *Evangheliei sfîntului Matei.* Magierka se foi puțin, și-și duse șovăitor mîna la urechea acoperită cu păr.

— *Și i-au spus lui ucenicii lui : Dacă bărbatul are astfel de pătimit de pe urma femeii sale, atunci mai bine să nu se căsătorească cu ea...*

Tusea bătrînilor se mai accentuă puțin. Bogdan, îmbrăcat într-un costum bleumarin, abia de auzea predica. Privea pe furiș, cu mîndrie, la Xandra. Îndemînarea profesională în arta machiajului și-o etalase azi din plin. Părea întinerită, iar rochia simplă, neagră nu-i venise niciodată mai bine ca acum. Privirile umede ale revizorului Filc se întorceau și ele, pline de dragoste, spre mireasă, lăsînd să se între-vadă bucuria solemnă a unui plan. Pe urmă însă ochii îi fură atrași de oglinda de pe fața bogat ornamentată a casetei cu relicve din vitrina aflată lîngă banca sa. Începu să-și studieze neobservat obrajii, fruntea, în special

fruntea, să vadă dacă n-a apărut cumva pe ea culoarea aceea binecunoscută, galben cenușie, simptom sigur al înfiorătoarei boli...

Preotul ajunsese, între timp, la analogiile dragostei.

— *Aidoma este împărăția cerului omului-rege care nuntă a pregătit fiului său...* Cu toată vocea sa tunătoare, preotul părea cumva confuz și nu prea în apele sale. Magierka îl urmărea cu o ușoară neliniște.

— *Spuneți invitaților voștri : ospățul l-am pregătit și păsări îndopate am tăiat, și totul e gata. Odihna meritată...* preotul cuprinse, într-o privire distrată, șirul de fețe plînse.

— *Să-i păstrăm o veșnică amintire, căci și Domnul iartă greșelile omului... și lumina veșnică să...*

— E o nuntă ! șopti tare Magierka, cu mîna dusă căuș la gură, ridicîndu-se pe jumătate de pe locul său de sub amvon. Preotul se opri și-și săltă încurcat tiara... *Lumina veșnică... să vă lumineze drumul vostru comun în viață, iubiții mei miri, căci astfel a grăit Dumnezeu lui Noe și fiilor lui : însoțiți-vă și înmulțiți-vă, cu belșug de urmași populați pămîntul...*

— Începe să se senilizeze, îi șopti Bogdan Xandrei. Uneori se scoală în timpul nopții, își strînge patul, caută ceva, răsfoiește prin hîrtii și dimineața nu-și aduce aminte de nimic. Nici nu-ți închipui ce fericit sînt că în sfîrșit scap de el...

Predica se apropia de sfîrșit.

— Fie ca tihna și pacea să vă însoțească în drumul vostru și flacăra dragostei să nu se stingă precum lumina de deasupra altarului. Requiescat in pacem, Amen!

Pentru a elibera coridorul, surorile infirmiere îi transportară întîi pe pacienții care ascultaseră ceremonia nupțială așezați în scaunele lor cu rotile. Magierka deschisese însă azi ușile nefolosite ce dădeau în curtea interioară a clădirii. În acel moment fanfara pompierilor din orășelul învecinat, intonă *Iubirea noastră credincioasă.* Proaspeții căsătoriți ascultară emoționați cîntecul, îi aplaudară pe cîntăreți și dirijorul, condus de Magierka, se apropie de Bogdan și-i propuse ceremonios să preia el, ca dirijor celebru, conducerea orchestrei pentru următoarea compoziție.

Melodia valsului lui Bábinka pătrundea prin ferestre pînă la bolnavii grav din cele două saloane de la parter. Ceremonialul nunții se desfășura pentru ei în dosul cortinei pe jumătate lăsate a cunoștinței lor pierdute. Melodia învăluia în tonurile ei împrejurimile, înstăpînite de primăvară ale căminului și era purtată de ecou pe deasupra eleșteului pînă la castel. Autobuzul care se îndrepta spre oraș își încetini mersul și călătorii, aplecați pe fereastră, pricepîndu-i sensul, își fluturară mîinile în semn de salut adresat nuntașilor.

Aplauzele spontane izbucniră ca o salvă. Compozitorul trebui să cînte o nouă compoziție. Gesturile sale, la început nesigure, deveniră ferme. Bogdan dirija cu vervă, prin mișcări largi ale brațelor, ridicîndu-se pe vîrfuri,

cu buzele întredeschise, șoptindu-le orchestranților, întocmai cum obișnuiau Toscanini și Karajan...

Pe urmă o conduse pe Xandra, care i se agățase de braț, pe scări în sufragerie. În auz îi răsunau încă sunetele muzicii de fanfară, dar sufletul lui plutea în eter, pe aripile unei melodii nemaiauzite, ireale și pieptul și-l simțea deodată prea mic pentru a-i încăpea în el entuziasmul acesta fără margini... acum abia se va apuca de marea lui simfonie, se simțea plin de forțe creatoare, în el totul cînta...

— Am să încep iar să compun, Xandra, ai să vezi..., îi strînse mîna neobservat de ceilalți. Am să scriu marea compoziție a vieții mele și vom avea bani. Se poate întîmpla chiar să și plecăm de aici, de data asta în mod definitiv. Vom închiria un apartament și nu-i exclus să ne facem rost și de o mașină...

— Dragul meu, ai obosit la allegretto-ul acela, îi șterse fruntea de un galben cenușiu cu batista ei.

În sufragerie mesele fuseseră astăzi aranjate în formă de potcoavă. În mijloc stăteau proaspeții căsătoriți, de o parte și de alta martorii, doamna Petrášová, preotul, bătrînul doctor de la castel, organistul invitat. Directoarea ținu un mic toast în onoarea mirilor, urîndu-le multă fericire și le înmînă solemn, împreună cu darurile din partea conducerii căminului, cheia noii lor odăi. Bogdan, emoționat și fericit, cuprinse cu privirile mesele din jur. Un singur lucru îl întristă : lipsa babei Forejtka. Fuseseră alături în atîtea dumi-

nici și sărbători din anii ce trecuseră, vocea ei și acompaniamentul lui înfrumusețaseră de atîtea ori slujba religioasă — iar azi, în cea mai însemnată zi din viața sa, să lipsească tocmai ea ? De ieri dimineață dispăruse, nici măcar atîta nu-i păsase de el, încît să-și amîne hoinăreala sa de primăvară cu o zi...

De la locul său, Filc se ridică în picioare și ciocăni cu lingurița în pahar, emoționat, cu o mînă tremurătoare.

— Permiteți-mi, stimați miri, și voi, dragi oaspeți, ca în această fericită zi să fac un dar de nuntă sărbătoriților noștri : teiul meu ! Copacul, pe care l-am răsădit și l-am îngrijit cu dragoste și care de anul trecut crește în apropierea porții căminului nostru, să poarte de azi și pentru totdeauna numele de *Teiul Alexandrei Kálayová*, numele marii și originalei artiste și... și bineînțeles și pe cel al soțului ei... Cînd pomul va crește destul, pentru a putea suporta o tăbliță de metal, am să i-o bat eu însumi în trunchi, respectiv am să dau în grija conducerii căminului sarcina de a o bate, în cazul în care eu n-aș ajunge să trăiesc pînă cînd pomul va atinge grosimea necesară...

— Excelent ! din toate părțile răsunară aplauze. Magierka traversă sala de mese cu pașii săi săltăreți. Nimeni nu observase cînd se strecurase afară. Acum purta în brațe cadoul său de nuntă în dosul căruia aproape că se pierdea : un uriaș abajur pentru lampa de pe noptieră. Scheletul era făcut din spițele arcuite ale umbreluței verzi cu care Xandra venise pentru prima oară, în urmă cu un an, la „Ierusalim“ și pe care odată, la o furie, o aruncase după un cîine ce-l fugărea pe motanul Matouš. (Îl rugase pe Magierka să-i repare umbrela ruptă, dar înainte de a i-o fi înapoiat reparată, Xandra părăsise împreună cu Maestrul căminului „Ierusalim“). Din pînza verde Magierka păstrase doar fîșiile pare. Cele impare le vopsise roșii cu minium de plumb împrumutat de la instalatorul Tonek.

— Pentru camera dumneavoastră, ca să nu semene cu o cazarmă, spuse și-și așeză darul pe masă, în fața mirilor, care dispărură în dosul lui ca în spatele unui scut uriaș. Bogdan mulțumi și puse abajurul deoparte.

Situația impunea măcar o scurtă alocuțiune de felicitare din partea comitetului. Toți își întoarseră privirile întrebătoare spre Maior. Acesta însă ridicase mirat din sprîncene și clătină neînduplecat capul. De ce tocmai el ar trebui să vorbească, nu există oare o altă persoană mai indicată ? Nuntașii priveau zadarnic spre Grygerek. Acesta se lupta mohorît cu o porție de carne, de-i zăngăneau medaliile de merit de pe piept, medalii pe care și le pusese în cinstea ospățului de nuntă. Liniștea lăsată trăda penibilul situației. Trebuia făcut ceva. În cele din urmă, Maiorul se ridică în picioare și își trase ceremonios haina care cădea ca turnată pe bustul lui impozant.

— După cum, desigur, se cunoaște, fiind cu cîtva timp înainte atacat în mod public, am demisionat din funcția de președinte al comitetului în favoarea colegului Grygerek.

Tăcerea dumneavoastră ulterioară n-am putut-o interpreta altfel decît ca pe o acceptare a demisiei mele. Dacă în aceste clipe este cazul să-i felicităm pe căsătoriți în numele comitetului, și fără îndoială este cazul, nu-mi rămîne altceva decît să dau cuvîntul colegului Grygerek...

Scos din fire Grygerek își desprinse privirea ațintită asupra Maiorului și privi asistența. Pe toate fețele citi un imperios : vorbește !

Grygerek se ridică în picioare, cu puțin mai înalt astfel decît șezînd. În încurcătura sa, înghiți o îmbucătură de mîncare.

— Trăiască noii căsătoriți ! Să folosească fericiți și mulțumiți... Trăiască noii căsătoriți pentru a se putea bucura de roadele luptei noastre eroice, cînd noi, frații cu inimă de viteji, am luptat cu eroism împotriva... (Vecinul de masă îl trase speriat de mînecă și Grygerek tăcu). În onoarea lor strig, la fel ca atunci cînd noi, eliberatorii din regimentul al treilea, am luat cu asalt cota 295 Chmurnîi : Urrăă, urrrăăă... !

Grygerek se așeză, asudat tot, la locul său. Xandra îl bătu înveselită pe umăr pe Bogdan. Cu toată atmosfera sărbătorească, din cîteva colțuri răsunară rîsete. Maiorul își încrucișase brațele la piept și se sprijinise victorios de spătarul scaunului, în timp ce ochii cenușii, altădată reci, îi străluceau acum triumfători.

— Sărmanul Grygerek, se plecă Bogdan spre Xandra. Azi stîrnește rîsul, dar a fost

cu adevărat un brav. Nu se dădea așa de ușor crucea de fier în legiuni...

— De unde știi ? Ai fost acolo ?

— Bineînțeles ! M-am întors abia în 1920, cu unul din ultimele transporturi.

Xandra bătu din palme.

— Bine, Bogdane, și aflu abia acum ? N-ai scăpat o vorbă, niciodată...

— N-am avut ocazia...

Ușa sufrageriei se dădu de perete și Forejtka intră înăuntru cu pas ferm. Un oftat de ușurare o întîmpină din toate părțile, dar cel mai fericit era Bogdan. Baba se apropie de capul mesei ținînd în mînă o găleată verde de plastic.

— Într-un cuvînt, ceremonia am pierdut-o, să nu vă închipuiți că-i așa de simplu... Fără nici un fel de scrupul îl sărută zgomotos pe Bogdan, iar Xandrei îi scutură mîna dreaptă cu o mișcare stîngace, căci nu era obișnuită să dea mîna cu oamenii. Bogdan interpretase cadoul ca pe o urare de fericire, dar, spre surprinderea lui, fînul din găleată se mișcă. Cînd îl dădu la o parte zări o rață albă ca zăpada.

— Am să spun la bucătărie s-o pregătească numai pentru voi doi. Dumneata, cu stomacul ăsta al dumitale, nu prea pui preț pe mîncare, dar Prințesa Cir... dar mireasa, sper, va înfuleca din ea, că doar se știe, actorii sînt veșnic nemîncați. Mi-ați lăsat și mie ceva de mîncare ? căută cu privirile pe masă. Îi făcură loc între ei. Se lăsă să cadă pe scaun

de sus și răsuflînd ușurată ca după o treabă dusă cu bine pînă la capăt.

Domnul Magierka are musafiri ! se auzi din spatele ușii de la sufragerie.

Clătină nedumerit din cap. Pesemne vreun tovarăș de băutură din Větrná Lhota, peste care-a dat diareea și are nevoie de izmă... Tropăi măruntel pe culoar, dădu colțul și se șterse neîncrezător la ochi. În fața odăii lui stăteau Hynek și Otylka.

— Bine te-am găsit, bunicule ! îl întîmpină nora. Am venit să te vedem și să-ți aducem cîte ceva... scoase din sacoșă un compot și un pachet de tutun.

Magierka, surprins, își invită musafirii în cameră. Odaia semăna mai degrabă cu o vizuină, de data asta o mulțime de lucruri purtau urme roșii, de cînd moșul lucrase la darul pentru proaspeții însurăței.

— Unde-s copiii ? întrebă neliniștit.

— Așteaptă jos în mașină. Locul lor nu-i într-un cămin de bătrîni, care au nevoie de liniște...

Magierka privi pe geam. Frantík legase cu o frînghie bara din spate a mașinii de gardul de fier al „Ierusalimului".

— Dar să nu mai lungim vorba, Otylka se lăsă cu toată greutatea trupului ei masiv pe marginea patului, ca la ea acasă, am venit să-ți spunem că ne-am hotărît să te luăm acasă, taică...

Magierka își pierdu răsuflarea.

— Cum așa, deodată... ?

— Familia trebuie să fie unită. În lumea asta egoistă de azi, măcar familia să fie la un loc. Toți laolaltă, o fărîmă din fericirea căminului... Magierka își plimbă pentru o clipă privirile de la unul la celălalt. Îl apucă pe Hynek de mînecă și-l trase după el pe coridor, închizînd ușa în urma lor.

— Dă-i drumul, băiete, și nu mă duce cu preșul ! Nu înseamnă că dacă mă apropii de optzeci de ani m-am ramolit. Spune-mi adevărul, că de nu, îți ard una !

Toată siguranța bonomă de mai înainte a lui Hynek dispăru și sub ochii bătrînului fiul parcă se chirci.

— Vrea să vină pe capul nostru tatăl Otylkăi, are o jumătate din trup paralizată, spuse și privi cu un aer nefericit spre ușă... Dumneata, tată, ești, în comparație cu el, argint viu, ai putea încă să muncești și să ne mai ajuți cu cîte ceva. Și mai ai și pensie. Așa zice Otylka, îți spun mai bine drept...

Magierka se întoarse în odaie trăgîndu-l după el pe Hynek, întocmai cum îl scosese adineauri.

— V-ați luat vacă ? își întrebă nora. Se așeză și-și aprinse luleaua.

Otylka bîigui ceva și-și privi suspicioasă bărbatul neștiind ce să răspundă.

— Luați-vă o vacă, zise Magierka. Copiii au nevoie de hrană, vaca dă lapte și dă și carne atunci cînd va îmbătrîni și n-o s-o mai puteți mulge. În timp ce bunicului ar trebui să-i plătiți înmormîntarea ! Lasă, că-mi închide sora Agea ochii, cînd o fi !...

— Gîndește-te la viitor, tată! se înroși Otylka. N-o să fii mereu argint viu, și casa-i casă...

— Adio, copii! Vă mulțumesc pentru daruri, dar acum trebuie să plec. Tocmai azi avem o petrecere aici și cînd mă uit la porumbeii ăia trebuie să mă stăpînesc al dracului, ca să n-o fac și eu lată. Știți cîte babe dornice de măritat sînt aici?

Se întoarse în sala de mese. Spre surprinderea lui, îl văzu lîngă măsuța de joc pe Bogdan. Ședea singur, ghemuit, redus parcă la jumătate, cu obrazul scofîlcit galben-verzui, cu fruntea brobonată de sudoare.

— Nu trebuia să mănînc...

Magierka îl conduse în camera sa care păstra încă urmele unui miros de femeie. Moșul deschise larg fereastra.

— Îți aduc îndată un ceai de izmă, strînge la stomac. Stomacul bolnav fără ceai de izmă e ca butoiul fără doage, într-un cuvînt nu face doi bani... Îl ajută să se întindă pe pat și dădu fuga să pună ibricul pe reșou.

— Să nu spui nimănui nimic, îi șopti Bogdan cînd se întoarseră împreună în sufragerie. Se auzeau cîntece; datorită Forejtkăi buna dispoziție a nuntașilor se înviorase.

...Pe urmă a luat pensula în mînă
Și i-a pictat pe cap o verde cunună...

cînta baba, bătînd măsura cu mîna ei murdară și mică ridicată deasupra capului.

Xandra se aplecă înveselită spre vecinul ei, Maiorul.

— Nunțile la care am fost invitată nu mi-au lăsat nici o impresie, dar nunta mea mi se pare foarte interesantă. Vă invit la o pulpă de rață.

— Sînt fericit că „Ierusalimul" are onoarea de a găzdui o personalitate ca dumneavoastră, spuse Maiorul și-i sărută mîna.

— Dă fuga în sacristie, în dulap mai este vin, o îndemnă preotul bine dispus pe Černá Máry. O tutuia așa cum o făcuse de multe ori în urmă cu patruzeci de ani, cînd era bine dispus și pe atunci asta se întîmpla destul de des. Și să nu-l dai jumătate pe gît! strigă după ea. În sănătatea președintelui comitetului nostru! Ridică, împleticindu-se, paharul spre Maior.

— Trăiască președintele nostru! intonară ceilalți în cor.

Încurcat, Maiorul se îmbujoră la față și-și încheie ultimul nasture de la gît.

— Am demisionat doar... se bîlbîi emoționat.

— Nimeni n-a luat în considerație demisia asta! strigă Sofi mai tare decît de obicei, lovind cu bastonul în dușumea. Ochii îi străluceau malițios.

Sametka se ridică neobservată cu tratația de nuntă în mînă: cîteva prăjiturele învelite în hîrtie. Bogdan o văzu trecînd cu pași săltați pe coridor și coborînd apoi scările. I se strînse inima. Nu de mult o întîlnise cu un

pachețel cu salam rămas de la cină. În ziua următoare, cînd ieșise să se plimbe, găsise hîrtia mototolită pe scările casei părăsite — vreun cîine vagabond probabil...

Magierka îl conduse pe Bogdan pînă la ușa sufrageriei. Va veni și el mai tîrziu, doar să le povestească lui Jonáš și lui Perk cum a decurs nunta. Încercase zadarnic să-i aducă în mod excepțional pe cei doi în cărucioare, în sala de mese. Pînă la urmă trebui să accepte argumentul directoarei. Dacă-i aduci pe Jonáš și pe Perk, trebuie să-i aduci pe toți ceilalți, numai că azilul nu posedă atîtea fotolii pe roate și nici n-ar încăpea, de altfel, toate în sufragerie...

Înainte de a-și vizita prietenii, Magierka intră în camera sa. Emoția pe cale de a se potoli, emoție provocată de vizita familiei, impunea să-și noteze impresiile încă proaspete în jurnal — prima însemnare după o jumătate de an de întrerupere, timp în care caietul cu scoarțele zdrențuite zăcuse în dulap.

Orice cetățean are îndatoriri, dar și drepturi, așa scrie în Constituție. Este greu însă să recurgi la Constituție atunci cînd e vorba de relațiile dintre părinte și copii. Față de copii ai întotdeauna numai datorii. De vrei să eviți neînțelegerile și chiar durerea, nu pretinde din partea lor să-ți recunoască drepturile. Dealtfel, după cît se pare, așa-i și firesc: traista cu bunătăți (pentru stomac și suflet) primită în tinerețea mea de la părinți

am predat-o în cinste copiilor mei. Ei aveau datoria s-o păstreze pentru urmașii lor. Dacă aș cere-o acum îndărăt de la propriii mei copii, una că ei deja au dat-o mai departe, și pe urmă ar însemna că eu mă înfrupt ca un hoț, de două ori în viață, din aceste bunătăți.

Așa că zic eu, singurul lucru pe care-l pot cere de la copiii mei este dreptul la propria-mi demnitate, să-mi pot hotărî singur destinul. Otylka n-are decît să se bucure singură de casa ei. Compozitorul nu va mai dirija fanfara lui Jarábáček, iar eu, dacă ar trebui să depind de cineva, curînd n-aș mai fi bun de nimic. Iar oamenii au încă nevoie de mine. Și cel mai mult Compozitorul. Își are acum, ce-i drept, Prințesa lui, dar ea-i nestatornică ca cerul de primăvară și nu-i în stare să deosebească mușețelul de izmă! Dacă aș trăi în casa Otylkăi doar cu gîndul aș fi alături de Compozitor. Și gîndul, cum spunea Compozitorul, oricît ar fi de bun, valorează mai puțin decît fapta cît de mică, iar datoria mea este să-i fiu pe-aproape, credincios cu vorba și cu fapta, pînă la tristul lui sfîrșit...

Magierka încheie caietul, se învîrti o clipă prin odaie, aplecîndu-se în față, pînă i se dezmorțiră șalele. Pe urmă se îndreptă spre camera prietenilor Jonáš și Perk să-i înveselească și pe ei povestindu-le despre reușita nunții. Pe coridor se opri surprins. În tot căminul răsuna un cîntec ce venea din altă direcție decît se aștepta. Iar vocea care cînta

era o voce nemaiauzită pînă atunci în „Ierusalim“.

Musafirii neobosiți, puțin afumați, se mutaseră între timp în sala de lectură unde Bogdan putea s-o acompanieze pe Xandra la pian. Cu o voce bine lucrată, puțin voalată însă, Xandra cînta o arie din „Prințesa Circului“.

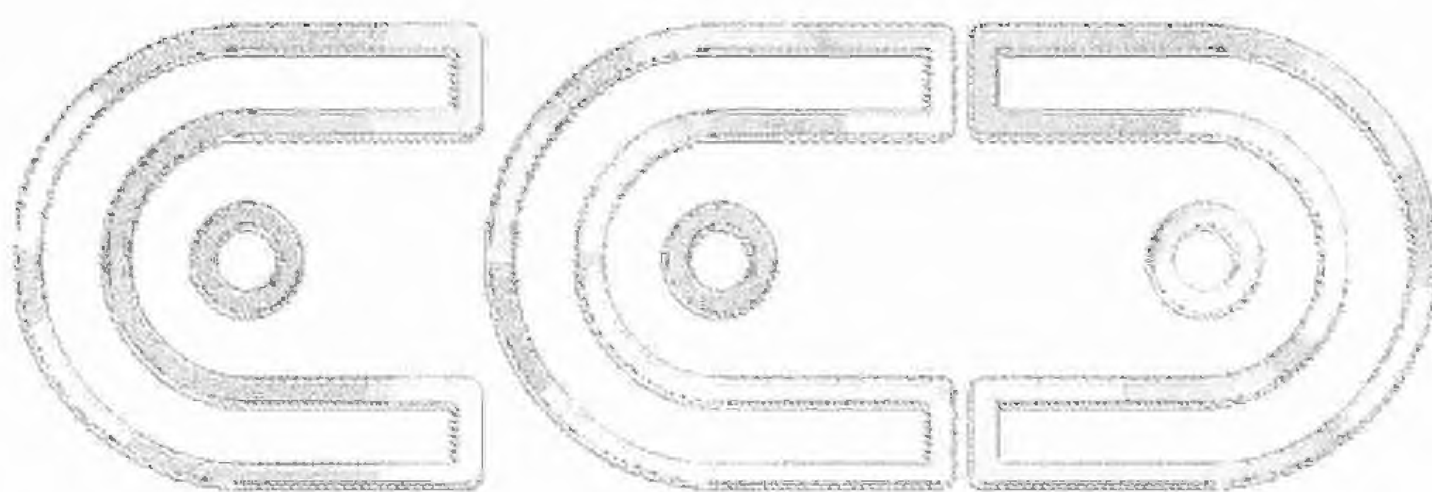
Lector : OLGA JORA
Tehnoredactor : NICOLAE ȘERBĂNESCU

Bun de tipar 8.04.1982. Coli tipar 12,25.

Tiparul executat sub comanda
nr. 805 la
Întreprinderea poligrafică
„13 Decembrie 1918",
str. Grigore Alexandrescu nr. 89-97
București,
Republica Socialistă România

Scanare și prelucrare digitală

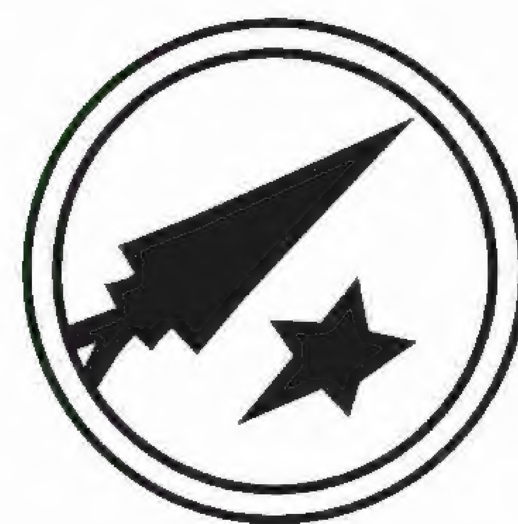

de

Anonim

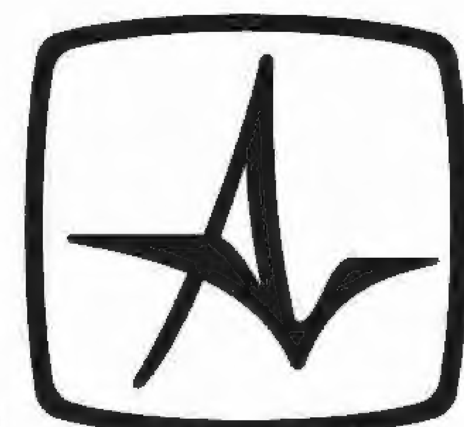

și

CAT Graur

Antwerpen

2024

